

הישיבה השלוש-מאות-ותשעים-ושבע של הכנסת השמינית

יום רביעי, כ"ו אדר תשל"ז (16 מארס 1977)
ירושלים, הכנסת, שעה 9:04

א. שאילתות ותשובות

היו"ר ב. צ. קשת :
הנני מתכבד לפתוח את ישיבת הכנסת. הסעיף הראשון בסדר-היום: תשובות לשאילתות של חברי הכנסת.

6354. הכטחת ביטוח לאומי וזכויות סוציאליות לעובדי חברת ATP

חברת-הכנסת י. ז'. אמיר שאל את שר העבודה ביום ז' בחשון תשל"ז (31 באוקטובר 1976):

בישראל פועלת חברה זרה בשם ATP, שמקום מושבה רחוב הרצל 75, רמת-גן.

חברה זו דואגת להתחילף את שמה לעתים קרובות וכל מנהליה הם ישראלים שרשמו את החברה בארצות-הברית ובהולאנד. חברה זו אינה מפרישה לביטוח לאומי על 500 פועלים מאנגליה, לא בישראל ולא באנגליה.

על-פי האמנה בין שתי הארצות, אנגליה וישראל, על חברה זרה כזאת לשלם ביטוח לאומי בישראל או באנגליה בשביל הפועלים האנגליים. לאחרונה פנו אלי פועלים אנגליים המתלוננים שאין חברה זו דואגת לנפ-געי תאונות עבודה ואינה מבטחת אותם כחוק באחת משתי הארצות. פועלים אלה מפסידיים את רצף זכויותיהם באנגליה, כגון פנסיה, ילדים, תאונות וכדומה. וכמוכן, גם בישראל אין הם מבוטחים כחוק.

חברה זו מעסיקה כ-550 פועלים ללא רשיונות עבודה משנת 1969, לפי הפירוט: כ-400 פועלים בתעשייה הא-ווירית; כ-100 פועלים בתעשייה צבאית; כ-50 פועלים במספנה.

אבקש את כבודו להשיב לי:

1. מה בדעת משרד העבודה לעשות ולפעול כדי לאלץ חברה זו לבטח את הפועלים בביטוח לאומי על-פי החוק?

2. מדוע מאשרים לחברה לפעול ללא רשיון על-פי חוק שירות התעסוקה בארץ?

3. מה מתכוון כבודו לפעול כדי להבטיח זכויות סוציאליות של פועלים אלה בישראל או באנגליה שלא יהיו הפקר?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הפועלים הזרים המועסקים בתעשייה האווירית, בתע-שיה הצבאית ובמספנות ישראל, עובדים על-פי רשיון שנתן משרד הפנים בהמלצתנו לפרקי זמן קצובים.

החברה שבאמצעותה מביאים המעסיקים הנ"ל עוב-

דים מבחוץ נמצאת בחו"ל, ואילו הסוכן שלה בארץ דואג לסידורי ההעברה, איכסון וכיו"ב. עם זאת אנו מבררים האומנם פועלת חברה זו כ"לשכה פרטית" שאסורה לפי החוק, ולא אהסס להורות להעמיד לדין מפירי חוק.

כל עובד, לרבות עובד תושב חוץ-לארץ המוע-סק בישראל על-ידי מעביד ישראלי, מבוטח בביטוח הלאומי כנגד פגיעה בעבודה, וזכויותיו אינן נפגעות גם אם המעביד לא שילם דמי הביטוח. הזכויות הסו-ציאליות מכוח החוק מובטחות. עם זאת, כדי להבטיח את הזכויות, נתנה, במידת הצורך, בעתיד מתן אישורי העסקה במילוי החובות החוקיים בכל השטחים, לרבות הביטוח הלאומי.

6951. פיטורי אשה הרה

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר המשפטים • ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

מאחר שחוקי העבודה הקיימים מאפשרים למעביד, שהסכמי העבודה הקיבוציים אינם חלים עליו, לפטר אשה בהריון לאחר החודש השישי להריונה, האם מוכן שר המשפטים להמליץ על תיקונים בחוק:

1. לא לאפשר למעביד זה פיטורים שרירותיים של אשה בהריון לאחר החודש השישי להריונה?

2. להבטיח לאשה, שפוטרה כנ"ל לאחר אישור השר, את קבלת גמול הבטלה כפי שייקבע עד ליום זכאותה לגמול דמי לידה?

3. בהתאם לכך, שלא יפגע חישוב פיצויי הפי-טורין של האשה?

• השאילתה הועברה מלשכת שר המשפטים לשר הע-בודה, לתשובה.

תשובת שר-העבודה מ. ברעם :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

ראי תשובתי לשאילתה מס' 6953, שתוכנה זהה לשאילתה זו.

6953. פיטורי אשה הרה

חברת-הכנסת ג. כהן שאלה את שר העבודה ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

אודה לכבוד השר אם יואיל להשיב לי:

מאחר שחוקי העבודה הקיימים מאפשרים למעביד, שהסכמי העבודה הקיבוציים אינם חלים עליו, לפטר

מועסקים שני מפקחים אזוריים למתכת ואף לא מפקח אזורי אחד לחשמל על אף העובדה שמספר הקורסים לחשמל עולה על מספר הקורסים למתכת? אם נכונה הידיעה — האם נשקלה האפשרות להמרת משרה של מפקח מתכת במשרה של מפקח על החשמל?

4. האם השר ער לעובדה שהפיקוח על החשמל בא"זור ירושלים נופל מן הפיקוח ביתר חלקי הארץ?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אנו עוסקים בשיפור שיטות הפיקוח וייעולן.
2. תכנון הפיקוח הוא בדרג הארצי ומווסת על-פי צרכים ארציים.
3. במחוז ירושלים והדרום מועסק מפקח מתכת אחד, ולא שניים, וכן מפקח חשמל אחד שהוא גם המפקח הארצי בענף.
4. הפיקוח בירושלים אינו נופל מן הפיקוח בשאר חלקי הארץ ואנו עושים להגדלת מספר התקנים לפיקוח והנחיה של עובדי ההוראה במערכת, הן בתחום החשמל והן בתחומים אחרים, בכל אזורי הארץ.

7058. מתנדבות לשעת-חירום

חברת-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר העבודה ביום כ' בשבט תשל"ז (8 בפברואר 1977):

לאחרונה מסר המנהל הכללי של משרד העבודה כי משרד העבודה השלים מיפקד לאיתור מתנדבות לשעת-חירום.

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

1. באילו מתנדבות מדובר, בכמה, ומה יהיו תפקידיהן?
2. באלה תנאים תועסקנה "מתנדבות" אלה ולכמה שעות ביממה?
3. איזה הכשרה עובדות אלה מקבלות או תקבלנה מראש?
4. הנעשה סידור של שמירה על ילדיהן של עובדות מתנדבות כנ"ל?
5. האין כבוד השר מביא בחשבון כוח-אדם פוטנציאלי לצורך קיום המשק האזרחי שאינו ממין נקבה דווקא?
6. האם ידוע לכבוד השר קיומו של אירגון בשם American and Canadian Trade Skills for Israel, העוסק, כביכול, בהכנת עובדות מתנדבות לשעת-חירום בישראל?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. המדובר במיפקד נסיוני, בשיתוף עם אירגוני הנשים, אשר נערך בחדרה, נתניה וקריית גת. למיפקד נענו כ-2,600 מתנדבות. המתנדבות שובצו לתפקידי חירום בתחומים הבאים: חינוך ורווחה, בתי חולים, הסעות, מפעלי תעשיה, פס"ח ושרותים שונים.
2. התנאים שיחולו על המתנדבות זהים לאלה הקבועים בחוק הביטוח הלאומי והמופלים לגבי אוכ"ז.

אשה בהריון לאחר החודש השישי להריונה, האם מוכן שר העבודה להמליץ על תיקון בחוק:

1. לא לאפשר למעביד זה פיטורים שרירותיים של אשה בהריון לאחר החודש השישי להריונה?
2. להבטיח לאשה, שפוטרה כנ"ל לאחר אישור השר, את קבלת גמול הבטלה כפי שייקבע עד ליום זכאותה לגמול דמי לידה?
3. בהתאם לכך, שלא ייפגע חישוב פיצויי הפיטורין של האשה?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. חוק עבודת נשים, תשי"א—1951, אוסר על פיטורי אשה בהריון בכל שלב שהוא של הריונה, ולא דווקא לאחר החודש השישי להריונה, אלא בהיתר מאת שר העבודה ובלבד שהיא עובדת קבועה בעבודתה או עבדה אצל אותו מעביד או באותו מקום עבודה שישנה חדשים רציפים לפחות.
- אין, לדעתי, מקום לשנות את הקריטריונים הקבועים בחוק לעניין זה.

2. בהתאם לחוק הביטוח הלאומי זכאית גם אשה בהריון, שפוטרה מעבודתה, לדמי אבטלה אם היא תירשם בלשכת העבודה ולשכת העבודה לא הציעה לה עבודה מתאימה באותם התנאים כמו כל מבוטח אחר בענף בטוח אבטלה.

3. בהתאם לחוק פיצויי פיטורים והתקנות לפיו לא ייפגע חישוב פיצויי הפיטורים של האשה שעבדה עד ליציאתה לחופשת לידה ואף תקופת חופשת הלידה מותאם בחשבון לעניין חישוב פיצויי הפיטורים שלה. אם פוטרה לפני כן, בהתאם להוראות חוק עבודת נשים, התאריך הקובע לעניין זה הוא יום הפסקת העבודה.

6966. הפיקוח על החשמל באזור ירושלים
חברת-הכנסת ח. שמעוני שאלה את שר העבודה ביום כ"ו בטבת תשל"ז (16 בינואר 1977):

מספר הקורסים בחשמל (לרבות חשמל למטוסים) עולה בהרבה על מספר הקורסים במתכת. למרות זאת, על ענף המתכת מפקחים שישה מפקחי חים (ובכללם המפקח הארצי) במשרות חשמל. כידוע, המפקח הארצי על החשמל ממונה גם על רישוי כל החשמלאים וגם מייצג את משרד העבודה בוועדות מקצועיות רבות. עיסוקיו הרבים של המפקח הארצי על החשמל אינם מאפשרים לו לקיים בירושלים והדרום יותר מאשר פיקוח סמלי.

אבקש להשיב לי:

1. האם לדעת המפקח הארצי על החשמל הפיקוח של מחלקתו הוא מספיק ויעיל? אם לאו — מדוע ומה נעשה כדי לתקן את המצב?
2. האם לדעת הממונה המחוזי של אזור ירושלים והדרום הפיקוח על ענף החשמל שבאזורו הוא מספיק ויעיל? אם לאו — מדוע ומה נעשה כדי לשפר את המצב?
3. האם נכונה הידיעה שבאזור ירושלים והדרום

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז
— שאלות ותשובות (ברעם, מואב) —

עם זאת נקבע בהסכם כי כאשר זקוק הנכה, על סמך החלטת המכון הרפואי לבטיחות בדרכים, להגה כוח או להתקנת מיתקנים מיוחדים הדרושים לו עקב נכותו ויאלו ניתן להרכיבם ברכב לפי הגודל האמור, תינתן הלוואה עומדת:

(א) אחוז המוגבלות הוא 80% ויותר — בגין רכב עד 2,000 סמ"ק.

(ב) אם אחוז המוגבלות הוא מ-40% עד 79% — בגין רכב עד 1,800 סמ"ק או 2,000 סמ"ק לפי הרכב הקטן יותר שניתן לבצע בו את הסידור.

לפי המידע שברשותנו ניתן להתקין הגה כוח במכונית מסוג אודי 80, אודי 100 ורנו 20 בני 1,800 סמ"ק, בנוסף למכונית וולוו 244 בעלת 2,000 סמ"ק.

במקרים של מוגבלות קשה במיוחד ניתן לאשר, לפי קביעת המכון הרפואי לבטיחות בדרכים, רכב גדול יותר לשם מילוי הצרכים המיוחדים של הנכה.

7117. ביצוע הרחבת הכביש לכפריאסיף

הכר"הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום י"א באדר תשל"ז (1 במאס 1977):

לתושבי הכפרים יאסיף ואבו סנאן נמסר על-ידי נציגי מחלקת עבודות ציבוריות כי יורחב הכביש הפנימי מצומת כביש עכו — צפת עד לכפריאסיף.

שאלותי הן:

1. האם האינפורמציה הנ"ל נכונה והאם תבצע מחלקת עבודות ציבוריות עבודה זו?

2. האם נכון כי הכביש יורחב עד לצומת המוליך לירכא וג'וליס בלבד ולא עד לכפר יאסיף ואבו סנאן (באורך של קילומטר וחצי נוספים)?

3. האם יש הבדל בשירותי מחלקת עבודות ציבוריות ומשרד העבודה לאורחים בני העדה הדרוזית ול-אורחים אחרים?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. אכן האינפורמציה נכונה. מע"צ תשפר את הכביש מצומת כביש עכו — צפת ועד לכפריאסיף ואבו סנאן.

2. שיפור הכביש עד לירכא ולג'וליס הוא שלב א' לשיפור הכביש עד לכפריאסיף ואבו סנאן.

3. אין הבדל בשירותי מע"צ לאורחים בני כל העדות.

7124. תשלום לקרן פנסיה בנין תוספת "גלובאלית"

הכר"הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום י"א באדר תשל"ז (1 במאס 1977):

בהעדר חוק פנסיה ממלכתית מאשר שר העבודה באמצעות צווי הרחבה התקשרויות והסכמים של מפעלים עם קרנות פנסיה הסתדרותיות.

שאלותי הן:

1. האם תוספת חודשית "גלובאלית" קבועה משחררת מפעל מהפרשות לקופת קרן הפנסיה (כמו במקרה של

לוסיות הנקראות לשירות עבודה בשעת חירום. מספר השעות, שבהן תועסקנה, ייקבע במסגרת הגוף המטפל בכך ברשות המקומית.

3. ההכשרה תינתן במסגרת הרשות המקומית אם התפקיד שאליו שובצה המתנדבת יחייב זאת.

4. א. העובדה שלא כל המתנדבות הן אמהות עובדות היא בעלת משמעות כלל ארצית ומתייחסת בראש וראשונה לאמהות החייבות בשירות עבודה בשעת-חירום והמשובצות במפעלים חיוניים. משרד העבודה מטפל בהרחבת השירותים במעונות ילדים בשעת-חירום ובהארכת יום השהייה בהם;

ב. משרד החינוך והתרבות נאות לבקשתנו לבחון את האפשרות להרחבת המסגרת של יום שהייה ארוך בבתי-הספר;

ג. הרשויות המקומיות המטפלות במישורן במתנדבות בודקות גם הן סידורים ספציפיים בקשר לנ"ל.

5. כן, אוכלוסיית הגברים, המהווה את מרבית העובדים בשעת חירום, משובצת למערך החירום על-פי חוק שירות עבודה בשעת חירום, תשכ"ז—1967.

6. המשרד מודע לקיומו של האירגון. האירגון הוא וולונטארי ומטפל בבעלי מקצוע — גברים ונשים — לעזרת מדינת ישראל.

7103. המוגבלות על נפח המנוע של רכב נכים

הכר"הכנסת ב. מואב שאל את שר העבודה ביום ב' באדר תשל"ז (20 בפברואר 1977):

המוסד לביטוח הלאומי מטפל בהלוואות עומדות לנכים לצורך רכישת רכב לנכים (שיחרור הרכב ממכס). עד להעברת הטיפול בנושא זה לביטוח הלאומי היה נכה רשאי לרכוש רכב שנפח מנועו מ-2,000 סמ"ק ומעלה.

התקנות היום קובעות כי נכה יקבל הלוואות עומדות לרכב שנפח המנוע המאקסימאלי שלו הוא 1,800 סמ"ק. נכה הזקוק להגה (כוח) הידראולי רשאי היום לרכוש רק מכונית אחת בשוק, רנו 20, העומדת בתנאים אלה.

שאלותי הן:

1. האם המגבלות הנ"ל על נפח המנוע הותאמו על-ידי המוסד לביטוח לאומי לרכב הניתן לרכישה בשוק?

2. האם אין סכנה של יצירת מוגנפול והעדפה של סוג רכב מסויים בקביעת הקריטריונים הנ"ל?

3. מה מתכוון שר העבודה והביטוח הלאומי לעשות כדי להתאים את הקריטריונים למציאות בשוק המכוניות?

תשובת שר-העבודה מ. ברעם:

(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

על-פי ההסכם בדבר גימלה למוגבלים בניידות (ילקוט פירסומים תשל"ז, עמ' 989) יקבל נכה בעל רשיון נהיגה ברי-תוקף הלוואה עומדת לכיסוי המסים.

(א) אם אחוז מוגבלותו הוא 80% ויותר — בגין רכב עד 1,800 סמ"ק;

(ב) אם אחוז מוגבלותו הוא מ-40% עד 79% — בגין רכב עד 1,300 סמ"ק;

כת, כשהשכר הוא לפי תעריף של פועלים מאומנים המתחייב מן ההסכם הנ"ל. הקשר בין המפעל לבין מפעל "כבלים וחוטי חשמל" בחיפה הוא אך ורק השתייכות שניהם לבעלות הקונצרן חברת דיסקונט להשקעות. וגם במפעל "כבלים וחוטי חשמל" מוסדר תעריף השכר לפי ההסכם הקיבוצי הכללי בענף המתכת.

ד. אין בהסכם הקיבוצי הכללי בענף המתכת הור" אות בדבר הסקה או מתן לבוש חם לעובדים. ההסכם המפעלי שהושג מסדיר גם נושאים אלה לשביעות רצונם של שני הצדדים, והנהגלה תספק לעובדים בגדים חמים ותדאג לקראת החורף הבא להסקה מרכזית במפעל.

ה. לפי בקשת העובדים הם יחזרו לשבוע עבודה רגיל של 6 ימים בשבוע בשעות עבודה רגילות 06:00 — 14:00. עובדה זו תאפשר לפועלים הדרושים מחורפיש ופקיעין להשתמש בתחבורה הציבורית הפועלת בשעות אלה. יש רק 4 פועלים מכפרים אלה במפעל והוסכם בהסכם החדש כי אם מספרם יגדל ל-7 איש, יארגנו בשבילם הסעה מאורגנת.

היו"ר ב. ג. קשת: רשות לשאלה נוספת לחברה הכנסת פעיל.

מואר פעיל (מוקד): אדוני השר, מתי נחתם ההסכם החדש?

שרי-העבודה מ. ברעם: ההסכם נחתם בימים האחרונים, לפי דיווחו של הממונה על יחסי העבודה במחוז חיפה.

7145. מספר הנשים הערביות בכוח העבודה

חברת הכנסת נ. קצב שאלה את שר העבודה ביום י"ח באדר תשל"ז (8 במארס 1977):

אודה לכבוד השר אם יודעיני:

א. מה מספר הנשים הערביות כיום בכוח העבודה,

וכיצד הן מתפלגות לפי המקצועות השונים?

ב. מה עושה משרדו כדי להגדיל את כוח העבודה של ציבור נשים זה?

תשובת שרי-העבודה מ. ברעם: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

כ-12,000 נשים ערביות נמנו עם כוח העבודה. הן מהוות כ-8.5% מכלל הנשים הערביות בגיל העבודה. המועסקות מתפלגות לענפים העיקריים הבאים: 4,000 נשים בשירותים צבוריים וקהילתיים; 2,700 נשים בתעשייה; 2,500 נשים בחקלאות, כ-800 בשירות אוכל והארוחה ושירותים אישיים, ועוד כ-1,000 בענפים שר"ם.

2. משרד העבודה, בשיתוף עם משרדים אחרים, שוקד על פיתוח מקומות עבודה במפעלי תעשייה בכפרים ערביים, הכשרה מקצועית לבנות וכד'.

התהליך של כניסת נשים ערביות לכוח עבודה אטי יותר מזה הפוקד את האוכלוסיה היהודית, מה גם שהגורמה החברתית של עבודת האשה הנשואה עדיין אינה שכיחה בקרב המשפחות הערביות. עם זאת, עם עליית רמת ההשכלה בין הבנות ניכרת נטייה גוברת

בנק הפועלים בשנת 1975 וקרן הפנסיה המרכזית של עובדי מוסדות ההסתדרות?

2. האם אין בתוספת גלובאלית חודשית וקבועה שאינה קשורה בעבודת שעות נוספות משום פגיעה בגימלאים?

תשובת שרי-העבודה מ. ברעם: (לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

1. גימלאים שלא קיבלו בטרם פרישה לגימלאות גלובאלית בעד שעות נוספות, מחייב הפרשות לקרן פנסיה או פטור מהפרשות כאלו, תלויה בהסכמים בין אירגון העובדים, המעסיק וקרן הפנסיה. במקרה ספציפי המוזכר על ידי חברי-הכנסת מואב משלמים בגין התוספת האמורה לקרן הפנסיה.

2. גימלאים שלא קבלו בטרם פרישה לגימלאות את התוספת האמורה אינם נהנים, כמוכן, מתחלת חובת תשלום פנסיה על רכיב שכר זה.

7125. תנאי העבודה והשכר של עובדי "תרמופיל"

חברת הכנסת מ. פעיל שאל את שר העבודה ביום י"א באדר תשל"ז (1 במארס 1977):

אבקש את כבוד שר העבודה להשיב לי לשאלות הב"אות הנוגעות ליחסי העבודה במפעל "תרמופיל" שבמ"עלות;

א. האם נכון שהשכר הממוצע של העובדים במפעל "תרמופיל" הוא 1,700 לירות לחודש, כשבשכר כלולות גם 40 שעות נוספות ופרמיה?

ב. האם נכון שעובדי המפעל הסכימו לפני שנ"תיים לשכר ירוד זה מתוך התחשבות מופלגת במצבו הפיננסי והכלכלי הירוד של המפעל באותה עת?

האם נכון כי מאז שופר מאוד מצבו של המפעל בעוד העובדים נתונים ברמת שכר מן הירודות ביותר במשק, מה גם שהם שוכני עיירת פיתוח?

ג. מדוע לא יצורפו עובדי מפעל "תרמופיל" אל ההסכם הקיבוצי שחתם עם מפעל "חוטי חשמל" בחיפה, שהוא חברת האם של "תרמופיל"?

ד. מדוע לא נכללים בתנאי העבודה של העובדים סעיפים בדבר הסקת אולם הייצור או לפחות מתן בגדים חמים, אף שהמפעל שוכן במעלות בה שוררים תנאי חורף קשים?

ה. מדוע לא מארגן המפעל הסעה מאורגנת לאותם עובדים דרוויים שמקומות מגוריהם מחוץ למעלות — בפקיעין ובחורפיש?

שרי-העבודה מ. ברעם:

א. חלק מעובדי המפעל עובדים 13 ימי עבודה בחודש ושכרם הממוצע הוא אכן 1,700 לירות ברוטו לחודש. בימים אלה הושג הסכם על הקמת מועצת ייצור שתבדוק את הנורמות, הפרמיות והדירוג במפעל, ואלה יחולו על העובדים רטרואקטיבית מן ה-1 בינואר 1977.

ב-ג. המפעל החל בייצור רק באוגוסט 1976 ועוב"דים בו כיום 30 פועלים ופועלות. תנאי העבודה והשכר במפעל הם בהתאם להסכם הקיבוצי הכללי בענף המת-

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ו

— שאילתות ותשובות (ברעם, בן-מאיר, קול, בארי) —

לעיריה כדי שתשקיע אותו בחברה. לפיכך, למעשה, כל ההשקעה לשיקום שכונת "ימין משה" היתה מתקציבי משרד התיירות. (2) למפעלים שהם באחריות העיריה או בהשתתפותה אושרו הלוואות בלמעלה מ־6 מיליון ל"י, ובפועל בוצעו הלוואות בסביבות ארבעה מיליון ל"י, להלן הפירוט: לעיר ירושלים — בונגלוס ומגרשי ספורט — אושרה הלוואה בסך 450,000 ל"י והיא בוצעה. כן אושרה תוספת 4 מבנים למרכז הנופש שביער ירושלים בסכום של 2,700,000 ל"י ומזה כבר הועבר המיליון הראשון; ל"משכנתא שאננים" ניתנה הלוואה של 954,000 ל"י והיא בוצעה; לגן החיות התנ"כי בירושלים אישרנו הלוואה של 130,000 ל"י והיא בוצעה. כן אישרנו לגן החיות הלוואה של 400,000 ל"י לביצוע מחזור תנ"כיים; לעירייה גופא אישרנו הלוואה של חצי מיליון לירות לתאורת רחוב ושירותים סאניטאריים והיא בוצעה; למרכז החאן הירושלמי אישרנו הלוואה של 460,000 ל"י והיא בוצעה; למועדון הספורט הירושלמי אישרנו הלוואה של 20,000 ל"י וזה בוצע; לתכנית האור-קולית ב"מגדל דוד" אישרנו הלוואה של 400,000 ל"י והיא בוצעה.

(ה) נוסף לכך תומך משרד התיירות במישרין במפעלים ציבוריים שונים בירושלים ומסייע להם באירוח תיירים. בין היתר אמנה כאן את בית הסופר על-שם חיים הוז, מרכז המוסיקה על-שם טארג, היכל שלמה, בית-הכנסת "ישורון" ועוד כיוצא באלה.

(ו) כל הסכומים הללו אינם כוללים, כמובן, את ההלוואות הגדולות שנתנו להקמת בתי-מלון בירושלים ואשר הפכה לעיר הראשית לקליטת התיירות שמגיעה לישראל.

6724. המקורות של "קרן הון חוזר" של משרד התיירות הזכאים להלוואותיה

חברת-הכנסת י. בארי שאל את שר התיירות ביום כ"ב בכסלו תשל"ז (14 בדצמבר 1976):

משרד התיירות חולש על "קרן הון חוזר", המיועדת להלוואות לבעלי מסעדות, המשרתות תיירים.

אבקש לדעת:

1. מה הוא מקור המימון של הקרן?
2. מי הם מנהליה?
3. מי זכאי להלוואות מן הקרן?
4. מה הן אמות-המידה שעל-פיהן מוענקות ההלוואות?
5. מי הם המחליטים למי להעניק הלוואה ובאיזה שיעור?
6. לאיזה פרק זמן ובאילו תנאי אשראי ניתנות ההלוואות?
7. מתי בפועל ניתנים, בכל שנה, כספי ההלוואה, ומתי בפועל הם מוחזרים?
8. לבעליהן של כמה מסעדות ניתנו הלוואות השנתיות?

שר-התיירות מ. קול:

1. האשראי ניתן במסגרת הקרן הכללית לאשראי

והולכת ליציאה לעבודה בהתאם למקורות התעסוקה המצויים באזור מגוריהן.

6531. ידיעה על מענת ראש עיריית ירושלים בדבר חוסר תמיכה מצד משרד התיירות

חברת-הכנסת י. בן-מאיר שאל את שר התיירות ביום כ"ח בחשוון תשל"ז (21 בנובמבר 1976):

בעתון "הארץ" מיום ד' כ"ד בחשוון תשל"ז התפרסמה ידיעה ולפיה האשים ראש עיריית ירושלים את השר כי הוא מעמיד תקציבים מיוחדים לנושא התיירות לעיריות שבהן שותפים נציגי ל"ע בקואליציה, אולם הוא מתנגד להטלת מס תיירות או לעמוד בהתחייבותו משנת 1972 להשתתף בהוצאות השוטפות של עיריית ירושלים בנושא התיירות.

אודה לכבוד השר אם ישיב לי:

א. לאילו עיריות ומועצות מקומיות מעמיד משרד רדו תקציבים מיוחדים לצורך התיירות?

ב. באלו מעיריות אלו אין נציגי ל"ע שותפים בקואליציה?

ג. האם נכונה האשמתו של ראש עיריית ירושלים?

ד. הנכונה הידיעה שכבוד השר אינו עומד בהתחייבותו משנת 1972 לעיריית ירושלים?

ה. אם כן — מדוע?

תשובת שר-התיירות מ. קול:
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

א) במשך כל השנים משתף משרד פעולה עם עיריות שונות בארץ, אם במישרין ואם באמצעות החברות לפי תוח תיירות אזורית. שיתוף הפעולה הישיר מתבטא בהוצאה לאור משותפת של פירסומים, הפקת סרטים, שיפור שירותים ומתקנים ועוד, ואילו חברות הפיתוח עוסקות בפעולות השתתף לצרכי תיירות ובמימון חלקי קיט. במרוצת השנים פעלנו כך בירושלים, תל-אביב, חיפה, נתניה, עכו, נצרת, טבריה, צפת, אילת, אשק-לון, ים-המלח, ערד ועוד.

ב) אינני יודע את ההרכב המפלגתי של העיריות או המועצות המקומיות שלהן שיענו, ואין זה כלל רלבאנטי. הקובע הוא שיקולי פיתוח התיירות במקום ולא כל דבר אחר.

ג) דווקא לטענות ראש עיריית ירושלים, דחיתי והגני דוחה מכל וכל טענות אלו. ברצוני להבהיר באורח חד-משמעי כי במרוצת העשור האחרון ניתנו על-ידי משרד — או באמצעותו — הלוואות כספיות בשיעור של 54 מיליון ל"י 30- מפעלי תיירות בהתיישבות העובדת. זאת באשר לנוגע להעדפה, כביכול, של מושבים המשתייכים ל"העובד הציוני".

ד) לעיריית ירושלים סייע משרד התיירות, אם בהלוואות אם במענקים, בסכום המגיע ליותר מ־6 וחצי מיליון לירות: (1) בחברה לפיתוח מזרח ירושלים, המשתתף למשרד התיירות ועיריית ירושלים, השקיע משרד התיירות 650,000 ל"י ועוד 650,000 ל"י הלוואה ב־9% ריבית. השקעת העיריה 900,000 ל"י, אולם גם כסף זה ניתן כהלוואה מתקציב הפיתוח של משרד התיירות

תשובת שרי-התיירות מ. קול :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

הידיעה כי חברת "ארקיע" עומדת לרכוש מטוס מדגם BAC-11—11 נכונה, אך עם זאת יש לציין כי כל המטוסים בקאטגוריה שבאה בחשבון דומים מבחינת הרעש שלהם וההבדלים ביניהם מזעריים.

האחריות לרכישת כלי טיס היא כולה בתחום סמכותו של שר התחבורה, ואכן ידוע לי כי הנתונים הועמדו לרשות אגף התעופה האזרחית במשרד התחבורה.

העניין נדון לפני הוועדה האקולוגית, בראשות חברי-הכנסת יוסף תמיר, ב-10 בדצמבר 1976 ושם הוסברו בפרוטרוט כל ההיבטים של הבעיה. שר התחבורה חייב את חברת "ארקיע" להתקין משתיקי קול במטוסים אלה. משתיקים אלה יעלו כ-300,000 דולר נוספים לכל מטוס.

עם השיפורים שיבוצעו עוד השנה במסלול נמל-התעופה באילת יועתק מפתן ההמראה להנחתה צפונה ממרכז העיר, דבר שיביא למיזעור מטרד הרעש.

7013. חיוב מורי דרך באגרת רשיון ובהתימה על כתב עת

חברי-הכנסת ה. קורפו שאל את שר התיירות ביום ז' בשבט תשל"ז (26 בינואר 1977):

מורי הדרך נתבקשו השנה לשלם אגרה בשיעור של 175 לירות (מאה שבעים וחמש לירות), בעד חידוש רשיונותיהם, נוסף לסכום ששולם על-ידיהם בגין השתתפות בהשתלמות השנתית של מורי הדרך.

בחוזר מספר ה/608 מיום 24 בנובמבר 1976 (תאריך עברי לא צויין משום מה) מאת מנהל המחלקה להכשרת כוח אדם בתיירות אל מורי הדרך נאמר כי "התשלום בסך 175 לירות כולל בתוכו תשלום בעד אגרת חידוש רשיון מורה הדרך לשנת 1977 (65 לירות) והשגת תלמויות מורי דרך (כולל "דפים למורי דרך" וחומר הדרכתי נוסף) שנערכו בשנת 1976.

אתכבד לשאול:

1. מה פשר אגרת רשיון בסכום כה גבוה, כ-65 לירות?

2. מן הקטע המצוטט מסתבר כי בעד "דפים למורי דרך" ובעד "חומר הדרכתי נוסף", שנמסר לי כי ערכו אינו משמעותי בשום פנים, נדרשים מורי הדרך לשלם 110 לירות לשנה. האם ערך משרד התיירות משאל בין מורי הדרך כדי לדעת אם יש רצונם לחתום על כתב עת זה, ואם לאו — האין כבוד השר סבור כי די בהשגת תלמות השנתית של מורי הדרך ואין לכפות על מורי הדרך חתימה על כתב עת ובמחיר כה גבוה?

3. האם סבור כבוד השר כי זוהי הדרך "למשוך" בעלי מקצוע מעולים לתחום "תעשיית" התיירות?

תשובת שרי-התיירות מ. קול :
(לא הוקראה, נמסרה לפרוטוקול)

אגרת חידוש רשיון מורה הדרך עמדה על סך 20 לירות משנת 1970 ועד שנת 1976. בדיון על תקציב משרד התיירות לשנת 1976/77 בוועדת הכספים של הכנסת העירוני חברי הוועדה כי יש מקום לתקן זאת

מוכוון המנוהלת על-ידי בנק ישראל, ומקורותיה הם: 40% השתתפות הבנקים המסחריים; 20% שיחרור מנוי-לוח; 40% נכיון שטרות.

2. משרד התיירות ממליץ לפני בנק ישראל על מתן הלוואות מן הקרן.

3. כל בעלי המסעדות הרשומות במשרד התיירות ונושאות סמל המשרד זכאים להלוואה מקרן זו.

4. אמות המידה, שעל פיהן מוענקות ההלוואות, הן כדלקמן: (א) שלישי ממחזור ההכנסות הוא במטבע זר; (ב) בעלי התואר "תיירן מצטיין" (הכנסה של יותר ממיליון דולר בשנה) זכאים להלוואה עד 150,000 ל"י; (ג) בעלי התואר "תיירן מוכר" (הכנסה של יותר ממאה אלף דולר בשנה) זכאים להלוואה עד 75,000 ל"י; (ד) אחרים — זכאים להלוואה עד 50,000 ל"י.

5. המחלקה לעידוד השוק לתייר במשרדי מחליטה, בהתאם לקריטריונים שבסעיף (4), להמליץ על מתן ההלוואות. המחלקה למימון והשקעות בודקת בשנייה את ההתאמה לקריטריונים וממליצה לפני בנק ישראל. בבנק ישראל נעשית בדיקה שלישית, שמטרתה לוודא כי הלווה לא קיבל הלוואה מקרן מקבילה להון חוזר.

6. ההלוואות ניתנות לתקופה עד שנתיים, בריבית של 20%.

7. הקרן החלה לפעול ביוני 1975. כל ההלוואות שניתנו עד היום עומדות לפרעון ב-1 במאי 1977.

8. החל בספטמבר 1976 ניתנו הלוואות לשתי מס' עדות בסך כולל של 80,000 ל"י.

הווי"ר ב. צ. קשת :
רשות לשאלה נוספת לחברי-הכנסת בארי.

ידידיה בארי (הליכוד):

כבוד השר, לעניין שאלה מספר 7: מתי בפועל ניתנים כספי ההלוואה? האם אין עובר פרק זמן ארוך מדי למן האישור עד למתן הכספים בפועל?

שרי-התיירות מ. קול :

אינני יודע על שום ספק בעניין זה. ברצון אבדוק את הערתו של חבר הכנסת. אם יש השהיה אבקש לחסל אותה.

6795. הרעש הנגרם על-ידי מטוס "באק"

חברי-הכנסת א. הרליץ שאלה את שר התיירות ביום א' בטבת תשל"ז (22 בדצמבר 1976):

בעתונות מתפרסמות ידיעות לרכישת אווירון מטיפוס "באק" על-ידי חברת "ארקיע" לטיסות פנים ארציות.

מאחר שידוע כי אווירון זה רועש במיוחד, אודה לכבוד השר אם יודיעני:

1. האם הידיעה על רכישת האווירון ועל תכונותיו נכונה?

2. האם נועצו בכבוד השר לפני ההחלטה?

3. האם יהיה האווירון, האמור להיות מופעל בפנים הארץ, מטרד לאילת, לתושביה ולתייריה?

של השאלתה משקפים במדוייק את אשר אמר ראש הממשלה. לפיכך התשובות הן אלה:

שאלות 1—3: אינן מתעוררות.

לשאלה 4: כן.

לשאלה 5: אינה מתעוררת.

לשאלה 6: בהתאם לזכרון-דברים שנחתם ביום 22 בפברואר 1977 בין נציבות שירות המדינה והסתדרות המהנדסים.

היו"ר כ. צ. קשת:

רשות לשאלה נוספת לחבר-הכנסת בארי.

ירידה בארי (הליכוד):

כבוד השר, מה הם הדברים המדוייקים שאמר ראש הממשלה?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לצורך התשובה על השאלתה הסתפקתי במידע שהדברים המצוטטים בשאלתה אינם מדוייקים.

7083. כתבי-אישום על משיכת שק "ללא כיסוי"

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ז בשבט תשל"ז (15 בפברואר 1977):

אבקש לדעת:

1. כמה כתבי-אישום הוגשו בשנת 1976 בשל משיכת שק מבלי שרבעה חובה על הבנקאי לפרעו ("ללא כיסוי")?

2. כמה כתבי-אישום הוגשו בשל העבירה האמורה בשנת 1975?

3. כמה בשנת 1974?

4. בכמה תיקים, שנפתחו בבתי-המשפט בשל העבירה האמורה בשנים 1974—1976, נסתיים הדיון וניתן פסק-דין?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

אין בידי הסטאטיסטיקה כמבוקש בשאלתה.

אישומים על משיכת שקים ללא כיסוי כלולים מבחינה סטאטיסטית בסוג רחב יותר הקרוי "עוונות שאינם טעונים רישום סטאטיסטי". הורית לבדוק את האפשרות כי בעתיד יסווגו אישומים אלה בנפרד.

7092; 7093. נקיטת צעדים נוכח דברי אשר

ידלין על העברת כספים למפלגת העבודה

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ז בשבט תשל"ז (15 בפברואר 1977):

בעקבות הודאתו באשמות אשר מר אשר ידלין בשבועה, ביום 14 בפברואר 1977, בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב-יפו, כי סמוך לאחר הבחירות לכנסת השמינית ולרשימות המקומיות (שנערכו ביום 31 בדצמבר 1973) העביר למפלגת העבודה מיליוני לירות, בהן רבבות לירות שמקורן בשוחד שקיבל; היתרה גייס מתאגידים שונים.

ובעקבות הערה זו קבעה הוועדה הבין-משרדית לאגרות להעלות את האגרה ל-65 ל"י החל ב-1976 ולהצמיד אר"ת לאינדקס יוקר המחיה, שייבדק בחודש יוני בכל שנה. החלטה זו אושרה על-ידי ועדת הכספים של הכנסת ופורסמה ב"רשומות".

גביית 110 ל"י לשנה לצרכי השתלמות מקצועית היא אחוז אפסי מהכנסות מורי הדרך והיא תשלום סמלי בלבד בעד הזומר המסופק, ה"דפים למורה דרך" מופי-עם מדי חודש בחודשו, מכילים חומר רב-עניין ומידע שוטף, הנחוץ למורה הדרך בעבודתו היומיומית, ומעד-כניס אותו בכל החידושים מצד אחד ומוסיפים לו חומר רקע במרוכז, שכדי להשיגו במקור היה על מורה הדרך להוציא סכומים גדולים בהרבה מאלה שנדרשו על-ידי משרד התיירות. הקביעה כי "ערכו של חומר ההדרכה אינו משמעותי בשום פנים" היא קביעה סתמית שלא נבדקה די הצורך.

אף-על-פי שאנו משוכנעים כי השתלמותו של מורה הדרך הישראלי היא תהליך מתמיד ולא רק עניין של מספר ימים בשנה, ומשום כך גייסנו לספק לו את המידע הדרוש לכך, החלטנו לאחורנה לפנות אל ציבור מורי הדרך ולערוך הרשמת מנויים ל"דפים למורי דרך".

השאלה אם אני סבור כי זוהי הדרך ל"משוך" בעלי מקצוע מעולים לתחום תעשיית התיירות תמוהה בעיני לא מעט. 2,500 מורי דרך המורשים כיום לעסוק בהדרכה והתלמידים הרבים בקורס למורי דרך ב"בית הספר לתיירות" מוכיחים דווקא כי אין תשלום האגרה מרתיע אותם, ובוודאי אין הם נמנעים מחיפוש מקצוע זה בשל החובה ה"נוראית" של השתלמות מקצועית והר-חבת ידע ומידע.

7036. ביצוע פסק-הדין בדבר גמול השכלה

למהנדסים

חבר-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"ג בשבט תשל"ז (1 בפברואר 1977):

ביום 28 בינואר 1977 אמר ראש הממשלה, בכנס מוכריים של איגודים מקצועיים בהסתדרות, כי "הממ"שלה נמצאת בדילמה חמורה לגבי ביצוע פסק-דינו של בית-הדין הארצי לעבודה על מתן גמול השכלה למהנדסים".

אבקש לדעת:

1. כלום דבריו של ראש הממשלה אמורים לשקף את יחס הממשלה אל פסק-דין של בית-המשפט?

2. כלום דבריו של ראש הממשלה משקפים את גישת הממשלה אל פסק-דין, שהיא צד להם והמטילים עליה חיובים?

3. מה היא ה"דילמה" שבה נמצאת הממשלה לגבי ביצוע של פסק-הדין הנזכר?

4. התבצע הממשלה את פסק-הדין הנזכר?

5. אם לא — מדוע לא?

6. אם כן — מתי יבוצע הפסק?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לפי המידע שבידי אין הדברים המצוטטים ברישה

ולמשטרת ישראל בדרישה לזוּם הליכים משפטיים נגד המדביקים מודעות ברשות הרבים שלא כד"ן.

7102. פנייה לקביעת מבחנים לשימוש בתואר "גראפולוג"

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ב' באדר תשל"ז (20 בפברואר 1977):
אבקש לדעת:

1. הנכון שד"ר נפתלי פנה פעמים מספר אל היועץ המשפטי לממשלה בבקשה לקבוע מבחנים מחייבים לענ"י יין השימוש בתואר "גראפולוג" ולעניין העיסוק בגראפולוגיה?

2. הנקטים צעדים כדי שהשימוש בתואר "גראפולוג" והעיסוק בגראפולוגיה יהיו טעונים רישוי?

3. אם כן — מה הם?

4. אם לאו — מדוע לא?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

לשאלה 1: ד"ר נפתלי פנה אל היועץ המשפטי לממשלה בבקשה לקבוע מבחנים מחייבים לעניין השימוש בתואר גראפולוג ולעניין העיסוק בגראפולוגיה. משרד המשפטים פנה למומחים בחוץ-לארץ שד"ר נפתלי המליץ עליהם לשם קבלת מידע השוואתי על הנעשה בתחום זה במדינות אחרות.

לשאלות 2—4: החומר בחלקו כבר התקבל. לאחר קבלת חומר נוסף יגבש המשרד עמדתו בנושא.

7130. כתבי-אישום נגד חברות שלא הגישו דו"חות שנתיים

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום י"א באדר תשל"ז (1 במארס 1977):

רשם החברות פנה אל פרקליט מחוז ירושלים בבקשה לנקוט הליכים משפטיים נגד חמישים חברות צ"י ביריות, בהן חברת "בית-ארלוזורוב בע"מ" שמענה היר"ק 110, תל-אביב. האשמה המיוחסת: אי-הגשה של דו"חות שנתיים ומאזנים זה מספר שנים.

אבקש לדעת:

1. ההגיש פרקליט המחוז כתבי-אישום נגד החברה "בית-ארלוזורוב בע"מ" ונגד החברות האחרות?

2. אם כן — מתי?

3. אם לאו — מדוע לא?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

רשם החברות העביר לפרקליט המדינה, להגשת כתבי-אישום, מספר תיקי חברות שלא נענו לפניותיו החוזרות ונשנות להגשת דינים-יחשבונו שנתיים.

פרקליט המדינה החליט כי התיקים שהועברו טעונית השלמה וביקש מרשם החברות לערוך בדיקות נוספות בטרם יוחלט אם להגיש כתבי-אישום.

חברת "בית-ארלוזורוב", כמו מספר חברות אחרות, הוצאה על-ידי רשם החברות מרשימת החברות שהוגשו לפרקליטות מאחר שבעקבות דרישות רשם החברות של-

למענת הנאשם שידלוהו לעשות כן אישים בכירים במפלגת העבודה, בהם מי שמכנהים כיום כשרי ממשלה. הנאשם נקב בשמותיהם.

אבקש לדעת:

אילו צעדים נקט היועץ המשפטי לממשלה נוכח דבריו האמורים של מר אשר ידלין?

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום כ"ז שבט תשל"ז (15 בפברואר 1977):

בעקבות הודאתו באשמות אמר אשר ידלין בשבוע עה, ביום 14 בפברואר 1977, בבית-המשפט המחוזי בתל-אביב—יפו כי סמוך לאחר הבחירות לכנסת השמינית ולרשויות המקומיות (שנערכו ביום 31 בדצמבר 1973) העביר למפלגת העבודה מיליוני לירות, בהן רבבות לירות שמקורן בשוחד שקיבל; היתרה גייס מתאגידים שונים.

למענת הנאשם שידלוהו לעשות כן אישים בכירים במפלגת העבודה, בהם מי שמכנהים כיום כשרי ממשלה. הנאשם נקב בשמותיהם.

אבקש לדעת:

אילו צעדים נקטה משטרת ישראל נוכח דבריו האמורים של מר אשר ידלין?

* השאלתה הועברה מלשכת שר המשפטים לשר המשפטים, לתשובה.

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

בית-המשפט לא נתן אומן בגירסתו של מר אשר ידלין ולפיה העביר כספי שוחד שקיבל למפלגת העבודה.

היועץ המשפטי לממשלה מצא כי אין בדברים שאמר מר ידלין בעדותו בבית-המשפט בעניין כספים אחרים שהעביר, לטענתו, למפלגת העבודה כדי לשמש בסיס לפתיחה בחקירה משטרתית. עם זאת, הואיל ומדובר במימונה של מפלגה, חל על הנושא חוק מימון מפלגות, תשל"ג—1973. במצב דברים זה החליט היועץ המשפטי לממשלה להעביר את הנושא למבקר המדינה לכל טיפול שהמבקר ימצא לנכון.

7101. נקיטת צעדים נגד הדבקות כרוזות לתעמולת בחירות

חברי-הכנסת י. בארי שאל את שר המשפטים ביום ב' באדר תשל"ז (20 בפברואר 1977):

בשנים עברו נקט היועץ המשפטי לממשלה צעדים למניעת התופעה של הדבקות כרוזות או ציור סיסמאות על קירות בתים, על גדרות או על עמודים ברחובות ישובים, כתעמולת בחירות.

אבקש לדעת:

אילו צעדים נוקט היועץ המשפטי לממשלה כדי למנוע את התופעה האמורה במערכת הבחירות לכנסת התשיעית?

שר-המשפטים ח. י. צדוק:

היועץ המשפטי לממשלה פנה לראשי הרשויות המקומיות, ליועצים המשפטיים של הרשויות המקומיות

חברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— שאילחות ותשובות (צדוק, אברמוביץ, קצב, מואב, אלון); הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (קשת, אלון) —

ביום היתה פנייה נוספת מקרוב משפחה, והסכום הורד ל-7,000 לירות.

אודה לכבוד השר אם יודיעני:

מדוע לא ייקבעו קריטריונים מתאימים כדי לחלץ את המשפחות האלה ממלאכת מיקוח זו בשעה שהן שרויות באבלן על אבדן יקיריהן?

שר-הדתות ה. י. צדוק:

על-פי ההסכם החדש בין המוסד לביטוח לאומי ובין החברה קדישא, שייכנס לתוקף ב-1 באפריל שנה זו, כ-80% של הקבורה בארץ יהיו חינם. אם תבוא בקשה למקום קבורה מיוחד בבת-עלמין מיוחדים כפי שהוגדרו בהסכם תהיה רשאית החברה קדישא לקבל תשלום בעד אחות הקבר לפי שיעורים אחידים שאושרו על-ידי שר הדתות.

7049. פגישותיו של משה דיין עם אישי ממשל אמריקניים

חבר-הכנסת ב. מואב שאל את שר החוץ ביום כ' בשבט תשל"ז (8 בפברואר 1977):

1. האם הפגישות המתנהלות השבוע בארצות-הברית בין חבר-הכנסת משה דיין לבין אישי ממשל אמריקניים בכירים נעשו בתיאום עם שר החוץ והאם הן נעשות מטעמו ולטעמו של שר החוץ?

2. האם הפגישות הללו נעשות בתיאום עם שר הבטחון או ראש הממשלה או בשליחותם?

3. האם חבר-הכנסת משה דיין ידווח לשר החוץ, לשר הבטחון או לראש הממשלה על שיחותיו, ואם כן — למי?

שר-החוץ י. אלון:

כיוון שזו התשובה לשאלתה האחרונה שהגיעה לי-משרדי הבוקר, אשיב עליה למרות היעדרותו של חבר הכנסת השואל.

לשאלות 1—2: הפגישות נקבעו בידיעת משרד החוץ ובתיאום עם השגרירות בושינגטון, אך הן לא נעשו מטעם הממשלה או בשליחותה.

לשאלה 3: על השיחות דווח באמצעות עובדי המ-דינה שנכחו בהן.

ב. הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות

השלטונות הסובייטיים אל יהודי ברית-המועצות, לפני שנות דור.

לפני שבועיים התרעתי מעל במה זו כי אמצעי התקשורת ההמונית הסובייטית הפכו את התעמולה האנטי-ישראלית והאנטי-ציונית ללחם חוקם. מאז החמירו הדברים והחריפו. לפני שנים-עשר יום, ב-4 במאוס, העניקה ממשלת ברית-המועצות ממד חדש לרדיפותיה נגד תנועת העלייה ופעיליה — ולמעשה נגד כל יהודי ברית-המועצות — ממד חמור ומדאיג, שכמוהו לא ידענו כעשרים וחמש שנה. ביום זה התפרסם בבטאונה הרשמי של הממשלה הסובייטית "איווסטיה" "יודיו אישי" של מודיע משטרתי, אחד בשם סאניה ליפובסקי, הטופל

יחה החברה ביום 3 בנובמבר 1975 עיקר המסמכים החסרים להנחת דעתו של רשם החברות.

7061. האגודה המיסיונרית "עדות משיחית לישראל"

חבר-הכנסת י. מ. אברמוביץ שאל את שר הדתות ביום כ' בשבט תשל"ז (8 בפברואר 1977):

בעתון "דבר" פורסמה לאחרונה מודעה על רישום אגודה מיסיונרית תחת השם "עדות משיחית לישראל", ומקום מושבה הוא רחוב הגפן בחיפה. המטרות המתוארות של האגודה הן: "הפצת הבשורה המשיחית", הגשת שירותים רפואיים, החזקת מוסדות, אירגון וניהול מחנות, מועדונים, מרפאות ועוד.

תיאור זה הניתן במודעה של האגודה האמורה מעיד בבירור על פעילות מיסיונרית ענפה שמגמתה ציד נפשות והדחת יהודים מאמונתם ודחם.

אבקש איפוא להשיב לי:

1. האין שום הגבלה בחוק להקמת אגודות רשומות לניהול פעולות הרסניות של הדחת יהודים בארצם מאמונתם ורת אבותיהם?

2. האין פעולות מעין אלה עוינות לעם ישראל ולמדינת ישראל, ומטעם זה מן הראוי למנוע אותן?

שר-הדתות ה. י. צדוק:

לשאלה 1: אין מניעה חוקית לרישום אגודה למטרות המפורטות בשאלתה.

לשאלה 2: האגודה הנדונה, ככל אגודה הרשומה בישראל, חייבת לנהוג לפי חוקי המדינה. אגודה העוברת על החוק — מטפלות בה הרשויות המוסמכות לכך בהתאם לחוק.

7138. קריטריונים לתשלום בעד חלקת קבר מיוחדת

חבר-הכנסת נ. קצב שאלה את שר הדתות ביום י"ח באדר תשל"ז (8 במאוס 1977):

חשומת-לבי הופנתה למשפחה מסוימת, שבעת שקרה אסון לאב המשפחה פנתה המשפחה לקניית חלקת קבר בקריית-שאלו בתל-אביב ונתבקשה לשלם סך של 15,000 לירות למרות הסברי המשפחה על מצוקתם הקשה. בו

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף ב' בסדר-היום: הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות. את ההודעה יביא שר החוץ.

שר-החוץ י. אלון:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ידיעות קודרות מבעבר, מבשרות-ירע מבעבר, מגיעות לאחרונה מברית-המועצות. רקימת העלייה הזדונית נגד פעילי העלייה ונחשול ההסתה האנטי-יהודית באמצעי התקשורת — עד כדי הגסיון הבזוי לקשור את הציונות לנאציסם — מעלים בזכרון את התקופה האפילה ביותר ביחסם של

— הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (אלון); הודעות הסיעות (קשת, ג. כהן) —

אני רוצה להקיע במיוחד ולהזהיר במודגש בפני השלב החדש, החמור והמדאיג, שאלין מתדרדרת לאחרונה המדיניות האנטי-ציונית והאנטי-יהודית של השלטונות בברית-המועצות. המקרה הבודד של שיחרור ד"ר שטרן יהודי חף מפשע שלא היה צריך להיאסר מלכתחילה — איננו משנה, לצערי, את קדרותה של התמונה.

אחרי שישים שנה של שלטון סובייטי — כשרוב רובם של אחינו בברית-המועצות נולדו והתחנכו במשטר זה — הגיע הזמן שתבשיל בממשלת ברית-המועצות הה"כרה, כי אין לדכא, אין להחניק ואין להטמיע את יהודי ברית-המועצות, את שאיפותיהם הלאומיות ותרבותם. כי אין ולא יכול להיות פתרון לבעיה היהודית אלא הפתרון הציוני; כי אין ולא יכול להיות פתרון למצוקה היהודית אלא זה של מתן מלוא הזכויות ליהודים לחיות על-פי דרכם.

עם כל חילוקי הדעות העמוקים שיש לנו עם האידי"ה אולוגיה הסובייטית, אין לנו חלק במאבק אידיאולוגי אנטי-סובייטי. כל שאנו דורשים מברית-המועצות הוא את זכויות האדם וזכויות העם של אחינו, את הזכות לחיות על-פי אמונתם, תרבותם, לשונם והכרתם הלאומית, ולהתאחד עם אחיהם בישראל ובכל מקום אחר שיח"פצו. לבד דרישה אלמנטארית זו ניאבק בכל התוקף — ולא לדנו: יחד עם כל העם היהודי, שלא יכול להרה"שות גזירות-כרת על שבת שלם מבניו; יחד עם כל העו"לם הנאור שלא יוכל להפקיר את לוחמי החופש היהודים לרדיפות ולדיכוי.

חברי הכנסת, מאבקנו על זכויותיהם של אחינו בב"רית-המועצות ידע מעלות ומורדות. בעבר הקרוב ידענו תקופת שנפתחו שערי היציאה הסובייטיים ורכבות יהו"דים הורשו לצאת. היו אלה ימי תקווה, שאנו רוצה להא"מין כי ישובו במהרה.

מכל מקום, יחד עם העם היהודי כולו, יחד עם כל שוחרי החופש וזכויות האדם בעולם כולו, לא נרפה ממאבקנו העקבי והנמרץ עד שיתקיימו הלכה למעשה מלוא זכויותיהם של אחינו בברית-המועצות ועד שיאפשר לכל יהודי הרוצה בכך לעלות ארצה.

בקבוצה של פעילי עלייה יהודים את העלילה השפלה, כי פעלו בשירות הביון האמריקני. אותו מלשין-מודיע שהתחזה לפני פעילי העלייה כי"בעל-סרוב", כלומר כמי שאין השלטונות מתירים את עלייתו, נוקב בשמותיהם של פעילים הנמצאים עדיין, נגד רצונם, במוסקבה: אי"שים כמו פרופסור אלכסנדר לרנר, אנטולי שצ'ראנסקי, ולאדימיר סלפאק. במכתבו של אותו ליפובסקי ובכתבה פרשנית-בלשנית המלווה אותו ב"איווסטיה" נזכרים גם פעילים שהצליחו להגיע לישראל, ביניהם פרופסור וי"טאלי רובין, דוקטור אלכסנדר לונץ, דוקטור אדוארד שיפרין וכן פרופסור דוד אובל הנמצא בארצות-הברית. כידוע, נעצר אתמול אנטול שצ'ראנסקי ואילו פעילי הע"לייה האחרים המוזכרים ב"איווסטיה" וכן מספר פעילים נוספים נמצאים במעקב הפגנתי של אנשי הק.ג.ב. פעיל"עלייה אחר, יוסף בגון, נעצר במוסקבה יום לפני פירסום המאמר ב"איווסטיה" הוא מואשם ב"ספילוח", כביכול

חברי הכנסת, אין צורך בדמיון רב כדי לתאר איזו השפעה יש לעלילות אנטי-יהודיות מסוג זה כשהללו מתפרסמות בעתון רשמי כמו "איווסטיה", המגיע לכל פינה בברית-המועצות. פירסומים כאלה כמוהם כהתרת הרצועה לרגשות האנטישמיים החבויים — ואולי לא כל"כך חבויים — בחלקים גדולים של החברה הסובייטית; כמוהם כקריאת-דרור לאווירה של שנאת יהודים והפליית יהודים, באשר הם יהודים, בכל רחבי ברית-המועצות.

אך כאילו לא די בעלילה האפילה של "איווסטיה" חזרה הטלוויזיה המוסקבאית והקרינה, שבוע לאחר מכן, את הסרט הקרוי "סוחרים בנפשות", סרט שעניינו הוקעת מדינת ישראל והעם היהודי, והצגת פעילי העלייה, אותם אידיאליסטים מופלאים, כאנשים שפלים הלהוטים אחר בצע-כסף.

כבוד היושב-ראש, לא אחזור ואמנה כאן את מסכת ההתנכלות מצד השלטונות הסובייטיים נגד זכויותיה התרבותיות והלאומיות של יהדות ברית-המועצות. גם לא אצביע אחד לאחד על מעשי הרדיפה וההצקה שנוקטים השלטונות הסובייטיים, לשווא, נגד תנועת העלייה ופעילי העלייה של יהודי ברית-המועצות. פעלנו נגד מעשים אלה ונפעל נגדם בכל כוחנו.

1. הודעות הסיעות

גושית. העם היהודי אינו צד במלחמה זרה זו כשם שלמלחמתם של כל פעילי העלייה ברוסיה אין גם כל קשר עם המלחמה הפנימית שם כנגד המשטר. זוהי מל"חמה יהודית ייחודית שכל נסיון לקשור אותה עם מל"חמות ברית-המועצות כלפי חוץ או כלפי פנים היא עלילת אימים לצורך שפיכות דמים כמיטב המסורת של שונאי ישראל מימים ימימה, כמיטב המסורת של השל"טון הסובייטי אייב המין האנושי, אייב בארבארי ומרושע, סאדיסט ואכזר, שגול את החופש ממיליוני בני-אדם, שהפך את ארצו לבית-סוהר, שעובר יום-יום — ואולי מוטב לומר לילה לילה — על חוק החוקים של זכויות האדם.

אבל, כמיטב המסורת של עם ישראל, שידע בתול"דויותו עלילות דם בימי חול מה גם בימי מועד חג הפסח, חג המצות שאנו עומדים בפתחו, גם עלילת דם זו תנופץ ותחזור ותוטח אל ראשיהם של המעלילים.

היז"ר ב. צ. קשת:

אני מודה לשר החוץ.

חברי הכנסת, ועדת הכנסת החליטה שבנושא זה תהיינה הודעות של סיעות, המסגרת היא בת חמש דקות. רשות הדיבור לחברת-הכנסת גאולה כהן, ואחריה — לחברת-הכנסת ארבל-אלמוליוני.

גאולה כהן (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה. "אחים לנשק" — במלים אלה פותחים את פנייתם-קריאתם אל חברי הכנסת בירושלים שבעה פעילי העלייה במוסקבה המואשמים היום בבגידה ובריגול ויועמדו אולי מאחר למשפט ראווה. אחים לנשק, שכן החזית המשתרעת ממוסקבה עד ירו"שלים היא חזית אחת, מלחמה אחת, למטרה בלבד: שיחרור לאומי. מלחמתם של לוחמי ישראל ברוסיה היא מלחמה יהודית ללא שום קשר עם המלחמה הבין-

תוך אותה עייפות ניתפס זיליולל בחומרתה של סכנה כלשהי המרחפת על ראש כל יהודי בעולם, מה גם על יהודי ברית-המועצות, וכדי להיפטור נפטור אותה על-ידי כך שנאמר "לא כצעקתה". למדנו על בשרנו לאורך כל תולדותינו שלעם ישראל כל זילולל ברצינותה של סכנה, קלה כחמורה, היא שבחינת מותרות. אנחנו לא יכולים להרשות זאת לעצמנו. אנחנו חייבים להיזעק ולהיערך בכל עוצמתנו לקראת כל ענן קל שבקלים שמתענן מעל לראשינו כדי שלא יתפוס אותנו לא מוכנים כפי שקרה להוותנו יותר מפעם אחת, גם בגולה וגם פה.

לסיכום, אדוני היושבראש, מן העובדה שלפנינו חזית אחת מתחייבות מסקנות מעשיות: על ממשלת ישראל להכיר במפורש ובמוצהר באסירי ציון שברוסיה כשבויי מלחמה של מדינת ישראל, כל שכן שהם עצמם חוזרים ומצהירים על עצמם כאזרחיה של מדינת ישראל; להכיר בהם כשבויי מלחמה על כל ההשלכות המדיניות והמעשיות הנדרשות מכך כשם שאנחנו מכירים כשבויי מלחמה של מלחמת מדינת ישראל.

על ממשלת ישראל לעמוד במפורש ובגלוי בראש המלחמה המתנהלת היום על-ידי פעילי העלייה ברוסיה ולהגדרה לאומית ועלייה לארץ ישראל; לעמוד בראש ולנצח על המלחמה הטוטאלית באויב טוטאליטארי כמו הרוסים, מלחמה בכל האמצעים, גם בדרכים בלתי שיגרתיות, כשם שבלתי שיגרתית היא המלחמה הנערכת על-ידי הרוסים כנגדנו.

על ממשלת ישראל לצייד את לוחמי ישראל ברוסיה סיה בכל האמצעים הדרושים להם במלחמתם זו ומאחר שהנשק המכריע ביותר שבידם הוא האמונה, למצוא את כל הדרכים כדי להזין את יהדות רוסיה במייר ובמיטב החומר היהודי והציוני. ומאחר שחייפוי האש הטוב ביותר למענם הוא בהתייצבות גלויה וחד-משמעית של ממשלת ישראל ויהדות העולם מאחוריהם — לדאוג לכך שלא תהיה פירצה, ולו גם אחת, ולו גם לרגע, בעורף-מגן זה ולתת לדאגה ביטוי מוחשי ממש. בין הנושאים העולים לסדר-היום על שולחן ממשלת ישראל יעלו באופן קבוע ויידונו בכל תשומת הלב הראויה הבעיות הקיומיות של העם היהודי בכלל וכיום גם מא-בקם של פעילי העלייה ברוסיה בפרט.

כנסת נכבדה, לקריאת "עם ישראל חי" המסיימת את פנייתם של אנאטול שצ'ראנסקי, שנעצר אתמול כפי שאמר שר החוץ, של ולאדימיר סלפאק, של דינה ביליין ואידה נודל, של פרופסור לרנר, פרופסור רובין ובוריס צ'רנובילסקי, לקריאה זו אלינו תכנסת בקריאה מקבילה שתישמע ותהדהד גם בזוהי כל אויבי ישראל: אחים למלחמה, עם ישראל חי, ומי כמוכם יודע מה עוצמת העם הזה כשהוא נלחם על חייו ולמה הוא מסוגל כשהוא רוצה משהו בכל לבבו, בכל נפשו ובכל מאודו. תבטיח מפה כנסת ישראל ללוחמים היהודיים בברית-המועצות הבטחה שתישמע ותהדהד גם באזני מעניהם: אחים לנשק, מדינת ישראל מעולם לא השירה ולא תשאיר גם היום ולעולם פצועים בשדה.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחברת-הכנסת ארבל-אלמולינו, ואחריה — לחברת-הכנסת בן-מאיר.

אדוני היושבראש, חוט אחד, ארוג שתי של רצון ברזל וערב של חלומות זהב, עובר ומקשר היום בין חייל צה"ל במדים, המקנא לחירות ארצו, לבין לוחם יהודי ברוסיה המקנא לשיחורו עמו. כשפעילי העלייה במוס-קבה פונים אלינו כאל אחים לנשק הם נוטנים בכך תוך כוונה גם לשלטונות מוסקבה לאמור: איננו בודדים פה בחזית, מאחורינו ועמנו צבא רב — כל עם ישראל — ובראשו עומדת היום מדינת ישראל. לצדנו הצבא האדיר ביותר בעולם, שכן הוא מצוייד בנשק הבלתי קונבנציונלי נאלי ביותר בעולם, נשק האמונה שניצח ויבלע מעצמות, שניצח ויבלע גם אתכם. המפתחות אל שער הברזל שמאחוריהם נעלתם אותנו נמצאים היום לא רק בידיכם בפנים אלא גם בידי אחינו לנשק בחוץ.

אבל תזכורת גם אלינו והיא העיקר: שלא נשכח אנחנו שהחזית לא נגמרת פה, שנזכור שהגבול הולך ומתפתל ונמשך היום עד מוסקבה וגם על הגבול הזה מתקיימת היום מלחמה ממש, מלחמת חיים ומוות, על אותה מטרה ממש — ארץ ישראל — ושגם בגבול החזית הזאת במוסקבה יש הרוגים, יש פצועים, יש שבויי מלחמה, יש בני ערובה, ואכן כך כותבים אלינו שצ'ראנסקי, לרנר וסלפאק ובהמשך לאותה פנייה של הכנסת הם כותבים כי הם מרגישים עצמם ממש כבני ערובה בידי מחבלים שאינם מכירים שום חוק, לא לאומי ולא בינלאומי, מחבלים המוכנים לעשות פעולות דראסטיות בכל רגע.

כנסת נכבדה, אכן אנו פה וזקוקים מאוד לתזכורת זו. מחמת המציק והמצוקות בביתנו, מחמת התרכזותנו במלחמה על הארץ, יש וכבר היה מעולם, שאנו שוכחים את המלחמה על העם. המלחמה פה גולה וגולת מאתנו את ריכוז הלב והדעת, מיטב הדמעה, הכשרון והכאב. אנו עסוקים היום כל כך בשלומה של המדינה עד שכמעט אנו איננו מוצאים רגע לעצור בו כדי לשאול את עם ישראל: מה שלומך? מכל שכן להגיש לו את כל העזרה שהוא זקוק לה בכל רגע.

אבל כשאנחנו לא מטפלים בשלומנו של עם ישראל מטפלים בו ונטפלים לו אויבנו, אויבים מכל הסוגים, ולא פחות אכזרי בהם הוא אויב הטמיעה וההתבוללות. אנו עסוקים מדי, לפעמים גם עייפים מדי, אבל זוהי הסכנה החמורה ביותר, אמנם קשה להתמיד במלחמה כל כך ממושכת גם פה וגם שם, קשה לעמוד במתח מתמיד, מה גם שהתוצאות לא תמיד ניכרות ואולי רק טיפין טיפין, אבל אין לנו ברירה. בשביל עם ישראל להתעורר ולעצור, ולו רק רגע אחד, במלחמה שלו היום על חייה של יהדות ברית-המועצות פירושו להפסיד מראש, פירושו לאפשר לאויב להתגנב ולהדור דרך כל סדק אל החלל הזה ולהפיל בנו קרבנות.

חברי הכנסת, כל עייפות שלנו במלחמה על העם תחליש את המלחמה שלנו גם על הארץ. הרוסים יודעים זאת. הם יודעים שכאשר הם מכים היום ביהודי אחד במוסקבה הם מכים בו-זמנית גם את מדינת ישראל. חזית אחת, לא זו על השבון זו, וכל נצחון שם הוא גם נצחון פה ולהיפך. יתר על כן, מלחמה זו בין העם היהודי לבין ברית-המועצות היא בראש וראשונה, באופיה, בטיבה, במלחמת עצבים: יפסיד בה ראשון מי שיתעייף ראשון, ינצח בה בסוף מי שיתמיד עד הסוף.

אבל סכנה חמורה לא פחות מוזה עומדת לפתחנו, שמ-

— הדעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (הרדעות הסיעות) (ארבלי-אלמוזלינו) —

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (המערך):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, מזועזעים אנו מן הפירסומים והגילויים שהיו בימים האחרונים על העלילה הזיונית הנרקמת על-ידי שלטונות ברית-המועצות נגד פעילי עלייה, שהם מציגים אותם כסוכני ריגול אמריקניים. גילויים מחריפים אלה מחייבים את הכנסת להרים היום את קול הזעקה, לדחות עלילות שוא אלה ולפנות לכל שוחרי החופש השלום והקידמה בעולם לאחוז בכל האמצעים העומדים לרשותם, ומיד, כדי לסכל מזימה שפלה זו בעודנה באיבה.

על אף השנאה המובלטת על-ידי שלטונות ברית-המועצות לציונות — כתנועת השיחרור הלאומי של העם היהודי — והאיבה המדינית ישראל, ועל-אף הקשיים הנערכים בפני היהודים הרוצים לעלות למולדתם, קשה להאמין שנחזור לימי הזוועה והאימים של תקופת סטאלין.

הפירסום בעתון "איווסטיה", שבו העלילו על פעילי עלייה שהם סוכני ריגול של ארצות-הברית, חייב להדליק אור אדום ולעורר בנו החרדה על הגורל הצפוי להם וליהדות ברית-המועצות בכלל. צורת הפירסום, ההבלטה שניתנה לו, ההסתמכות על מכתב פלסטר של פרובוקטור או מעונה — כל זה מזכיר לנו את הימים האפלים של עלילות הדם והאימים שהיתה בימינו לאנטישמיות שלטונית יהודים.

רצינו להאמין שה"דטאנט" והתמורות שחלו בברית-המועצות, הסיקיים שהתהוו במסך הברזל ואמנת הלסינקי — כל זה ימנע חזרה לימי העלילות, הפחד והטרור מצד שלטונות ברית-המועצות נגד יהודים. אך לדאבוננו הגדול התבדלנו. התרבות היהודית והשפה העברית עדיין נרדפות בברית-המועצות. הזכות שניתנה לכל לאום ושבת, לפתח תרבות משלו, נשללה אך ורק מן היהודים המתגוררים בברית-המועצות.

במציאות זו של שלילת הזכות הלאומית של היהודים בברית-המועצות, מדיניות של איבה לגבי מדינת ישראל, מלחמה ללא כניעה נגד הציונות, גורמת לכך ששלטונות ברית-המועצות רואים בפעילי העלייה אל-מנטים בלתי רצויים ועושים כל שביכולתם לנכא את רוחם ורצונם לעלות ולהחליש את השפעתם ברחוב היהודי.

כבוד היושב-ראש, אל נזלזל בסכנה המאיימת לא רק על פעילי העלייה אלא על יהודי ברית-המועצות בכללה. עלילה זיונית זו, המתפרסמת בעתון רשמי של ברית-המועצות בהבלטה בעמוד הראשון, היא אז-הרה על הצפוי ליהדות בברית-המועצות אם העולם הריאז, ובראש וראשונה אזרחי מדינת ישראל ויהדות העולם, לא יגיבו בדרך המתחייבת מחומרת המעשה על-עילה זו. הפירסום ב"איווסטיה" פירושו יצירת אווירה נוחה לפתיחת מסע של רדיפות נגד פעילי העלייה באמ-תלה שהם אויבי העם המשרתים אינטרסים זרים. אנו זוכרים מן ההיסטוריה שכך התחילו לא פעם רדיפות נגד יהודים שנגמרו גם בפוגרומים.

מעל במת הכנסת אנו פונים ותובעים מברית-המועצות לאפשר לכל היהודים הרוצים לעלות להגשים את רצונם בצורה מכובדת כפי שזה קיים בכל מדינה דמוקרטית ואוהרת.

הדברים שפורסמו בשם 250 פעילים צריכים להיות

חרותים בלבו של כל יהודי ולשמש לנו מופת ודוגמה לגבורה ואומץ לב. וכך הם אמרו: "ברגע חמור ומסוכן זה בחיינו אנו רוצים להבהיר כי שום בגידה, שום איום ושום השמצה לא יפחידנו, נמשיך להיאבק למען חירותנו. נעשה כל אשר לאל ידנו כדי להחזיר על כנו כבוד עמנו וקיומנו".

אלה דברים של אנשים זקופי קומה וחזרי אמונה בצדיקת דרכם ויודעים על מה הם לוחמים ומה הם מסכנים.

כבוד היושב ראש, אנו מלאי גאון, הערכה והערצה ללוחמים ולנאבקים בברית-המועצות על כבוד העם וזכות קיומו. אנו מכריזים מעל במת הכנסת: לא תישאר ארו בודדים במערכה קשה זו. עם ישראל לימינכם. ואני רוצה לקוות שלימינכם יעמדו כל שוחרי החופש וחירות האדם באשר הם שם.

רבותי, מאמר השטנה שפורסם ב"איווסטיה", הקרנת סרט אנטישמי בבתי הקולנוע, ציד-מכשפות זה, הם יריות גישוש לראות מה תהיה תגובת העולם לפרובוקציה שפלה זו, ועלינו לדעת שפירסום מאמר שיטנה ב"איווסטיה" בארץ שאין בה חופש העתונות זה ביטוי לכוונות השלטון ולמדיניותו. הפירסומים האלה, לפי ידיעות שמתקבלות מברית-המועצות, יצרו אקלים נוח לפעולות דיכוי נגד היהודים במיוחד אותם יהודים הרוצים בעלייה ולוחמים לעלייה, ועלינו לציין בצער ובחרדה שמטרה זו כמעט הושגה. האנטישמיות פורחת, השיסוי נגד יהודים מורגש בכל פינה ורחוב, נוצרה אווירה דחוסה, בישוים מסויימים מפחדים היהודים ללוח ילדיהם לבתי ספר מחשש להתנכלויות בהם. הנה סתה האנטישמית מורגשת בכל פינה ורחוב, בתחנות הרכבת בבתי מסחר, ואפילו בבתי-ספר.

עלינו לזכור ולהזכיר לעולם שמהסתה מתוכננת נגד יהודים עד להתפרעותיה המוגנים המרחק איננו גדול. יהדות ברית-המועצות חיה בהרגשה שמתכננים משפטים מבויימים ולא יחסרו לשלטונות ברית-המועצות "עדים" במרכאות, פרובוקטורים ושופטים במרכאות, שיוציאו פסקדין בטרם ייערך משפט. טרם שכחנו משפטים מבויימים של שנות השלושים, בהם הוציאו להורג לאחר "יודיים" במרכאות מזהיגי המהפכה ורב-בות אנשים ללא עוול ופשע, ואו העולם שתק והגרדום פעל.

מעל במה זו נקרא לעם בציון, ליהדות התפוצות ולכל שוחרי החופש והדמוקרטיה בעולם, להרים את קולם ולפעול בכל האמצעים כדי למנוע משפטים מבויימים, דיכוי ואנטישמיות בברית-המועצות.

מוטלת חובה על ממשלת ישראל להפעיל את כל השפעתה בצורה הבינלאומית כדי לחשוף את האמת ולסכל את המזימה ולתבוע לברית-המועצות להעמיד לדין את האחראים לפירסום הזיוני כפי שדרשו פעילי העלייה מן המוסדות המשפטיים בברית-המועצות. ונמלא על-ידי זה את מבוקשם של אחינו פעילי העלייה בברית-המועצות הנאבקים שם כפי שזה בא לביטוי בקריאתו הנרגשת של פעיל העלייה אנאטולי שצ'ראנסקי לממשלת ישראל ולכנסת לפעול בדחיפות ולהזעיק את העולם החפשי נגד מסע הרדיפות הגובר והולך. זאת חובתנו לאחינו בברית-המועצות.

— הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (הודעות הסיעות) (קשת, בן-מאיר) —

היו"ר ב. צ. קשת :

רשות הדיבור לחבר-הכנסת יהודה בן-מאיר, ואחריו לחבר-הכנסת אברהם לבנבראון.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הכנסת כולה ועם ישראל כולו מאוחדים בחרדה עמוקה ובדאגה הרבה לגורל אחינו בני ישראל, ובראשם פעילי העלייה הנמצאים בכלל הסובייטי, בתוך משטר הדיכוי והרשע הקיים בברית-המועצות.

הכנסת כולה ועם ישראל כולו מאוחדים בהוקעת ובגינוי ההתנכלות הנמשכת, המגיעה עתה לשיאים חד-שים, לכל מושג אלמנטארי של זכות האדם, של החופש והחירות המינימאליים, כפי שהיא קיימת עתה בברית-המועצות נגד יהודים ונגד פעילי עלייה לישראל.

אדוני היושב-ראש, הכנסת כולה, העם בישראל והעם היהודי כולו מאוחדים בדחייה מוחלטת של עליית הדם אשר מנסים שלטונות ברית-המועצות, מתוך חששם לרוח היהודית המפעמת בלב תושביה היהודים של ברית-המועצות, לרקום נגד פעילי עלייה, כאילו הם מגסים לשמש מטרות של ריגול או מטרות אחרות כל שהן, חוץ מן המטרה האחת והיחידה שלמענה הם פועלים תוך סיכון עצמי והיא המטרה של אפשרות עליית יהודים בחזרה למולדת, לארץ-ישראל.

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, אי אפשר להפריז בחומרת המצב שנוצר בברית-המועצות. יפה תיאר זאת כאן שר החוץ בהודעתו בשם הממשלה, שמה שקרה עכ-שיו מזכיר לנו תקופה מלפני הרבה שנים. וזה מזמן רב לא ראינו תופעות כאלה של התנכלות חמורה ואמי-צעי דיכוי תוך אלימות ופרובוקאציות כפי שאנחנו רר-אים עכשיו. זו הפעם הראשונה שהשלטונות לא רק שמתנכלים בגלוי, עוצרים, אוסרים, בניגוד לכל מושג אלמנטארי של זכויות אזרח וזכויות האדם, את פעילי העלייה, אלא מנסים בגלוי להסית את הציבור בכל אמי-צעי התקשורת העומדים לרשות המשטר, במשטר הדיכוי-טאטורי הקיים בברית-המועצות, וליצור אווירה של היס-טריה נגד יהודים ונגד יהדות.

אדוני היושב-ראש, אני רוצה לצטט כאן בכנסת מספר דברים שנאמרו עליי פעילי עלייה בברית-המועצות בשיחות טלפון אלינו כאן, למען יישמעו הדב-רים כאן ומכאן בעולם כולו. בשיחת טלפון מן ה-5 במאוס, מאידה נודל: "נערכו חיפושים בדירות הפעי-לים. התפרסם מכתב של ליפובסקי ובו האשמות-שקר ועלילה של ריגול ובגידה במולדת. אנחנו מרגישים שהשלטונות מכינים משפטים חדשים המבוססים על עלילות-שקר נגד היהודים. השלטונות חוזרים לתקופת החושך והדיכוי של סטאלין."

ב-9 במאוס, מאנאטולי צ'יראנסקי: "אני גסור בכלוב. שמונה אנשי ק.ג.ב. מקיפים אותי בכל מקום שאני הולך."

טלפון מפרופסור אלכסנדר לרנר מן ה-11 במאוס: "המצב הולך וקשה. קיבלנו ידיעה מזבורוב שבבוכארה מתנהלת הסתה בחיוב נגד יהודים."

ב-13 במאוס — אנאטולי צ'יראנסקי פנה בשיחת טל-פון בקריאה נרגשת לממשלת ישראל ולכנסת לפעול בדחיפות להעיק את העולם החפשי נגד מסע הרדיפות הגובר והולך.

יום לאחר מכן — אנאטולי צ'יראנסקי ואלכסנדר סלפאק, עוד פעם בשיחת טלפון בשעה שבע בערב באותו יום לירושלים (אני מצטט): "מורגשת אווירה אנטי-שמית נכבדה ברחובות. יהודים מפתים לשלוח ילדים לרחוב. הסרט האנטישמי "צייד הנפשות" הוקרן שוב בטלוויזיה לפני יומיים. אחד הפעילים נאסר באשמת אי-עבודה. בערייה-השדה מסרו אנשי ק.ג.ב. לפעילים: שמנו יד על תבריכם במוסקבה; לרנר וצ'יראנסקי כבר גמורים; אחריהם נטפל בכם. בינתיים אין מאסרים, בגלל פחד מתגובות במערב."

אדוני היושב-ראש, די כאלה, וגם בנתונים שנמסרו כאן עליי קודמי, ובמיוחד עליי שר החוץ, להבהיר את חומרת העניין. חובתנו הקדושה לאחינו בברית-המועצות להזעיק את העולם מכל בימה ובכל דרך שהיא; לא להחריש, לא להחשות. חובתנו שלנו, של הממשלה בשם העם כולו, של הכנסת, של כל אמצעי העומד לרשות מדינת ישראל בכל מקום בעולם, להרים קול וזעקה, להזעיק את העולם למה שקורה כיום בברית-המועצות, לאותה חזרה — כפי שנאמר — לתקופת החושך והדיכוי של סטאלין. אסור לנו להחשות ברגע זה, אלא מחובתנו להזעיק ללא לזאת את העולם בנושא זה. הדבר היחיד שיכול להרתיע כרגע את השלטונות בברית-המועצות מפני פוגרומים חדשים נגד היהודים ערב חג הפסח הוא הזעקה בעולם.

אדוני היושב-ראש, מכאן חייבת לצאת גם פנייה לנשיא ארצות-הברית, שחרת על דגלו כיבוד זכויות האדם והדאגה לזכויות האדם במקומות שונים בעולם. ומכאן חייבת לצאת הקריאה לנשיא ארצות-הברית שיגיד את דברו בגלוי ובפומבי, ושיעמוד בגלוי ובפומבי לימי-נש ולעזרתם של פעילי העלייה בברית-המועצות, שיבהיר חר-משמעית את עמדתה של ארצות-הברית, את דאגתה את חרדתה, כלפי המעשים הללו המהווים פגיעה חמורה בזכויות האדם האלמנטאריות ביותר.

התוצאה של הסכם הלסינקי היא שהסובייטים — במקום שיכבדו יותר, לפי אותו הסכם שחתמו עליו, לפחות במידה מסוימת, את זכויות האדם — התוצאה היא הפוכה, וכרגיל הדגש תמיד נגד היהודים.

רק הבוקר התבשרנו שלאחר שנים רבות, לאחר שמגעו מיהודים להשיג מצות מברית-המועצות אך אי-פיו שרו לפחות בצורה מסוימת לאתחיהם מן העולם החפשי לשלוח מצות לברית-המועצות לחג הפסח כדי שיהודים יוכלו לפחות את המצות הזאת לקיים — הנה היום הור-ציא אותו משטר-רשע במוסקבה תקנות חדשות, תקנות דואר כביכול, שכונתן למנוע, להפריע ולסכן את אפי-שרות משלוח המצות עליי יהודים, בעיקר עליי יהודים בארצות-הברית, ליהודים בברית-המועצות.

אדוני היושב-ראש, כולנו מאוחדים בנושא זה, ואני מקווה עם כולנו שמכאן תצא הקריאה של העם כולו שתאפשר גם לממשלה לפעול בכל האמצעים, מכל הכי-מות הבינ-לאומיות בעולם, בכל בירות העולם. אנחנו חייבים לפנות באופן הדחוף ביותר כדי להזעיק אותן מדינות, כדי שיעמרו ויביעו את דברן, כדי שיקום מ-זעקה בכל העולם החפשי, זעקה שנקווה שאולי תרתיע את השליטים במוסקבה מהמשך המגמה הזאת של התנכלות נוספת וחמורה יותר ליהודים ולפעילי העלייה.

אתמול בדיון על משרד הסעד. בשטח זה יש הרבה לעשות. חמור יותר מצבם של הערבים במדינת יש-ראל ומצבם של הערבים בשטחים הכבושים. מי ששוחר שלום ומי ששוחר דמוקרטיה יפעל כדי להבטיח בישראל זכויות אלמנטאריות אלה. המשטר הסור-ציאליסטי במהותו מבטיח דמוקרטיה אמיתית הוא מב-טיח חינוך חניג, השכלה חניג ובטיחות סוציאלית; הוא מבטיח את הזכות לבחור ולהיבחר. אם רוצים להיאבק לזכויות אדם — צריך להיאבק למען במקום שיש פגיעה בהן וקודם כל אצלנו, בארץ שלנו.

חברי הכנסת, מה שדרוש עכשיו למדינת ישראל הוא שלא תצטרף למקהלה האנטי-סובייטית אלא תנהל מדיניות של התקדמות לקראת שלום, מדיניות שתאפשר שיפור היחסים עם ברית-המועצות. ברית-המועצות תר-מה, תורמת ותתרם הרבה לקיום שלום צודק באזור של-נו. בהכרזותיהם מצהירים ומכריזים מנהיגי ברית-המו-עצות על זכות קיום למדינת ישראל ובאותו זמן זכות קיום לעם השכן. ברית-המועצות פועלת לכינוס ועידת ז'נבה למען קיומה של מדינת ישראל בגבולות בטוחים. האינטרס הלאומי שלנו הוא להפסיק את ההסתה האנטי-סובייטית, לעלות על דרך של שלום ולפעול לשיפור היחסים עם ברית-המועצות.

היו"ר ב. ז. קשת :

רשות הייבור חברת-הכנסת ורדיגר, ואחריו — חברת-הכנסת מואב.

אברהם ורדיגר (סיעת המתנה התורתי):

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, עצם העובדה שמעל במת הכנסת במדינת ישראל אפשר להשמיע דברי בלע ושקר יש בה כדי להוכיח עד כמה המדינה הזאת דמוקרטית. אינני יודע אם משהו מאלה הלוח-מים למען חירות בברית-המועצות יכול היה להיבחר לפארלאמנט הסובייטי, אבל לא רק זאת: אם מישור מהם יכול היה להשמיע דברים מסוג זה מעל במה אחרת או מאיזו שהיא במה בברית-המועצות. אני חושב שאנחנו צריכים להיות גאים על כך שמדינת ישראל היא מדינה דמוקרטית.

אדוני היושב-ראש, "אווירת פוגרום שלא היתה כמותה מימי סטאלין שוררת בברית-המועצות. הק.ג.ב. מפיץ ברבים את הידיעה שעומדים לעצור אותי בכל רגע ולהעמיד אותי לדין על בגידה" — דברים אלה אמר שלושם בשיחה טלפונית ממוסקבה אנאטולי שצ'ראנ-סקי, אחד מתשעת היהודים הסובייטיים ש"איזווסוטיה" האשימם בריגול לטובת ארצות-הברית. "אני עומד להי-עצר בכל רגע". אמש בעצר שצ'ראנסקי הושלך לכלא. הוא צפוי למשפט ריגול וחיינו בסכנה. טרם מעצרו זעק מרה, בשיחה טלפונית, כי הוא בטוח שאם תהיה התערבות של דעת הקהל בישראל ובעולם ואם הכנסת תצא בזעקה לעולם הנאור ניתן יהיה למנוע את משפט הריגול המבוים. "אנא רימו את קולכם" זעק שצ'ראנסקי, "אל תנחו אותנו".

חברי הכנסת, כך זה התחיל בשנות החמישים, בשל-הי תקופתו של סטאלין הרודן האכזרי, כאשר קבוצת רופאים יהודיים הואשמה בעתונות הרשמית כסוכני ארצות-הברית, בוגדים בעם הסובייטי הגדול, אשר עמ-דו להרעיל את סטאלין ולהמיתו בשליחות הביון האמרי-קני. יהודי ברית-המועצות היו אז בסכנת היסול פסי-

אדוני היושב-ראש, אני רוצה מכאן לסיים בדברי התפילה שאנחנו אומרים כמעט בכל בוקר: "אחינו בני ישראל הנמצאים בצרה ובשביה, המקום ירחם עליהם ויוציאם משיעבוד לגאולה ומאפילה לאור גדול".

היו"ר ב. ז. קשת :

תודה. רשות הייבור לחברת-הכנסת לבנבראון, ואח-ריו — לחברת-הכנסת ורדיגר.

אברהם לבנבראון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, בכל פעם שמצבה של מדינת ישראל בוידה היבין-לאומית מסתבך, בכל פעם שיש איזה סיכוי יראלי להתקדמות לקראת הסדר שלום באזורנו — מפעילים את התעמולה וההסתה האנטי-סובייטית. כמו לפי פקודה של מנצח מתחילים כל כלי-התקשורת — העתונות, הראדיו, הטלוויזיה — להפיץ דיבות על רדיפות יהודים בברית-המועצות ועל פגיעות בזכויות האדם בברית-המועצות.

המטרה שקופה מאוד: להסיח את הדעת מן הבעיות הנוערות של מדינת ישראל ושל אורחיה ולטשטש את הכשלונות של מדיניות ממשלת ישראל, שהביאה את מדינת ישראל למשבר חמור בכל השטחים: המדיני, הכלכלי והחברתי.

אין זה מקרה שההסתה נגד ברית-המועצות מתנהלת באותו הזמן גם בארצות הקאפיטאליסטיות. מתנגדי מדי-ניות הדטאנט מנצחים על התעמולה האנטי-סובייטית ובשבוע אחד שידורים בתחנות ראדיו מערביות מיוחדות 120 כתבות שונות, כביכול להגנת זכויות האדם בברית-המועצות. כתבות אלה נוצלו ב-230 שידורים. זה לא מקרה שבאותו זמן גברה גם בישראל ההסתה נגד ברית-המועצות. ידוע לכול שרוב העולים מברית-המוע-צות אינם מגיעים לישראל. אין אפשרות להיתפס לנקודה זו, מכיוון שהעולים אינם מגיעים לישראל לא מפני שלא נתונים להם אשרות יציאה. מנהיגי ברית-המועצות חו-רים ומצהירים שמי שמגיש בקשה לצאת מקבל אותה, ואמנם מעלה מ-90% מן המבקשים נענים בחיוב. יש מספר מטוסיים שאינם מקבלים אשרות יציאה מסיבות שונות. אם כן, השאלה היא לא שאלה של עלייה, אם יש פחות עולים מברית-המועצות זה מפני שהמצב בי-ש-ראל הוא כפי שהוא, זה מפני שהמכתבים שמגיעים מישראל אינם מעודדים יציאה מברית-המועצות. כל הט-ענות של רדיפה, כביכול, נגד יהודים מברית-המועצות היא עלילת שווא. היום הוספנו ושמענו שלא נתונים ליהודים בברית-המועצות מצות לפסח. בעתונות הי-ש-ראלית קראתי מספר פעמים שהשלטון הסובייטי הבטיח כמות מספקת של מצות לכל דורש. אם יש התנגדות לח-בילות דואר הרי יש לכך סיבות אחרות ולא מפני שה-שלטונות בברית-המועצות אינם רוצים לספק מצות.

חיים קורפו (הליכוד):

הן לא כשרות במידה מספקת ולא רוצים להכשיל יהודים.

אברהם לבנבראון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

כאשר מדברים על זכויות אדם צריך לדבר על זכות לעבודה, זכות לשיכון אנושי, זכות לחינוך, אפשרות להתבטאות, ובשטחים אלה יש הרבה לעשות במדינת ישראל, בייחוד בשטח של הבטחת זכויות אנושיות מי-נאמליות לאוכלוסיה. אינני רוצה להזכיר דברים שנאמרו

— הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (הודעות הסיעות) (ורדיגר, קשת, מואב) —

שמות מלות בסרטים בבתי-קולנוע במגמה אנטישמית ברורה. הסרט שהקרנה הטלוויזיה הסובייטית על הנושא "ציונות" מלא עלילות-דם ושנאת ישראל, הכל כדי לל-כות את היצרים האפלים של האנטישמיות החבויה בתוך חלק מעמי רוסיה כהכנה לפוגרומים המוניים נגד היהודים.

בשיחה טלפונית הקריאה אידה נודל "מכתב פתוח" שתכנו גמסר לכתבים מערביים במוסקבה, ובו דוחים שבעת הנאשמים מכל וכל את העלילות וההאשמות כדבר היותם מרגלים: "כל פעילותנו בשנים עברו היתה כדי להשיג מטרה אחת: אפשרות לצאת מברית-המועצות לישראל וכל פעילותנו במסגרת המותרת לפי החוק הסובייטי... הודענו באופן קבוע לציבור ולעתונות במערב על התנאים שבהם אנו חיים, על הסבל שאנו נאלצים לעבור; שיחות הטלפון שלנו נתונות להאזנה, ברחוב עוקבים אחרינו. מעולם לא הסתרנו מן השלטונות שאנו מודיעים לעולם על מאבקנו ומטרותינו. עשינו זאת בשיחות גלויות לב ובאמצעות מכתבים שנשלחו בדואר רגיל".

חברי הכנסת, יהודי ברית-המועצות בסכנה. השלטון משסה את העמים ברוסיה נגדם ותולה בהם את סיבת כשלונותיהם. המתח האנטישמי בחוצות הערים גובר. יהודי ברית-המועצות הם כבני-ערובה בידי משטר של טירור והפתדה המבוסס כולו על שקר וזיוף. שלוש פורסמו תקנות דואר חדשות האוסרות קבלת חבילות מזון מחוץ-לארץ. פירושן של תקנות אלו — איסור קבלת מצות ליהודי ברית-המועצות. על ישראל אסור לשחק. יהודי רוסיה מצפים לעזרתנו ויש להם הזכות המוסרית לדרוש זאת מאתנו. עלינו להרים קול אזהרה, טרם איחרנו את המועד.

עלינו לעורר את דעת הקהל בעולם החופש, ובמיוחד את שלטונות ארצות-הברית, לסכנה הרבה המרחפת מעל ראשי אחינו בשלטון הדיכוי. מאסרו של שצ"ראנסקי ועלילות הדם סביב "פרשת הריגול" כביכול משמשים אות אזהרה לכולנו. אל נשתוק ואל ננוח עד אשר אחרון היהודים ברוסיה יעלה אלינו ויצטרף לעם ישראל במולדתו.

וליהודי ברית-המועצות ייאמר: לבנו אתכם. לא נשקוט ולא ננוח עד אשר האחרון מכם, הרוצה בכך, יעלה למולדת היהודית לחיות כאן חיים יהודיים של-מים.

ובפינו תפילה לקדוש-ברוך-הוא: אחינו כל בית-ישראל, הנחונים בצרה ובשביה, העומדים בין בים ובין ביבשה, המקום ירחם עליהם ויוציאם מצרה לרווחה ומאפילה לאורה ומשעבוד לגאולה — השתא בעגלא ובזמן קריב. אמן.

הד"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור לחבר-הכנסת מואב, ואחריו — לחבר-הכנסת פעיל.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החמרת הסאנקציות וההטרדות נגד יהודים בברית-המועצות הפעילים למען זכויות האדם בברית-המועצות ולמען חופש ההגירה מברית-המועצות לישראל מסמנת, לדעתנו, מגמה משור-לשת: קודם כל — להגביל ולהחליש את הפעולות

ממש ורק מותו של סטאלין הוא שהציל את היהודים מהגליה לערבות סיביר וקאזאחסטאן.

עברו עשרים שנה, ברית-המועצות העמידה פנים כאילו חלו שינויים במשטר של דיכוי וחוסר חירות. העולם האמין להם, הקשרים הלכו והתהדקו, הדטאנט בא לעולם, לוחמי החירות הרימו ראש. היהודים הכיחו את גאונותם הלאומית ודרשו עלייה לארץ ישראל. מעל ל-100 אלף יהודים עלו לישראל, עשרות אלפים הת-פזרו ברחבי העולם. כעת בא המפנה הקשה והמסוכן. המעגל עומד להיסגר, רוסיה חוזרת לימיה האפלים של תקופת סטאלין ואחינו בגולת רוסיה בסכנת חיים.

חברי הכנסת, כך זה החיל, "האירגונים הציוניים הם הגורמים למזומה האנטי-סובייטית בנושא זכויות האדם בברית-המועצות" — כך כתב לפני כחודש פרשן סוכנות טא"ס יורי קורניקוב. אחרי זמן מה, כפי שהיה צפוי, יצא הבטאון הרשמי של ברית-המועצות "איז" ווסטיה", בהאשמה כוללת ומסוכנת: "מבקשי העלייה היהודים הם סוכני ריגול של הסי-איי-איי האמריקני". פעילי העלייה היהודיים העומדים במרכז הפעילות למען חירות האדם ברוסיה, נוסף למאבקם למען העלייה ולמען זהות לאומית, הם שנבחרו להיות קרבנותיו של משטר הדיכוי הסובייטי.

במכתב פומבי, החתום עליידי 250 פעילים יהודיים, אשר הועבר למערב לפני שבוע, זועקים היהודים: "זוהי עלייה, ההאשמות הכוזבות על ריגול ובגידה במולדת מוכיחות מחדש את המשפטים נגד יהודים בשנות החמי-שים וביחוד את משפט הרופאים. אנו חוששים כי השל-טונות מכינים נגדנו משפטים חדשים המבוססים על עלילות ועדות שקר". יש הסועים כי הפירסום הנרחב על קשרי הריגול בין יהודים ודיפלומטים אמריקנים במוסקבה, שהעתון "איווסטיה" אף גבב בשמותיהם, נתפרש במערב כתגובה סובייטית נועזת על העמדה שנוקט הממשל החדש של הנשיא קארטר לגבי שמירת זכויות האדם ברוסיה, ואמנם יש סברה חזקה כי זוהי הסיבה העיקרית. ולכן יש לצפות משלטונות ארצות-הברית למעורבות מיידית וחריפה ביותר בהצלת אחינו היהודים. זוהי חובתם המוסרית ועלינו לעמוד על כך בתוקף.

חברי הכנסת, מה שמדגיש את חומרת הפירסום ב-"איווסטיה" אינו רק הכתבה מלאת הרעל האנטישמי — היא מתפרסמת במעמדו הראשון של העתון, וזה מוכיח את חשיבות הנושא, לפי שיטות המשטר הסובייטי — אלא גם "המכתב הגלוי" החתום בידי אחד מפעילי תנועת העלייה, הרופא היהודי ליפובסקי, אשר נשבר כנראה על-ידי סוכני הק.ג.ב. ונאלץ להיכנע לתכתיביה ול-פרסם מכתב האשמה נגד חבריו לפעילות ציונית. במכ-תבו זה מואשמים תשעה יהודים במגעים חשאיים עם הסי.איי.איי. האמריקני, באיסוף מידע ומסירת מידע בכוונה לפגוע בברית-המועצות. העתון הרשמי מאשים את היהודים בפעולות שביצעו, לרבות הפגנות למען עלייה, שביחות-רעב ופגישות עם אורחים ותיירים מאר-צות-הברית במוסקבה, שנעשו כביכול לפי הוראות ישי-רות של הביון האמריקני וכתמורה שלומו להם שלמונים. חברי הכנסת, האצבע האמימת והמאשימה של השלטונות הסובייטיים מעוררת חרדה בליבם של פעילי העלייה והמוני היהודים ברחבי ברית-המועצות. ההא-

— הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (הודעות הסיעות) (מואב, פעיל);
— (הצעות סיכום) (קשת, ארבל-אלמוזלינו, לבנבראון) —

למען חופש ההגירה מברית-המועצות לישראל; שנית
— לדכא את הנסיגות המרדניים למען חופש הביטוי
בתוך ברית-המועצות; ושלישית — נראה לנו שברית-
המועצות היתה צריכה להיות מעוניינת היום להתחיל
עד כמה שאפשר כל פעילות הסברתית נגדה במערב
לקראת האפשרות של חידוש היומה המדינית בז'נבה
בהשתתפות ארצות-הברית וברית-המועצות.

לפני חודשים מספר נכחתי בפגישת פקידים בכירים
של ממשלת ברית-המועצות שנפגשו עם הוועד הישראלי
לשיפור היחסים עם ברית-המועצות. אמרתי אז לנציגים
אלה של ברית-המועצות, כי אם ברית-המועצות רוצה
למלא תפקיד כלשהו במהלכים לקראת השלום במזרח
התיכון היא חייבת קודם-כל לחדש את היחסים עם יש-
ראל, יחסים שהיא ניתקה אותם באופן חד-צדדי, לתת
חופש הגירה מלא ליהודי ברית-המועצות להסיר כל
ההגבלות שהיא מקיימת על פעילי העלייה ולהביא לע-
לייתם ארצה.

כציוני סוציאליסט אני מביע אכזבתי מברית-המו-
עצות וביקורתי העמוקה עליה על שאינה מוכנה להכיר
בתנועת השחרור הלאומי שלנו והיא מפגינה יחס
איבה וניכור כלפי הרעיון הציוני. אני חושב שהתנכ-
רותו של השלטון הסובייטי ללגיטימציה של התנועה
הציונית היא ביטוי לחוסר הבנה עמוק בתנאיו המיו-
לאומיים ולזכות הגדרה עצמית בארץ-ישראל, ומכאן —
לזכות העלייה של יהודים לארץ-ישראל.

אני מקווה כי יום יבוא וממשלת ברית-המועצות
תאזור עוז, תשנה את יחסה לצינונות ותאפשר לכל יהו-
די הרוצה בכך לעלות לישראל ולהגשים את מא-
ווייו.

אני מצפה כי אף לפני כן לא ירחק היום וברית-
המועצות תחדש את יחסיה הדיפלומטיים, הכלכליים
והתרבותיים עם מדינת ישראל ותסייע בכך לתפנית
ביחסי ישראל—ברית-המועצות בכיוון של נורמאליזציה
המבוססת על הדדיות ודרך ארץ. חידוש היחסים עם
ברית-המועצות הוא, לפי עניות דעתי, צורך חיוני לב-
רית-המועצות עצמה, למדינת ישראל ולפתרון סביר
של הסיכסוך הערבי-ישראלי.

לכן, חברי הכנסת, הכנסת, הציבור בישראל והציבור
יהודי והחפשי בעולם כולו, צריכים לפעול ללא לאות
כדי לחשוף מגמות חדשות אלו של ברית-המועצות בתו-
כה ובכדי להביא לעלייתם ארצה של כל היהודים בברית-
המועצות הרוצים בכך.

2. הצעות סיכום

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצעות סיכום בהודעת
הממשלה, אבקש את חברת-הכנסת ארבל-אלמוזלינו לה-
ביא את הצעת הסיכום בשם סיעת המערך, הליכוד,
חזית דתית לאומית, סיעת יהדות התורה, סיעת המחנה
התורתי, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות
האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

חברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— הודעת הממשלה על החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות (הצעות סיכום) (לבנבראון, בארי, טובי, קשת); אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות; בעיית הירידה מן הארץ (סיכום הדיון) (קשת, ג. כהן, פעיל) —

כוי בשטחים הכבושים, לשים קץ להתעללות באסירים הפלשתינאים ולהיענות לתביעות האסירים שובתי הרעב.

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע ה

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברת-הכנסת א. לבנבראון לא נתקבלה.

הצעת הסיכום שהובאה עליידי חברת-הכנסת ש. ארבלי-אלמוזלינו נתקבלה.

היו"ר ב. צ. קשת:
נתקבלה ההצעה שהביאה חברת-הכנסת ארבלי-אל-מוזלינו בשם תשע סיעות בכנסת לסיכום הדיון בעניין יהדות ברית-המועצות.

2) הכנסת רואה במסע אנטי-סובייטי זה נסיון לח-דש את המלחמה הקרה נגד ברית-המועצות וחיפוי על כשלו מדיניות הממשלה שגרמה למשבר המדיני, הכלי-כלי והחברתי החמור בו נמצאת המדינה, וכן חיפוי על ההפרות של זכויות האדם בשטחים הכבושים בשליטת ישראל.

ידידיה בארי (הליכוד):
חברת-הכנסת לבנבראון, האם אין לך מה לומר על רדיפת היהודים בברית-המועצות?

תופיק טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):
מה יש לך לומר על רדיפת הערבים בשטחים הכבו-שים?

אברהם לבנבראון (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):
3) הכנסת תובעת מהממשלה לשים קץ למעשי הדי-

ג. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות;

בעיית הירידה מן הארץ *

(סיכום הדיון)

האם כתוב שם שאנחנו צריכים לקחת עלינו אחריות ליהודי הגולה?

נאולה כהן (הליכוד):
ממשלת ישראל כממשלה ציונית חייבת ליטול על עצמה את האחריות לגורלם של יהודי הגולה על כל המתחייב מכך מבחינה מוסרית ומדינית.

מאיר פעיל (מוקד):
אלוהים אדירים, לפחות תדעו על מה אתם מצ-ביעים.

נאולה כהן (הליכוד):
אני תמיד טוענת, כשאתה טוען שאתה ציוני, שאתה לא כל כך ציוני.

מאיר פעיל (מוקד):
אני לא טוען, אני ציוני. אתם עושים דבר חמור.

היו"ר ב. צ. קשת:
אנחנו שומעים עכשיו את הצעת הסיכום, זה לא יכוח. אפשר להסכים או להצביע נגד.

מאיר פעיל (מוקד):
האם אנחנו אחראים ליהודי הגולה?

נאולה כהן (הליכוד):
ב) הכנסת קובעת שהיסוד המכריע שעליו חייבים להיות מושתתים היחסים בין מדינת ישראל לבין יהדות הגולה הוא פעולה משותפת להגשמה, הלכה למעשה, של הצו הציוני לעלייה לארץ-ישראל;

היו"ר ב. צ. קשת:
אנו עוברים לסעיף י"ד בסדר-היום: אחריותה ומ-דיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — זו היתה הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת גאולה כהן, קויים עליה דיון במליאה והיום אנו ניגשים לסיכום הדיון — ולסעיף ט"ז בסדר-היום, בעיית הירידה מן הא-רץ, הצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת אסתר הרליץ. המליאה קיימה דיון, היום יהיה סיכום הדיון. אבקש את חברת-הכנסת גאולה כהן להביא הצעת סיכום בשם מספר סיעות.

נאולה כהן (הליכוד):
אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא הצעת סיכום בנושא אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות, בשם הסיעות: המערך, הליכוד, חזית תנית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח, הסיעה הסוציאליס-טית העצמאית:

מתוך אמונה בייחודה ובייעודה הציוני של מדינת ישראל כראש גשר לשיבת ציון המלאה של העם היהודי בארץ ישראל, ומתוך הכרה שממשלת ישראל כממשלה ציונית חייבת ליטול על עצמה את האחריות לגורלם של יהודי הגולה על כל המתחייב מכך מבחינה מוסרית ומדינית —

א) הכנסת מביעה דעתה כי יש למנות שר בממשלת ישראל וקוראת להקמת ועדה מיוחדת בכנסת ישראל לטיפול בבעיות הקיומיות של העם היהודי.

מאיר פעיל (מוקד):
חברת-הכנסת גאולה כהן, האם את מוכנה לחזור?

— אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות ; בעיית הירידה מן הארץ (סיכום הדיון) (ג. כהן, פעיל, קשת, נבון, הרליץ) —

ג) הכנסת קוראת להסתדרות הציונית לתפקד כגוף ציוני מגשים המחייב את חבריו לקיום מצוות העלייה לארץ ברוח התורה הציונית הקוראת לשלילת הגולה.

מאיר פעיל (מוקד) :

את אחריות על הגולה או על שלילת הגולה ?

גאולה כהן (הליכוד) :

ד) הכנסת קוראת לממשלת ישראל לערוך רביזיה בהסכם האמנה ובמוסד התיאום שבין ממשלת ישראל לבין ההנהלה הציונית והסוכנות היהודית במגמה להגביר בצורה משמעותית את אחריותה של ממשלת ישראל ;

ה) הכנסת קוראת לממשלת ישראל לראות בשגרירי המדינה ונציגיה בעולם שגרירים גם אל העם היהודי ולחייב אותם לפעול בהתאם לכך, בייחוד בנושא אי העלייה לארץ והחינוך היהודי בגולה ;

ו) הכנסת מביעה את דאגתה נוכח ירידת ממדי העלייה לארץ וגידול סימני הטמיעה וההתבוללות בגולה וקוראת לכל יהודי בעולם להעניק חינוך יהודי וציוני לילדיו ולעלות בעוד מועד לארץ ישראל כדי להיות שותף בתקומתה של מולדתו ההיסטורית והאחת של העם היהודי ;

ז) הכנסת קוראת למשרד החינוך והתרבות, למוסדות ההשכלה הגבוהים ולהסתדרות המורים להתגייס בדחיפות ובמיטב ובמירב האמצעים לטיפול בנושא החינוך היהודי בגולה, ופונה לטובים שבין המורים והמחנכים בישראל להיחלץ לעזרה בנושא זה ;

ח) הכנסת קוראת למשרד החינוך והתרבות והגורמים האחרים הנוגעים בדבר להיערך אלתר למילוי צרכי החינוך היהודי והציוני בגולת רוסיה ;

ט) הכנסת שולחת את ברכתה לפעילי העלייה שם הנאבקים על זכותם לעלייה לארץ ישראל ולתרבות יהודית ;

י) הכנסת קוראת להגברת החינוך היהודי והציוני בכל מערכות החינוך והתרבות בישראל כדי להעמיק ולבסס את הזהות היהודית, את שותפות הגורל בין כל חלקי העם ואת אופיה הציוני של המדינה.

הו"ר ב. צ. קשת :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת הסיכום כפי שהובאה לפנינו על-ידי חברת-הכנסת גאולה כהן.

ה צ ב ע

הצעת הסיכום, שהובאה על-ידי חברת-הכנסת ג. כהן, נתקבלה.

הו"ר ב. צ. קשת :

אבקש את חברת-הכנסת אסתר הרליץ להביא את הצעת הסיכום בנושא : הירידה מן הארץ.

גאולה כהן (הליכוד) :

חברי-הכנסת נבון, האם לא הצבעת בעד הצעת הסיכום בנושא יהודי התפוצות ?

יצחק נבון (המערך) :

לא הספקתי לשמוע על מה הוצבע.

גאולה כהן (הליכוד) :

חברי-הכנסת נבון, האם לא הצבעת בעד הסיכום ? הרי אתה יושב-ראש ההנהלה הציונית.

יצחק נבון (המערך) :

אם כך, תרשמי אותי. תגישי תלונה בכתב.

גאולה כהן (הליכוד) :

אני שואלת אם זה היה מקרי.

יצחק נבון (המערך) :

אל תהיי כאן גננת. אני לא חייב לענות לך.

מאיר פעיל (מוקד) :

חברי-הכנסת נבון, יש לך כבר ז'אנדראם.

הו"ר ב. צ. קשת :

אני הזמנתי את חברת-הכנסת אסתר הרליץ להביא את הצעת הסיכום בנושא : הירידה מן הארץ.

אסתר הרליץ (המערך) :

הנני מתכבדת להביא הצעת סיכום בנושא : הירידה מן הארץ, בשם כמעט כל סיעות הבית : המערך, הלייכוד, חזית דתית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית ומוקד ;

הכנסת רושמת לפנייה את הדברים שהושמעו בכנסת בנושא הירידה מן הארץ ומציינת בדאגה רבה ובצער את ממדי הירידה, את אופיה ואת השפעתה על הציבור בארץ ועל קהילות יהודיות בחוץ-לארץ.

הכנסת קוראת לבני הארץ, לאזרחיה, לוותיקים ול-עולים, לראות את עתידם בארץ ולבנות בה, להם ול-ילדיהם, בית בטוח ויהודי.

הכנסת מוקיעה את הירידה, קוראת לציבור בארץ לפעול ולהתבטא נגד הירידה ולעזור בעד היורדים. הכנסת מציעה למוסדות ולאירגונים וולונטריים לכלול את המלחמה בירידה בתכנית פעולתם.

הכנסת קוראת להעמקת החינוך הציוני בכל מסגרות החינוך במדינה כדי לחזק את התשתית הרעיונית אצל הנוער.

הכנסת קוראת למשרדי הממשלה, ובראש וראשונה למשרד העבודה ולמשרד השיכון, להגביר את פעילותם להחזרת היורדים לארץ, ובתוך כך מציעה להרחיב ול-פרסם את האפשרויות של תכניות "חסכון לשיכון" ליש-ראלים הנמצאים בחוץ-לארץ.

הכנסת קוראת למוסדות ולאירגונים ישראליים ויהודיים בחוץ-לארץ שלא להעסיק יורדים ;

הכנסת מציעה כי שנת השלושים למדינה תהיה שנה שבה ייעשה מבצע מיוחד, בהיקף גדול, לעידוד שובם של היורדים לארץ.

הו"ר ב. צ. קשת :

אני מודה לחברת-הכנסת אסתר הרליץ, חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה על הצעת הסיכום כפי שהובאה לפנינו על-ידי חברת-הכנסת אסתר הרליץ .

ה צ ב ע

הצעת הסיכום, שהובאה על-ידי חברת-הכנסת א. הרליץ, נתקבלה.

ד. חוק העתיקות, תשל"ז—1977 * (קריאה ראשונה)

בפעם לצאת לשטחים, לחפש, לחפור ולמצוא עתיקות. רובם הגדול בוודאי אינם עושים זאת מתוך כוונות רעות. הם אוהבים עתיקות אבל בינתיים הם עוברים על החוק ופוגעים באתרים ובנכסים. החוק נועד, בין השאר, לבלום גם את המכה הזאת של אלפי אזרחים העושים כשלהם באתרי העתיקות בישראל. בפני החוק אין שווים ושווים יותר. עצם מהותו של חוק שהכל שווים בפניו. מבחינה חינוכית זה רע וחמור ששרים וגדולים בישראל משמשים דוגמה לא טובה ובלתי חינוכית לע-בירה על החוק כחפרם ללא רשיון ובצורה בלתי חוקית. ב"כל" מתכוונים אנחנו שכולם ללא יוצא מן הכלל יובאו לדין, כי אם לא נביא את כולם בפני דין אחד שווה נמנע מן האחרים לנושא, מן הפקחים, לע-שות מלאכתם נאמנה.

ג. נקודה שלישית — אכיפת החוק. לצערי, באמ"תחננו מספר לא קטן של חוקים טובים, חשובים ויעילים שלבד מכוחו המרתיע של החוק אין הם מציינים את הממונים על שמירתם בכלים המתאימים לאכוף אותם. חוק עתיקות הטוב ביותר ללא מספר מספיק של פקחים ושומרים וללא תהליך מהיר של העמדה לדין יחטיא את מטרתו חרף ההחמרה המשמעותית שאנחנו מציעים בענישה לגבי אלה העוברים עליו.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, אגע בעניינים העיי-קריים שנסתעפו או שונו בתוך החוק המוצע או באמ-צעותיו.

(1) הנוסח של הפקודה המאנדטורית אינו קובע בבירור למי הבעלות בעתיקות. החוק המוצע קובע שעתיקה שנתגלתה או נמצאה בישראל לאחר תחילתו של חוק זה, יהיו היא והשטח שבו נמצאה או נתגלתה והדרוש לשמירתה לפי הגבולות שיקבע המנהל לנכס המדינה. הטוען שעתיקה שנתגלתה או נמצאה לפני תחילתו של חוק זה, עליו הראיה.

(2) החוק המוצע קובע קאטגוריה מיוחדת עתיקות בעלות ערך לאומי או עתיקות בעלות חשיבות מדעית מיוחדת. לגבי עתיקות אלה שאינן בבעלות המדינה וש-נתגלו או נמצאו לפני תחילת החוק קובע החוק המוצע סייגים מיוחדים: אין להעביר בעלות על עתיקות מיו-חידות אלה בלא שבסמרה על כך הודעה מראש למנהל אגף העתיקות ולמדינה תהא זכות קדימה לרכשן. הוצאת עתיקות בעלות ערך לאומי מישראל מחייבת אישור בכתב מאת שר החינוך והתרבות.

(3) החוק המוצע מסדיר את כל הנוגע באשר לריי-כוז מידע, בדיקה, רישום ותיעוד לגבי עתיקות שברשות אספני עתיקות ומוזיאונים — תחום שהפקודה המאנדט-טורית לא דנה בו — וכן נקבעת זכות קדימה של המ-דינה לרכוש עתיקות או אספי עתיקות שבדעת מוזיאון כלשהו למכור.

(4) בחוק המוצע נכללות הוראות שנועדו להגן על זכויות האזרח. שלא כבפקודה הקיימת נותן החוק

היו"ר ב. צ. קשת: חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק העתיקות, תשל"ז—1977, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת החינוך והתרבות.

אברהם כץ (יו"ר ועדת החינוך והתרבות): אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, חוק העתיקות אושר בכנסת בקריאה ראשונה ביום כ"ח בתמוז תשל"ו — 26 ביולי 1976 והועבר לוועדת החינוך והתרבות על 50 סעיפיו. הוועדה דנה באינטנסיויות בעיבוד החוק ואני מתכבד להביא אותו היום לקריאה שנייה ושלישית. החוק המוצע בא להחליף את הפקודות המאנדט-טוריות, פקודת העתיקות משנת 1929 ופקודת העתיקות (חצרים) משנת 1935, בחקיקה ישראלית. כמו כן הוא בא לתקן ולהסדיר את הטעון תיקון בהתאם להתפת-חות שהיו ולצרכים שהתעוררו במרוצת השנים; לה-קיף תחומים נוספים, תחומים שבזמנם לא נתנה הפקודה המאנדטורית את דעתה עליהם ואשר המדינה מצווה לתת דעתה עליהם לאור החשיבות המיוחדת הנודעת לאתרי עתיקות ולעתיקות כנכסי תרבות בעלי ערך היסטורי-לאומי, ערך מדעי וערך חינוכי ראשוני במעלה.

ברשותך, אדוני היושב-ראש, לפני שאגע בעיקרים החשובים ובשינויים שחלו בחוק, אני מבקש להקדים ול-הדגיש שלוש נקודות: א. חוק העתיקות נועד, בין השאר, לבלום גלים של שוד, גניבות וחפירות בלתי חוקיות — גלים הפוקדים את ישראל, לצערי, לא מה-יום. ניתן לומר שרובה של מדינתנו הוא בבחינת אתר עתיקות גדול, מן הצפון ועד הדרום הרחוק. שוד הע-תיקות לא זו בלבד שהוא, למעשה, גניבה של נכס לאומי, הוא גם פוגע במערכות ובתחומים שלמים של נכסים ארכיאולוגיים בעלי ערך לאומי ומדעי ממדרגה ראשונה. שכן מטרתו של השודדי-הגנב היא לגזול בחשכת הליל ובמהירות האפשרית עתיקות בעלות ערך כספי לא מבוטא וללהיטות לקניגים המוכנים לשלם בעדן סכומי עתק, בארץ ובחוץ-לארץ.

לאחר מלחמת ששת הימים צורפו אלינו שטחים גדולים בעלי נכסי-עתיקות, שערכם לא ישוער, בשומ-רון, ביהודה, ברצועת עזה, בגולן ובחצי האי-סיני. האופי המיוחד של שטחים אלה, אוכלוסייתם והקשרים המיוחדים עם ירדן, לא זו בלבד שלא מנעו אלא אף עודדו שוד עתיקות באתרים בעלי ערך היסטורי רב. נודמו לנו, חברי ועדת החינוך והתרבות, לסייר, בהדרכת אנשי אגף העתיקות במשרד החינוך והתרבות, באתרים הנמצאים במרחק של חצי שעה נסיעה מירושלים. אתרים אלה נפרצו, נשדדו ונגנבו, וראינו עקבות טריים של מעשי השוד והגניבה. החוק הזה נועד, בין השאר, גם לנסות לבלום מכה רעה זו.

ב. נקודה שנייה: החפירה הבלתי-חוקית באתרי עתיקות בישראל הפכה כמעט למעין תחביב לאומי. אפשר למצוא בישראל אלפי אזרחים הנוהגים מדי פעם

אנו ערים לעובדה שבתהליך של חפירות ונסיונות לגלות ממצאים מעברנו נתקלים לעתים גם בעצמות אדם. אנו תובעים במקרים אלה להזעיק מיד את החברה קדישא ושהיא תקבל עליה ומיד את הטיפול בעצמות שנתגלו. במדינה יהודית מותר לתבוע גישה יהודית לממצאים מסוג זה.

כבוד היושב-ראש, עדיין זכור המאבק הציבורי על הבאתן לקבורה של עצמות גיבורי מצדה, תביעה שהיו שותפים לה בני כל החוגים בעם. גישה זו לא נשתנתה.

אין לי ספק שיש רוב בארץ נגד חילול קבריהם של יהודים וביניהם גדולים וצדיקים, קדושים וטהורים. עצמותיהם של רבים מאלה מחולקים למוזיאונים לתצוגה ומועברים לידי מומחים לחקירה, ובסיומה הם מושלכים כפסולת. ואנו שואלים בכל הכאב: עד מתי תימשך החרפה הזאת? הנפש היהודית סולדת מכך. אנו מחוייבים בקיום הכלל "כי עפר אתה ואל עפר תשוב", אין להשאיר מת, ובכל צורה, שלא בקבורה, וזה ממש מה שקורה לעצמותיהם של חללי ישראל ומתינו המוצאים ומוצגים לראווה.

יש במקורותינו גם הוראות ברורות כיצד לנהוג בעת הוצאת העצמות והעברתן: "המוליך עצמות מקום למקום קום, לא יניחם לא בקרון ולא בספינה, ולא על גבי בהמה, ולא ישב עליהם, אלא יתנם בגלוסקמא בדרך כבוד".

ולסיום דברי, חברי הכנסת, לא ייתכן שהכנסת תתן ידה לחוק, שבו היתר מפורש לעשות בעצמות יהודים ככל העולה על רוחם של ארכיאולוגים, ואין לה תיר ולכלול בהגדרת החוק את העתיקה האנטרופולוגית. אני מבקש למחוק היתר זה מהחוק ומהמציאות.

היו"ר ב. צ. קשת:

יושב-ראש הוועדה, חבר-הכנסת כ"ז, ברצוני לשאול אותך: כאן בהסתייגות מדובר על מחיקת פיסקה וחברי הכנסת אברמוביץ מדבר על מחיקת מלה.

הודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
לא על הפיסקה.

היו"ר ב. צ. קשת:

חבר-הכנסת אברמוביץ, אני הרי הולך לקראתך. כעת שמענו מחבר-הכנסת אברמוביץ שהוא מדבר על מלה אחת. חבר-הכנסת כ"ז, אנה התייחס בדברי תשובתך להסתייגות — אם אפשר להסתדר עם מחיקת המלה.

אברהם כ"ז (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
אני אתייחס להסתייגות של חבר-הכנסת אברמוביץ.

היו"ר ב. צ. קשת:

כפי שנכתבה או כפי שנזמקה?

הודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
אני מסכים שהמלה "אנטרופולוגית" תימחק.

אברהם כ"ז (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
כנראה שטעית כאשר הצעת למחוק את כל הסעיף. לא ניתפש לפורמאליסטיקה.

זכות ערר באמצעות ועדות ערר אשר תמונינה למטרה זו ותהיינה בעלות סמכויות וסטאטוס כמו ועדות חקירה.

5) החוק המוצע מגדיל ומחמיר במידה ניכרת את העונשים על העוברים על החוק, הן לגבי אלה הפוגעים ומשחיתים עתיקות וארתי עתיקות והן לגבי אלה המבצעים חפירות ומחפשים עתיקות ללא רשיון.

אדוני היושב-ראש, אלה הנקודות העיקריות בחוק הנוכחי שנבדל מן הפקודה המאנדאטורית. פרט להסתייגות אחת נתקבל החוק על חמישים סעיפיו על-ידי הוועדה.

היו"ר ב. צ. קשת:

חברי הכנסת, נשמע את ההסתייגות היחידה שיש לחוק זה. אבקש את חבר-הכנסת אברמוביץ לעלות לדוכן.

הודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק העתיקות המוצע היום לאישור הכנסת יש בו בדרך-כלל יסודות טובים. הוא בא לעגן ולקבוע סדרים נכונים לחקר תולדות עמנו. עד כה כל החפירות וכל הממצאים הוכיחו את כל הנאמר במקורות היהודים ובכל פעם שמתפרסמים ממצאים חדשים אנחנו מתחזקים באמונתנו ובתולדות עמנו.

אך כל החוק נפגם בשל מלה אחת. בסעיף הראשון תחת הכותרת הגדרות, סעיף קטן (3), נאמר כי בחוק זה יחשבו כ"עתיקה" גם שרידים אנטרופולוגיים מלפני שנת 1300 לספירה הכללית. אני מציע למחוק את המלה "אנטרופולוגיים" הנותנת היתר לפגוע בקבריהם ובעצמותיהם של יהודים הקבורים במאות אחרים בכל הארץ בחסות היתר של בדיקות ארכיאולוגיות וכדומה. הגיע המצב בארץ עד כדי כך שעצמותיהם של מאות יהודים הוצאו ופוררו לכל עבר, לא הוחזרו לקבר יש-ראל, וחלק מהם הפכו למוצגים תוך חילול כבודם של הנפטרים ובזיון קשה לכל אחד ואחד מאתנו.

חברי הכנסת, רבים מן הארכיאולוגים, ובעיקר הקבוצה הגדולה שביניהם, אנשי הדור הצעיר, מתייחסים בזילזול — בלהט שאיפותיהם לחפור עוד ועוד ולגלות כל הניתן לגילוי — לממצאים שיש בהם קדושה מכל סוג שהוא. כואבים אנו את כאב היהדות והיהודים בכל הדורות שעשו הכל ובכל התנאים כדי שהנפטרים יובדאו לקבר ישראל לפי ההלכה ובקדושה. מאות שנים נחו הנפטרים על משכבם ועתה, דווקא בארץ-ישראל, במדינה שבה צאצאיהם הם השליטים, דווקא כאן נפגעים תחם הקברים ומחובם מוצאות עצמותיהם של היהודים הללו, נערמות ומועברות ללא כל יחס של כבוד ומחשבה זקת כממצאים ארכיאולוגיים ממוספרים.

בכל מקרה של גילוי שלד אדם או חלקו אנו מצווים להביא לקבורה ותוך זמן קצר. אל העצמות וחלקי האדם יש להתייחס כאל נפטר בן ימינו בכל הקשור להבאתו לקבורה. זהו אחד היסודות החשובים ביהדות. יסוד הגיישה הקדושה אל האדם בחייו ובמותו. צאת הנשמה אינה הופכת את גופו של האדם למופקרת ואת הרשויות לבעלי בתים על הגוויה. אין אנו יכולים להסכים לגישה שביסוד החוק המוצע המגדירה גם את השריידים האנטרופולוגיים כ"עתיקה".

חברת כ"א, ישיבה שצ"ז
— חוק העתיקות (שוסטק, כץ, קשת, בן-אהרון) —

תיקות והמוזיאונים. אני מניח שפה ושם יש ודאי חרי"גות, כפי שיש, לצערנו, בביצועם של חוקים רבים. מאחדת אותנו בחוק הגישה שלפיה חייבים להביא לקבר רה" לפי ההלכה, עצמות של יהודים לאחר שנסתיימו כל הליכי המחקר.

יהודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
איפה יש חוק? איפה יש חוק שיש להביא אותם לקבורה?

אברהם כץ (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
אני מבקש מחברי הכנסת לא לקבל את ההסתייגות ולקבל את החוק כלשונו.

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, תמה תקופת הוויכוחים. אנו ניגשים להצבעה. בסעיף 1 יש הסתייגות מצד חברי הכנסת אב-רמוביץ.

הצבעה

- בעד התיקון של חברי הכנסת י. מ. — 11
- אברמוביץ לסעיף 1 — 10
- נגד — 10

יצחק בן-אהרון (המערך):
אני מבקש למנות מחדש.

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת בן-אהרון, אני אמנה מחדש, אבל למה ההתלהבות?

הצבעה

- בעד התיקון של חברי הכנסת י. מ. — 12
- אברמוביץ — 10
- נגד — 10

התיקון של חברי הכנסת י. מ. אברמוביץ לסעיף 1 נתקבל

היו"ר ב. צ. קשת:
לסעיפים 2 — 50 אין הסתייגויות.

הצבעה
הסעיפים 2 — 50 נתקבלו.

יצחק בן-אהרון (המערך):
חברי הכנסת כץ, אין קריאה שלישית?

היו"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, לאחר שנתקבלה ההסתייגות ולא נתקבלה פנייה להצבעה בקריאה שלישית, הקריאה השלישית לא תתקיים.

אליעזר שוסטק (הליכוד):
תסכים ונגמר.

אברהם כץ (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
איך אני יכול להסכים כאשר חלק משמעותי בלתי נפרד, מכל מדע הארכיאולוגיה מתייחס לחקר של ממצאים אנטרופולוגיים הבאים ללמדנו על תקופות עבר? לא ניתן היים לבצע מחקרים ארכיאולוגיים משמעותיים, לא בארץ ולא בעולם, מבלי לבדוק — תוך שמירת כל כללי הכבוד — את התכולה האנטרופולוגית של ממצאים אלה. הבדיקה האנטרופולוגית נעשית באוניברסיטאות בעולם ובאוניברסיטאות בישראל.

המחלקות הרלבנטיות באוניברסיטאות עורכות את המחקרים לגבי נושא זה, לפי עדותן, בצורה נאותה ביותר, בדומה לטיפול הניתן לאנשים שהקדישו גופותיהם לצרכי מחקר והוראה, כאשר לאחר סיום המחקר מועברות כל עצמות הנפטר לקבורה כדיון. הנושא הזה כבר עלה בשנות החמישים והוסכם בין שר החינוך והתרבות דאז בן-ציון דינור וסגן שר הדתות חברי הכנסת ור"ה הפטיג. בזכרון הדברים שנחתם ביניהם נאמר: (א) "יש לדאוג לכך שהטיפול בבתי העלמין ובקברות של יהודים, בעצמות מתים, ליקטן ופינוין, המתגלים אגב חפירות ארכיאולוגיות, יהיה בהתאם להלכה; (ב) לשם ביצוע הדבר תוקם ועדה בין-משרדית שתהיה מורכבת מנציגי משרד החינוך והתרבות, משרד הדתות ומשרד החוץ".

ב-1970 החליטה הממשלה, בישיבתה מן ה-6 ביולי 1970, לממש את זכרון הדברים שסוכם בין שר החינוך והתרבות דאז בן-ציון דינור וסגן שר הדתות לשעבר זרח ורהפטיג. הסעיף קובע הקמת ועדה בין-משרדית כנ"ל ושועדה זו תבטיח את אינטרס המחקר המדעי מצד אחד ותקפיד על כיבוד המסורת של הבאת עצמות יהודים לקבר ישראל מצד שני. עם תום המחקר המדעי

יהודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
זה בכתב, אבל לא למעשה.

אברהם כץ (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
עם תום המחקר המדעי יועברו עצמות היהודים ליד משרד הדתות, לקבורה במקום שייקבע על-ידי הוועדה הבין-משרדית. הסיכום דלעיל ישמש בעתיד נוהל לגבי טיפול בעצמות אדם המתגלות בחפירות ארכיאולוגיות.

יהודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
אלפי עצמות נמצאות במוזיאונים בארץ, אני יכול להראות לך.

אברהם כץ (יו"ר ועדת החינוך והתרבות):
לפי המידע שבידי הועברו החל מ-1971 ועד היום כ-15 פעמים עצמות לקבורה באמצעות ועל-ידי אגף הע-

— מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (קשת, לורך); הצעות לסדר-היום (קשת, אברמוביץ, כץ, ארבליי-אלמוזלינו, לנדאו, קצב, אמיר) —

ה. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

הי"ר ב. צ. קשת:
נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

מוכיר הכנסת נ. לורך:
ברשות היושב-ראש, הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת:

לקריאה שנייה ולקריאה שלישית: חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977 — שחור מועד-דת הכספים.

כמו כן הונחו מסקנות ועדת העבודה בנושא "איכילוס הנגב, פיתוחו ותיעושו" ומסקנות ועדת הכלכלה בעניין דור ההמשך בהתיישבות.

1. הצעות לסדר-היום

ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית

בחירות לכנסת, וכידוע, סיכויך קלושים מאד להרכיב לאחריהן ממשלה בישראל.

נווהת קצב (המערך):
את זה אתה קובע?

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
אתה ממשיך באותה דמאגוגיה.

חיים לנדאו (הליכוד):

טענת כי הזומנת ואיך תוכל לסרב להזמנתו של נשיא ארצות-הברית? והוספת כי הפעם אתה יוצא ללא סל קניות, ללא בקשת סיוע כספי ובטחוני, רק לשם בניית תשתית של הבנה עם הממשל החדש.

אדוני ראש הממשלה, דווקא עם תדמית כזו כפי שיש לך, עם פרופיל כזה, בנסיבות כאלה, יוצאים לביקור ראשון להקמת תשתית של יחסים עם נשיאה החדש של ארצות-הברית? אני תמה לשיקול דעתך.

לא קיבלנו טיעוניך, כמוכן. יודעי דבר אומרים כי אתה דווקא אשר יזמת את ההזמנה, ולנשיא ארצות-הברית לא היה נוח לסרב להיענות לה. מטרתה של בטיעתך היתה תשתית אחרת לגמרי: לנסות ולהציל את "סוכת יצחק הנופלח".

נתבונן במה שבת, אדוני ראש-הממשלה. שבת, כמוכן, מרוצה מאוד. אתה תמיד שבע רצון מעצמך, ככל שריך בכל יום תמיד...

יעקב ז'אק אמיר (המערך):
דווקא בנאום האחרון שלך אתה צריך להשאיר טעם רע בכנסת?

חיים לנדאו (הליכוד):

... בעיקר עם שובם מביקוריהם התכופים בארצות-החץ.

הנה רשימת ההישגים, כדברייך אתה: זו הפעם הראשונה שנשיא ארצות-הברית אמר כי ישראל זקוקה לגבולות הגנה והוא מבחין בין גבול מדיני ובין גבול בטחוני. טענת כי תפישת מהות השלום של הנשיא קארטר דומה לזו שלך; כי ישראל תקבל סיוע כספי ובטחוני וכי עמדת ארצות-הברית לגבי המדינה הפלשתינית ואירגוני המרצחים לא השתנתה. רשימת הישגים מסוּר-ארת.

אדוני היושב-ראש, עוד נתבונן לרגע במצעד הישגים זה שלך, אך בטרם נעשה זאת חובה עלינו לראות

הי"ר ב. צ. קשת:
חברי הכנסת, אנו ניגשים לסעיף ג' של סדר-היום: הצעות דחופות לסדר-היום. לפנינו הצעה דחופה לסדר-היום של חברי הכנסת על ביקורו של ראש הממשלה בוושינגטון.

יהודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
כבוד היושב ראש, הצעה לסדר. אנו מסכימים להביא את החוק לקריאה שלישית. אין לנו כל התנגדות לכך.

אברהם כץ (י"ר ועדת החינוך והתרבות):
אבל לי, כיושב-ראש הוועדה, יש התנגדות.

יהודה מאיר אברמוביץ (סיעת יהדות התורה):
חברי-הכנסת בן-אהרן הביע התנגדות.

הי"ר ב. צ. קשת:

שמענו את ההודעה של חברי-הכנסת אברמוביץ.

אנו ממשיכים בסדר-היום: ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית. רשות הדיבור לראשון מגישי ההצעות הדחופות לסדר-היום, חברי-הכנסת חיים לנדאו.

שוענה ארבליי-אלמוזלינו (המערך):

אבל יש חוקים שצריכים לבוא קודם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. כך זה בסדר-היום. איי-אפשר לשנות כל פעם.

הי"ר ב. צ. קשת:

ביום האחרון לא צריך להתרגש.

שוענה ארבליי-אלמוזלינו (המערך):
מה זה היום האחרון?

חיים לנדאו (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, השבוע חזר ראש הממשלה מוושינגטון והתחושה הכללית היא — זולת זו שלו עצמו — כי בביקורו הונחתה מכה קשה על ישראל.

אדוני ראש הממשלה, רבים שאלו לפני הנסיעה שלך: לשם מה אתה יוצא בימים אלה לוושינגטון כאשר ממשלתך מייצגת רק מיעוט בעם ואתה בסך-הכל רק 50 פסיק משהו אחוז במפלגתך; כאשר אתה אדריכל של משק מתמוטט, של חברה מעורערת, של מוסר הרוס ושלטון מתפורר וכאשר בעוד שישים יום תחיימנה

אדוני ראש הממשלה, הלוואי ולא היית נוסע לוושינגטון והיית מונע מעמנו מהלומה קשה שגרמת לו.

אדוני היושב-ראש, נתבונן לרגע ברשימת ההישגים של ראש הממשלה. חלילה לנו, כמובן, לא להעריך הבטחה הניתנת על-ידי נשיא ארצות-הברית. אבל נעריך את ההבטחות האלה כאנשים מבוגרים ולא ככתבי-חצר ולא כאנשי פמליה. ישראל תקבל סיוע בטחוני וכספי, אמרת. שום דבר חדש. הייחוד בסיוע הבטחוני — שהוב"טח לנו הפעם בשלישית — הוא מטוסי F-16. אבל זה, כידוע, יהיה מעשי רק בשנות השמונים. יצוא ה"כפיר" נותר, כמובן, אצלך כעניין שולי. יוצע לנו כנראה לייצא אותו לארצות נאט"ו, לקאנאדה או לארצות-הברית.

כסף נמשיך לקבל, כדי שנוכל לעבוד פחות, לש"בות יותר ולקבל פרמיה בעד השניים; כדי שנוכל לעבוד כאפריקאים ולחיות כאמריקאים וכדי שיהיה במה לכסות את גרעון ביליוני הלירות שניתנו כשחודש-בחירות לאח"רונה על-ידי הממשלה. מסופקני אם מר רבין חשב, ולו לרגע, על המחיר המדיני והבטחוני שניאלץ חלילה לשלם תמורת הדולרים שנקבל, בהיתונו גורם בעיית בארצות-הברית.

מר רבין התפאר בין היתר כי הושגה הבנה עם ממשל ארצות-הברית בעניין מדינה פלשתינאית. ופתאום מודיע הבוקר דובר מחלקת המדינה כי לא הושגה הס"כמה בין ישראל לארצות-הברית באותו נושא, והעמדה האמריקאית היא שיש לקחת בחשבון בכל הסדר סופי את האינטרסים הלגיטימיים של הפלשתינאים. והכוונה ברורה: המדובר במדינה פלשתינאית. וכדי שהעמדה תהיה עוד יותר ברורה ילחץ הנשיא קארטר היום את ידו של נציג המרצחים באו"ם בעת קבלת-פנים לכבודו, ותהיה זו הפגישה הראשונה של נשיא אמריקאי עם נציג גם של רוצחי בנינו. אדוני ראש הממשלה — עוד הישג מרשים, עוד מתנת חג-פסח נוספת.

ובאשר לשלום — נראה כי דווקא לאחר השיחות עם הנשיא קארטר החל מר רבין להאמין כי לא יבוא, כי אין לו סיכוי. כראיין טלוויזיוני ברשת אי.בי.סי. אמר (ואני מצטט) כי טוב יעשו הצדדים באזורנו אם יכינו אלטרנאטיבות לנסיון להשיג בג'נבה הסדר כולל מאחר שהפער המפריד בין הצדדים בנושאי השלום והגבולות גדול מן האפשרות לגשר עליו. על כן הוא מציע לנסות להגיע להסכם מוגבל יותר, שעיקרו הפסקת מצב לוחמה. חזרה לפאסטנט ישן. לפתע נעלם מה שכונה לא מזמן על-ידי מר רבין "הצעת בכיוון הנכון" של סאדאת, ולפתע אף השגריר דיניץ החל מכריז כי מית"קפת השלום של סאדאת אינה אלא "אחיות עיניים". אדוני ראש הממשלה, איזו מבוכה, איזה בלבולי-מוחות אצלכם.

ולאחר כל ההישגים האלה החלו גם שרי הממשלה להיות צוננים יותר וזהירים יותר, וביקשו ממך כי תח"ל לתקוע בחצוצרות על הישגך הגדולים, שמא תגרומם תפארת-יתר זו שלך לתגובות ערכיות מיותרות ולנסיגה אמריקנית גם מזה שהובטח לנו בעתיד רחוק מאוד, כעבור שמונה או עשר שנים. כך אמר לך שר המש"טלים בישיבת הממשלה.

את העיקר שעמו שב מר רבין הביתה ואותו משום מה הוא מנסה מאוד מאוד להצניע.

חברי הכנסת, אחרי כל ההבטחות שניתנו למר רבין, כדבריו, אירעה תקלה בלתי צפויה בוושינגטון. לאחר פגישותיו עם ראש הממשלה קיים הנשיא קארטר מסיבת עיתונאים בה אמר, ואני מצטט, כי לדעתו יהיה על ישראל לסגת לגבולות ואני מצטט, עם תיקונים קלים, מוסכמים. ובאשר ל"גבולות בני הגנה", שעוררו הילולה בת יממה בפמליית ראש הממשלה והיוו את ההישג הגדול, אמר הנשיא קארטר, ואני מצטט: "גבולות בני הגנה אפשר שיתאמו לגבולות החוקיים. לא הזכרתי שום חלקים גיאוגרפיים מסויימים מסביב לישראל — המ"שך — ולא הגבלתי את יכולת ההגנה לכוחותיה של ישראל. אפשר שאלה יהיו דווקא כוחות בין-לאומיים, אזור מפורז עד 20 קילומטר. אפשר מאד שיהיה מורכב מנקודות תצפית ותחנות אלקטרוניות". סוף ציטוט. ועל אפשרויות אלה הוא עומד לדון עם מנהיגי ערב כאשר יבקרו אצלו.

חברי הכנסת, זו הפעם הראשונה שנשיא אמריקני מציע בגלוי — כן, בגלוי — את תכנית רוג'רס. שום נשיא אמריקני לא הציע כזאת לפניו. מר רבין, הנה ההישג הגדול עמו חזרת מביקורך. זו מתנת חג שהבאת עמך לעם ישראל.

מהודעתו החמורה הזאת של הנשיא קארטר ניסה מר רבין משום מה להתעלם, להתעלם כליל, בעת היותו בארצות-הברית. הוא לא דחה אותה, הוא לא מנחם נגדה, הוא לא הוסיף את דעת הקהל, הוא אפילו לא ניסה לפנות אל ראשי יהדות ארצות-הברית כדי להעמידם על חומרת ההודעה. פשוט ניסה — כדרכו תמיד — לברוח מן העניין, כאילו לא היה. כשהוא עומד מול עניין קשה — הוא פשוט בורח ממנו; "ויק", העניין לא קיים. וכאשר נדרש לכך בראיין טלוויזיוני בהיותו עוד שם — רק זאת היה לו לומר, כי לא ציפה שהנשיא קארטר יביע את עמדתו זו בפומבי. לא התוכן, רק הפומביות היא שהדאגה אותו. אבל דבר אחד לא שכח להוסיף באותו ראיין, כי הוא מקווה שהדבר לא יזיק לו במערכת הבחירות בישראל. וכמובן המשיך להביע שביעות רצון עצמית פאנטסטית ולפאר את ההישגים שלו.

אדוני ראש הממשלה, גם לאחר שהוצעה לך בפומבי תכנית רוג'רס כעמדת נשיאה של ארצות-הברית אתה החרשת, ועוד ווספת להביע שביעות רצון מתוצאות ביקורך. אתה כמו ידוך חיוקת את תביעת אויבינו לנסיגה מטאלית ופגעת בטכיוני ישראל לת"מזד עם הממשל בקונגרס ובדעת הקהל בעניין הסכנה החמורה האורבת לעתידה של מדינה זאת.

ניסיתי להבין מה הניע את הנשיא קארטר להציע לנו ברבים את תכנית רוג'רס כיום. נדמה לי כי ההסבר הוא אחד: אם ראש ממשלת ישראל בא לבקר ובאמת תחתו חידוש, פשרה טריטוריאלית בכל שלוש הגזרות. ומאחוריו ויתורו הפומבי של שר החוץ הישראלי על עזה וסביבתה, והוא מייצג ממשלה מתפוררת; ומאידך גיסא מבכירים הערבים את תביעותיהם ואיומיהם דווקא לאור הנכונות הישראלית לנסיגות ומגברות — לא פלא הוא כי בנסיבות כאלה תכנית רוג'רס נראית לנשיאה של ארצות-הברית כפשרה סבירה.

חיים לנדאו (הליכוד):
 אין לי מה לדבר אתך בכלל; אתה לא פארטנר
 לוויכוח — — —

ידידיה בארי (הליכוד):
 אם תבין ששליטי סוריה וערפאת הם אותו עם —

מאיר פעיל (מוקד):
 הוא חולם באסמפיה.

חיים לנדאו (הליכוד):
 הנח לי בנושא רציני מאוד מדובר באמת. תניח
 לבדרנות שלך.

אדוני היושב-ראש, לעמדה זו ולעמידה איתנה ואמינה
 מאחוריה הסיכוי היחיד למנוע פתרון כפוי. וחברי
 הכנסת צריכים לדעת — זוה לא התפרסם — מה שאמר
 פרופסור בוז'יינסקי למנהיג יהודי נכבד (ואני מצטט):
 "לא נכפה עליכם פתרון. אבל, שאל, האם יש ממשלה
 חזקה בישראל?" יש ממשלות שעליהן כן יכפו פתרון.

עמידה איתנה של ממשלה איתנה ומדיניות בטחון
 נכונה היא גם הדרך היחידה למנוע מלחמה באזור.
 המלחמה איננה בלתי-נמנעת. היא נמנעת. כמוכן, לא
 נסיונות ופשרות מסוגלים להביא לנו את השלום. להיפך,
 הם משמשים כקאטאליזטור לכל אויבינו להיכון למל-
 חמה ולפתוח בה. רק ממשלה בעלת מדיניות לאומית
 ברורה ועמידה איתנה היא הסיכוי היחיד לגייס ידידים;
 לעורר כבוד בעיני אויבים ולהביא שלום לאזור.

אדוני היושב-ראש, אסיים בדבריו של פרופסור יובל
 נאמן, נאמן בית העבודה, ואני מצטט: "ממשלת ישראל
 ממלכת את עתידנו בצורה מסוכנת ומחפירה. ביחסי
 ישראל-אמריקה איבדנו כל צלם של מדינה עצמאית
 בעלת כבוד עצמי ואינטרסים לאומיים והמגיעים אתנו הם
 כעם גרורה. מה שמדאיג אותי", ממשך פרופסור נאמן,
 "היא תחושה של חוסר יכולת העמידה של הממשלה
 הנוכחית לעמוד בלחצים משולבים של ארצות-הברית
 ושל האגף הייגני הישראלי, ואם תבוא קריסת הממשלה
 על חשבון הגדה עלולה לבוא בעקבותיה קריסת הבית
 השלישי. אין ספק", ממשיך פרופסור נאמן, "שהמפנה
 יכול לבוא רק עם שינוי מובהק בדרכנו המדינית. הוא
 יבוא כאשר תקום ממשלה מוצקה. ממשלה מוצקה ותכנית
 נועזת יובילו גם לחידוש תנופתנו ויוציאונו מגיא-הצל-
 מוות שהתדרדרנו אליו".

אדוני היושב-ראש, זו הדרך ואני מקווה שבעוד
 שישים יום אמנם תחול ראשיתה.
 אני מציע לבית לקיים דיון בבעיה שהעליתי.

היו"ר פ. שינמן:
 רשות הדיבור לחבר-הכנסת טובי, להצעה באותו
 נושא.

תופיק טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):
 כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, בעקבות ביקורו של
 שר החוץ האמריקני, סירוס וואנס, במזרח התיכון הזי-
 מין הנשיא האמריקני החדש ג'ימי קארטר את ראש
 ממשלת ישראל וראשי המדינות הערביות הגובלות עם
 ישראל לביקורים בווינגטון לשם דיון והתייעצות

אדוני ראש הממשלה, ובאשר אתה לא נתת תשובה
 לעמדה האמריקנית המסכנת את קיומנו — חובה עלינו
 לתת אותה, וניתן אותה עכשיו מכאן.

בכל הכרת האחריות ובכל הידידות שאנו רוחשים
 לנשיאה של ארצות-הברית נאמר כי ישראל דוחה ללא
 סייג את תכניתו שהוצעה לנו. לא נקבל את תכנית
 רוג'רס. ישראל לא תסכים לאבד את עצמה לדעת אף
 אם זה מוצע לה בליווי סיוע בטחוני וכספי ובליווי
 הצהרות כנות של ידידות. גם הדרך לגיהנום רצופה
 כוונות טובות, אומר פתגם ידוע.

יהודה, שומרון וחבל עזה הם חלק בלתי נפרד של
 ארץ-ישראל. בהם בטחון קיומנו וחיינו ובהם קווי ההגנה
 על ירושלים, על חיפה, על תל-אביב, על השפלה, העמק
 וההר. לא כוח או"ם ולא תחנות אלקטרוניות יגנו ע'
 לינו. לא בהם נשים מבטחנו וגורל בנינו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
 — — — מותר להילחם עד מצדה.

חיים לנדאו (הליכוד):
 תשמעי בסבלנות. תלמדי ותשמעי. את עוד חייבת
 ללמוד, את עוד חייבת ללמוד הרבה, ותשמעי מה שאני
 אומר לך עכשיו.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
 תילחם עד מצדה...

חיים לנדאו (הליכוד):
 אני לא רוצה להראות לך חצי-מלאכה. את יודעת
 למי מראים חצי-מלאכה. אז תשמעי עד הסוף, ובסבלנות
 רבה, ותלמדי. יש לך עוד הרבה מה ללמוד. האמיני
 לי.

שולמית אלוני (תנועה לזכויות האזרח):
 אני מקשיבה. צריך הרבה סבלנות.

חיים לנדאו (הליכוד):
 לא נסכים לנסיגה מיהודה, שומרון ועזה. כי כל
 מקום ממנו היינו חלילה נסוגים — היתה קמה בו,
 בסופו של דבר, ובלתי נמנע הוא, מדינה ערפאתית,
 ומתוכה היו מפגזים בקאטיושות ובתותחים סובייטיים —
 ובסיוע יועצים סובייטיים — את כל מרכזי האוכלוסיה
 שלנו והופכים חיינו לגיהנום. וכל זה כפרוודור למלחמה
 כוללת, כמועד בו יבחרו אויבינו כאשר אמנם יהיו
 מוכנים. והמדינה הערפאתית היתה הופכת לבסיס סוב-
 ייטי להתפשטות בכל האזור כולו ולעבר הנפט בערב
 ובמפרץ הפרסי.

מאיר פעיל (מוקד):
 ערפאתים יתפשטו במפרץ הפרסי?

חיים לנדאו (הליכוד):
 זאת לא תכנית בידור, חבר-הכנסת פעיל, זה דבר
 רציני. תפסיק את הבידור שלך, תפסיק את הקלאונים
 שלך. זה לא להיום.

מאיר פעיל (מוקד):
 לכן אני שואל אותך: איך הערפאתים יתפשטו עד
 המפרץ הפרסי? מה שאתה אומר זה בדרני.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז
— העצמות לסדר-היום (טובי, בארי) —

זכות העם הערבי הפלשתינאי להגדרה עצמית ולהקמת מדינתו העצמית לצידה של ישראל.

ממשלת ישראל ממשיכה להיאחז ולהיעזר בטיעוני הסרק שלה ובהעלמת אחריותה להסדר השלום בקולות הנשמעים מדי פעם, אך הולכים ומתמעטים, בקרב התנועה הפלשתינאית, אודות אי-הכרה בזכות קיומה של מדינת ישראל והדבקים בתכנית האמנה הפלשתינאית בדבר מדינה חילונית-דמוקרטית בכל פלשתיין. ברור שקולות אלה אינם משרתים לא את ענייני השלום ולא את האינטרס האמיתי של העם הערבי הפלשתינאי. אך ממשלת ישראל, בהתכחשות שלה לזכות היסודית של העם הערבי הפלשתינאי להקים את מדינתו העצמאית, קבעה שאפילו יכיר אש"פ במדינת ישראל לא מוכנה ישראל להידברות ולהכרה הדדית. ממשלת ישראל יודעת היטב שהרוב באש"פ, נציגו המוסמך של העם הערבי הפלשתינאי, מוכן לשלום צודק, מוכן ללכת לזינבה ומוכן להסדר המבוסס על דו-קיום בשלום בין שתי מדינות וברצועה.

הרבה דובר, ערב כינוסה של המועצה הלאומית הפלשתינאית המתכנסת כיום בקהיר, על כך שתקבל החלטות המשנות את האמנה הפלשתינאית והרבה אמות מדיניות ונכונות להסכם שלום עם ישראל הושמעו ממקורות רבים באש"פ. אם כיום לא משנים את האמנה אשמה בזה קודם כל ממשלת ישראל הממשיכה בעקשנות לסרב להכיר בכל זכות לעם הערבי הפלשתינאי, בכל הידברות עם נציגיו לשלום; אשמה בזה תוקפנותה של ממשלת ישראל נגד העם הערבי הפלשתינאי בכל החזיתות כשבכך היא מזינה את כוחות הסיורב ומחבלת בהתפתחות עמדתו הרצינאלית של הרוב בהנהגת אש"פ.

יירידיה בארי (הליכוד):

חבר-הכנסת תופיק טובי, האמנה הפלשתינאית חוברה לראשונה ב-1964.

תופיק טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון):

אתה מתעלם מכך שמשנתים הרבה דברים. אתם לא רוצים שישתנו דברים לטובה.

אשם בכך האימפריאליסם האמריקאי, יחד עם ממלכת ישראל והריאקציה הערבית, הלוחצים על אש"פ לוותר על מאוויי העם הערבי הפלשתינאי לחיים עצמיים וריבוניים.

הכרתה של ממשלת ישראל בזכות העם הערבי הפלשתינאי ומדינתו העצמאית היא היום התביעה המיידית והדחופה כדי לקדם את השלום וההכרה ההדדית בין עם ישראל ובין העם הערבי הפלשתינאי. כיום דעת הקהל העולמית יודעת שמדיניות ממשלת ישראל היא הגורם היסודי המפריע להתקדמות אל השלום.

כנסת נכבדה, ראש הממשלה בשונו מן הביקור ב- ארצות-הברית אצל הנשיא קארטר הצהיר ברבים על הצ'חות והישגים כאשר פניו מיועדות יותר למערכת הבחירות. לא עם ישראל, לא העמים הערביים ולא השלום ייצאו נשכרים מן העלייה-לרגל של מנהיגי מדינות האזור, שתיכנו הנשיא קארטר לחודשים הקרובים.

יחסי ישראל-ארצות הברית הם יחסים מיחדים, שליטי ישראל הננים מן הגיבוי הגלוי והסמוי, החמרי, הצבאי והפוליטי של ממשלת ארצות-הברית, גיבוי

על המשבר המורח-תיכוני. כך, לפחות, הוכרו באופן רשמי.

במה נסע ראש ממשלת ישראל מר יצחק רבין? הוא אמנם אמר שיסע לקדם הסדר השלום ב-1977, אך מהמטען הפוליטי שנשא אתו ומהדברים שאמר ברור היה שפני ממשלת ישראל נועדו למטרה אחרת — איך להנציח את הסטאטוס-קו, איך להחיות את מדיניות צעד אחר צעד ואיך להעמיד מכשולים בדרך ההסדר הכולל, המלא והצודק. ראש הממשלה נסע לארצות-הברית מצויד בהחלטות ועידת העבודה שאמרו: יש ראל לא תחזור לקווי 1967; ירושלים המאוחדת היא בירתה של ישראל; ישראל שוללת הקמת מדינה פלשתינאית מורחה מישראל ומערבה מירדן; מפלגת העבודה תעשה לביסוס התיישבות כפרית ועירונית בירושלים, בגולן, בחבל פתח, במרחב שלמה, בבקעת הירדן; ההתיישבות תיעשה במסגרת מדיניות הממשלה להבטחת גבולות בני הגנה, זאת אומרת להבטחת סיפוחים. כדי לחזק החלטת זו על ההתיישבות הקולוניאלית בשטחים הכבושים עובדה תכנית ממשלתית להקים למעלה מ-15 ישובים חדשים בשטחים הכבושים. התביעה למשא-ומתן עם מצרים, סוריה וירדן להסכם, תוך ויתורים טרי-טוריאליים, נהפכה לאחיות עניינים כשהיא קשורה בתביעתה של ישראל שוויתורים אלה יהיו אך ורק על בסיס גבולות בני-הגנה, זאת אומרת על בסיס סיפוחים נרחבים לטריטוריה הערבית הכבושה.

ראש הממשלה נסע כשהוא מודרך על-ידי קביעתה האומללה של ועידת העבודה, שהיא קו המדיניות הרצוף של כל ממשלות ישראל, שהאמצעי להשגת השלום הוא צה"ל אדיר כוח" — קביעה ש-29 שנות הסיכסוך הישראלי-ערבי הפריכו אותה, כשמדיניות הכוח הביאה את ישראל ממלחמה אל מלחמה וסגרה דרכים בפני השלום. על יסוד מדיניות זו של "על חרבך תחיה" נסע ראש הממשלה לושינגטון כשמשאלת נפשו אלה לקבל פצצית הזעזוע, להביא היתר לייצוא ה"כפיר" ולרכוש הסכמה להרכבתם וייצורם של חלקים מסוימים של המטוס היקר פ-16 כדי להשיג לישראל מעמד של סוחר נשק עולמי.

במטען מוסכן והרפתקני זה נסע ראש ממשלת ישראל אל הנשיא קארטר. כוכ שיע ראש הממשלה להפוך את מסע העלייה-לרגל לושינגטון למחזה רחיק מאוד מראגה לשלום. ההורנו בעבר מדרדן זו שבה דב-קה ממשלת ישראל והנסיון שוב הוכיח שהיא לבטח לא תתרום לקיום השלום אבל היא מירשם בטוח למלחמה. הנסיון הוכיח שבדרך זו ישראל תמשיך, לצ'עוד אל הבדידות הבינ-לאומית המזוהיה והמסוכנת.

ראש הממשלה, מר רבין, ניסה בארצות-הברית שוב למכור את הפארסה הגדולה שכאילו מה שצומד בדרך השלום הכולל והצודק הוא, כביכול, אי-השלמת הערבים עם קיום ישראל. מעטים כיום בעולם מוכנים לקנות את הסחורה המקולקלת הזאת כשהעמדות הברורות של כל המדינות הערביות הגובלות עם ישראל — מצרים, סוריה, ירדן והלבנון — הובהרו באופן חד-משמעי, שהן מוכנות להסדר שלום יציב עם ישראל במסגרת ועידת זינבה, הסדר שיכיר בזכות קיומה של ישראל אם ממלכת ישראל תיסוג מן השטחים הכבושים, תכבד את

תוף העם הפלשתינאי ונציגיו, משיחות פעולה עם ברית- המועצות כיושב-ראש שותף בוועידת ז'נבה. ברית-המו" עצות היא הכוח העולמי היחיד המציע באופן עקבי וברור תכנית שלום המכבדת את זכויות מדינת ישראל, העם הערבי הפלשתינאי והמדינות הערביות באזור. הגיע הזמן שממשלת ישראל תראה את הסימנים על הקיר, סימנים הנובעים מהמשך מדיניותה האווילית וההרפת- קנית, ותעשה מפנה יסודי בכיוון השלום, לפני שההז- דמנות הקיימת תישמט מידיה, לפני שזה יהיה מאוחר. חוגי השלטון בישראל, הממשלה הנוכחית וכל ממ- שלה חדשה שתבוא אחרי הבחירות, חייבים לה- סיק מסקנות בעוד מועד. אם לא תבינו שיש לסגת מכל השטחים שנכבשו ביוני 1967 ויש לאפשר לעם הערבי הפלשתינאי להקים מדינתו העצמאית בגדה וב- רצועה, ותמורת זאת יקום שלום צודק ויציב, וישראל תשיג שלוה ובטחון — אתם תגרמו לכשלון ועזרת ז'נבה ותגררו את המדינה והאזור כולו אל מערבולת דמים מסוכנת ביותר וקשה מכל קודמותיה.

ואסיים ואומר: יודעים אנו שממשלת רבין-פרס שפשטה את הרגל לא תעשה ולא כלום עכשיו, ערב הבחירות. היא רק מוליכה ליותר אנארכיה בפנים וליו" תר סכנות בחוץ. החזית הדמוקרטית שלום ולשוויון, שקמה בימים אלה לפי קריאתה של מפלגתנו הקומוניס- טית, קוראת לכל הכוחות הבריאים בעם, כוחות השלום, ללא הבדל השקפה אידיאולוגית, להתלכד סביבה ולפ- עול יחד מתוך דאגה לעתיד, לעניין השלום, וכדי שנאלץ את החוגים השליטים בישראל להעלות את ישראל מבי- צת הכיבוש והמלחמות אל חוף המבטחים — אל הש- לום.

לשם הפקת לקחים והוצאת מסקנות מביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית, לטובת השלום, הננו מציעים לקיים דיון במליאת הכנסת.

היו"ר ב. צ. קשת:

רשות הדיבור להצעה באותו נושא לחברי-הכנסת בן- מאיר.

יהודה בן-מאיר (חזית תנית לאומית):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, יש להעריך את נסיעתו של ראש הממשלה, כמו את דבריו של נשיא ארצות-הברית, בצורה מפוכחת וריאלית, בצורה מאוזנת, תוך עמידה על החיוב, אבל בלא לטשטש במאומה גם את השלילה.

שאלת ארץ-ישראל, שאלת גבולותיה של מדינת יש- ראל, זו סוגיה מכרית ויסודית הנוגעת לא רק לבטחונה הפיסי של ישראל אלא גם למהותו של החזון המשחחי של עם ישראל, של חלום שיבת ציון בן אלפיים השנה, של המאמץ, היום, העמל והאמונה שהשקיע העם היהודי בכל שנות קיומו, בכל שנות גלותו, של המאמץ להקים את הישוב העברי והיהודי בארץ-ישראל עד הקמתה של מדינת ישראל, של המאמצים להגלתה והמאמצים לשיח- רורה ואיחודה של ירושלים, שבעוד מספר ימים, אם ירצה-השם, נחוג עשור להם.

אדוני היושב-ראש, כולנו מעוניינים, ובצדק, ביחסים הדוקים עם ארצות-הברית. יש לראות את ארצות-הברית כידידה של מדינת ישראל, יחידותה של ארצות-הברית, בראש ובראשונה של העם האמריקני — כי זו מדינה

שחזר ומצא ביטוי בביקור האחרון של ראש הממשלה. ממשלת ארצות-הברית מעניקה לממשלת ישראל את מחצית הסכום הגלובאלי שהקציבה לסיוע-חוץ לעולם כולו. ממשלת ארצות-הברית ממשיכה לספק את מיטב הנשק והציוד הצבאי החדש לממשלת ישראל לביצור מדיניות הכוח שלה וכדי שתמלא באזור את התפקיד של שומר האינטרסים האמריקניים. לא מתוך אהבת ישראל אלא מתוך דאגה לאינטרסים האימפריאליסטיים האזוריים והגלובאליים של ארצות-הברית היא עושה זאת. וכך יוצרת ארצות-הברית את התנאים להמשך הכניבוש, להמשך הסיכסוך, מתוך מגמה ברורה לנצלו לטובת האינטרסים שלה, לטובת הסחיטה והלחץ על המדינות הערביות לווייתורים ולהגברת הפנייה לעבר ארצות-הברית. כך פעלו פורד וקיסנינג'ר וכך פועלים היום קארטר וואנס.

תמיכתו של הנשיא קארטר במגמות הסיפוח של ממשלת ישראל, כאשר תמך במה שנקרא "גבולות בני הגנה לישראל" והתעלמותו מזכויות העם הערבי הפלש- תינאי, הצעתו להציב בין יתר אמצעי הערביות כוחות כיבוש ישראליים באזורים שמחוץ לגבולותיה המדיניים של ישראל, אמירתו שעשיית השלום תימשך שמונה שנים — כל אלה מעידים שפני ארצות-הברית לחבל במאמצים הבין-לאומיים להסדר שלום באזורנו, להמשך למשוך בחוטי המשחק כדי להגביר לחץ וסחטנות לרעת העצמאות והאינטרסים החיוניים של כל עמי האזור ומ- דינותיו. עם זה אין ממשלת ארצות-הברית יכולה שלא להתחשב ביחסי הכוחות הבין-לאומיים ובאינטרסים או"י- ריים שלה בארצות הערביות כשהיא נוקטת צעדיה באזור. גם במאמרה להגביר את תלותם של מנהיגים ערביים ריאקציונריים וימניים במדיניות האמריקנית מביאים את ממשלת וושינגטון לתמונים ולעמדות שאי- גם עולים בקנה אחד עם תכנית ההתפשטות והסיפוח של ממשלת ישראל, ויש בהם כדי אוזרה לראשי השלטון כאן.

ראש הממשלה השמיע הצהרות סיפוק על תוצאות ביקורו באמריקה. עם זאת דיווח לממשלה — לפי "מעריב" מאתמול — שבנושא הטריטוריאלי יש חילוקי-דעות יסודיים בין ישראל ובין ארצות-הברית, בעקבות קביעתו של הנשיא קארטר שבמסגרת שלום על ישראל לסגת למעשה לקווי יוני 1967, דבר שמדאיג מאוד את הממ- שלה, כפי שנאמר בדיון-החוץ בשיבת הממשלה.

ג'ורג' בול, גגן שר החוץ בממשל ג'ונסון, כותב בימים אלה ב"פרייץ אפיריס" ש"הגיעה העת שארצות- הברית תנקוט צעדים נמרצים כדי להציל את ישראל מעצמה ובתוך כך למנוע מלחמה טראגית". אלה הם פני תמרוניה של ארצות-הברית. מכאן שתוצאות ביי- קורו של ראש הממשלה בארצות-הברית מחייבות את ממשלת ישראל, אם אינטרס השלום באמת לנגד עיניה, להינתק מן התלות העיוורת בארצות-הברית, לקבל את התביעה של כל אומות העולם ללכת לז'נבה, להסכים להשתתפות אש"פ בה, להסכים לנסיגה לקווי ה-4 ביוני 1967, להסכים להקמת מדינה פלשתינאית ריבונית תמי- רת הסכם שלום-אמת שיבטיח את הריבונות והעצמאות של ישראל ושל כל יתר מדינות האזור, הסכם שלום מעוגן בחוזים ובערבויות בין-לאומיות.

אשליה היא לחשוב שאפשר להתרחק מז'נבה, משיי-

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ו

— הצעות לסדר-היום (בן-מאיר, בבו, לין) —

אדוני יושב-ראש הוועדה שלי, שלא גיליתי כאן סודות מהוועדה.

יצחק נבון (המערך):

זה עניין של תקנון, לא של גילוי סודות.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני מבין. בכל זאת ההליכה לכל מיני הסדרי ביניים, אם היה להם מקום בשעתם מהסדרים בעקבות מלחמת יום הכיפורים, אם היתה זו הפרדת הכוחות שבעצם היתה הסדר לסיום לחימה פעילה — היום עבר זמנם. הנקודה החזקה של מדינת ישראל, שחלקים גדולים בעולם החפ"ש, הרוב המכריע בדעת הקהל גם בארצות-הברית וגם במדינות אירופה, מבינים אותה וקולטים אותה, והנה גם נשיא ארצות-הברית בעצם הציג אותה, זו השאיפה לשלום אמיתי, לא שלום בדור הבא, רק בדור הזה. ולדעתי מוצדק, מובן וחיוני שממשלת ישראל תבהיר שכל עוד מדינות ערב אינן יושבות אתנו למשא-ומתן לשלום לפי מהות השלום המקובלת עלינו, כל עוד מדינות ערב אינן מוכנות להגיע אתנו כתוצאה ממשא-ומתן לשלום מלא, אין בכלל מה לדבר על נסיגה. אף מדינה בעולם, שפויה בדעתה, אינה מוותרת מרצונה על עמדות מגן לאויב הנשאר בעמדתו ובשאיפתו להשמדת המדינה. לא יכול להיות כדבר הזה, לא היה מעולם, אין לזה כל הגיון, זה לא עולה על הדעת. כל עוד מדינות ערב, מצרים, סוריה וירדן, שכנותינו מדרום, ממזרח ומצפון אינן מוכנות להתחייב שיהיו אתנו כפי שחיות כל המדינות שחיות בשלום זו עם זו — נכון שמשלום אפשר להגיע למלחמה, אבל לפחות שעכשיו תהיה התחייבות לשלום — אין כל מקום ואין כל עילה לדיון כלשהו על נושא של גבולות או נסיגות או שטחים. הדיון הזה חייב להיות מועלה אך ורק בהקשר של שלום מלא, של השלמה מלאה מצד מדינות ערב עם קיומה לנצח של מדינת ישראל.

נכון, בהרבה הזדמנויות ראש הממשלה נתן את הנוסחה. שמחתי לקרוא פחות או יותר אותה נוסחה מפי נשיא ארצות-הברית: גבולות פתוחים למעבר סחורות ואנשים, לא דוגמת הגשרים הפתוחים והגבולות הפתוחים על הירדן, זה עניין של הערבים בינם לבין עצמם, אני מדבר על גבולות פתוחים כמו בין שתי מדינות למעבר בין שתי מדינות, למעבר ישראלים ויהודים וערבים ללא הבדל דת, מין וגזע, הלך וחזור, למעבר של אנשים, רעיונות, סחורות, תיירים, יחסי תרבות וכו'. אין משמעות אחרת לשלום. כל שאר המשמעויות הן שביתת-נשק.

אמנון לין (הליכוד):

חבר-הכנסת בן-מאיר, אם לשלום אמת אתה מתכוון, תזכר שכל היחסים הדיפלומטיים והמסחריים הם דבר משני. נקודת המפתח היא פתרון בעיית הפליטים של 1948 בארצות ערב. זה המפתח לפתרון הבעיה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ללא ספק, זה ברור לי. ברור שבמסגרת שלום כזה לא יכול להיות שבעיה כזאת תישאר תלויה ועומדת. היא כלולה בזה, ברור ששלום זה כולל בתוכו את פתרון כל הבעיות העומדות לפנינו בנושא הזה, All the Outstanding issues.

דמוקרטית וחפשית — וכמובן גם של הקונגרס האמריקני ושל הממשל בארצות-הברית, שגם הוא נבחר בצורה דמוקרטית. אלה הם דברים חיוניים למדינת ישראל. יש טענה אותם ויש לשמור עליהם.

אינני חושב שצודקים אלה, גם אם אני שותף אתם בהרבה עמדות מבחינתנו שלנו, מבחינת העמדה הלאומית של העם היהודי בארץ-ישראל, אינני חושב שיהיה זה מועיל ונכון להציג את נשיא ארצות-הברית כאיביה של מדינת ישראל. זו גם לא אמת, ודאי שגם אין בזה תבונה מדינית. אינני חושב שיש להדגיש תמיד רק את הדברים השנויים במחלוקת בינינו לבין ארצות-הברית, והם קיימים. אדרבה, אני מסכים שמבחינת התבונה המדינית, מבחינת ההסברה הישראלית, יש להדגיש תמיד דווקא את הנקודות המשותפות. אבל בבית, כלפי פנים, עלינו לנהוג אחרת. וכאן אני מבחין. אין זה מן החכמה, אפשר אפילו לומר שזאת שטות, שמדינת ישראל תלך ותתקע בשופרות בעולם ותודיע שיש לנו ריב ומדון עם ארצות-הברית. אדרבה, בארצות-הברית ובעולם נדגיש את כל אותם הדברים, והם רבים וחשובים, שבהם יש לנו עמדה משותפת, שבהם אנחנו צועדים יחד, שבהם יש לנו קו מדיני משותף. אלה דברים חשובים לנו ומיד אעמוד עליהם. אבל אצלנו בבית, בפנים, אסור שגהעלם מסכנות, אסור שנשנה גבולות ואסור גם שאנשים ייתפסו לכל מיני דברים כדי לנסות לבסס עמדה שלהם הנוגעת לעצם שרשי קיומנו כאן במדינה. ועלינו לדעת שהשאלה הנמצאת במחלוקת או בחילוקי דעות זו סוגיה מרכזית הנוגעת לכל מהותה של מדינת ישראל כמדינה יהודית ציונית ולכל משמעותה של ההיסטוריה של העם היהודי כעם הנצח.

אדוני היושב-ראש, כפי שציינתי יש דברים שבהם יש עמדה משותפת, עליהם אני מברך ואני חושב שיש להדגיש אותם. חשוב שלאחר זמן רב ממשלת ארצות-הברית באמצעות נשיאה קיבלה את העמדה והקונצפציה הישראלית על מהות השלום. ואני חוזר ומביע כאן את דעתנו שמדינת ישראל חייבת להעמיד כמטרה אך ורק את השגת השלום בינינו לבין הערבים. מדיניות זו שהנחה את הממשלה במשך שנים רבות היתה מדיניות שנתנה מאתנו פתרון כפוי. עוד יש לנו התחייבות נשיאותית מנשיא קודם של ארצות-הברית שאף חייל ישראלי לא יצטרך לסגת סנטימטר אחד כל עוד לא יבוא השלום. אני חושב שברגע שעלינו על דרך מסוכנת של נוסחאות שאין להן כל משמעות, שכל הזמן הבעתי את ההתנגדות המחולטת להן מעל במה זו ובוועדה המתאימה, נוסחאות של סיום מצב המלחמה, סיום המלחמות וסיום הלוחמות וכל מה שקשור בזה — הרי התוצאה היא שאנחנו שמים את עצמנו במלכודת חלילה של לא שלום ולא שטחים.

יצחק נבון (המערך):

חבר-הכנסת בן-מאיר, לפי התקנון אסור להזכיר במליאה דברים שנאמרו בוועדה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

לכן לא ציטטתי מה שנאמר בוועדה. רק ציינתי את הוועדה שהדברים שאני אומר כאן לא הובעה על-ידי באופן שונה בוועדה, שמה יחשבו שאני אחד בפה ואחד בלב. אני מסכים שגם מה שאני אומר בוועדה סגורה תואם את עמדתי כאן. זה הכל. תסכים אתי.

הארץ", כך כתוב בתנ"ך שגם נשיא ארצות-הברית מאמין בו. אולם צר לי שפה במדינת ישראל לא כל כך מאמינים בזה. זו הצרה. אולי אילו האמינו יותר בתנ"ך, זה היה משפיע גם על הגויים. זה הנשק הגדול ביותר — — —

יצחק בן-אהרן (המערכ):

יש המוגים המאמינים בתנ"ך והמתנגדים לדעתך. אל תהיה אתה אפוטרופוס על התנ"ך.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

חבר-הכנסת בן-אהרן, אינני יודע מדוע אתה מדבר בהתלהבות כזאת. זה היום האחרון של המושב וצריך לדבר בשקט וברגיעה.

קשה לי להבין, חבר-הכנסת בן-אהרן, איך מי שמא-מין בתנ"ך יכול לבוא מחר ולהתכחש לזכותו של העם היהודי על יהודה ושומרון, לזכותו של העם היהודי על ארץ ישראל. מי שמתכחש למימוש הזכות הזאת — הוא מתכחש לזכות עצמה. אם זכות זו הינה תיאור-טיה, בשמים ולא על הארץ, אין לה שום ערך. אלה סחם דיבורים.

מאיר פעיל (מוקד):

חבר-הכנסת בן-מאיר, אתה יודע מה? — יש לעם הזה הזכות על יהודה ושומרון, אולם כדי לשמור על הזכות הזאת יש לפנות את השטחים האלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

ועידת מפלגת העבודה חטאה חטא גדול בזה שהיא בגלוי, לפני העולם, ויתרה על הזכות הזאת לארץ-ישראל. אין ספק שמה שאתם עשיתם הביא עמו נזק רב לעמדתנו. ראש הממשלה יודע כמה אומרים לו בחוץ-לארץ: מה אתה רוצה? תשמע מה אומרים היהודים, מה אמר חבר-הכנסת בן-אהרן, מה אומרים אחרים. האם אנו צריכים להיות יותר קדושים מהאפיפיור?

זו הנקודה המרכזית. מי שיודע את התנ"ך — יודע מה זה שכם, מה זה חברון, מי שמאמין בתנ"ך, חבר-הכנסת בן-אהרן, אבל חושב שאין זכות ליהודים להת-יישב בקריית-ארבע ליד חברון או ליד שכם או ביהודה ושומרון — אינני יודע באיזה תנ"ך הוא מאמין. אולי יש לו גירסה אחרת של התנ"ך. לי יש רק גירסה אחת, זו שניתנה למשה בהר סיני.

מאיר פעיל (מוקד):

כל הגירסה שלך על התנ"ך היא גירסה אליילית אחת גדולה. אתה עובד אליילים קלאסי. זה מה שאתה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, לסיום דברי ברצוני לומר: אין לי ספק שנכונה לנו מערכה קשה, מערכה על עתיד ארץ ישראל, מערכה בחוץ. אנו נצטרך להתייצב למערכה זו ולעמוד בה. אין לי צל של ספק שהעם היהודי, באם יהיה מלוכד ומאוחד בארץ-ישראל, ובעזרת העם היהודי בחוץ-לארץ, מסוגל לעמוד במערכה זו. נכון שצריך לנהל אותה בחכמה ובחבונה ולא לגלוש לדברים לא נכונים. אבל כדי שאפשר יהיה לעשות זאת צריך קודם כל להתחיל את המערכה כאן בעית. אנו חייבים קודם כל לחזק בתוכנו את התחושה החשובה הזאת ולא לתת נשק בידי אייבנו. נזק רב הביאה הרדיפה הזאת שא-תם רדפתם אחרי מפ"ם, כדי לצאת ידי חובה, ואמרתם

אדוני היושב-ראש, ברור לנו שהצהרותיו-עמדותיו של הנשיא סאדאת — חד הן. סאדאת רוצה להחזירנו אחורה 27 או 28 שנים, למשטר של שביתת-נשק, כל מה שהוא אומר, גם אם הוא קורא לזה הסדרים של שלום, לא לשלום פניו אלא חזרה להסכמי שביתת נשק.

ידידה בארי (הליכוד):

כשלב למחיקת ישראל לאחר מכן.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

זה מובן מאליו — אני מדבר על מה שקרה. ולנו, למדינת ישראל, אין עניין לחזור למשטר של שביתת נשק. אנו איננו צריכים להתחיל במשא-ומתן על הסכמי שביתת נשק, שבעקבותיהם עברנו כבר שלוש או ארבע מלחמות קשות ועקובות מדם. אין לנו עניין עוד בהס-כמי שביתת נשק, ולו גם בשם אחר. יש לנו עניין בשלום מלא, ואני מציע שרק על השלום הזה ננהל משא-ומתן ונעמיד את האתגר הזה בפני הערבים. אם הם לא יהיו מוכנים לדבר אחרו על שלום, ואם לדעתם עדיין הדור אינו בשלם לכך — שלא יבואו אלינו בתבי-עות על שום דבר אחר. אנו מוכנים לדבר אתם רק על הנושא הזה. אני יודע שראש הממשלה, בשיחותיו בארצות-הברית, כפי שזוהה, העמיד את השגת השלום כיעד המרכזי שלנו. אני מייצע לעצמנו, לכולנו, להישאר צמודים לזה ולא לפסוט. לכל מיני דברים אחרים המה-וים מלכודות לפתנות.

אדוני היושב-ראש, יש נושאים אחרים בהם העמדה היא משותפת, ולא ארחיב עליהם את הדיבור. יש הרבה נושאים, כמו מחויבות לבטחונה ולכוחה של מדינת ישראל; שלילת אש"פ — וכאן אני שוב מחזק את עמדתה של הממשלה בעניין זה, וזו עמדת העם ברובו המכריע — שלילה מוחלטת וטוטאלית של כל מגע ומשא ונגיעה עם אש"פ, שהיא קבוצה של טרוריסטים, רוצחים, צמאי דם, שכל כוונתם ומגמתם היא השמדת מדינת ישראל. אין לנו שיגיושיח אתם. אתם צריך להיות לנו שיגיושיח רק בשדה המערכה, כדי למנוע מהם להמשיך במעשי חבלה, טירור ורצח. אולם, אדוני היד-שב-ראש, נשאר נושא אחד, כפי שציינתי, שהוא בעל חשיבות מרכזית ואשר לגביו קיים פער גדול שאסור לטשטשו. זו גם היתה הסיבה לכך שהגשתי הצעה זו לסדר-היום, כדי שגם מעל במת הכנסת הזאת תבוא לידי ביטוי מחאה או עמדה חד-משמעית של העם בי-ש-ראש, שאנו איננו מקבלים את הניסוחים המדברים על גבולות 1967 ועל תיקונים קלים בלבד.

אני חוזר ומדגיש שתי נקודות: א) צר לי מאוד שהממשלה, בהצגת עמדותיה ובהסברה הישראלית, שמה את כל הדגש על נושאי הבטחון וההגנה. אלה עניינים חשובים; אפשר להסביר לאומות העולם מדוע זקוק העם היהודי לגבולות בני-הגנה, בעיקר לאחר מה שעבר עלינו. אבל אנו שוגים וחוטאים לעצמנו, רק מתוך סיבות פנימיות, מתוך חולשת הדעת אצלנו, שעד היום הזה, עשר שנים לאחר שיחזור אותם חלקים מארץ ישראל ולאחר איחודה של ירושלים, אנו לא יוצאים ומסבירים לעולם מדוע הזכות שלנו היא הזכות המרכזית על תבלי ארץ זו.

אדוני היושב-ראש, יושב בארצות-הברית נשיא היודע מה זה תנ"ך, הוא הסביר לא פעם ולא פעמיים את משמעות התנ"ך בשבילו. "לזרעך אחריו אתן את

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— הצעות לסדר-היום (בן-מאיר, נבון, ארנס, פעיל, שינמן, בן-פורת, לין) —

צמוד לכותרת הזאת ולא אכנס לכל פרטי הפרטים של ביקור ראש הממשלה, מה גם שברכתי את ראש הממשלה שלח לפני נסיעתו שיצליח להביא למדינת ישראל היש-גים מדיניים עם הממשל החדש בארצות-הברית. וכשאנחנו מדברים על הממשל, אנחנו מדברים על המדינה היחידה היחידה שאתה אנחנו עדיין צריכים לנהל את הדו-שיח כדי שנוכל לשמור על בטחוננו במדינת ישראל.

יצחק נבון (המערד):

לא כתוב כך — לא קראת.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני קראתי, ראיתי את ההצעה של מפ"ם. אתם הסכמתם לנסיגות משמעותיות בכל הגזרות.

יצחק נבון (המערד):

לא כתוב "משמעותיות".

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אני שמח שלא כתוב "משמעותיות". הייתי יותר שמח לולא היה כתוב גם "בכל הגזרות". גם זה היה מיותר.

יצחק נבון (המערד):

גם זה לא כתוב.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

כתוב: "עם ירדן, עם מצרים ועם סוריה" — אתה הרי יודע שזה אותו דבר.

משה ארנס (הליכוד):

זה אותו דבר.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית):

אדוני היושב-ראש, אני מקווה ומאמין — כי בזה תלויה הרבה התשובה לנושא הביקור. החיוב הוא חיוב, הסכנות הן סכנות, ואנו צריכים להיערך מול כולן. עלינו למצות את החיוב ואת המשותף ולהיערך בנסיגות להגיע להסכמה בקשר לדברים המפרידים בינינו. אני מקווה שגם בעקבות הבחירות הבאות עלינו לטובה יתן העם בישראל ביטוי דמוקרטי בקלפי לדבר שלי אין ספק כי הוא קיים — לעובדה המרכזית שכל הצעות אינן יכולות לכסות עליה — שרוב המכריע ביותר של העם היהודי בארץ ובעולם, החלטתו נחושה לשמור על זכותנו ולממש הלכה למעשה, על ארץ ישראל שהיא נחלת אבותינו.

מאיר פעיל (מוקד):

שנית מצדה לא תיפול!

חיריץ פ. שינמן:

הצעה נוספת באותו נושא לחבר-הכנסת מרדכי בן-פורת.

מרדכי בן-פורת:

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, ראשית דבר הנני מבקש להעמיד את הכותרת להצעה שלי לסדר-היום על מקורה. אני מבין שהיושב-ראש והסגנים קבעו את הכותרת להצעות לסדר-היום והחליטו שמוטב שהצעותי תיכלל גם היא בכותרת משותפת זו. זו זכותם. הם קבעו את הכותרת כפי שקבעו. אולם במקורה היתה הכותרת להצעה לסדר-היום שלי: אי-חציית הירדן על-ידי כוחות זרים — תנאי חיוני לשלום. אשתדל להיות

גם לא אבוא להעריך את דברי הנשיא קארטר כיוון

שהערכה נכונה של דברים אלה יכולה להיעשות, לפי דעתי, רק כעבור מספר חודשים, קודם כל אחרי הבחירות שלנו ושנית עם תחילת המשא-ומתן — אם יתקיים — כאשר נשמע את ההתבטאויות הממשיות של ממשל ארצות-הברית. אני בדעה שעדיין לא גובשו בארצות-הברית הגדרות ונוכל לתרום לחיוב כדי לגבש את ההגדרות בכיוון שלנו וכי אין להתחיל עכשיו במריבות עם הממשל בארצות-הברית. הדברים שנאמרו כאן בכנסת ושנאמרו גם על-ידי ממשלת ישראל יש בהם משום תרומה לגיבוש זה, אבל לא תרומה מעשית.

יש לי רק הערה אחת לומר לראש הממשלה: בשבנו

מארצות-הברית שודרה שיחה בקולו ב"שידורי ישראל" בשיחה זו העריך ראש הממשלה את הביקור ואת דבריו של הנשיא קארטר בהסתמך על כך שהנה הערבים מתקוממים נגד דברי קארטר. הייתי מציע לראש הממשלה שלא ישתמש בתיוג שלפיה מה שמקומם את הערבים, מה שרע להם, בהכרח טוב לנו. אם נמשיך להשתמש בתיוג זה לא נוכל לקיים שלום עם ארצות ערב, לא נוכל לחיות בשלום עם השכנים במזרח התיכון. אני סבור שמה שטוב לעמים הערביים טוב גם לנו. אנחנו לא צריכים להסתמך על התבטאויות רגעיות של שלי-טים, התבטאויות שמשתנות מפעם לפעם על פי הטאקטיקה.

אמנון לין (הליכוד):

אתה דיברת על עמים, אבל — —

מרדכי בן-פורת:

הפרדתי בין עמים ומנהיגים.

אמנון לין (הליכוד):

אל תפריד. יש אידיאולוגיה שמנחה דרכם של העמים.

מרדכי בן-פורת:

אסור לנו לבנות את המדיניות שלנו על התיזה האומרת שמה שרע לערבים טוב לנו. בשום פנים ואופן לא.

אני רוצה להדגיש עכשיו את דבריו של הנשיא קאר-

טר לגבי נהר הירדן. הנשיא קארטר נשאל על-ידי עתור נאי לגבי האפשרות שכוחות צה"ל יוצבו על הירדן ובמקומות אחרים והוא השיב: "לא הזכרתי אזורים גיאוגרפיים סביב ישראל ולא הגבלתי את הנוכחות הצבאית לכוחות ישראלים בלבד. ייתכנו שם כוחות בין לאומיים, רצועה מפורזת של עשרים קילומטר והסדר כמו בסניג".

בהירותם של דברים אלה מעוררת דאגה רבה. בדבריו, אני יכול לשער, הושפע הנשיא קארטר מדרישת המלך חוסיין לנסיגת צה"ל למרחק של עשרים קילו-

תעשה בהגדרת לגבי ארצות ערב על גמר מצב המל-
חמה, ולדעתי כל מה שהישגנו עד היום בכל מה שקשור
להגדרות של שלום הוא הסכם שביתות הנשק של
1949. לא התקרבנו בשום מושג חדש מאז 1949, והת-
ביעה הבאה צריכה להיות תביעת השלום, ולנו יש הב-
טחה מפורשת של ממשלת ארצות-הברית. נאמר לנו שה-
צד הבא בסיני יהיה רק הסכם שלום עם מצרים, לא
פחות מהסכם שלום.

הממשל האמריקני מגביר לאחרונה את הדגש על
האינטרסים הפלשתינאיים וקושר את ההגדרה הזאת,
משום מה, עם יהודה ושומרון, וכמובן גם ברצועת-עזה.
גם כאן אני מפנה את תשומת-לב הממשל האמריקני כי
לא תיתכן שום התייחסות לאינטרסים של צד אחד בלי
להזכיר את האינטרסים והזכויות של הצד האחר, ואלה
היהודים שהגיעו מארצות ערב ורובם הגיעו בתנאים
חמורים של פליטים.

תוך מערכת הבחירות על הנשיאות בארצות-הברית
העלינו אנהנו, ארגון ו.ו.ז.ק., את התביעה מן המפלגה
הדמוקרטית לכלול סעיף מתאים במצעו, ואני שמח
שקטע כזה נכלל במצע של המפלגה הדמוקרטית.
קטע זה אמר :

"We recognize that the solution to the prob-
lems of Arab and Jewish refugees must be
among the factors taken into account in the
course of continued progress toward peace."

יש תוהים שמא המצע של המפלגה אינו מחייב את
הנשיאים. הקשר בין הנשיא הנבחר לבין מצעו לפי-
הבחירות אינו כל כך הדוק. אני רוצה לצטט רק אדם
אחד, את הארי טרומן שהוא מאותה מפלגה, אשר אמר :
"To me, party platforms are contracts with
the people, and I always looked upon them as
agreements that had to be carried out"

חברי הכנסת, זכותו של העם היהודי על כל חלקיו
ממומשת על כל שעל ואבן בשטח יהודה ושומרון. שליטי
רבת-עמון רכשו את ישיבתם ביהודה ושומרון על-ידי
פלישתם ב-1948. ליהודים יוצאי ארצות ערב יש חש-
בון תביעות ארוך עם כל מדינות ערב, ובכלל זה שטח
יהודה ושומרון. כל ארצות ערב בצוותא פלשו ליש-
ראל ב-1948 והן כולן מנהלות ביחד את המלחמה נגד
ישראל. על כן, אם יש שני סוגי אינטרסים ביהודה
ושומרון יש אינטרס מסוים מודגש, חייב להיות אינ-
טרס שני שגם הוא צריך להיות מובא בחשבון, אינ-
טרס של ציבור שהוא חלק ממדינת ישראל, חלק מעם
ישראל, ויש לו זכויות שהוקנו לו במשך אלפי שנים
במזרח התיכון. על כן עלינו לרשום לפנינו — גם ממשלת
ישראל, וגם ממשל ארצות-הברית — כי בכל משא-ומתן
על השלום — אני מדגיש : על השלום — עם משלחות
ארצות-ערב על משלחת ישראל לכלול גם נציגי יהודים
יוצאי ארצות ערב שיעלו שם את תביעותיהם הצודקות.

אמנון לין (הליכוד) :

אתה מגיע למסקנה שיש זכות לחלק מהיהודים ...

מרכיב בן-פורת :

אינני מכיר. כאשר מדובר באינטרסים של עם מסו-
יים יש להעלות גם את הנושא שלנו, של יהודים יוצאי

מטר כדי שיתפאשר לו, לחוסיו, לחתום אתנו על הסכם
הפרדת כוחות, כאשר לא היה לו מנוח מן העובדה
שהישראלים חותמים הסכמים עם מצרים, עם סוריה, ולא
עמו.

התרשמות נוספת היתה לנשיא — כך אני מגיח
ומשער — מההתיישנות שחלה על הפסיקה, שגנה היר-
דן לא ייחצה על ידי כוחות זרים. ואכן פסקה זו לא
הודגשה די צרכה בשנים האחרונות. אסביר את הש-
תלשלות ההגדרות עד כה. בתשובה לשאלתה אמר אש-
כול המנוח ביום 5 בנובמבר 1968 : "הודעתי — מדובר
בקשר לירדן — משקפת במלים שלי את מדיניות הממ-
שלה כי במשא-ומתן על חתימת חוזה שלום, יהיו הג-
בולות שייקבעו כאשר יהיו, תעמוד ישראל על כך שלא
יימצא צבא ערבי-ירדני או אחר ממערב לנהר הירדן".
ביום 25 בפברואר 1969 השיב השר גלילי, ייבדל לח-
יים ארוכים, על שאלתה בה נאמר כי השר הממונה על
ההסברה מר ישראל גלילי הדגיש בראיון ששודר ב-
"שידורי ישראל" כי הכרות ראש הממשלה הקובעת את
הירדן כגבול בטחוני מחייבת על עוד לא הוגש עירער
עלה בממשלה. על כך השיב השר גלילי : "בפעולות
המודרכות על-ידי שירותי ההסברה מתבקשים המסבירים
לציין את התביעה כי הירדן יהיה הגבול הבטחוני של
ישראל אף על פי ממשלת ישראל טרם קבעה עמדתה
המוסכמת לגבי הגבול המדיני. הנחיה זו מסתמכת על
ההצהרה האמורה של ראש הממשלה אשר הממשלה סמ-
כה ידה עליה". דברים ברורים שאין עליהם עוררין.

אבל ממזרח לירדן מתרחשות פעולות עוינות של
בריתות נגד ישראל. שם יושב מלך אשר תביעותיו בר-
רות למדי וידועות היטב לראשי הממשלה בישראל, אך הם
משום מה מתעלמים מהם ובחלקם אף ממשיכים לפזר
תקות שווא. אין זה סוד : כאשר הצינו גורמים מדי-
ניים מוסמכים תכניות מדיניות למיניהן לגבי יהודה
ושומרון השיבו שליטי ירדן בלאו רבתי עם התוספת,
שעלינו הישראלים לסלק גם את הישובים שהקימונו
בבקעת הירדן. אם זוהי המציאות מדוע לא תחזור ממ-
שלת ישראל ותבהיר היטב מעל במעל הכנסת כי נהר
הירדן הוא גבולה הבטחוני של מדינת ישראל ויוגן על
ידי כוחות ישראליים ? קראתי אתמול בעתון ציטוט מפי
ראש הממשלה בישיבת הממשלה, כי הוא שמח שגם
הנשיא קארטר וגם אנהנו דוגלים בגבול הירדן כגבול
בטחוני, אבל אין המשך לפסיקה הזאת מי יגן על גבול
בטחוני זה ויש חששות כבדים שההגנה על הגבול הזה,
לפי דברי הנשיא קארטר, יכולה להיעשות גם על ידי
כוחות זרים או אלקטרוניים. אני חושב שאין להסתפק
בחלק הראשון. יש להוסיף לו במפניע גם את החלק
השני של המשפט. מוטב שממשל הנשיא קארטר יעמוד
היטב על הלכי הרוח בישראל וישמע הצהרה ברורה
מאת הממשלה ומאת הכנסת.

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, אינני שייך ולא
הייתי שייך מעולם לאלה הדוגלים בארץ-ישראל השל-
מה. מעולם לא השתייכתי אפילו לחוג הפנימי של מפ-
לגת העבודה שקראו לו "החוג הארץ-ישראל השלמה".
לא הייתי חבר ההנהלה ולא הייתי חבר החוג כי לא
האמנתי בדרך זו. אנהני בעד הסדרים טריטוריאליים, אני
בעד ויתורים — אני אומר זאת בגלל הקטע שיבוא לאחר
מכן — אני בעד הסדרים לא במצב של גמר מצב מל-
חמה אלא במצב של שלום אמת. אנהנו לא צריכים להש-

ארצות ערב, כנימוק נוסף שמדינת ישראל לא השתמשה בו עד כה.

אמנון לין (הליכוד):

אבל הנימוק שלך מבוסס על הדומיסיל של יהודי ארצות ערב בארצות ערב.

מרדכי בן-פורת:

אני מדבר על זכויות מוקנות שהשארנו שם.

אמנון לין (הליכוד):

כלומר, אתה מבסס את זה על הזכות של ארצות ערב.

מרדכי בן-פורת:

אני מבקש מראש ממשלת ישראל לחזור בשם ממשלת ישראל בעיקר על ההגדרה של "נהר הירדן". צריכה להיות הגדרה ברורה — לא רק גבול בטחוני אלא גבול זה גם יוגן על-ידי כוחות צה"ל. אני מבקש גם הצהרה שנייה שאמנם הושמעה מפיו פעמים מספר ואני שמח על כך, אבל אני מבקש שהוא ידגיש אותה שוב, הצהרה שבכל משא-ומתן בפורומים בין-לאומיים לשלום ושותפו נציגי היהודים יוצאי ארצות ערב כדי שגם הם יעלו את התביעות בפורומים בין-לאומיים אלה.

ד"ר פ. שינגון:

את ההצעה האחרונה באותו נושא יביא חברה-הכנסת מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנושא המחייב דיון בכנסת, לפי דעתי, אינו ביקור ראש ממשלתנו בארצות-הברית אלא העמדות הפוליטיות אשר גילה נשיא ארצות-הברית בעקבות הביקור ביחס לדרכים הנו" עדות למצוא פתרון ארוך טווח לסיכסוך הערבי-הישראלי. את עמדות נשיא ארצות-הברית החדש וממשלתו ניתן לתמצת בנקודות הבאות על פי מה שפורסם בעקבות הביקור עד היום: (א) התנאי להשגת שלום הוא פינוי השטחים המוחזקים בתיקוני גבול קטנים.

משה ארגס (הליכוד):

מטרים או קילומטרים?

מאיר פעיל (מוקד):

תשאל את נשיא ארצות-הברית.

(ב) יש למצוא פתרון לאומי לבעיה הפלשתיאית בשטחי יהודה, שומרון ורצועת עזה. (קריאה: עם פרודזור).

אליעזר שושטק (הליכוד):

גם זה בשם הנשיא? את זה אומר מאיר פעיל.

מאיר פעיל (מוקד):

כשאומר הנשיא שיהיו תיקוני גבול קטנים מהגבול ההוא לא צריך להיות חכם יותר מדי גדול כדי לתרגם זאת ליהודה, שומרון ורצועת עזה. לוא הייתי נדרש על ידי ממשלת ישראל להגיש הערכת מודיעין, לפרש את דברי ממשלת ארצות-הברית, הייתי אומר את הדברים שאמרתי לעיל כמפורש.

אליעזר שושטק (הליכוד):

תשעה-עשר קילומטר זה מעט מאוד.

מאיר פעיל (מוקד):

על כך הסתבר רק הבוקר כי אין הסכמה בין ממשלת ארצות-הברית לבין ממשלת ישראל. זה הודגש הבוקר על-ידי דובר משרד החוץ האמריקני, ואם אינני טועה גם על-ידי אחד מעורויו של הנשיא עצמו, שעל הבעיה הפלשתיאית נפרדו השניים בלי הסכם. מאי משמע "בלי הסכם"? את זה אינני יודע: (א) אני מניח שיש ויכוח טריטוריאלי; ב. אני מניח שנשיא ארצות-הברית אמר את מה שאני אמרתי וראש ממשלתנו לא כל כך ניאות לכך; ג. ככל הנראה, אין פסילה אמריקנית טוטאלית לגבי הרעיון של עצמאות פלשתינית, ויש אפילו סימן שיוכל להיראות חמור לאחדים או פחות חמור לאחרים, אבל הוא לא צריך להיות סימפאטי לאף אחד, והוא שנשיא ארצות-הברית הסכים בסופו של דבר שגם נציגי אש"פ ישתתפו בקבלת הפנים שהוא עומד לערוך, היום או מחר באו"ם, בעת ביקורו שם. זה בבחינת סימן המעיד על הכוונה המסויימת הזאת של הנשיא החדש לגבי הפרובלימה הפלשתינית. יש פלוגתא בנושא הפלשתיני בין ראש ממשלתנו לבין הנשיא קארטר. זאת אומרת שיש לממשל קארטר עמדה קצת אחרת מאשר לממשל הקודם כלפי הבעיה הפלשתינית.

נושא שלישי: אם הייתי צריך לתמצת, ניתן למצוא

פתרונות בטחוניים-צבאיים מספקים לטעמו — ודרך אגב, גם לטעמי — על-ידי הפיכת השטחים המוחזקים שיוחזרו, או חלק מהם, בלי לרדת לפרטים, לחיץ אסטראטגי מבחינה צבאית על-ידי פירוז והגבלת כוחות צבאיים בפיקוח אמצעים טכנולוגיים, ואפילו תוך שותפות מסויימת של כוחות תצפית ומודיעין ישראליים בשטחים ה"לו שיפנו. רעיון זה הוא לא של קארטר. אני מכיר ישראלי, הרבה פחות מפורסם וחשוב, שהציע דברים דומים לפני כמה שנים. הוא עומד לפניכם.

הנושא הרביעי: ראש הממשלה אמר כמה פעמים — ואני מסכים לזה — שתמורת הנסיגה הישראלית מן השטחים המוחזקים ייכון הסדר שלום, הסכם שלום, ועל-ידי אין פלוגתא גדולה. יש שביעות רצון של ממשלתנו על התוכן והמהות של השלום. זו בשורה טובה. אינני אוהב להשתמש במלה "שלום אמתי", אלא במונח "שלום פוליטי".

עד עכשיו ניתחתי את 4 הנקודות כי אני חושב שמי שרוצה להיות ריאליסט צריך להביט על ההצהרות האלה על-פי מה שמשמע מהן בפועל ולפענח את הרמזים שלא נאמרו במפורש. אני סומך על משרד החוץ והממשלה שעשו את המלאכה בקפדנות. הם ודאי יודעים יותר. אני מסתמך על מה שהתפרסם. נשיא ארצות-הברית קבע כי לא תהיה כפייה, אולם עיקרי הגישה של נשיא ארצות-הברית מצביעים על מנגמה כוללת אשר כלפיה יבואו ההחצים לכשתבצבץ העילה הפוליטית. זה לא חייב להיעשות היום. העילה יכולה להתפתח אחת משלוש אפשרויות: או כתוצאה מלחץ הערבים — לחצים פוליטיים, כלכליים, הגבלת נפט וכו' — או כתוצאה ממלחמת התשה בה יפתחו חלק מן הערבים, וגם זה לחץ פוליטי; או כתוצאה ממלחמה כוללת שתבוא בימות הערבים.

מאיר פעיל (מוקד):

השאלה היא לטפס על הקירות או לעבוד בשכל. הבעיה באמת איך לא להיכנע. להיכנע זה אומר להת-עקש ולחכות ללחצים, וכאשר יבואו — לוותר. אפשר בחכמה לראות את הנולד ולטרפדנו מראש.

ירידה בארי (הליכוד):

כאשר מזמינים מעל במת הכנסת לחצים, מקבלים אותם.

מאיר פעיל (מוקד):

אינני רוצה להיות סניגורו של האיוב.

ציטה לינקר (הליכוד):

או למה אתה עושה זאת בכל זאת?

מאיר פעיל (מוקד):

אמרת ונשארתי בחייט. ישפוט הציבור מי סניגורו של האיוב. הקרובים ביותר לאיוב הם הליכודאים. פאנאט לפאנאט יביע אומר.

משה ארנס (הליכוד):

מי האיוב? וזהו אותו.

(חבר-הכנסת ד. קורן קורא קריי-את ב"נים)

מאיר פעיל (מוקד):

נכון, חבר-הכנסת קורן, הרוב פאנאטים ואתה בין אלה ש"התפאנאת" בעקבותם. אינני רוצה להיות סניגורו של האיוב ואינני מוכן בשום פנים ואופן לנתח במעמד זה את ממדי ההתמתנות הפראגמטיים שפוקדת קבוצת מנהיגים ערבים לאחרונה. אבל גם אם אין התמתנות, גם אם נניח שהם כמו שהיו, אסור לנו לנהוג על-פי מתכונתם הפאנאטית, אלא על-פי מתכונתנו. איוו שיטה היא זו לומר "עם פאנאט תתפאנט"? הם קנאים, הם עקשנים, הם לא מוכנים להכיר בנו — איוו גם אנחנו לא מוכנים להכיר בהם. איוו תפיסת עולם זו?

לא על-פי מתכונתם מתכונתנו. כך נדמה לי צריך לומר. בכל תולדות בני אנוש, שאני מכיר, אין עמדות פוליטיות קבועות לנצח. כל העמדות משתנות, כל ההיסטוריה משתנה. אם יש משהו קבוע בהיסטוריה, הרי זה שהיא משתנה. שום דבר אינו קבוע.

מדינאות — ואני מדגיש את המלה מדינאות — אינה עוסקת בלימוד העובדות וציטוטן, אלא קודם כל ביזמות כדי לשנות את המצב. אני מתכוון לכל הציטוטות המפליגות שמצטטים, מן האמנה הפלשתינית מר-דל 1964, מן האמנה הפלשתינית מודל 1968, מן הרעיון של המדינה החילונית-דמוקרטית מודל 1970, ומכל הכ"ז רזה של כל פאנאט ערבי תורן. בסדר, מישוה צריך לעשות זאת כדי שידעו מנהיגינו וקהלנו מה קורה. אבל האתגר של מדינת ישראל איננו לשנן את האמנות, את ההכרזות, אלא לדעת אותן ולפתח מדיניות בשביל לשנות אותן, להביא אותן לשנינו. זו מדינאות.

לוא היתה הכנסת קבוצה של היסטוריונים או מוז'רתינים, היה חשוב מאוד שנהגה באמנות הפלשתינאיות יום יום, שעה שעה. שנשפשוש בהן, שנצטט את הרכב.

אמנון לין (הליכוד):

למה לך לצטט? לא היה עכשיו כנס?

כמובן, שלוש העילות הללו יכולות להתפתח אחת מתוך השנייה. אם תתחוללנה העילות האלה, אם כתר-צאה מהן יתפתחו לחצים אמריקניים, סופנו שניקלע לתהליך של אינוס, של כפייה, סופנו שנפנה את רוב רובם של השטחים המוחזקים, בין בשלבים גדולים ובין בשלבים קטנים. וככל שנעשה זאת מתוקף הלחצים האמריקניים, כן ישלמו לנו הערבים פחות תשלום פו-ליטי. גם אם ידברו "שלום-שלום", כאשר האמריקנים יאנסו ואנחנו ניאנס לסגת, ישלמו הערבים תמורה שהיא פחות משלום. ייתכן שהתהליך החמור הזה יתרחש לפני פעולות איבה וייתכן שיחליל בעקבות פעולות איבה. הוא יפקוד אותנו גם אם ננצח במישור הצבאי.

זה עלול להיות התעלול. זה מה שמשממע מהצהרות אלה של נשיא ארצות-הברית. השאלה שצריכים לדון בה בכנסת, בממשלה ובציבור שלנו, בהנחה שהנימוקים שלי הם לפחות הגיוניים, היא איך מנטרלים תהליך כזה, איך נאבקים בו. אני שואל שאלה אחרת: איך לוחמים בחקלאות מראש בשריפות בשדות? לא מחכים שתשחולל האש ואו חורשים קווי אש, אלא מכינים אותם מראש כדי להגביל את ממדי השריפה, כדי להקטין את הנזק. לא מחכים עד שהשריפה תפרוץ.

קו האש היחיד שאני מכיר כדי לטרפד, לנטרל, לסכל או למנוע את התהליך החמור הזה שעלול לפקוד אותנו בעתיד הקרוב — אינני יודע לבחש מתי — הוא לפתח במהלך מדיני שעניינו יהיה לסכל ולטרפד את התהליך, והדרך היחידה שאני מכיר היא לפתח ולהגיש תכנית פוליטית משלנו, אתמול, לא מחר, שתציע את פינוי השטחים המוחזקים ומורת שלום ופירוו.

איוו יש סיכוי סביר כי לחצי העולם יופנו כלפי שוכני הערבים, שכנינו-אויבנו הערבים; איוו יש סיכוי שהערבים הם שיידחפו לשלום מדיני, כאשר כוחנו לנו רב ואנו עושים זאת ביזמתנו ולא מחמת אינוס. הערבים יידחפו לכך על-ידי שני מיני דחפים: ראשית, הדחף להשיג את השטחים המוחזקים ללא מלחמה — ניתן לכנות זאת פינוי — שיבוא מתוקף ההצעה הישראלית ומתוקף זה יבוא תשלום פוליטי ערבי. הדחף השני הוא הלחצים שיופעלו בעקבות הלחצים הבינ-לאומיים על הערבים ולא עלינו.

כך, על-ידי מדיניות ישראלית — לפי עניות דעתי חכמה, הייתי אומר יהודית — ואני חושש שאנחנו מפתחים מנטאליות של היהודי המרובע המודרני —

אברהם יפה (הליכוד):

מי שמאמין שהערבים נותנים שלום בעד שטחים, האמונה שלו היא הצודקת.

מאיר פעיל (מוקד):

הבעיה היא איננה אמונה אלא מעשה וחשיבה פו-ליטית, והאלטרנאטיבה היא שישאל תיאלץ לתת את השטחים לערבים ברוח אמריקני בלי שלום. האלטרנאטיבה היא לא זו של חבר-הכנסת לנדאו או חבר-הכנסת בן-מאיר "החוק נחוץ, יכול נוכל", האלטרנאטיבה היא שיהיה אינוס, אם אתם יודעים להשכיל לק-רוא "מנה מנה תקל ופרסין", של הצהרות קארטר.

ירידה בארי (הליכוד):

השאלה אם להיכנס ללחצים או לא.

לגרום לעוצמתה הצבאית ולרווחתה הכלכלית של יש-
ראל ולפעולה מדינית משותפת לקידום סיכויי השלום
ולרגיעה באזור.

מערכת היחסים בין ארצות-הברית לישראל היא מע-
רכת מיוחדת במינה. בוודאי ייכתב רבות עליה, כיצד
מדינה גדולה ועצומה, המעצמה הדמוקראטית הגדולה
ביותר בעולם, יצרה מערכת יחסים עם אחת המדינות
הדמוקראטיות הקטנות שבעולם, מערכת יחסים הב-
נויה על ערכים משותפים, על הבנה, על התחשבות, על
ידיעה שמדובר ביחסים שבין שתי מדינות ריבוניות,
שכל אחת זכאית לקביעת עמדותיה שלה לפי כללי הד-
מוקראטיה שלה.

ומכאן, כאשר אנו דנים במערכת היחסים עם אר-
צות-הברית עלינו לנהוג בזהירות, באיפוק, חוץ דיוק
ומניעת טישטוש. אנו מדברים על מערכת יחסים בעלת
משמעות נכבדה ואולי אף גורלית לעתיד השלום ולהת-
עצמות ישראל.

בביקורי, בשיחותי, הצגתי את העמדה הישראלית
על בסיס החלטות הממשלה והכנסת. שמעתי דעתי, ה-
שבתי לשאלות, במגמה להבהיר את מגוון הדעות הקיים
בישראל, תוך כדי דגש על העמדות המחייבות את המ-
דינה, עמדות הממשלה המאושרות עליידי הכנסת.

הייתי רוצה לסכם את התרשמויותי מן המגעים עם
ארצות-הברית בנקודות העיקריות, או לפחות אלה הנר-
אות לי כעיקריות, באשר למטרות והתהליכים המדיניים
להשגת השלום. אין לי ספק שארצות-הברית, נשיא אר-
צות-הברית, רואים בישראל חזקה, בישראל בעלת עוצ-
מה צבאית וכלכלית משלה, ערך מעבר לשיקול הישר-
אלי. ישראל חזקה היא אחד התנאים לא רק בתפיסה
הישראלית, אלא לפי מיטב הבנתי, גם במדיניות האמרי-
קנית, כדי אכן לקדם תהליכי משא-ומתן וכדי להשיג
את השלום. העקרון השני אשר מצאתי בארצות הברית
הוא שארצות-הברית ממשיכה לראות בצדדים לסיכסוך
— מדינות ערב וישראל — את הגורם המרכזי שעליו
לשאת באחריות לעשיית השלום, לקידום תהליכי השלום,
לקבל את ההחלטות העיקריות באשר להסכמי השלום
ולשאת בקיומו של ההסכם. ארצות-הברית וגורמים אחרים
יכולים לסייע, ליצור את המסגרת, את התנאים להידברות,
אך האחריות הסופית בכל אשר נוגע לקבלת ההחלטות
על מרכיבי השלום — אלה החלטות של הצדדים. אני שמח
שהנשיא קארטר חזר על הדברים הללו מספר פעמים
לא רק באוני, אלא גם במסיבת העתונאים אשר ערך
לפני שבוע בדיוק, והעקרון הושיעני הוא שההבנה בין
ארצות-הברית לישראל, הידברות מוקדמת על בסיס המ-
סורת של אותם חילופי השקפות וחילופי מגעים — הם
הכרח, הם יסוד מוסד המבטיח הצלחת קידומו של כל
מהלך מדיני באזור.

מצאתי בממשל האמריקני מספר דברים ששמחתי על
קיומם. הדבר הראשון: רצון לקדם את תהליך עשיית
השלום, רצון לקדם תהליכי משא-ומתן בין הצדדים
לסיכסוך. הייתי אומר אף יותר מכך: נחישות למצות
את ההשפעה, את היכולת, של ארצות-הברית כדי לה-
ביא למשא-ומתן לעשיית השלום. כמובן, כל זאת תוך
ידיעה של מורכבות הנושא, של סבך הסיכסוך, ולכן לא
ריצה חפוזה, לא לוח-זמנים דחוס מדי, אלא מהלכים
של בירורים, של התייעצויות, של שלבי גיבוש לאחר כל

מאיר פעיל (מוקד):

"למה לך לצטט?" צריך ללמוד את האמנות כדי
להעריך אותן. האמנות הפלשתיניות הן יעד לשינוי ולא
יעד לציטוט.

לכן כל הסיבות וכל הנימוקים של חברים מחברים
שונים הרוצים להביא תימוכין לעקשנות שלנו בעקשנות
של ערבים — יסלחו לי, הם, לפי דעתי, מטפלים בבעיה
הזאת באורח אנטי-יהודי, אנטי-שכלי, והם מוצאים עצמם
נופלים בכשל של הפאנאטיות שמביאה רק לאסון.

האתגר המדיני האמיתי של ממשלת ישראל בעתיד
הקרוב הוא לרדת מן המשפתיים ולצאת מיד ביזמת
שלום לפני שניאנס. זו החשיבות הפוליטית של הצהרת
קארטר וזו התכנית הדרושה, מבחינתנו, במקום לטפס
על הקירות הישרים ולטפח מדיניות שחצנית של "אנחנו
נלמד אותם".

אליעזר שוסטק (הליכוד):

עכשו אתה מדבר שטויות.

יגאל הורביץ (הליכוד):

רק עכשו?

מאיר פעיל (מוקד):

חבר-הכנסת שוסטק, בינם האחרון של הכנסת הש-
מינית אני אבקש שיקרא אותך לסדר, כי אתה מדבר
מלים בלתי-פארלאמנטאריות.

יגאל הורביץ (הליכוד):

יש לך רשות להודעה אישית.

מאיר פעיל (מוקד):

מה זה "שטויות"? למי יש חזקה על דברי כחמה?
מי שמך?

על הנושא הזה, על המדיניות הראויה להינקט על-
ידי ממשלת ישראל ביחס למדיניות קארטר, כדי לנטרל
אותה, כדי להקדים אותה, מן הראוי שיהיה דיון. לדע-
תי, טוב לקיים דיון במליאת הכנסת כדי שיהיה פומבי.
אני לא אומין את יושב-ראש הכנסת וסגניו לדין תורה
אם יחליטו להעביר את הדיון לוועדה. אני מניח שיע-
בירוהו לוועדת הבחירות. על כל פנים, מן הדין לקיים
דיון פארלאמנטארי על הנושא הזה.

היו"ר פ. שינמן:

רשות הדיבור לראש הממשלה, שישב לחמש ההצ-
עות של חמשת חברי-הכנסת: חיים לנדא, אברהם לבנ-
בראון, יהודה בן-מאיר, מרדכי בן-פורת ומאיר פעיל.

ראש-הממשלה י. רביז:

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, ההצעות לסדר-
היום בקשר לביקורי בארצות-הברית מאפשרות לי למ-
סור לכנסת דיווח והתרשמות מן הביקור, מן השיחות
שקימתי עם נשיא ארצות-הברית ועוזריו, עם שרי החוץ,
ההגנה והכספים, סגן הנשיא, חברי קונגרס, אישי צי-
בור; והתרשמויות כלליות, בראש וראשונה, מן הציבור
היהודי בארצות-הברית.

אינני צריך להכביר מלים ולהסביר כאן חשיבותה של
מערכת היחסים המיוחדת בין ארצות-הברית לישראל, בין
ישראל לארצות-הברית. זו המדינה הייחודית הגדולה
שתירגמה ייחודותה גם למעשים, למעשים שהיה בהם

הגבול המדיני ואת הגבול בן ההגנה ואיגנה מחפשת את ההפרדה כפי שעשה זאת נשיא ארצות-הברית.

אמנון לין (הליכוד):

נאמר גם איזה צבא יהיה על גבול ירדן?

ראשי-הממשלה י. רבין:

לא נכנסתי לפרטים, ואינני מתייחס לציטוטים בע"תונות, כאלה או אחרים. אני מתייחס לדברי פה. לא פירטתי מה נאמר או לא נאמר על-ידי הממשל האמריקני באשר לקווים. אני רוצה להדגיש דבר אחד: גם בשיחות וגם בהתבטאות הפומבית חזר הנשיא ואמר: אלו הן דעות, עמדות — — —

יגאל הורביץ (הליכוד):

"רעיונות".

ראשי-הממשלה י. רבין:

רעיונות. אך האחריות להחלטה הסופית, קביעת הק"וים, תיעשה על-ידי ישראל ושכנותיה. אני מעדיף להדגיש את הנקודה הזאת בדברי הנשיא מבלי לטשטש דברים שאמר ושאוּלי הם פחות ערבים לאוניברס.

יגאל כהן (הליכוד):

אמר ואולי לא פירש.

אמנון לין (הליכוד):

אדוני ראש הממשלה, אם כך, מדוע באמת הופתעת מן הדברים שהוא אמר?

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני מצטער, לו קראתם את דברי במדויק — לא אמרתי שהופתעתי. הופתעתי מפירסומם, כי לא נאמר לי מראש שהם יתפרסמו בפומבי. ולכן כדאי לדייק.

יגאל הורביץ (הליכוד):

לו הדברים לא היו מתפרסמים, האם היית מדווח לנו מה הוא אמר לך?

ראשי-הממשלה י. רבין:

חברי-הכנסת הורביץ, נהגתי ואני נוהג לדוות דבר רים בהתאם לשיקול שלי, של הממשלה, לוועדות הכנסת או למליאת הכנסת בהתאם למערכות היחסים ומידת הסיווג שיש לתת לדברים.

הנושא השלישי שהוצג ונדון קשור בעמדת ישראל באשר לדרך הפתרון של הנושא הפלשתינאי. עמדת ישראל הוצגה על בסיס החלטות הממשלה הידועות לכנסת, תוך כדי הדגשה שאירגוני הטירור הקרויים אש"פ אינם בני שיח, מנקודת ראות ישראל, בהתאם להחלטות הממשלה והחלטות הכנסת.

חברי-הכנסת בן-מאיר הזכיר פה ניצול דוברים יש-ראליים לניגוח עמדות הממשלה או לעירער עמדות חיו"ניות. יכולתי לציין דווקא כאן כיצד צוטטו אנשים, ולא דווקא מן המערך, באשר להתייחסותם לאפשרות או אי-האפשרות של הידברות עם אירגוני הטירור. אני מתכוון יותר לצד הזה (מצביע לצד סיעת הליכוד) או למי שהיה בצד הזה.

יצחק מודעי (הליכוד):

הוא היה גם יועץ ראש הממשלה.

שלב התייעצות. ולכן שמעתי מן הנשיא ועוזריו שאין מדובר בכינוסה של ועידת ז'נבה לפני המחצית השנייה של שנת 1977, וגם זאת לאחר שיובטש שניתן לכנס אותה לאחר עבודת הכנה יסודית וקפדנית, עבודת הכנה שתמנע כינוס ועידת ז'נבה שביא לכשלונה. כי הכל מודעים לסכנות העלולות להיווצר מאכזבה מציפיות לגבי ועידה שלא תשיג את מטרתיה.

הנושא הנוסף הוא שהיעד בעדיפות ראשונה, שאר-צות-הברית יהיה רוצה שהצדדים יחפשו דרך במשא-ומתן בינם לבין עצמם להשיג, הוא השלום. לא היו צריכים לשכנע את ישראל לראות ביעד השלום את היעד המרכזי לפעילות המדינית. גם בעבר, כשהסכמנו להסדרי ביניים, להסכמי ביניים, עשינו זאת משום שנמצא שאין שכנינו נכונים להגיע להסכם שלום אמיתי, לחווי שלום שישומו קץ למצב המלחמה ויבנו יחסי שלום אמיתיים בינם לבינינו.

אמנון לין (הליכוד):

השאלה אם הסכמי ביניים הם שלב — — —

ראשי-הממשלה י. רבין:

אני מאמין שהסכמי ההפרדה לאחר מלחמת יום הכיפורים והסכמי הביניים יצרו היום מציאות נוחה יותר כדי לקדם את תהליך עשיית השלום, השלום המלא.

אשר למרכיב השלום, כבר צויין בהזדמנויות קוד-מות: מצאתי בממשל האמריקני — ולדבר ניתן ביטוי גם בפומבי על-ידי הנשיא קארטר — שהגדרת השלום כפי שהוצגה על ידו היא הקרובה ביותר להגדרתנו ממה שנמסר אי-פעם על-ידי נשיא או שר חוץ אמריקני. ישראל ראתה ורואה בשלום שלום אמיתי. אין הסדר כולל שאיננו מבוסס על חוזה שלום המבטא את השלום כפי שמקובל בהתאם לנוהג הבינ-לאומי ומתורגם הלכה למעשה למערכת היחסים בין העמים. בשבילנו השלום לום האמיתי הוא ביטול מצב המלחמה על כל השלכותיו המשפטיות והמעשיות. אך לא די בכך, אלא יש צורך גם בבניית יחסי שלום המושתתים על קשרי תרבות, גבול פתוח וחיפוי אינפורמציה, תנועת אנשים יסחר רות וכיוצא בזה. כמובן, גם קשרים דיפלומטיים. אני שמח שהגדרה כה קרובה לשלנו על מהות השלום נש-מעה הפעם בצורה חד-משמעית מפי נשיא אמריקני.

באשר למרכיב השני — גבולות בני הגנה — אינני יכול לומר שיש אותה תמימות-דעים בין ארצות-הברית לישראל כפי שהיינו רוצים לראות. ישראל ראתה ורואה בגבולות בני-הגנה גבולות שאינם יכולים להיות מוש-תמים על קווי ה"4 ביוני 1967 כאחד המרכיבים היסודיים של כל חוזה שלום, של כל שלום-אמת. עם זאת אינני רוצה שלא לראות בדבריו של נשיא ארצות-הברית, של-ראשונה שמיע הבחנה בין גבול מדיני ובין גבול בט-חוני, משום התקדמות לכיוון העמדה הישראלית. עדיין התקדמות לא מספקת, אך בהשוואה לאשר נאמר בעבר, הן במגעים דיפלומטיים בינו ובין ארצות-הברית והן בביטויים פומביים כשהיו התבטאויות אמריקניות על הסדר כולל — אני רואה בכך התקדמות, התקדמות חשובה, משום שהיא מבטאת הכרה בצדקת התביעה הישראלית לשנות את הקווים שהיו קיימים לאור שיקולי בטחון. אך עדיין הכרה זו בלתי מספקת.

ישראל ראתה ורואה בצמידות ככל האפשר את

ראשיה-הממשלה י. רבינו:
לא הוכרתי שמות.

חיים קורפו (הליכוד):
הוא היה די טוב גם בצד ההוא.

דוד קורן (המערך):
עזר ויצמן לא היה יועץ ראש הממשלה.

יצחק נבון (המערך):
עזר ויצמן לא הסתפק בכך.

יגאל הורביץ (הליכוד):
הוא יהיה.

מאיר פעיל (מוקד):

חבר-הכנסת הורביץ, באמת, אתה מאחל דברים כל כך חמורים לישראל, הלא אתה בר-אדם שפוי.

ישראל קרגמן (המערך):
צללים בינתיים.

ראשיה-הממשלה י. רבינו:

אני רוצה לומר שבנושא זה היה הראיון שנתן נציג אירגוני הטיור פארוק קדומי לשבועון ה"ניוויקי" וש-פרסם בשבוע בו ביקרתי בארצות-הברית. הוא תיאר את יעדי אירגונו בשלושה שלבים: שלב ראשון — נסיגה לקווי 1967; שלב שני — נסיגה לקווי 1948; ושלב שלישי — חיסולה של עצמאות ישראל, והוסיף לזה — "So we are fighting for these stages, I hope".
אני מצטט: "Mr. Isaac Rabin knows this also".

יכולתי להשיב בכל מקום שלא תהיה אליה: אני ממ-שלת ישראל והעם בישראל, יודעים בדיוק למה אתם מתכוונים. בנושא זה עמדת ישראל הובהרה כפי שהיא ידועה כאן בכל החדות והבהירות כדי למנוע אי הבנות. שמעתי מפי הממשל האמריקני שבכל הקשור להידברות ולהכללת אירגוני הטיור בכל שאומתן או במגע עם ארצות-הברית, עמדת ארצות-הברית בממשל זה לא נש-תנתה לעומת מה שנאמר לנו ונכלל בהסכם ההבנה שנחתם בין שתי הממשלות כחלק מהסכם הביניים בין מצרים לבין ישראל או בהמשך להסכם הביניים בין מצ-רים לבין ישראל. אני יכול לצטט את אשר נאמר לי. לצערי הרב, ראיתי שצוטטה ידיעה לא נכונה בישראל כאילו הושגה הסכמה בין ארצות-הברית לישראל בנוש-אים שונים. במהלך השיחות הוצגו עמדות, הובעו דעות, תכלית השיחות עם ארצות-הברית בוודאי בשלב זה לא היתה להגיע להסכם או להסכמות. אנהנו הצגנו את עמ-דתנו, ארצות-הברית ביטאה עמדות ודעות, כפי שתאר-תי.

כאשר אני מסכם לעצמי דברים בנושא המדיני אני מוצא הרבה משותף ברצון לקדם את התהליך הזה, בה-צגת יעד השלום ובהגדרת מהותו, כשם שאני מוצא עדיין תחומים בהם יש הבדל בין עמדות ודעות של ארצות-הברית וישראל. אני מאמין בכל לב לדברי ארצות-הברית, הממשל והנשיא שהעקרון שינחה את מדיניותה של ארצות-הברית יהיה להציע את שירותיה הטובים ולהשאיר את ההכרעה וההחלטה בידי הצדדים לסכסוך. רק על-ידי מדיניות זו תוכל ארצות-הברית למלא תפקיד מרכזי בקידום השלום באזורנו.
מצאתי בארצות-הברית רצון לכינוסה של ועידת

ז'נבה. חזרתי והדגשתי את עמדותיה של ישראל בנושא זה. היינו נכונים, אנו נכונים ונהיה נכונים, לכינוסה של ועידת ז'נבה על בסיס מכתב הווימון והמשותפים כפי שנקבעו עת התכנסה ועידת ז'נבה לראשונה בדצמבר 1973. עמדה זו הוצגה על ידי לפני הממשל.

אני מאמין בחילופי הדברים, ביכולת לשבת שעות רבות, להבהיר עמדות, גם אם לא הגענו בכל לידי הב-נה מלאה, גם אם עדיין יש הבדל בעמדות בנושאים מסו-יים. אני מאמין שכתוצאה מן ההידברות לא תהיינה אי-הבנות, לא יכולות ואסור שתיווצרנה אי-הבנות באשר לעמדות ישראל הן באשר למרכיבים של השלום והן באשר לתהליכים אשר באמצעותם ניתן יזוה להשיג את השלום.

ועתה לנושאים הדו-צדדיים בין ארצות-הברית וי-ש-ראל. כידוע, עוד לפני בואי לארצות-הברית החליט הנ-שיא קארטר להגדיל את הצעת הסיוע הכלכלי שהוגשה על-ידי הנשיא הקודם לקונגרס ב-285 מיליון דולר ול-העמיד את הסיוע על ממדיו הקיימים בשנת התקציב הנוכחית. מדובר בסיוע הצבאי והכלכלי לשנת התקציב הבאה אשר תתחיל ב-1 באוקטובר 1977 ותסתיים ב-30 בספטמבר 1978. אין ספק שמוצדק, מנקודת ראותה של ישראל, סיוע רב יותר, אך אני מאמין שסיוע זה מבטא את ההבנה העמוקה אשר מגלה הנשיא לצרכיה הבטחו-ניים והכלכליים של ישראל בעת הזאת.

באשר לנושא האספקה הצבאית — הועלו מספר נושאים. הייתי אומר שבדרך-כלל מרבית פריטי הלחימה העיקריים מסופקים בהתאם למה שהוסכם עד כה ואינני רואה בעיות מרכזיות בכל מה שקשור באספקת צרכי החימוש של ישראל מארצות-הברית.

נושא אחד שימש נקודה לדיון יסודי בשיחות עם אנשי הממשלה, כוונתי לנושא בנייתה, הרחבתה וחי-זוקה של התשתית התעשייתית-הבטחונית בישראל. הב-רתי את השיקולים ואת הרצון הישראלי להרחיב ולחזק את התעשייה הבטחונית. הסברתי מדוע הדבר דרוש ל-יש-ראל ולדעתי מדוע דבר זה אף יקל על יחסי ארצות-הברית וישראל. מצאתי הבנה בשאלת מתן הידע והסיוע בכל הקשור לחיזוקה והרחבתה של התעשי-יה הבטחונית כדי לספק את אמצעי הלחימה לבטחונה של ישראל. הבהרתי מדוע, כדי לעמוד בעול הכבד של העו-ר מס הבטחוני, ישראל זקוקה גם לקיים יצוא של מוצרים בטחוניים. אף לכך מצאתי הבנה ונכונות לסייע, אבל במסגרת אותם סייגים שמטילה ארצות-הברית על עצמה אם מדובר בנשק מתוצרתה, באספקה ישירה ממפעלים אמריקניים, או בצורה עקיפה אם מדובר בידע או במכ-לים אמריקנים באמצעות ייצור בישראל. אנשי הממשל הסבירו שלמדיניותם כלפי אזורים מסויימים, מוגבלים מאד ותחומים לאזורים מועטים על-פני כדור הארץ, יש מניעים הנובעים משיקולים אמריקניים, שלא אפשרם, ואלה מביאים אותם להגביל את סוג החימוש או למנוע בכלל את מכירת החימוש לאזורים אלה. הם הבהירו שלא יעלה על הדעת שהם יאסרו על אספקת נשק אמ-ריקני, משיקול מוסרי או פוליטי, מארצות-הברית ס-י-כיו שכלל אמריקני יגיע לאתה ארץ במסגרת מוצר ישראלי או אחר.

משה ארנס (הליכוד):

זה לא המקרה במקרה של אקוואדור.

— הצעות לסדר-היום (רבינ, בארי, ארנס, שחל, בן-פורת, טובי, בן-מאיר, פעיל, נבון, בן-אהרן) —

ראש-הממשלה י. רבין :
זה בדיק המקרה.

ראש-הממשלה י. רבין :
אין החלטה בנוסף לאותם ציטוטים שאתה הבאת
בדברייך כאן לפני הכנסת.

ירידיה בארי (הליכוד) :
האם נכון שבארץ, בשיחות עם שר החוץ ואנס,
אמרת שנקודה זו היא שולית ?

מרדכי בן-פורת :
אין שום שינוי מאז ?

ראש-הממשלה י. רבין :
כשאני אחליט להגיד בפומבי מה חיוני ומה שולי,
אני אודיע זאת.

ראש-הממשלה י. רבין :
אין שינוי, לא ידוע לי על שינוי מאז. אני מציע
לכנסת, מבלי להתייחס לביטויים, לניסוחים ולעמדות
שבאו לידי ביטוי בדברי הדוברים מציעי ההצעות ולסדר-
היום, להעביר את הדיון בהצעות לסדר-היום לוועדת
החוץ והבטחון.

משה ארנס (הליכוד) :
אדוני ראש הממשלה — — —

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת ארנס — — —

היו"ר מ. שחל :
אשאל את המציעים אם הם מסכימים להצעת ראש
הממשלה.

ראש-הממשלה י. רבין :

חבר-הכנסת לנדאו השאיר הודעה, שהוא מסכים
שהצעתו תועבר לוועדה.

חבר-הכנסת טובי, האם אתה מסכים להצעת ראש
הממשלה ?

הייתי רוצה לא להיכנס לפרטים. אני מוכן להבהיר
את כל הפרטים, אבל אינני חושב שבשלב זה רצוי לה-
ביא את כל הפרטים לידיעת כל הציבור. אהיה מוכן,
ברצון, למסור אותם לוועדת החוץ והבטחון. מכל מקום,
מצאתי הבנה, נכונות ורצון לסייע, בסיגים מסויימים,
לפיתוחה וחיווקה של התשתית התעשייתית-הבטחונית
בישראל ואכן הדברים נעשים.

תופיק טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון) :
מסכים.

אני רוצה לסיים את דברי ולומר : שנת 1977 תהיה
שנה של פעילות מדינית מואצת. האזור והעולם צפויים
לפעילות מדינית אינטנסיבית. אני סבור שישראל רוצה
בקידום התהליכים הללו. היעד המרכזי לפעילות מדינית
זו הוא השלום האמיתי. עמדת ישראל הובהרה, היא
ידועה.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת בן-מאיר ?

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
מסכים.

גם בארצות-הברית נצטרך להיאבק כדי להנחיל בצי-
בור, בקונגרס ובממשל חלק מן העמדות הישראליות
שעדיין אינן מקובלות במידה הרצויה לנו באשר לגבוי-
לות בני-הגנה ובאשר לגישה לפתרון הנושא הפלש-
תינאי. אל לנו להתעלם מן ההבדל הקיים בנושאים אלה
ואין הבדל זה מיוחד לממשל בלבד. מבחינות רבות
ההבדל הזה משקף עמדות בציבור ובקונגרס ומן הראוי
שהכנסת והציבור בישראל יידעו זאת. אני סבור שעלינו
להיערך למסע הסברה ופעילות מדינית, מסע מזורז ומור-
אץ, כדי להנחיל עמדותינו למרביתו של העם האמ-
ריקני ונציגיו. אני סבור שקיימת תשתית איתנה של
ידידות עמוקה, הבנה ונכונות לסייע לישראל, מצד העם
האמריקני, הקונגרס, הממשל והנשיא. אני מאמין שגם-
כיל למצוא את המשותף ולבסס עליו דרך לפעולה אשר
תגשר על המפריד. אם כך נכלכל את מעשינו, את יח-
סינו ואת מגעינו עם ארצות-הברית, נמשיך לקיים מדי-
ניות ישראלית עצמאית ומצליחה.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת פעיל ?

מרדכי בן-פורת :

מסכים.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת פעיל ?

מאיר פעיל (מוקד) :

מסכים.

ירידיה בארי (הליכוד) :
אני מציע להסיר הצעת חבר-הכנסת טובי מסדר-
היום.

היו"ר מ. שחל :

חבר-הכנסת בארי, אנו נצביע. אני מעמיד להצבעה
את ההצעה להעביר את ההצעות לסדר-היום של חברי-
הכנסת לנדאו, בן-מאיר, בן-פורת ופעיל לוועדת החוץ
והבטחון.

אני מציע לכנסת — — —

מרדכי בן-פורת :

סליחה, ראש הממשלה, אתה לא הבהרת את עמדת
הממשלה לגבי ההצעה לסדר-היום שלי בדבר עבר-
הירדן.

ראש-הממשלה י. רבין :

לא רציתי להוסיף ואינני מתכוון להוסיף להחלטות
הממשלה הקיימות בנושאים הללו.

היו"ר מ. שחל :

יש הצעה של חבר-הכנסת בארי.

מרדכי בן-פורת :

מה החלטתה של ממשלת ישראל בעניין ירדן ?

יצחק נבון (המערך) :

ראש הממשלה הציע הצעה.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ו
— הצעות לסדר-היום (בן-מאיר, שחל, נבון, טובי, בארי, קורפו); ; מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת (שחל, יעקבסון) —

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא, שהועלה על-ידי חברי-הכנסת ת. לנדאו לוועדת החוץ והבטחון, נתקבלה.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת טובי לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא, שהועלה על-ידי חברי-הכנסת ת. טובי לוועדת החוץ והבטחון, לא נתקבלה.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בן-מאיר לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא, שהועלה על-ידי חברי-הכנסת י. בן-מאיר לוועדת החוץ והבטחון, נתקבלה.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת בן-פורת לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא, שהועלה על-ידי חברי-הכנסת מ. פעיל לוועדת החוץ והבטחון, נתקבלה.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת פעיל לוועדת החוץ והבטחון.

הצבעה

ההצעה להעביר את הנושא, שהועלה על-ידי חברי-הכנסת מ. פעיל לוועדת החוץ והבטחון, נתקבלה.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :
אני מבקש להפריד את ההצבעה.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, תחילה אעמיד להצבעה את הצעתו של חברי-הכנסת טובי ולאחר-מכן את יתר ההצעות. יש דרישה להפריד את ההצבעה, ואין מנוס. כך נהגנו תמיד.

יצחק נבון (המערך) :

יש הצעה של ראש הממשלה.

היו"ר מ. שחל :

חברי-הכנסת נבון, אני מצטער, זה הנוהג וכך יהיה.

תופיק טובי (חזית דמוקרטית לשלום ולשוויון) :
כבוד היושב-ראש, אם יש מספר הצעות צריך להעביר את כולן לוועדה.

ירדיה בארי (הליכוד) :

אם יש הצעה להסיר הצעה אחת מסדר-היום צריך להעמידה להצבעה בנפרד.

יהודה בן-מאיר (חזית דתית לאומית) :

אני רוצה להצביע בעד העברת הצעתי לוועדה ולא בעד העברת הצעתו של חברי-הכנסת טובי לוועדה.

היו"ר מ. שחל :

חברי-הכנסת טובי, גם במקרים שאתה דרשת הצבעה נפרדת קיימה הצבעה נפרדת.

חיים קורפו (הליכוד) :

אולי יהיה זה נכון יותר להצביע על כל הצעה בנפרד ?

היו"ר מ. שחל :

נצביע על כל הצעה בנפרד.

אני מעמיד להצבעה את ההצעה להעביר את ההצעה לסדר-היום של חברי-הכנסת לנדאו לוועדת החוץ והבטחון.

ז. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

היו"ר מ. שחל :

לקריאה ראשונה מטעם חברי הכנסת ; הצעת חוק שיפוט בתים וחזוקתם — של חברי-הכנסת דוד קורן, נסים אליעד ויוסף תמיר.

ועוד הונחו על שולחן הכנסת : מסקנות ועדת הכל-כלה בעניין דור ההמשך בהתיישבות ובעניין החקלאות בשטחים ; מסקנות הוועדה לענייני ביקורת המדינה בנושא "הצורך לקיים חקירה בעקבות הודעתו של אשר ידלין בבית-המשפט המחוזי על העברת מיליוני לירות למפלגת העבודה."

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון :

ברשות היושב-ראש הנני מתכבד להודיע כי הונחו היום על שולחן הכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית חוק תיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, שהחזירה ועדת הכספים ; חוק יסוד : הכנה סת (תיקון מס' 6) ; חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס 7) — שהחזירה ועדת החוקה, חוק ומשפט.

— חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2) (שחל, הורביץ); חוק רשות שדות התעופה (שחל, הורביץ) —

ח. חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ראליים קצרים או יומנים, נוכח העובדה שכמעט בכל בית בישראל יש מקלט טלוויזיה הממלא את התפקיד שחוק זה הועיד לסרטים הישראליים הקצרים וליומנים. אני חוזר אפוא ופונה אל שר המסחר והתעשייה לשקול ולדון אם יש צורך בחוק, לא רק מבחינה טכנית אלא גם מבחינת מגמתו ומהותו של החוק. לחוק זה אין הסתייגויות, ואני מבקש לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. אני מעמיד להצבעה בקריאה שנייה סעיפים 1 עד 8 ועד בכלל.

הצבעה

סעיפים 1 עד 8 ועד בכלל נתקבלו.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את הצעת החוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977.

הצבעה

הצעת החוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, נתקבלה.

ט. חוק רשות שדות תעופה, תשל"ז—1977 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הוועדה שיוכנה בבחיצות הקמתה של רשות שדות תעופה משיקולים כלכליים ומשקיים. לדעתנו יש לעשות כל מאמץ כדי לנתק גופים ויחידות כלכליים מתלות ישירה בתקציב הממשלה ולנסות לאפשר להם להתנהל כעסקים כלכליים הנושאים את עצמם. אני אישית וחברי בוועדה סבורים כי זהו כיוון מחשבה מבורך.

בשדות התעופה מרוכזות כיום פעילות כלכלית עצומה וענפה: יצוא תעשייתי וחקלאי, יבוא חמרי גלם ותנועת תיירות רחבה. כולנו מקווים שהיא תתרחב ותלך.

הוועדה בדעה כי הקמת הרשות, שתתנהל כיחידה משקית סגורה, תאפשר תרומה טובה יותר מצד שדות התעופה למשתמשים בהם ולכלכלת ישראל בכלל. הקמת רשות סטאטוטורית תאפשר תיפעול מודרני של שדות התעופה, השקעות במרכזים מסחריים ומתן שירותים תמורת תשלום לכל הגורמים המשתמשים בהם, וכאמור ללא תלות בתקציב המדינה.

עם זאת הכניסה הוועדה מספר תיקונים בהצעת החוק כדי להדק את הפיקוח הפארלאמנטארי על אותה רשות. התיקונים המשמעותיים בתחום זה הוכנסו, בין

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום — חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכלכלה, חבר-הכנסת הורביץ.

יגאל הורביץ (יו"ר ועדת הכלכלה) :

אדוני היושב-ראש, רבותי חברי הכנסת. הצעת החוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2) המובאת לפניכם כוללת מספר תיקונים טכניים ותיקון מהותי אחד. החוק לעידוד הסרט הישראלי בא לחייב מציגי סרטים ובעלי בתי-קולנוע להציג יומן ישראלי או סרט ישראלי קצר. אולם — קובע החוק — רשאי בעל בית-קולנוע לסרב להציג סרט ישראלי קצר או יומן ישראלי אם יש בהם פרסומת מסחרית, מפלגתית או אישית.

התיקון המהותי המובא לאישור הכנסת הוא — מתן אפשרות לבעל בית-קולנוע או למציג סרטים לערוב בפני ועדת ערר במקרה של חילוקי דעות בנושא זה בינו ובין המפיק או היצרן, או בעניין דמי השכירות של הסרט. תיקון נוסף הכניסה הוועדה בסעיף 2א להצעת החוק ולפיו יישב בוועדת הערר אחד מנציגי המפיקים. הוועדה אמנם אישרה את הצעת החוק, אולם עם זאת החליטה לפנות לשר הממונה, שר המסחר והתעשייה, לשקול מחדש את הנושא של הצגת סרטים יש-

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק רשות שדות תעופה תשל"ז—1977 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכלכלה.

יגאל הורביץ (יו"ר ועדת הכלכלה) :

אדוני היושב-ראש, חוק רשות שדות תעופה, תשל"ז—1977, המובא לפניכם לקריאה שנייה ולקריאה שלישית, הוא חוק נכבד ורציני, בעל משמעות כלכלית מרחיקת לכת. הצעת החוק הובאה לקריאה ראשונה עליידי משרד התחבורה לפני כשבועיים. ועדת הכלכלה, למרות המספר הרב של נושאים שנשארו בה לדיון לקראת סיום המושב, החליטה בגלל חשיבותו המרובה של החוק להתפנות מנושאים אחרים ולדון בו באופן שוטף. כדי לזוז את הדיון מוגתה ועדת משנה בראשותו של חבר-הכנסת יגאל כהן אשר ייבא יחד עם אנשי משרד התחבורה ודנה בהווא אופן אינטסיבי ביותר כדי להספיק ולהביא לקריאה שנייה ולקריאה שלישית. ואני מקווה שהוצאנו מתחת ידנו חוק מתוקן וטוב.

רצוני להודות לחברי ועדת המשנה וליושב-הראש שלה, חבר-הכנסת יגאל כהן, על העבודה הטובה שעשו.

* "דברי הכנסת", מושב שליש, חוב' ח', עמ' 617; נספחות.
** "דברי הכנסת", חוב' י"ט, עמ' 1655; נספחות.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— חוק רשות שדות התעופה (הורביץ, שחל); חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12) (שחל, ארבל-אלמולינו) —

משימות, אותן מגמות, אותו זרם גדול של תוצרת, של עובדים, של יתירים, של משתמשים, לאותה מסגרת מאוד רגישה ומאוד חדשה, ושיעשו זאת בקצת סבלנות, באורך-רוח הדדי ובחכמה. ואני מאחל לשר ולעובדים הקמת רשות מוצלחת, אפקטיבית, מתחשבת, ציונית, יהודית ויעילה.

הי"ר מ. שחל :

אני מודה ליושב-ראש ועדת הכלכלה.

אנו עוברים להצבעה. בחוק 59 סעיפים. אין הסתיי-

גויות. אני מעמיד להצבעה את הסעיפים 1—59.

ה צ ב ע

הסעיפים 1—59 נתקבלו.

הי"ר מ. שחל :

אני מעמיד את חוק רשות שדות תעופה, תשל"ז—

1977, להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק רשות שדות תעופה, תשל"ז—1977, נתקבל.

י. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12),

תשל"ז—1977 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

של "אלמן" לפי משמעותה בסעיף 74(ב) (2) לחוק הבי-טוח הלאומי וזאת בהעדר התייחסות לאלמן בחוק מש-פחות החיילים שנספו במערכה.

חקיקת תיקון זה לחוק משפחות החיילים שנספו במערכה מחייבת תיאום התיקון עם חוק התגמולים לנפ-געי פעולות איבה. לפי התיקון שבסעיף 5 תבוטל ההג-דרה המיוחדת של "אלמן" בחוק התגמולים לנפגעי פעו-רות איבה ובמקומה תחול הגדרת "אלמן" שבחוק מש-פחות חיילים שנספו במערכה. סעיף 6 קובע כי התיקון שבחוק זה יחול לגבי הומן שלאחר תחילתו גם על אלמן של מי שנפטרה לפני כן, בסייגים מסויימים. אדוני היושב-ראש, החוק מוגש ללא כל הסתייגויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ושלישית.

הי"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, לחוק 6 סעיפים. אין הסתייגויות. אנו עוברים להצבעה.

ה צ ב ע

סעיפים 1—6 נתקבלו.

הי"ר מ. שחל :

אני מעמיד את חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977, להצ-בעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע

חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977, נתקבל.

— חוק רשות שדות התעופה (הורביץ,

השאר, בסעיפים הבאים : בסעיף 8(ב) נקבע הצורך באי-שור ועדת הכלכלה לתקנות שיוציא השר לגבי כשירויות למועמדים לחברות במועצת הרשות. בסעיף 29(א) נקבע הצורך באישור ועדת הכלכלה לתקנות שיוציא השר לגבי אגרות. בסעיף 57 נקבעה ידיעה מוקדמת של ועדת הכלכלה לגבי תקנות שיתקין השר לביצוע החוק. הוועדה אף הכניסה שינויים בסעיפים אחרים הבאים להקפיד על סדרי עבודה תקינים של המועצה.

החוק מוגש לקריאה שנייה ולקריאה שלישית ללא הסתייגויות.

אדוני היושב-ראש, יורשה לי לומר כמה מלים גם לעובדים, גם לשר, גם למשרד ולעוסקים בנושא. אנחנו יודעים על הרגישות הקיימת בין העובדים, על מערכת היחסים בין העובדים והמשרד. בשם האחריות הלא-ר-מית אני פונה אל העובדים ואל המשרד ומבקש שבת-קופת ההרצה, יותר נכון בתקופת ההכנה לבניית החי-שוקים החשובים של הקמת הרשות — והעניין אינו פשוט — יבינו זה את זה, יקלו איש על רעהו להכניס את העבודה הזאת, הייתי אומר את אותו צוות, אותו

הי"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה.

חדשנה ארבל-אלמולינו (י"ר ועדת העבודה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת את חוק משפחות חיילים שנספו במע-רה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977. חוק זה מקורו בהצעת חוק פרטית שלי שאושרה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 16 בפברואר 1977 והועברה לווע-דת העבודה. מטרת החוק היא להשוות את מעמד האלמן של החיילת שנספתה במערכה למעמדה של אלמנת חייל שנספה במערכה.

בסעיף 1 של החוק מובאת הגדרה של אלמן המק-בילה ביסודותיה להגדרת אלמנה בחוק. בסעיף 2 של החוק מובאת ההוראה המרכזית של החוק הקובעת כי כל האמור בחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תג-מולים ושיקום) לגבי אלמנות של נספה יחול לגבי אלמן של נספה, בתיאומים לפי העניין. סעיפים 3 ו-4 הם סעיפי תיאום טכניים הנובעים מהוספת הגדרת "אלמן" וההוראה שבסעיף 2 לחוק. בסעיף 5 מובא תיקון עקיף לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ל—1970, הנובע מתיקון חוק משפחות החיילים שנספו במערכה. כפי שנקבע בסעיף 7 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה וזכאים בני המשפחה של נפגע פגיעת איבה ש-גרמה למותו לתגמולים לפי חוק משפחות החיילים שנספו במערכה. בתיקון לחוק משנת תשל"ג נוספה לחוק הגדרה

כ"ו אדר תשל"ז (16 מארס 1977) — חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10) (שחל, ארבל-אלמוזלינו); חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3) (שחל, ארבל-אלמוזלינו) —

יא. חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

גמל תשלומים שנועדו לשמש כפיצויים פיטורים אי לבוא במקומם. הוועדה קבעה כי במקרים אלה ניתן יהיה לזקוף על חשבון פיצויי פיטורים המגיעים לעובדת או לעובד את הסכום המשתלם כאמור מקופת גמל, וזאת גם אם התשלומים לקופת הגמל לא נעשו מכוח הסכם קיבוצי או באישור שר העבודה.

החוק, אדוני היושבי-ראש, מוגש ללא כל הסתיי- גויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובק- ריאה שלישית.

היו"ר מ. שחל :
חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. לחוק סעיף 1, ואין לו הסתייגויות.

ה צ ב ע ה
סעיף 1 נתקבל.

היו"ר מ. שחל :
אני מעמיד עתה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה
חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—
1977 נתקבל.

יב. חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977 ** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

חושנה ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) :
אדוני היושבי-ראש, חוק זה בא להכיר בפגיעות של אזרחים במלחמת השיחרור, בתקופה שלאחר הקמת המדינה. הוועדה קיימה דיון בשאלה: באיזו מידה יש להחיל את הוראות החוק אף לגבי התקופה שקדמה לה- קמת המדינה, היינו לתקופה שבין יום 30.11.1947 לבין יום 14.5.1948. הוועדה החליטה לקבוע את תחילת תקפו של החוק מיום הקמת המדינה. היא קיבלה את הח- לטתה זו בצער ומתוך חוסר ברירה. מדוע אני אומרת זאת? — כי לגבי התקופה שלאחר הקמת המדינה. 29 או 30 בנובמבר 1947 ועד 14 במאי 1948, קיימו דיון מקיף בוועדת העבודה הואיל והנחנו וסברנו שלא ייתכן, כאשר כבר הולכים לתקן עוול שהיה קיים כל השנים ולהכיר גם בתקופה הזאת בתביעות אותם אזרחים שנפ- געו בפעולות איבה — לא ייתכן להשאיר אותם מחוץ לתחום ובמצב שבעיותיהם לא יבואו על פתרונן. יכולים להיות עשרות כאלה. הכוונה היא לאותה קבוצת אזרחים שנפגעה מאז שהחליט האו"ם על הקמת מדינת ישראל, דהיינו 29 בנובמבר 1947, ולאחר מכן גברו המאורעות וגברה האיבה.

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר היום: חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977, קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה.

חושנה ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) :
אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת לקריאה שנייה ושלישית את חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977. חוק זה מקורי בהצעת חוק פרטית שהוגשה על ידי ואושרה בכנסת בקריאה ראשונה ביום 7 במארס 1977. החוק מוסיף לחוק פיצויי פיטורים מקרה נוסף בו רואים התפטרות כפיטורים לצורך חוק פיצויי פיטורים, והוא התפטרות של עובדת לאחר שהגיעה לגיל 60 או התפטרות של עובד לאחר שהגיע לגיל 65. מאלי ברור כי הזכות לפיצויי פיטורים במקרה זה אינה חלה כאשר העובדת או העובד נהנים עם פרישתם לפנסיה מאיזה מקור שהוא בגין שירותם אצל המעביד, למעט קיצבה על פי חוק הביטוח הלאומי.

בכך קבעה הוועדה שאין מקום לחרוג מן העקרון המקובל שאין עובד זכאי לקבל עם פרישתו גם פנסיה וגם פיצויי פיטורים.

עם זאת ייתכנו מקרים שבהם שילם מעביד לקופת

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים עתה לסעיף הבא בסדר-היום: חוק התג- מולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ושלישית. את החוק תביא יושבת- ראש ועדת העבודה.

חושנה ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) :
אדוני היושבי-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להביא את חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ושלישית. חוק זה מקורו בהצעת חוק פרטית שהוגשה לכנסת במשותף על- ידי חברי-הכנסת משה שחל ועל ידי ואושרה בקריאה ראשונה ביום 9 במארס 1977. בהודמנות זו — ייתכן שזו תהיה האחרונה בכנסת השמינית — ברצוני למלא חובה נעימה ולברך את חברי-הכנסת שחל על היוזמות הברוכות שלו במסגרת החקיקה. ועדת העבודה סיעה לו במימוש הצעות החוק שהגיש.

היו"ר מ. שחל :

תודה רבה.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3) (ארבלי-אלמוזלינו, לין, שחל); חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8) (שחל, ארבלי-אלמוזלינו) —

לתו וזכות או הטבה אחרת הנובעות ממנו וינתנו אם העילה להן נוצרה לאחר יום התחילה, וזה כאמור בסעיף 2.

אמנון לין (הליכוד):

האם תוכלי לומר לי מה יהיה דינו של אורח ערבי, שיגדיר פעולות שהיו באותן השנים כפעולות איבה, בזמן שאנו היינו בצד ההתגוננות, כאשר ההתקפה הערבית היתה על הישוב היהודי? מה יהיה עליו להור כית, אם בכלל, כדי שהוא ייכנס בקריטריון של החוק הזה, והאם ידוע לך כמה מקרים כאלה יכולים להיות?

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה):

הסוגיה הזאת נדבררה היטב בוועדה. בשאלה אותה שאלה ואף ניתנה עליה תשובה. אולם אינני מציעה שאשיב עכשיו על שאלה זו, בפני כנסת כמעט ריקה. אני אומרת זאת בכאב רב, כי חוקים כל כך חשובים שעובדים עליהם כל כך הרבה ומשקיעים בהם זמן כה רב, מתקבלים בקריאה שנייה ובקריאה שלישית כאשר אולם המליאה כמעט ריקה. אולם התשובה היא שבחלט ייבדק כל מקרה לגופו וינהגו לגביו בהתאם להוראות החוק.

אמנון לין (הליכוד):

הנקודה היא הגדרת האיבה.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה):

יש בחוק העיקרי הגדרה של איבה ועל-פי זה ינהגו.

אדוני היושב-ראש, החוק מוגש ללא כל הסתייגויות ואני מבקשת מן הכנסת לאשרו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

היו"ר מ. שחל:

אני מעמיד להצבעה את הסעיפים 1 ו-2 לחוק, שאין לגביהם הסתייגויות.

הצבעה

הסעיפים 1, 2 נתקבלו.

היו"ר מ. שחל:

אני מעמיד עתה את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977 נתקבל.

יג. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1977 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

להגיש לכנסת לקריאה שנייה ושלישית את חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8). הצעת החוק נדונה בקריאה ראשונה בכנסת ביום 28 בפברואר 1977 והועברת לוועדת העבודה.

בראשית דברי רצוני להודיע על העמדה שנקטה כאן ועדת העבודה. היא באה להתרועע על כך שהצעת חוק זו הונחה על שולחן הכנסת ביום 25 באוקטובר 1976

בדיון מוקדם שהיה בוועדה נמסר לנו שמשרד הכ"טחון יקשה בצורה אזהרת כל מקרה ומקרה שיוגש לו לגבי אותם שנפגעו בתקופה האמורה. ואולם, לצערי הרב, בדיון שנערך בוועדה לאחר אישור הצעת החוק בקריאה הראשונה, הודיע נציג משרד הכטחון בצורה שאינה משתמעת לשתי פנים, כי אין ביכולת המשרד לקבל על עצמו את העניין הזה. מכאן שהוא נסוג מאותה הצעה שיכולה היתה לפתור או לפחות לנסות לפתור את הבעיית הללו.

הוועדה קיבלה את החוק כפי שקיבלה אותו, אישרה גם את תחילת תקפו, אבל עם זאת פנינו לממשלה וביי-קשנו שתמצא את הדרכים הנאותות כדי להביא לפתרון הבעיות האלה בצורה זו או זו, אם עליידי הסכם ואם עליידי הסדר אחר כלשהו שייעשה באמצעות המוסד לביטוח לאומי, ובלבד שתיתן תשובה מניחה את הדעת גם לגבי קבוצה זו שלא יכולנו להמשיך ולהתעלם ממנה. אני רוצה לקוות שקריאה זו של ועדת העבודה אכן תמצא אוזן קשבת אצל הממשלה ויימצא פתרון גם לקבוצה מקופחת זו.

אדוני היושב-ראש, הוראות החוק יחולו על מי שנפגע מפעולות איבה של כוחות איבה בתקופה שמיום 14 במאי 1948 ועד יום 24 בפברואר 1949, אם הוא נפגע במקום שהיה אותה שעה שטח ישראל או בשליטתם של צה"ל או של יחידות אחרות שהשירות בהן הוכר לצורך חוק הנכים (תגמולים ושיקום) תשי"ט—1959 (גר' סח משולב), והיה תושב ישראל ברציפות עד היום. אף מבין משפחה של נפגע נדרש כי יהיה תושב ישראל מומן הפגיעה ועד היום, כאמור בסעיף 219. לצורך כל הוראות חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה דין הפגיעה מפעולות איבה של כוחות איבה כדין "פגיעת איבה" ודינו של הנפגע מפגיעה כאמור הוא כדין "נפגע" כמגדיר בחוק.

כדי למנוע תשלומי כפל נקבעה בחוק הוראה הקובעת כי מי שקיבל בעבר תשלום או פיצוי אחר, למעט טיפול רפואי ושיקום רפואי בשל פגיעתו, לא יהיה זכאי לתגמול לפי חוק זה. תביעות לפי התיקון בחוק תוגשנה תוך שנה מיום תיקון החוק, ועל התובע להוכיח כי הפגיעה המשמשת עילה לתביעה היא פגיעה מפעולות איבה של כוחות איבה וכי נכות או מום נגרמו כתוצאה מן הפגיעה האמורה בסעיף 191.

התגמולים על-פי החוק יותנו לתקופה שלאחר תחילת

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, הסעיף הבא בסדר-היום: חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ושלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה של הכנסת.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת

עמדה על כך שתיקונים אלה יוכנסו כבר בחוק זה, ואכן החוק המונח לפניכם כולל גם את שיעורי ההעלאה האחרונים.

בסעיף 1 לחוק נקבעה העלאה של שיעור התגמול לנכה, שדרגת נכותו אינה פחותה מ-10%. העלאה זו לגבי התקופה שמיום 1 באפריל 1974 ועד ליום 31 במארס 1976 היא מ-86% של המשכורת בדרגה "י" של הדרגה האחד ל-95% ומ-78% ל-86%. לגבי התקופה שמיום 1 באפריל 1976 ואילך יהיה שיעור התגמול 94% ממשכורת דרגה "י" לגבי נכה שיש לו בן משפחה ו-81% ממשכורת דרגה "י" לגבי נכה שאין לו בן משפחה שהוא ילד. כמו כן הועלתה החל ביום 1 באפריל 1976 הדרגה לצורך הגדרת "הדרגה הקובעת" מדרגה ט' לדרגה י'.

בסעיף 2 לחוק הועלו שיעורי התגמול לנכה, שהוא מחוסר פרנסה, ב-10% וגם זאת רטרואקטיבית מיום 1 באפריל 1974.

בסעיף 3 לחוק הועלתה הדרגה המשמשת בסיס לתשלום התגמול לנכה נצרך מדרגה "י" לדרגה ט"ו, והחל ביום 1 באפריל 1976 לשיעורים באחוזים מדרגה ט"ו של הדרגה האחד.

בסעיף 4 לחוק הועלו שיעורי התגמול לנכה נזקק ל-50% ל-55% עד ליום 31 במארס 1976, והחל ביום 1 באפריל 1976 — העלאת האחוז והעלאת הדרגה לדרגה "י" של הדרגה האחד.

בתיקון מס' 7 לחוק נכי המלחמה בנאצים נוספה הוראה שלפיה אין, לגבי זכאי לתגמול, אשר אינו מקבל קיצבת ילדי עובדים לפי חוק הביטוח הלאומי בשנת תשל"ה ותשלום קיצבת ילדים לכל מבוטח, מקום להוראה האמורה בחוק נכי המלחמה בנאצים, היא תחבטל רטרואקטיבית ביום 1 ביולי 1975, הוא יום תחולתו של חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 17) תשל"ה — 1975.

התיקון בסעיף 6 קובע הוראות מפורטות לעניין זכויות בני משפחה של נכה לקבל תגמולים לאחר פטירתו. התיקון קובע הוראות לגבי המשכת תשלום התגמול לבני המשפחה השונים, חלק מההוראות אלה נכנס לתוקף רטרואקטיבית ביום 1 באפריל 1974, אולם בהוראת המעבר בסעיף 7(ג) לחוק נקבע כי בן משפחה שקיבל תגמול לפי החוק העיקרי לא יידרש להחזירו.

אדונ היושב-ראש, אלה התיקונים לחוק המוגש לפניכם ללא כל הסתייגויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ושלישית.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, לחוק שבעה סעיפים ואין לגביהם הסתייגויות. אני מעמיד להצבעה בקריאה שנייה את הסעיפים 1 עד 7 ועד בכלל.

הצבעה

סעיפים 1 עד 7 ועד בכלל נתקבלו.

היו"ר מ. שחל :

אני מעמיד את החוק להצבעה בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ו

— 1977, נתקבל.

והובאה לקריאה ראשונה ביום 28 בפברואר 1977, בעוד שתחילת תקפם של מרבית סעיפי ההצעה היא רטרואקטיבית מיום 1 באפריל 1974 — כמעט שלוש שנים אחורה — דבר שאינו רצוי בחקיקה ויש להימנע ממנו ככל האפשר.

בדיונים בוועדת העבודה מסרו נציגי משרד האוצר כי הוראות החוק המוצע מופעלות למעשה עוד בטרם אושר החוק על-ידי הכנסת. נוהג זה הוא בניגוד לכל סדר מקובל של חקיקה ומינהל, ומן הראוי שהאחראים לכך במנגנון החקיקה ובמינהל של הממשלה יתנו את הדעת על כך וימנעו בעתיד תופעות מעין אלה, כאשר הכנסת נדרשת על ידי הממשלה לתת תוקף במעשה חקיקה רטרואקטיבי לעניין, שהממשלה מבצעת אותו הלכה למעשה, גם כאשר מדובר במטרה נעלה של העלאת שיעורי הקיצבה של נכי המלחמה בנאצים.

נציגי הממשלה הסבירו זאת בכך שהצעת חוק זו באה להתאים את שיעורי ההעלאה בקיצבאות לשיעורים שנקבעו בחוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 9), תשל"ו—1976, אשר פורסם ביום 29 בינואר 1976 ואשר מרבית הוראותיו נכנסו לתוקף רטרואקטיבית ביום 1 באפריל 1974. הוועדה הייתה בדעה כי היה מקום להציע את התיקון לחוק זה מיד עם הגשת הצעת התיקון לחוק הנכים ולא להתחיל בהליכים לתיקון החוק רק לאחר אישור התיקון לחוק הנכים.

הוועדה החליטה לקבל הסברות בכתב לעניין זה משרד האוצר, ואכן נמסרה לוועדה הודעתו בכתב של המנהל הכללי של משרד האוצר מיום 8 במארס 1977 כדלהלן: "ועדת העבודה בשיבתה ביום 7 במארס 1977 ביקשה הסבר לגבי סעיף 6 להצעת החוק הנ"ל הקובע תחילה רטרואקטיבית להוראות החוק, כידוע, התגמולים המשו" למים לנכי המלחמה בנאצים דומים לאלה המשולמים לנכי צה"ל על פי חוק הנכים (תגמולים ושיקום). על כן, בעקבות כל תיקון בחוק הנכים המעלה את שיעורי התגמולים, מוגשת לכנסת הצעת תיקון דומה לחוק נכי המלחמה בנאצים.

חוק הנכים (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 9), תשל"ו—1976, פורסם בספר החוקים מיום 29 בינואר 1976. מיד לאחר מכן הוחל בתהליכי החקיקה להכנת תיקון מס' 8 לחוק נכי המלחמה בנאצים. בסיום התהליכים המתחייבים מן התקנון לעבודת הממשלה הונחה ההצעה על שולחן הכנסת ופורסמה בספר החוקים מיום 25 באוקטובר 1976.

לתיקונים בחוק הנכים, שנתקבל כאמור בינואר 1976, נקבעה בחוק תחילה רטרואקטיבית מיום 1 באפריל 1974. לפי זה הוצע גם בחוק נכי המלחמה בנאצים כי תחילתן של ההוראות המתקנות תיקבע ל-1 באפריל 1974. ברור כי המדובר בהטבות בלבד ולא בגריעה מזכויותיהם של הנכים.

אנו מסכימים כי אין זה רצוי שייוצר פער גדול בין תחילתו של חוק לבין מועד קבלתו בכנסת. על כן נעשה מאמץ בעתיד ליתר תיאום עם משרד הכתווה, כך שההצעות המקבילות לתיקונים בשני החוקים יוגשו ויידונו בעת ובעונה אחת."

עם זאת נמסר לוועדה כי מתנהלים עתה דיונים להעלאת שיעור הקיצבאות לנכי המלחמה בנאצים, אף הם בחוקף רטרואקטיבי מיום 1 באפריל 1976. הוועדה

יד. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977* (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה.

שדננה ארבל-אלמולינו (יו"ר ועדת העבודה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת לקריאה שנייה ושלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28) תשל"ז—1977. חוק זה הוא יזמה של קבוצת חברי-הכנסת: ש. ארבל-אלמולינו, א. אפרת, נ. קצב, י. קרגמן, א. מלמד וש. אלוני והוא אושר בכנסת בקריאה ראשונה ביום 7 במרס 1977. אני מצטערת על כך שאפילו יוזמי החוק אינם נמצאים באולם המליאה כאשר חוק זה מתקבל בקריאה שנייה ושלישית.

בועז מואב (תנועה לזכויות האזרח) :

יש נציגים.

שדננה ארבל-אלמולינו (יו"ר ועדת העבודה) :

עיקרו של החוק הוא הנהגת ענף ביטוח חדש בביטוח הלאומי והוא ביטוח נפגעי תאונות. עם זאת הוכנסו בחוק שני תיקונים נוספים שעליהם היתה מערכה קשה, אבל הכל הסתיים בצורה חיובית והדברים באים בסעיף 1 וסעיף 2.

אדוני היושב-ראש, להלן אפרט את עיקרי החוק כפי שאושר על-ידי ועדת העבודה :

1) השכר הממוצע במשק ב-1 במרס מחושב על בסיס הממוצע החדש של השכר הממוצע למשרת שכיר לששת החודשים האחרונים בכל שנת כספים. כדי להדביק את קצב השינויים בשכר וכדי לתת לשכר הממוצע משעור ריאלית, ובעקבות זאת גם משמעות ריאלית לקיצת באות המבוטחת על השכר הממוצע, החליטה הוועדה לתקן את הגדרת ה"שכר הממוצע" ולקבוע כי הוא יבוסס על השכר הממוצע למשרת שכיר לשלושת החודשים האחרונים בכל שנת כספים — סעיף 1 לחוק המתקן. כאן אני רוצה לציין שהממשלה לא השלימה כל כך עם התקון והיא אף פנתה לוועדת הכנסת וטענה שיהיה נושא חדש, אך אני שמחה לציין שוועדת הכנסת החליטה שהנושא הזה אינו חדש ועל פי זה גם יכולנו לכלול סעיף זה בהצעת החוק.

אני רוצה לציין בהערכה שעל אף חילוקי הדעות שהיו עם הממשלה, עם השרים הנוגעים בדבר, נתקבלה ההחלטה בהבנה ומתוך ידיעה שבכל אופן גם הדבר הזה כרוך בהוצאות כספיות אשר רצו למנוע אותן בשלב זה ולהביא אותן לדיון במסגרות המקובלות, בוועדות השרים לענייני רווחה ולענייני שכר. על כך נתונות באמת הערכתי ותודתי לשר העבודה ולשר האוצר. בסופו של דבר כל קיבלו זאת בהבנה.

לסעיף 2: סעיף זה בא לתקן את סעיף 12 לחוק

הביטוח הלאומי הקובע את הגיל לקיצבת זיקנה, אולם עם זאת נקבע כי מבטוח, שהכנסתו כמוגדרת באותו סעיף אינה עולה על הכנסת המאקסימום שפורטה בלוח ב', יקבל קיצבת זיקנה בגיל מוקדם יותר. הכנסת המאקסימום מוגדלת לפי שיעור השינוי בשכר הממוצע.

בעניין זה תיקנה הוועדה שני תיקונים: התיקון הראשון מצמיד אוטומאטית את השינויים של הכנסת המאקסימום לשינויים בשכר הממוצע בלי ששר העבודה יצטרך לתקן את לוח ב' בכל פעם. התיקון השני משמעותו יותר והוא קובע כי שיעור הכנסת המאקסימום יושפע גם משינויים בתוספת היות שיחולו באמצע שנת הכספים, וזאת על-ידי הפעלת סעיף 11' בחוק הביטוח הלאומי. כך תהיה להכנסת המאקסימום משמעות ריאלית שוטפת במשך שנת הכספים. תיקונים אלה מוצאים ביישום בסעיפים 1, 2 ו-8 לחוק המתקן.

במרכז החוק יש פרק 2 העוסק בביטוח נפגעי תאונות. הפרק יחול על כל תושבי ישראל שמלאו להם 18 שנה וטרם מלאו להם 65 שנה, בגבר, ו-60 שנה, באשה, לרבות עקרת הבית העובדת במשק ביתה. ה"תאונה" אשר תזכה בגימלה מוגדרת בחוק, אולם לשם השלמת ההגדרה יהיה צורך בכללים ובמבחנים שייקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת. עקרון זה נקבע בהסכם המלצותיה של הוועדה הציבורית שמונתה לעניין זה בראשותה של הגב' זינה הרמן.

הזכות לדמי תאונה תחול לגבי מבטוח הנמצא בישראל בין אם התאונה תחול לגבי מבטוח הנמצא בישראל בין אם התאונה עצמה נגרמה בישראל ובין בחוץ-לארץ. דמי התאונה הם בשיעור דמי הפגיעה ליום לגבי עובדים ובשיעור של 25% מן השכר הממוצע לגבי מבטוחים אחרים, וכל זאת עד לתקופה של 90 ימים בכל שנת כספים.

העקרון המונח ביסודו של פרק זה הוא שהוא שיוויוני. היינו הוא חל במקום שמבוטח אינו זכאי לתשלום בתקופת התאונה מכל מקור אחר בחוק או בהסכמי עובדים. החוק כולל גם תיאום עם תשלום דמי מחלה לפי חוק דמי מחלה, תשל"ץ—1976, שאגב נתקבל ביזמתו של חבר-הכנסת שחל. זו היתה הצעת חוק פרטית. כדי לאפשר למוסד לביטוח לאומי היערכות להפעלת הפרק הנוסף בחוק נקבעה החלטה ליום 1 באוקטובר 1978. כאן הכנסנו שינוי לעומת הנוסח שנתקבל בקריאה הראשונה, כי שם נקבעה התחילה ל-1 באפריל 1978, ונענינו לפניית שר העבודה והמוסד לביטוח לאומי שהסבירו לוועדה כי יהיה צורך בהיערכות גדולה מאוד של המוסד לביטוח לאומי להכנת הכלים הדרושים כדי שיוכלו לבצע את החוק ללא תקלות החל ב-1 באוקטובר 1978. הוועדה התפשרה למעשה על התאריך הזה ובנה הלכה לקראת פניית שר העבודה.

לגבי דמי הביטוח אני רוצה לציין שהם חלים כאן על העובד ועל המעביד כאחד באופן שווה — פרומיל אחד על המעביד ופרומיל אחד על העובד. כן יש לציין שעקרת הבית, שתהיה מבטוחת על-פי החוק ותהנה מכל

— חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28) (ארבלי-אלמוזלינו, שחל); חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29) (שחל), ארבלי-אלמוזלינו; חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5) (שחל) —

היו"ר מ. שחל :

לחוק 11 סעיפים. אין הסתייגויות. אני מעמיד אותם להצבעה.

הצבעה

הסעיפים 1 עד 11 ועד בכלל נתקבלו.

היו"ר מ. שחל :

נצביע על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28),

תשל"ז—1977, נתקבל.

אותן הזכויות שהחוק קובע, תהיה פטורה מתשלום דמי ביטוח ויהיה בזה ביטוי להערכה הגדולה שאנו רוחשים גם לתפקיד שממלאת האשה עקרת הבית כאם, כעובדת במשק ביתה, כמחנכת ילדים וכממלאת תפקידים רבים נוספים שחשיבותם למדינה, למשק ולחברה היא לאין שיעור.

אדוני היושב-ראש, החוק מוגש ללא הסתייגויות והגני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית.

טו. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר מ. שחל :

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977. קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה.

שושנה ארבלי-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הנני מתכבדת להגיש לכנסת לקריאה שנייה ולקריאה שלישית את חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977. חוק זה הוא פרי יזמה של חברת-הכנסת אסתר הרליץ והוא אושר בכנסת בקריאה ראשונה ב-14 במארס 1977. בהזדמנות זו רוצה אני למלא חובה נעימה ולברך את חברת-הכנסת אסתר הרליץ על היוזמה הזאת. כידוע היא עומדת בראש המרכז להתנדבות והיתה לה גם הזכות להיות בין אלה שהגיעו את המוסד לביטוח לאומי להביא את התיקון הקודם שבו כללנו ענף מיוחד לגבי ביטוח מתנדבים. היא מקדישה הרבה מאד מזמנה ומרצה לפעילות המבורכת הזאת בכל חלקי הארץ ואני מאחלת לה שתמשיך עוד לעסוק בזה שנים רבות וגם תעמיד את הנושא הזה של ההתנדבות על רמה בעלת ערך בחברה שלנו.

עיקרו של החוק, חברי הכנסת, הוא בהבהרת המונח "מתנדב" שבפרק 2 לחוק העוסק בזכויות מתנדבים. התיקונים שהוכנסו להגדרה עוסקים בשני נושאים. הראשון מתייחס לגופים אשר יוסמכו להפנות מתנדבים; בעוד שכיום יש לקבוע גופים אלה בצו באישור ועדת העבודה של הכנסת, מעתה ואילך ייקבעו הגופים על ידי שר העבודה לפי כללים, מבחינים ותנאים שייקבעו

בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת. אני רוצה לציין שבחוק שנתקבל בעבר בכנסת לא היו כללים שינחו את השר או את הוועדה שהיתה צריכה לאשר את הצווים. לפי כללים ומבחנים אלה יש לאשר את הגופים שהיו רשאים לשלוח מתנדבים. התיקון בא להסדיר את הבעיה הזאת שמנעה למעשה את הפעלת החוק כרוחו וכלשונו.

התיקון השני מתייחס לעניין "ההפניה" לפעולת התנדבות. כיום לא מוגדר מונח זה, ואילו בתיקון נקבע כי "הפניה" פירושה הפניה מוקדמת למטרות שיש בהן תועלת לאומית או ציבורית וייקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת.

אדוני היושב-ראש, החוק מוגש ללא הסתייגויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. רצוני לקוות שכל אותם הגופים הוולונטאריים שיפנו מתנדבים יעשו זאת כפי שעשו זאת בשנים עברו.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, אנו ניגשים להצבעה. החוק הוא בן סעיף אחד בלבד.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר מ. שחל :

נצביע על החוק בקריאה שלישית.

הצבעה

חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29),

תשל"ז—1977, נתקבל.

טז. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977 ** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

שנייה וקריאה שלישית. את החוק תביא יושבת-ראש ועדת העבודה.

היו"ר מ. שחל :

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא: חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977, קריאה

* "דברי הכנסת", חוברת זו, עמ' 1927; נספחות.

** "דברי הכנסת", מושב שלישי, חוב' ל"ו, עמ' 3484; נספחות.

גי העובדים. שיטה זו תביא לייעולי עבודת ועדות המש-
מעת וקצב הדיון בהן.

במקביל לשינוי שיטת הדיון המשמעתית לפני ועדות המשמעת הרהיבה הוועדה את סמכויות הוועדות, ומעתה הן תוכלנה להפקיע משכורת של עובד נשפט עד ל-500 לירות במקום ל-100 לירות, וכן לשלול זכויות ותק ול- הוריד בדרגה עד לשנה אחת בלבד.

סעיף 34: גם בשימת סמכויות בית-הדין למשמעת אישרה הוועדה תיקונים, שלפיהם ניתן יהיה לפסול עו- בד למשרה או לשירות רק לאחר העברתו למשרה אחרת או פיטוריו.

סעיפים 40-41: עד היום התנהלו דיוני בית-הדין למשמעת בדלתיים סגורות. הוועדה אישרה את הצעת הממשלה שלפיה ידון בית הדין למשמעת בפומבי, ורק בנסיבות מיוחדות יתנהלו הדיונים בדלתיים סגורות. בהתאם לכך הוסיפה הוועדה לחוק הוראות הנוגעות לניהול פומבי של ישיבות בית-הדין, כגון ענייני קטי- גים, איסור צילום ופירסום והפרעת הדיונים (סעיפים 41 עד 40).

סעיף 43: זכות העירעור על החלטות בית-הדין למשמעת בפני שופט של בית-המשפט העליון נתונה כיום לעובד הנשפט בלבד ובנסיבות מוגבלות. מעתה תורחב זכות זו לגבי כל החלטת של בית-הדין למש- מעת וכמו כן היא תינתן אף בידי התובע.

בנושא ההשעיה אישרה הוועדה תיקונים לחוק שהם בעלי משמעות רבה. בסעיף 47 קבעה הוועדה בחוק את העקרון הנובע מן הדרך הטבעית, והיא כי השר או נציב השירות, בבואם להשעות עובד, חייבים לתת לו הזדמנות להביא את טענותיו.

סעיף 47(3): כמו כן נקבע מעתה כי במקום להש- עות עובד, ניתן להעבירו זמנית לעבודה אחרת מבלי להורידו בדרגה. הוראה זו נקבעה כדי למנוע שימוש בהליך של השעיה בנסיבות מקילות אשר העברת העובד למשרה אחרת יכולה לבוא במקומה.

ואולם התיקון החשוב ביותר בנושא זה נוגע לעניין המשכורת בתקופת ההשעיה. כיום זכאי מושעה למחצית המשכורת במשך כל תקופת ההשעיה, בעוד אב-בית- הדין מוסמך להגדיל או להקטין את שיעור המשכורת הזמנית. הוועדה קבעה, כי עובד מושעה יקבל מחצית משכורת במשך ששת חדשי ההשעיה הראשונים ואילו לאחר מכן יהיה זכאי למלוא משכורת, אלא אם בית- הדין למשמעת או חבר אחר של בית-הדין החליטו להקטין או להפסיק את המשכורת הזמנית. בכך מקווה הוועדה כי יושם קץ לעינוי הדיון כיום, כאשר עובד מושעה למשך תקופת ארוכות, ומלבד המועקה המוטלת עליו על-ידי עצם ההשעיה מוטלת עליו גם מועקה כס- פית הנובעת מן ההשעיה. תיקון זה מוצא את ביטויו בסעיף 49.

הוועדה אישרה גם את הצעת הממשלה כי הש- עיית עובד גוררת עתה גם השעיית סמכות מינויים שניתנו לו עקב היותו עובד מדינה.

אלה, כאמור, עיקרי החוק המונח לפניכם. ברצוני להביע את תקוותי כי התיקונים לחוק שאושרו יביאו בעקבותם שיפור התהליכים המשמעתיים בבית-הדין למשמעת ושיפור השירות במשרדי הממשלה. אני מקווה כי תביעתה של ועדת העבודה להביא לידיעת עובדי המ-

שענה ארבל-אלמזולינו (יו"ר ועדת העבודה):

אדוני היש-בראש, כנסת נכבדה, זה החוק האחרון שאני מתכבדת להביא היום לכנסת, החוק השביעי. חוק זה נדון בכנסת בקריאה ראשונה ב-12 ביולי 1976 והוע- בר לוועדת החוקה, חוק ומשפט. על-פי בקשתי דנה ועדת הכנסת בעניין העברת הדיון בחוק זה מוועדת החוקה, חוק ומשפט לוועדת העבודה. ועדת הכנסת הח- ליטה להמליץ לפני מליאת הכנסת החלטיט על העברת הצעת החוק לוועדת העבודה, והכנסת אישרה ביום 10 בינואר 1977 את המלצת הוועדה.

ועדת העבודה, למרות הזמן הקצר שעמד לרשותה, הקדישה תשע ישיבות לדיון בחוק זה וערכה שינויים בהצעת החוק שהוגשה על ידי הממשלה. אסקור לפניכם מספר הוראות חשובות בתוך החוק שאושרו על ידי הוועדה, וכן אפרט את התיקונים שתיקנה הוועדה בסעי- מים העיקריים.

בסעיפים 9-13: לפי החוק היום חברים בבית הדין למשמעת אך ורק עובדי המדינה. הממשלה הציעה לאפשר גם מינוי פנסיונרים להיות חברי בית-הדין. הור- עדה, תוך התחשבות בתרומה שיכולים הפנסיונרים לת- רום לעבודת בית-הדין, אישרה את ההצעה, אך הגבילה את מינוי הפנסיונרים לתקופת מינוי אחת בלבד; וכן קבעה הוועדה, כי מינויו של חבר בית-הדין ייפסק עם הגיעו לגיל 70.

בסעיף 6 לחוק העיקרי אישרה הוועדה את שיטת הרכב צוותי בית-הדין, אך קבעה כי בכל צוות של בית- הדין יהיו לפחות שני חברים שהם עובדי המדינה או עובדים בגוף מבוקר.

בסעיף 10 אישרה הועדה את הצעת הממשלה בד- בר סמכויות בית-הדין הדן את חברי בית-הדין למשמעת שעברו עבירות משמעת, אולם הבהירה כי לא ניתן לש- לול את הזכות ליגמלאות של חבר בית-הדין שהוא פנ- סיונר אם עבר עבירת משמעת.

סעיף 17 לחוק מגדיר את עבירות המשמעת של עובדי המדינה. בהצעת החוק הציעה הממשלה להוסיף להגדרות אלה אף עבירה ש"התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו או את מעמדו כעובד המדינה". הוועדה היתה בדעה, כי אין מקום לקביעת התנהגות בלתי-הולמת את "מעמדו" של העובד כעובד המדינה כעבירת משמעת, ובמקום זאת קבעה ההגדרה: "הת- נהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה". כאן שמנו דגש על השי- רות, וזה שינוי שהודגש על ידי הוועדה.

כמו כן הוסיפה הוועדה לסעיף 17 לחוק העיקרי עבירת משמעת הנוגעת בהשגת משרה בשירות המדינה על ידי מסירת ידיעה כוזבת או העלמת עובדה הנוגעת לעניין או בשימוש באימים או בכוח או באמצעים פסולים אחרים.

סעיפים 19-21: על פי הצעת הממשלה שינתה הווע- דה את שיטת הדיון המשמעתי לפני ועדות המשמעת. בעוד שהיום מתמנות ועדות משמעת קבועות במשרדים או קבוצות של משרדים, ימונו בעתיד צוותי ועדות המשמעת על ידי בית-הדין למשמעת מתוך רשימת חב- רי הוועדות שיתמנו על ידי שר המשפטים ובתוכם נצי-

— חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5) (ארבלי-אלמוזלינו, שחל); חוק מילווה חסכון (שחל, קרגמן); חוק המקדמה (מס' 2) (שחל, קרגמן). —

ה צ ב ע ה

סעיפים 1—34, בנוסח הוועדה, נתקבלו.

היו"ר מ. שחל:

אנחנו מצביעים בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977, נתקבל.

היו"ר מ. שחל:

תרשו לי לברך את יושבת-ראש ועדת העבודה של הכנסת, חברת-הכנסת שושנה ארבלי-אלמוזלינו, על עבודתה בכנסת זו, על הפוריות, הכמות והתוכן של החוקים וההצעות שהיא הביאה לכנסת. אין לי כל ספק כי אפשר לומר על דעת כל הבית שהם משמשים נדבך חשוב לשיפור מערכת יחסי העבודה, להעמקת הזכויות הסוציאליות של העובדים. נברך אותה להמשך פורה גם בעתיד.

היו"ר מ. שחל:

בחוק 34 סעיפים, אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים.

יז. חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

המילווה ישא ריבית בשיעור של 3% לשנה שתהא פטורה ממס הכנסה, הקרן תהא צמודה ל-90% מעליית מדד יוקר המחיה, במקום 80% כפי שהוצע על-ידי הממשלה.

הוראות החוק המוצע מנוסחות בלשונו ובמתכונתו של חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1976.

אין הסתייגויות, אני אבקש להצביע.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, לחוק 13 סעיפים. נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1—13 נתקבלו.

היו"ר מ. שחל:

עתה נצביע על החוק בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה

חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977, נתקבל.

דינה את הוראות התקשי"ר בדרך ובצורה שיימצאו נכונות, יהיה בה כדי להעמיד את העובד על ההוראות. פירוטמים אלה ימנעו מעובדים רבים הסתבכות ויקלו עליהם לשמוע על ההוראות.

החוק מוגש ללא כל הסתייגויות והנני מבקשת לאשר אותו בקריאה שנייה ושלישית.

ברצוני להודות לכל העובדים במשרדי הממשלה השונים שסייעו לוועדה בעבודתם וליוו אותה במשך הכנסת השמינית. תודתי נתונה ליועצים המשפטיים, למשרד המשפטים ויועציו, ליועצים במשרדים שונים. תודתנו ליועץ המשפטי של הוועדה, למזכיר ועדת העבודה, למזכירה הטכנית של ועדת העבודה ולכל עובדי הכנסת שסייעו בעדגו לעשות את העבודה המרום של ועדת העבודה, שהביאה לכנסת יכול מבורך של חוקים בקאדנציה הוזאת. אני רוצה לקוות שחוקים אלה יהיה בהם כדי להוסיף נדבך הן לתחיקה הסוציאלית והן לחוקי העבודה לטובת העובדים והאוכלוסיה במדינת ישראל.

היו"ר מ. שחל:

בחוק 34 סעיפים, אין הסתייגויות. אנחנו מצביעים.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק הראשון שאני מביא לאישור הבית, מתוך תשעה חוקים פיסקאליים, הוא: חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977. הוא בא לחייב מעסיקים במילווה חסכון גם בשנת המס 1977. שיעור המילווה הוא 4.7% מסך הכנסת עבודה ששילת מו בשנת המס. הכנסת עבודה לעניין זה אינה כוללת תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו בשל החזקת רכב, שוויו של שימוש ברכב שהועמד לרשותו של עובד, תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו בשל החזקת טלפון במקום מגוריו, וטובת ההנאה שיש לעובד בקבלו הלוואות בריבית נמוכה או מימוש זכות לקבל נכס או שירות במחיר שלמטה מהרגיל.

יח. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

חוק המקדמה, תשל"ז—1977, מרשה לממשלה לקבל מבנק ישראל ולבנק לתת לממשלה מקדמה בסכום שלא יעלה על 2.7 מיליארד לירות.

היו"ר מ. שחל:

חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1977 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— חוק המקדמה (מס' 2) (קרגמן, שחל); חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17) (שחל, קרגמן); חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13) (שחל, קרגמן) —

ה צ ב ע ה
סעיפים 1 ו-2 נתקבלו.

הי"ר מ. שחל :
נעבור להצבעה על חוק המקדמה, (מס' 2), תשל"ז —
1977, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה
חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1977, נתקבל.

חוק בנק ישראל קובע כי הבנק רשאי לתת לממ"שלה מקדמות ארעיות למימון הוצאותיה עד ל-20% מסך כל התקציב לשנת הכספים שבה ניתנו המקדמות וכי המקדמות יוחזרו לא יאוחר מתום אותה שנת כס' פים. תנאי המקדמה ומועדי פרעונה ייקבעו בהסכם בין שר האוצר ובין גנ"ד בנק ישראל באישורה של ועדת הכספים של הכנסת. אין הסתייגויות.

הי"ר מ. שחל :
לחוק 2 סעיפים, סעיף 1 וסעיף 2, נעבור להצבעה.

ט. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

כל שוויה הנקוב, מועדי תשלום הריבית ומועדי פדיון איגרות החוב.

בעקבות תיקונים אלה מוצע לאפשר גם את תיקון התקנות לגבי סדרות איגרות חוב שיוצאו לאחר התיקון בלבד.

הי"ר מ. שחל :
חברי הכנסת לחוק 3 סעיפים. נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה
סעיפים 1—3 נתקבלו.

הי"ר מ. שחל :
נעבור להצביע על חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה
חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז —
1977, נתקבל.

הי"ר מ. שחל :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) :
חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977, בא לפשט את הליכי הנפקת איגרות החוב לפי חוק מילווה פיתוח ולאפשר את התאמתם לתנודות ולצרכים בשוק ההון על-ידי התקנת "תקנות מסגרת". בתקנות אלה ייקבעו סוגי סדרות של איגרות החוב, שיעור הריבית במשתלמת, פרקי הזמן לתשלומה, שוויון הנקוב של איגרות החוב ונוסחן של איגרות החוב.

שר האוצר או מי ששר האוצר הסמיכו לכך יהיה רשאי לקבוע הוצאת סדרות של איגרות חוב מן הסוגים שתנאיהם נקבעו בתקנות. תוך 45 ימים מיום הוצאת סדרה מסויימת תפורסם ברשומות הודעה על כך, תוך פירוט העניינים הבאים: סוג הסדרה, יום הוצאתה, סך

כ. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977 ** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

הי"ר מ. שחל :
חברי הכנסת, לחוק 2 סעיפים. אין הסתייגויות. נעבור להצבעה.

ה צ ב ע ה
סעיף 1 ו-2 נתקבלו.

הי"ר מ. שחל :
עכשיו נצביע על חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977, בקריאה שלישית.

ה צ ב ע ה
חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977, נתקבל.

הי"ר מ. שחל :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום : חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977 — קריאה שנייה וקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) :
חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977, קובע שבול בטחון, שהואט לשם מימון צרכי בטחון, יוארך בשנה נוספת. בעת דיוניה הוסיפה הוועדה סעיף האומר כי "שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להפחית שיעורו של בול בטחון על חשבון של צריכת חשמל ביתית אם עלה התעריף לצריכתה זו." ההכנסה הצפויה מבול בטחון בשנת הכספים 1977 היא 560 מיליון לירות.

* "דברי הכנסת", חוב' כ', עמ' 1830 ; נספחות.
** "דברי הכנסת", חוב' כ', עמ' 1829 ; נספחות.

כ"ו אדר תשל"ז (16 מארס 1977)
 — חוק מס עזבון (תיקון מס' 7) (שחל, קרגמן); חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15) (שחל, קרגמן, ישעיהו) —

כא. חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ועדת הכספים, רשאי לשנות את הסכומים גם להבא.
 הו"ר מ. שחל:
 תודה. חברי הכנסת, לחוק 8 סעיפים. אין הסתייגויות. נעבור להצבעה.

הצבעה
 סעיפים 1—8 ועד בכלל נתקבלו.

הו"ר מ. שחל:
 עכשיו נצביע על חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977, בקריאה שלישית.

הצבעה
 חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977, נתקבל.

כב. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977 ** (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

לבחינת השפעת הפיחותים על השקעות חוץ בראשותו של רואה-החשבון שלום רונאל, הפתרון ייוחד לגופים שיש לנו עניין בקידומם, דהיינו לחברות תעשייתיות שב-הן יש למשקיעי חוץ למעלה מ-25% מן ההשקעה ומן השליטה. לחברות הללו תותר הפרשה לייצוב ההון, וזו תחושב לפי שיעור השינוי בשער החליפין של הלירה במטבע חוץ. ההפרשה הזאת, אשר תבוא במקום פחת במשך שנתיים למי שיבחר בה, פותרת בריזמנית גם את בעיית שחיקת ההון וגם את בעיית שמירת הערך במונחים של מטבע חוץ של הרווחים הניתנים לח-לוקה כדיבידנד.

הצעת החוק תסיר מכשול מפני משקיעי חוץ. ואם בשנתיים האחרונות הושקעו בארץ כ-200 מיליון דולר — ומהם כ-75 מיליון דולר בשנה האחרונה — נקווה שהחוק הנוכחי יחד עם יתר האמצעים הנוספים יגביר את תנופת ההשקעה במשק.

אדוני היושב-ראש, זהו חוק חשוב מאוד, ואין הסתייגויות. יש הסתייגות לחבר הכנסת לבנבראון, אבל לא לחברי ועדת הכספים.

הו"ר י. ישעיהו:
 חבר-הכנסת לבנבראון איננו. יש לו הסתייגות; הוא לא ינמק אותה, ואני מעמיד להצבעה את הסתייגותו של חבר-הכנסת לבנבראון לסעיף 1.

הצבעה
 התיקון של חבר-הכנסת לבנבראון לסעיף 1 לא נתקבל.

הו"ר מ. שחל:
 חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק הבא בסדר-היום: חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):
 חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977, מקורו בהצעת חוק פרטית של חברי-הכנסת ארליך ופלומין. בשנת 1975 תוקנה טבלת המס וסכומי הניכויים בחוק מס עזבון נוכח הירידה בערך הכסף מאז תוקן החוק ב-1964. בשעתו היתה הסכמה כי יש להתאים לעתים יותר תכופות את טבלת המס והניכויים לשינויים במדד יוקר המחיה. החוק החדש יש לממש מגמה זו על-ידי עידכון סכומי הניכויים לפי ההתייקרות שהיתה מאז 1975 והוספת סעיף לחוק האומר כי שר האוצר, באישור

הו"ר מ. שחל:
 חברי הכנסת, אנו עוברים לחוק עידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):
 אדוני היושב-ראש, לחוק זה מצפים רבים בארץ וגם משקיעי חוץ, במיוחד אנשי תעשייה אשר מגייסים הון במטבע חוץ. אחת ממטרותיו העיקריות של הפיחות הנוחל היא קידום היצוא, ואכן הגידול ביצוא התעשייתי בשנת 1976 בשיעור של 24% מוכיח את הצלחתו. אך אליה וקוץ בה. מתברר כי הפיחותים הנוחלים משמשים גם גורם המרתיע משקיעי חוץ מהשקעות נוספות או השקעות חדשות בארץ. הגורם המרתיע נובע מכך כי השווי של ההון העצמי והרווחים הבלתי מחולקים שנצברו בחבר-ההולכים וקטנים כשהם נמדדים במונחים של מטבע חוץ. הסיבה לתופעה זו, כאמור: הפיחותים אשר גורמים גם להפסדים על הלוואות שנתקבלו ממשקיעי חוץ עקב הפרשי שער. הפסדים אלה אינם מותרים היום כהוצאה לצרכי הישוב מס הכנסה.

גם בתחום חלוקת רווחים נוצר עיוות, שכן יש במצב הקיים משום תמריץ לחלוקת דיבידנדים בסכומים גדולים יחסית ובתכיפות גדולה. תופעה זו נבעה מרצונו של המשקיע להמיר מטבע ישראלי במטבע חוץ לצורך חלוקת דיבידנדים בשער נוח יותר. כהוצאה מכך קטנה צב-רת הרווחים בחברה, דבר שאינו רצוי למשק.

חוק זה המובא לקריאה שנייה ושלישית נועד לע-נות לבעיות הללו. החוק מבוסס על המלצות הוועדה

** "דברי הכנסת", חוב' י"ט, עמ' 1653; נספחות.
 • "דברי הכנסת", חוב' ז', עמ' 1929; נספחות.

— חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15) (ישעיהו); חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25) (ישעיהו, קרגמן) —

היו"ר י. ישעיהו:

היו"ר י. ישעיהו:
אני מעמיד את החוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977, להצבעה בקריאה שלישית.

החוק הוא בן שבעה סעיפים, מ-1 עד 7 ועד בכלל. נצביע עליו.

הצבעה

חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977, נתקבל.

הצבעה

סעיפים 1 עד 7 ועד בכלל של החוק נתקבלו.

כג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. ישעיהו:

אנו עוברים לחוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977, קריאה שנייה ושלישית. את החוק יביא יושב-ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

כבוד היושב-ראש, כנסת נכבדה, החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977, כולל מספר תיקונים לפקודת מס הכנסה. התיקונים נובעים מן הריפורמה במס שהונהגה בשנת 1975. חלק אחר של החוק בא לעגן בפקודה הנחות מסוימות שניתנו בעבר בצורת קונצסיות. בין ההנחות הניתנות בחוק מופיעים הסעיפים הבאים: (א) האפשרות לפרוש על פני מספר שנים הכנסות הנובעות מהפרשי שכר, דמי פדיון חופשה, מענק הון שנתקבל עקב פרישה או מוות, וקיצבה שהוונה; (ב) עיוורים ונכים שאיבדו 100% מכושר עבודתם יקבלו את הפטור להכנסה מיגיעה אישית, גם אם הכנסתם איננה מיגיעה אישית, כדי שלא להפלותם לרעה בהשוואה לנכים אחרים; (ג) פטור ממס למתנות שקיבל העובד ממעבידו, עד לסכום כולל של 175 לירות לשנה, במקום 125 לירות שהוצע בהצעה המקורית. וסכום זה יהיה צמוד למדד; (ד) פטור ממס על דמי מזונות שמקבלת אשה מבעלה או מבעלה-לשעבר גם בגין ילדים, בין אם הם מהאב ובין אם הם מהמוסד לאומי. כידוע, לפי חוק המזונות, במקרה שבעל איננו או שהוא מש-תמט או מתחמק מתשלום — הביטוח הלאומי לוקח על עצמו על-פי חוק לשלם את זה, והוא מתדיין אחר-כך עם הבעל. גם סכומים אלה יהיו פטורים ממס-הכנסה;

תיקון חשוב אחר של הוועדה נועד לשפר את מצבם של הפנסיונרים. עד עתה היה פטור ממס 25% מן הקיצבה, עד לסכום של 3200 לירות לחודש, כסכום זה צמוד ל-70% מעליית המדד. פירוש הדבר היה קיצ-בה מזכה של כ-4,000 לירות ב-1977. החלטנו שהקיצבה המזכה תוגדל עד לסכום של 4800 לירות. יתרה מזו, תיקון נוסף יאפשר להתאים את הקיצבה המזכה למדד המחירים לצרכן לא רק בראשית שנת המס אלא גם באמצע השנה — פעמיים בשנה במקום פעם אחת בשנה.

ועדת הכספים החליטה להעניק נקודת זיכוי נוספת לגרוש שנשא אשה אחרת, אחד הנושאים שהעניק את ועדת הכספים אולי בשתי ישיבות.

סעיף נוסף שחונס לתיקון ביזמת ועדת הכספים מדבר באפשרות שתהיה מעתה לקבל זיכוי במסגרת ההוצאות הרפואיות גם לגבי נסיעת החולה או המלווה אותו לחוץ-לארץ.

סעיף אחר, שאף הוא לא היה בהצעה המקורית, יתן נקודת זיכוי נוספת בעד כן-משפחה משותק או מפ-גר: אשה, ילד או הורה. וכאן אני רוצה לומר שבחוק הקיים זה היה רבע נקודה, ואנחנו הפכנו את זה לנקודה שלמה.

סעיף 18 בתיקון בא להגדיל את שיעור הניכוי הסוציאלי הניתן לבעל שליטה בחברה מ-5% ל-7%. בכך הושווה מעמדו של בעל שליטה בחברה למעמדו של כל עצמאי אחר.

במסגרת סעיף תיקון 18 הגדלנו את ההכנסה המזכה המשמשת בסיס לניכויים וזיכויים סוציאליים ל-80 אלף לירות במקום 55 אלף לירות, בתוספת הצמדה, שהיתה צריכה להגיע לפי ההתייקרויות ב-1977 ל-70 אלף לירות בלבד, וכאן יש הגדלה ל-80 אלף לירות.

התיקון האחרון שברצוני להזכיר כאן יאפשר לנציבות מס ההכנסה להוציא שומות לשנת המס 1974 וקודמות לה באמצעות המחשב. אני רוצה לציין כי יש כ-350 אלף שומות "מתות", כביכול, שאין מטפלים בהן. והיתה ביקורת קשה לכולנו שאין גובים ולא מטפלים ב-300 עד 350 אלף שומות, וזה כדבר מת, דבר שצריך איכשהו להתגבר עליו. ההחלטה היא שהמחשב יעסוק בזה, וזה ייעשה באופן מהיר יותר. כאן יכולים להיווצר כמה עיוותים. לכן קבענו שקביעת השומות תיעשה באמצעות מקדמים שישקפו את ההתפתחות הכלכלית ואת עלייה המחירים. הקביעה תהיה טעונה אישור ועדת הכספים של הכנסת. תיקון זה יאפשר למס ההכנסה להת-

העצת החוק כללה כמה סעיפים העוסקים באכיפת ניהול חשבונות במשק. סעיפים אלה — 19 עד 23 — וכן סעיף 5 העוסק בהגדרת "קיצבה מזכה" ובענייני היוון הוצאו מן החוק בשלב זה, וזה לפי החלטת הכנסת שנתקבלה לפני כיומיים ושהכנסת הבאה, אם תוצה בכך, תדון ותחליט על רציפות הסעיפים הללו.

בעת דיוניה הרחיבה הוועדה את הפטור ממס הני-תן לקיצבה שמקורה במתן עזובן-בחיים לקרן הקיימת או למזק ציבורי אחר.

— חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25) (קרגמן, ישעיהו); חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2) (ישעיהו, קרגמן); חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון) (ישעיהו, ורהפטיג) —

גבר על מלאי גדול של שומות שנתו של ערביה מהתקופה שלפני הריפורמה, ובכך יקל גם על המינהל וגם על הנישומים על-ידי זירוז הפעלת שיטות העבודה החדשות המקובלות מאז הריפורמה, שיטות שעיקרן שומה עצמית של הנישומים המנהלים ספרי חשבונות כנדרש ובדיקה מדגמית בלבד של דוחות המוגשים לניציבות מס הכנסה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1—33 נתקבלו.

ה'ד"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977.

ה צ ב ע ה

חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977, נתקבל.

בסיכום ניתן לומר שהתיקונים המובאים בחוק מהווים הישג סוציאלי חשוב הן לגבי ציבור השכירים והן פנסיונרים והן לגבי ציבור העצמאים, ויש לברך שהנה הצלחנו ביום האחרון לקבל את החוק בוועדת הכספים פה אחד.

בסיומו ניתן לומר שהתיקונים המובאים בחוק מהווים הישג סוציאלי חשוב הן לגבי ציבור השכירים והן פנסיונרים והן לגבי ציבור העצמאים, ויש לברך שהנה הצלחנו ביום האחרון לקבל את החוק בוועדת הכספים פה אחד.

כד. חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2),

תשל"ז—1977 *

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

6% לשנה. החוק גם קובע ששר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים, לשנות את שיעורי הריבית וההצמדה.

כפי שכבר אמרתי, חוק זה עורר ויכוח רחב למדי בוועדת הכספים. נציגי הרשויות המקומיות הביעו את התנגדותם לחוק מכיוון שהוא עלול להטיל עליהם מעמסה של תשלומים. מצד שני יש בחוק זה הגנה על אורח הארץ שמגרשו או קרקע שלו הופקעו ללא פיצויים הולמים. כאמור, חוק זה בא כפשרה והוא מביא בחשבון את יכולתן של הרשויות המקומיות ואת הצדק לאורח.

ה'ד"ר י. ישעיהו :

אין הסתייגויות לחוק זה. לחוק שני סעיפים ולהם סעיפי משנה. אני מעמיד אותם להצבעה.

ה צ ב ע ה

סעיפים 1—2 נתקבלו.

ה'ד"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את החוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977.

ה צ ב ע ה

החוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, נתקבל.

ה'ד"ר י. ישעיהו :
חברי הכנסת, אנו עוברים לסעיף הבא : חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977, בקריאה שנייה ובקריאה שלישית. יביא את החוק יושב ראש ועדת הכספים.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) :

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק זה שמקורו בהצעת חוק פרטית של חברי הכנסת משה גסים, לתיקון פקודת הקרקעות (רכישות לצרכי ציבור), היה מונח בוועדת הכספים, באופן בלתי רגיל, הרבה זמן כי היתה פלוגתא והיה בירור על מנת להגיע לפשרה.

החוק, כפי שהוא מוגש כעת, קובע שאם נרכשו זכויות במקרקעין מכוח חוק רכישה, פרט לפקודת הדר-כים ומסילות ברזל (הגנה ופיתוח) ופקודת הדרכים (רוחבן והתוויתן), יוצמדו הפיצויים למדד המחירים לצרכן בתוספת ריבית לא צמודה של 4% לשנה. אם נרכשו זכויות במקרקעין מכוח חוק התיכנון והבנייה לפני 1 באפריל 1977, תהיה ההצמדה בשיעור של 70% והיא תחושב רק מאפריל 1974, זאת אומרת שלוש שנים. הפרשי ההצמדה לא יעלו על 500 אלף לירות.

הריבית והפרשי ההצמדה יחושבו עד 31 במארס 1980 או עד תום עשר שנים מיום פירסום ההודעה, לפי המאוחר. לאחר מכן תשולם ריבית לא צמודה של

כה. חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977 **

(קריאה שנייה וקריאה שלישית)

ורח ורהפטיג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) :
ברשות היושב-ראש, מורי ורבותי, הצעת חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977, באה כדי לתקן את החוק שקיבלנו רק לפני זמן מה בדבר הקמתם של בתי-דין לתביעות קטנות. מומחים עשו את

ה'ד"ר י. ישעיהו :

חברי הכנסת, אנו עוברים לדון בחוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977. יביא את החוק יושב ראש ועדת החוקה, חוק ומשפט חברי הכנסת ורח ורהפטיג.

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון) (ורהפטיג, ישעיהו, בארי, שחל) —

על-פי דין". עינינו הרואות: זכות זו מעוגנת בחוק. האם דווקא כשמדובר בבית-משפט גשולל זכות זו?

על כן מציעים המסתייגים לתקן סעיף 6 כך: המשפט המתחיל במלים "בעל דין" ומסתיים במילה "אלום", וכן הסיפה המתחילה במילה "ובמקרה זה" — ימחקו. אוי יישאר מסעיף 6: "רשאי בעל דין, ברשות בית המשפט, להיות מיוצג על-ידי אירגון שקבע לעניין זה שר המשפטים באישור ועדת החוקה, חיק ומשפט של הכנסת".

זכותו הטבעית של אדם להיות מיוצג לפני בית משפט ולפני רשויות ציבוריות אחרות תישאר אפוא בעיניה, שרירה וקיימת ובלתי נפגעת, מעוגנת בסעיף 22 לחוק לשכת עורכי-הדין.

אני מציע לבית לקבל את ההסתייגות.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת שחל, להנמקת הסתייגותו.

משה שחל (המערך):

אדוני היושב-ראש, אחרי ההנמקה המקיפה של עמיר תי וחברי, חברי-הכנסת בארי, לא נותר לי להוסיף הרבה. אומר רק כי שאלת ייצוג על-ידי עורך-דין הועלתה כשאלה עקרונית יותר מאשר כשאלה כספית, שעורכי-הדין מעוניינים בה, ולדעתי בצדק. הייצוג בשאלות כאלה איננו שאלה של שכר טירחה, אלא שאלה של עקרון המונע מקבוצת בעלי מקצוע, שעיסוקם בבית משפט, להופיע בבית-המשפט.

לשאלה שהתעוררה לגבי צרכן שלא יהיה בהישג ידו להסתייע בייצוג של עורך-דין יש תשובה. גם לשכת עורכי-הדין וגם אירגוני הצרכנים מתארגנים להגן שת סיוע לאנשים הווקקים להדרכה משפטית על-ידי עורכי-דין מתנדבים. ואכן יש רשימה של עורכי-דין מתנדבים.

לשאלה אחרת שהתעוררה — והיא למעשה העיקרית — האם עורכי-הדין לא יסרבלו את ההליכים בבית המשפט לתביעות קטנות, שאינו פועל על-פי הפרוצדורה ומטרתו לסיים הליך במהירות מירבית, אני רוצה לומר שתפקידם של עורכי-דין בבית-המשפט הוא לסייע לעשות צדק, לסייע לשופט. גם במקרה זה מן הדין לאפשר לעורכי-הדין להופיע ולייצג את שני הצדדים, שהם פרי טים יחידים, ולסייע בהליך המשפטי ולא להיפך.

בימים הקרובים עומד לקום בית-המשפט הראשון לתביעות קטנות בתל-אביב. אני רוצה לברך את שר המשפטים על היזמה להקמת בית-המשפט ולאחל לכו: לנו שבית-משפט זה אכן ימלא תפקידו וייעודו, ותקוותי שהכנסת תאשר את ההסתייגות שנומקה על-ידי חברי-הכנסת בארי ועל ידי.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור ליושב-ראש הוועדה, להשיב על ההסתייגות.

זרח ורהפטיג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט):
אני מצטער, המתנגדים להסתייגות לא באו לישיבה. היות שאני בעד ההסתייגות אינני יכול להשיב.

החשוב שחוסר תיקון כזה יכביד על הפעלתו של בית-הדין לתביעות קטנות. בית-הדין לתביעות קטנות מיועד לתת אפשרות לצרכנים אשר קנו מצרך מספק ואשר אינם מרוצים מן הקנייה מפני שהתברר שיש מום ב מצרך שקיבלו, או שקיבלו מה שלא רצו ולפיכך הם רוצים לתבוע את הספק לדין, לחסוך מהם את הדרך הארוכה והקשה של פנייה לבית-משפט שלום, כי דיון בבית-משפט שלום עלול להימשך זמן רב ובינתיים אדם שהוציא סכומים שלדידו הם אמנם גדולים, אבל בסך הכל מדובר בסכומים לא גדולים, נשאר עם מצרך שאין הוא רוצה בו.

לכן חשב המחוקק שצריך להקים בית-דין לתביעות קטנות הללו. עם זאת נתברר שיש הרבה תביעות שהן אמנם קטנות אבל הן מרוכזות דווקא בתברות הגדולות אצל הספקים, בסופרמארקטים, ב"דפארטמנט סטורס", אשר יכולים להביא את התביעות שלהם לבית-הדין ואז יסתמו את הדרך לצרכן, התובע הקטן, ונשאלה השאלה מה הועילו חכמים בתקנתם. לכן באה הצעת התיקון, כהצעת חוק פרטית של חברי-הכנסת שחל, לחסום את הדרך לבית-הדין לתביעות קטנות בפני תאגידיים; כלומר, להשאיר את בית-הדין המיוחד הזה רק בשביל תביעות של יחידים, בין אם זה יחיד צרכן או ספק הנווני, אבל לא בשביל תאגידיים גדולים. זה התיקון המוצע לסעיף 2(א).

לחוק זה יש הסתייגות, הסתייגות אשר באה להוסיף להצעת החוק לפתוח את שערי בית-הדין הזה גם בשביל ייצוג של הצד על-ידי עורך-דין. את ההסתייגות ינמקו חברי-הכנסת ידידיה בארי ומשה שחל.

היו"ר י. ישעיהו:

רשות הדיבור לחברי-הכנסת ידידיה בארי להנמקת הסתייגותו.

ידידיה בארי (הליכוד):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, הצעת התיקון הוגשה על-ידי חברי-הכנסת שחל. בדברי הנמקתו להצעת החוק הוא ציין, בין השאר, כי מאחר שבדרך כלל תביעות גידים מיוצגים על-ידי עורכי-דין ואילו כנגדם מתייצב אורח, שאין ידו משגת לשכור לו פרקליט, נקבעה בחוק ההוראה, שבעל דין אינו זכאי להיות מיוצג על-ידי עורך-דין. כפי שהסביר יושב-ראש הוועדה, חברי-הכנסת זרח ורהפטיג, תיקנו את סעיף 1 כך שמכאן ואילך תאגידיים לא יוכלו כלל לתבוע בבית-משפט לתביעות קטנות. מכאן, ממשיך חברי-הכנסת שחל, שהואיל ומוצע להתיר לתאגיד להגיש תביעה בית-משפט לתביעות קטנות, ניתן לוותר על ההוראה האוסרת ייצוג על-ידי עורך-דין ולכן מוצע לביטלה. לשון אחר: הסיבה שבעטיה קופחה הזכות להיות מיוצג על-ידי עורך-דין לפני בית המשפט, סיבה זו עברה מן העולם ולכן שוב אין הצדקה להגבלה. זאת ועוד: ככלות הכל אין כופים על צד למשפט לנצל את זכותו להיות מיוצג על-ידי עורך-דין ובוודאי שאין כופים עליו עורך-דין מסויים; אבל לשלול ממנו זכות זו?

אדוני היושב-ראש, סעיף 22 לחוק לשכת עורכי-דין אומר: "אדם שייפה כוחו של עורך-דין זכאי להיות מיוצג על-ידיו בפני כל רשויות המדינה, רשויות מקומיות וגופים ואנשים אחרים הממלאים תפקידים ציבוריים

— חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון) (ישעיהו, י. תמיר); חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977 (ישעיהו, קרגמן) —

היו"ר י. ישעיהו:

חוק שיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—
1977, נתקבל.

חברי הכנסת, אנו עוברים להצבעה. בחוק זה סעיף אחד. אני מעמיד להצבעה.

הצבעה

סעיף 1 נתקבל.

היו"ר י. ישעיהו:

האם יש הודעה מוסמכת שחוק זה שוחרר מחובת ההנחה?

חברי הכנסת בארי, ורפטיג ושחל מציעים תוספת אחרי סעיף 1. אני מעמיד להצבעה תוספת זו.

הצבעה

היו"ר י. ישעיהו:

יוסף תמיר (הליכוד):
הייתי בישיבת ועדת הכנסת והודיעני יושב-ראש הוועדה, חברי-הכנסת אנקריון, שהוא עומד לאשר זאת בכל רגע.

יש לי רושם שהתוספת נתקבלה. אם רוצים למנות, אמנה.

התוספת נתקבלה.

היו"ר י. ישעיהו:
אני חייב לקבל החלטה של ועדת הכנסת.

אני מעמיד להצבעה חוק שיפוט בתביעות קטנות (תיקון) בקריאה שלישית.

יוסף תמיר (הליכוד):

אולי אפשר לשלוח שליח לוועדה?

היו"ר י. ישעיהו:

כן, אבל לא נעכב הליכי העבודה. נתקדם.

כו. חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977 * (קריאה שנייה וקריאה שלישית)

היו"ר י. ישעיהו:

רשאי ליתן לממשלה בתקופת המעבר על סכום שתקבע הוועדה.

אנו עוברים לסעיף הבא בסדר-היום: 'חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977, קריאה שנייה וקריאה שלישית. רשות הדיבור ליושב-ראש ועדת הכספים.

כידוע, הצעת-התקציב המקורית הונחה על שולחן הכנסת ב-23 בינואר השנה, ולאחר שהתברר כי היא לא תתקבל הוסכם להקפאה.

הצעת תקציב המעבר שהוגשה על-ידי שר האוצר היתה תוצאה של דיונים שנתקיימו בוועדת משנה של נציגי כל הסיעות המיוצגות בוועדת הכספים, והחוק המוגש כעת מובא לאישור בשם כל חברי ועדת הכספים. תקציב המעבר יחייב תיכנון ופיקוח יתר על ההוצאות והקפדה על מניעת חריגות ממנו.

כאשר תוגש הצעת התקציב לתקציב כולל על-ידי הממשלה שתוקם לאחר הבחירות ייבלע בתוכה גם תקציב המעבר. זאת אומרת, הממשלה הבאה תוכל לעשות לפי הבנתה, לפי רצונה, לפי רצון הכנסת, לקבוע תקציב כלשהו, וכמובן תקציב המעבר ייבלע בתוך התקציב החדש. עד אז יש לקוות כי תקציב המעבר יספק אותם היעדים העומדים ביסוד התקציב השלם: הקטנת לחצי האינפלציה, צימצום הגרעון במאזן התשלומים, ריסון הצריכה ושמירה על תעסוקה מלאה. כל זאת בלי לפגוע בשכבות החלשות.

אדוני היושב-ראש, לפני ההצבעה ארשה לעצמי לומר כמה מלים. במשך שנים-עשרה השנים שכינהתי בתור יושב-ראש ועדת הכספים הבאתי לכנסת 26 תקציבים לאישורה, תקציבים שנתיים, תקציבי ביניים ותקציבים נוספים. זהו התקציב האחרון שאני מביא לבית, וזאת על דעת כל הסיעות בוועדה.

יחזקאל פלומין (הליכוד):
סיום הולם.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים):

אדוני היושב-ראש, כנסת נכבדה, חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977, קובע שהממשלה רשאית להוציא בתקופת המעבר אפריל עד יולי 1977 סכום של 31,8 מיליארד לירות, שהם 26.7% מן הסכום הנקוב בהצעת התקציב — 122,5 מיליארד לירות — בניכוי סכום של 907,5 מיליון לירות. תקציב ההוצאה מורכב מסכומים אלה: 26.7% מן הסכום הנקוב בהצעת התקציב פחות 707,5 מיליון לירות בסעיפי הרורות ו-200 מיליון לירות בסעיף תשלום חובות. שר האוצר רשאי להעביר, באישור הוועדה, סכום עד 707,5 מיליון לירות מסעיפי התקציב השונים שיקבע אל סעיפי הרורות, והוסכם שהוא יגיש עד סוף חודש זה הצעה בדבר קיצוצים בתקציב, כך שוועדת הכספים תוכל להחזיר את הסכומים לרורות עד ה-1 באפריל. יתר הסעיפים בחוק בנויים על-פי אותו העקרון של 26.7% ועל בסיס הצעת התקציב לשנת 1977.

בתקציב המעבר שני חידושים עיקריים: (1) בתקופת המעבר לא תתחייב הממשלה לבטח אדם בשל עליות מדד המחירים לצרכן או שינוי בשער המטבע, כשנושא ההתחייבות עולה על 10 מיליון לירות, אלא באישור ועדת הכספים. כלומר עניין ביטוח השער וביטוח ההצמדה הוסדר בחוק בפעם הראשונה בתולדות התקציבים שלנו; (2) על אף האמור בסעיף 45 לחוק בנק ישראל, תשי"ד—1954, לא יעלה סך כל המקדמות שבנק ישראל

חוברת כ"א, ישיבה שצ"ז

— חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977 (קרגמן, ישעיהו, י. תמיר); חוק שיפוץ בתים ואחזקתם (ישעיהו, קורן) —

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 7 לא נתקבל.

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 9 לא נתקבל.

היו"ר י. ישעיהו :

חברי הכנסת, אני מעמיד להצבעה את סעיפי התקציב מ"ד עד 18 ועד בכלל, כהצעת הוועדה.

ה הצ ב ע ה

סעיפים 1—18 נתקבלו.

היו"ר י. ישעיהו :

אני מעמיד להצבעה בקריאה שלישית את חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977.

ה הצ ב ע ה

חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977, נתקבל.

היו"ר י. ישעיהו :

חוק התקציב נתקבל פה אחד.

יוסף תמיר (הליכוד) :

אני מבקש להציע הצעה לסדר.

היו"ר י. ישעיהו :

רשות הדיבור לחברי-הכנסת יוסף תמיר.

יוסף תמיר (הליכוד) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, הונחה בנייר כחול, לקראת קריאה ראשונה, הצעת חוק של חברי-הכנסת קורן, אליעד ושל הדובר אליכם בדבר שיפוץ בתים ואחזקתם. ההכנה נעשתה עליידי ועדת הפנים ואיכות הסביבה, ללא מסתייגים. מכיוון שהנייר הונח רק היום על שולחן הכנסת יש צורך באישור ועדת הכנסת לשח"ר את הצעת החוק מחובת הנחה של 24 שעות. העניין נדון כרגע בוועדת הכנסת. אין בוועדה מתנגדים לדיון בחוק, אם נעבור לסדר-היום פירוש הדבר שלא תהיה אפשרות לדון בחוק בקריאה ראשונה.

כז. חוק שיפוץ בתים ואחזקתם, תשל"ז—1977 * (קריאה ראשונה)

הצעת חוק שיפוץ בתים ואחזקתם, תשל"ז—1977, מדברת על איכות החיים. לפני שנה וחצי עמד פה לפניכם חברי-הכנסת יוסף תמיר, שיחד אתי ויחד עם חברי-הכנסת אליעד יום את הצעת החוק, וסיפר לכנסת על הנוק וההזנחה ואבדן הרכוש שיש בעיקר בערים הגדולות, ואין מי שיגאל את הבתים, החצרות והגדרות מניוונם ומהזנחתם. לאחר שישבנו ישיבות רבות עם אנשי השי"כון, האוצר, השלטון המקומי ואחרים, אנו מביאים לפ" ניכס את הצעת החוק הזאת.

ישראל קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) :

למרות חילוקי הדעות בין חברי הוועדה, חילוקי דעות לגופו של עניין ולא לגופו של עניין, תוך ויכוחים פנימיים, נשמרה החברות המסורתית ללא מחיצות סיי-עתיות בוועדה, דבר שהוא יקר ערך. וזה איפשר לי כיושב-ראש הוועדה לקדם את עבודתה הפוריה של הוועדה במשך כל השנים.

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, ברצוני להודות, אני מגיח שזה על דעת כל חברי ועדת הכספים, ליועץ המשפטי לוועדה ד"ר קיטרון, למוכיר הוועדה יצחק קרשנר, ליועץ הכלכלי לוועדה נח פלוג, לכלכלנית סמדר אלחנני ולפקידות הוועדה רותי ואתי. אלה עשו עמנו את המלאכה הרבה במשך כל הזמן הזה.

אדוני היושב-ראש, בנפש חפצה אני מודה לכל עובדי הבית העושים עבודה נאמנה ורואים בעבודתם שליחות מיוחדת. הם עוררו לנו בכל החשוב שעשינו.

אני תפילה שבית הנבחרים שלנו, הכנסת המגלמת את הריבונות של ישראל ואת הדמוקרטיה הישראלית, יעמדו לנצח, ושלבית הזה יורמו כוחות טובים וראויים בשליחות העם.

אני מודה לכל חברי ועדת הכספים מכל הסיעות. אני נפרד מן הכנסת אחרי עשרים וחצי שנות היותי בשליחות זו.

היו"ר י. ישעיהו :

לפני ההצבעה אני רוצה בשמכם ובשמי לכרך את חברי-הכנסת קרגמן על פעילותו בכנסת בכלל ועל פעילותו כיושב-ראש ועדת הכספים של הכנסת בפרט. כל ההערכה, כל הכבוד. אנחנו מאחלים לך, חברי-הכנסת קרגמן, אריכות ימים ובריאות טובה וסיפוק בחיים וביפעילות אשר תחדש אותה.

חברי הכנסת, יש הסתייגויות של חברי-הכנסת לבני-בראון לחוק התקציב, אבל הוא איננו נוכח באולם. אני מעמיד להצבעה את ההסתייגויות של חברי-הכנסת לבני-בראון בזו אחר זו, אחר כך אעמיד את כל סעיפי התקציב להצבעה בקריאה שנייה.

ה הצ ב ע ה

התיקון של חברי-הכנסת א. לבנבראון לסעיף 2 לא נתקבל.

היו"ר י. ישעיהו :

קיבלתי עכשיו הודעה טלפונית שהוועדה אישרה את שיחורו הצעת חוק שיפוץ בתים ואחזקתם מחובת הנחה. יביא את הצעת החוק חברי-הכנסת קורן.

דוד קורן (המערך) :

אדוני היושב-ראש, חברי הכנסת, כשאנחנו דנים בענייני בטחון אנחנו דנים על עצם החיים; כשאנחנו דנים בענייני כלכלה אנחנו מדברים על רמת החיים;

— חוק שיפוץ בתים ואחזקתם (קורן, ישעיהו); דברי יושב-ראש הכנסת לסיום עבודתה של הכנסת השמינית (ישעיהו) —

היו"ר י. ישעיהו:
האם מישוה רוצה להירשם לדיון? אם לא, יש רק הצעה אחת — להעביר הצעת חוק זו לוועדת הפנים ואיכות הסביבה. אני מעמיד הצעה זו להצבעה.

הצבעה

ההצעה להעביר את הצעת חוק שיפוץ בתים ואחזקתם, תשל"ז—1977, לוועדת הפנים ואיכות הסביבה נתקבלה.

אתם יודעים מנהג בישראל בעניין לימוד תורה שאין עומדים על הפרק. ואף הכנסת גומרת את תקופת כהונתה; היא מתחילה פרק חדש. גם בכנסת הקודמת, בכנסת השביעית, בימיה האחרונים הגשתי הצעת חוק. הוחל עליה חוק הרציפות והחוק נתקבל בכנסת השמינית. אולי זו סגולה להמשיך גם בכנסת התשיעית. אני מקווה שבכנסת התשיעית אמנם יאשרו את החוק הזה כי הוא חוק חיוני ממדרגה ראשונה. אני מבקש לאשר את הצעת החוק בקריאה ראשונה ולהעבירה לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

כת. דברי יושב-ראש הכנסת לסיום עבודתה של הכנסת השמינית

לא עלה בידה, משום שלא השכילה למצוא פשרה או להתגבר על חילוקי הדעות, להשלים מלאכתם של חוקי תשתי כגון חוק זכויות האזרח, חוק ביטוח בריאות ועוד שורה של חוקים חיוניים אחרים. כן לא עלה בידי השמינית להכניס תיקונים ושיפורים משמעותיים, בתקנון שלה ובדרכי עבודתה ודיוניה, אף-על-פי שכמעט כל חברי הכנסת וסיעותיה רצו בכך, ואף שהוכנו והוגשו הצעות רבות של תיקונים.

על אף האמור, היתה זו כנסת טובה לא בלבד מבחינת יכולת עבודתה, שהוא מרשים בכמותו, אלא גם מבחינת מהות דיוניה, עבודתה והחלטותיה, ובייחוד מבחינת מערכת היחסים התקינים — ולפעמים ידו"ר תיים — ששררו בין סיעותיה על אף חילוקי דעות חריפים ונוקבים ועל אף התלהטות הרחוקות פעם בפעם. וכן ראויה להדגשה מיוחדת העובדה, שחברי כנסת מן הסיעות השונות הושיטו ידם אלול, לאלול, באורח אישי, מעל ומעבר למסגרות הסיעותיות.

פעם היו אומרים על הכנסת שהיא כאילו חותמת גומי, משום שנמצא בה רוב יציב ומגובש לכל החלטה. על השמינית א"אפשר לומר כן, משום שהרוב בה לא נהנה מיציבות ומגיבוש כבעבר, ועוד נצטרך לתהות בעתיד על התופעה הזאת אם אמנם כולה חיוב.

משום מה לא זכתה הכנסת השמינית לסבר פנים מצד העתונות והטלוויזיה והם ליוו אותה, בהודמנות שונות, בביקורת שלא תמיד היתה מוצדקת. ואפילו הברי קורת על מיעוט הנוכחות של חברי הכנסת בעת הדיונים — שזוהו מעוות שלא מצאנו לו תקנה — היתה ביקור רת חסרת איוון נכון וצודק, לעתים רחוקות נהגו לציין שבדיון פלוני או בהצבעה פלמונית היה אולם המליאה מלא אף-על-פי שאין אלו מקרים בודדים אלא כך הוא המצב ברבות מישיבות הכנסת. אמת, שדווקא יחסו של הראדיו כלפי הכנסת שונה לטובה.

מכל מקום, בקרב ציבור אורחי המדינה רמה קרנה ועלה כבודה של הכנסת מאז מלחמת יום הכיפורים בשיעור בולט לעין. המרוץ הנמרץ של אישים שונים וגופים ציבוריים חדשים כדי להיבחר לחשיעית הוא אחת ההוכחות לכך. משמע שמחשיבים מאד את היכולת הגנוזה בכנסת ואת חשיבות דבריה והכרעותיה, לכלל ולפרט. ולא פחות מאורחי ישראל מעריכים את הכנסת ידידי ישראל בעולם הנאור והאורחים הרבים הפוקדים אותנו. הם רואים בה נקודת אור יחידה, נטועה בחבל עולם רחב ידיים, שעדיין לא בשל לחיים של דמוקראטיה פארלאמנטאריה ראויה לשמה.

היו"ר י. ישעיהו:

חברי הכנסת, תקופת כהונתה הקצרה יחסית של הכנסת השמינית מתקרבת לסיומה. ישיבותיה הסדירות מסתיימות היום ואנו יוצאים לפגרת החגים כשפנינו אל הבחירות לכנסת התשיעית. ייתכן שעוד נתכנס לשיבה או למספר ישיבות בודדות בעת הפגרה.

להערכת הכנסת השמינית הרשו נא לי להשתמש בנוסחה שאולה מדברי הנעילה של מוצקין ואוסישקין בקונגרסים הציוניים: היתה זו כנסת קשה אבל טובה. היתה זו כנסת קשה כיוון שהיא באה לעולם סמוך למלחמת יום הכיפורים, וצילה של אותה מלחמה היה מוטל על אוירתה במשך מרבית זמנה ובמרבית מעשיה ודיוניה. אף על פי כן הכנסת הזאת עשתה עבודה מרובה וחשובה, מקצתה יכולה להימנות, כגון החוקים שחוקקה, השאלות וההחלטות, ההצעות לסדר-היום וכיוצא בזה, ומקצתה של העבודה אינה יכולה להימנות, כגון הדיונים בנושאים שונים שהזמן גרמם ושכנסת הזאת הרבינו בהם. בייחוד לא יכולה להימנות עבודתן האינטימית של ועדות הכנסת, שמהן ובהן עיקר עבודתה של הכנסת.

לא אלאה אתכם במספרים. הנחנו על שולחנכם ראשי פרקים של עובדות, מעשים והערכות וכן דף של מספרים על עבודת הכנסת, שהם מרשימים ומדברים בעד עצמם. אין לנו איפוא אלא לברך על המיגמר — יהא שלם או חסר ככל שיהיה — ומי שעתידי לערוך מחקר! השוואת על עבודתה של הכנסת השונות יגיע ללא ספק למסקנות מעניינות ומאליפות לגבי הכנסת השמינית. הוא יבחין, שבשמינית היתה רגישות מרובה וערנות מוגברת בנושא פנים לא פחות מאשר בנושאי חוץ ובטחון, שבהן משיפת מדינת ישראל. בעיות כלכלה וחברה, ובייחוד בעיות הנוגעות לשוליים הרחבים של עוני ופיגור בחברתנו, תפסי מקום נכבד בדיוני הכנסת ובמעשיה.

אני רוצה לציין בסיפוק שהכנסת הזאת, בשלוש ורבע שנות פעולתה, חוקקה כ-350 חוקים, ביניהם חוקים חדשים ורובם תיקונים ומילואים לחוקים קיימים. בכלל החוקים הללו כ-80 חוקי עבודה וחוקים סוציאליים מובהקים וכן חוקי הפרורמה במס הכנסה ובמס ערך מוסף. חלק מ-350 החוקים הללו, בשיעור גדול מכפי שידענו בעבר, נתקבל על-פי הצעות פרטיות של חברי הכנסת.

לעומת זאת עלי לציין בצער, שהכנסת השמינית

חוברת כ"א, ישיבה צ"ז, כ"ו אדר תשל"ז (16 מארס 1977)
 — דברי יושב-ראש הכנסת לסיום עבודתה של הכנסת השמינית (ישעיהו); מסמכים שהונחו
 שולחן הכנסת (ישעיהו, לורך) —

ולירושלים עיר קדשנו, תפארתנו ובירת מדינתנו,
 נישא ברכה בקהל עם ובתרועת חג, במלאת עשור
 שנים לשיחרורה ולאחרונה, כעיר שהוכרה לה יחדיו.
 יהי רצון שתפרח ותשגשג ככל התפילות והציפיות של
 אבותינו, מדור דור, ושלנו אנו ובנינו אחרינו.

הנני מברך מעומק הלב, את כולכם יחד וכל אחד
 לחוד, שצור ישראל ינחה אתכם בעצות טובות ויברך
 פעלכם לטובת העם והמדינה, בכל תפקיד שתטלו על
 עצמכם, ויהיו הבריות והשלווה נחלת כולנו ונזכה
 לראות בבוא השלום אל גבולותינו, בעלייה גדולה לא-
 רץ, בהפרכת השממה ובבניין חברה המושחתת על אדני
 הצדק, השוויון ותיקון המידות.

שלום שלום לרחוק ולקרוב, וחג פסח שמח וכשר לכל
 בית ישראל.

כיושב-ראש הכנסת הנני מביע תודתי וברכתי, בשמי
 ובשם חברי, סגני היושב-ראש, לכל חברי הכנסת ולסי-
 עותיה מכל האגפים, על יחס האמון והכבוד שזכינו לו
 בעת מילוי תפקידנו, השתדלנו, חברי ואני, לנהוג באוב-
 ייקטיביות ובכבוד כלפי כולם, בין שהם נמנים עם
 האופוזיציה ובין שהם נמנים עם הקואליציה; ותגובת
 כולם כלפינו היתה כמובן דומה.

בשם כולכם אביע תודה וברכה לכל עובדי הכנסת,
 מכל הדרגות ומכל סוגי העבודה, על מסירותם במילוי
 תפקידיהם ובמתן שירותים יעילים לכנסת, לוועדותיה
 ולחבריה.

חברי הכנסת, הבה נישא כולנו ברכה לנשיא מדי-
 נתנו, לראש הממשלה ולחבריו השרים, לחיילי צבא
 הגנה לישראל, לאסירי ציון ברוסיה ובסוריה ולכל
 עם ישראל בארץ ובתפוצות הגולה.

כט. מסמכים שהונחו על שולחן הכנסת

כי הונחו היום על שולחן הכנסת מסקנות ועדת העבודה
 בנושא בעיות דיור בעכו.

היו"ר י. ישעיהו:

הישיבה האחרונה מן המניין של הכנסת השמינית
 נעולה.

היו"ר י. ישעיהו:

נשמע עתה הודעה על המסמכים שהונחו על שולחן
 הכנסת.

מוזכר הכנסת נ. לורך:

ברשות יושב-ראש הכנסת, הנני מתכבד להודיע

הישיבה ננעלה בשעה 08:15.

נספחות

א. סדר־היום לשיבות צ"ה—שצ"ז

- א. סקירת שר התיירות על פעולת משרדו ודיון.
- ב. חוק לתיקון פקודת שפיכתם של שמנים לתוך מי הים (מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ג. חוק לתיקון פקודת המיילדות (מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ד. סקירת שר העבודה ושר הסעד על פעולות משרדו ודיון.
- ה. סקירת שר המסחר והתעשייה על פעולות משרדו ודיון.
- ו. החלטות בדבר אישור הוראות:
- 1) צו שעת חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון מס' 39), תשל"ז—1977;
- 2) צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 62), תשל"ז—1977;
- 3) צו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 64), תשל"ז—1977;
- 4) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977;
- 5) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977;
- 6) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977;
- 7) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977;
- 8) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 14), תשל"ז—1977;
- 9) צו מס קנייה על טובין (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977.
- ז. חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 — הצעת חברי־הכנסת ש. ארליך וי. פלומין (קריאה ראשונה).
- ח. חוק העתיקות, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- ט. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יא. חוק הפסיכולוגים, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יב. חוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- יג. חוק יסוד: מבקר המדינה (קריאה ראשונה) — הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט.
- יד. חוק מבקר המדינה (הוראת מעבר), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה) — הצעת ועדת החוקה, חוק ומשפט.
- טו. שאילתות ותשובות.
- טז. סקירת שר השיכון והשר לקליטת העלייה על פעולות משרדיו — דיון.
- יז. חוק לייצוב פעילות כלכלית (הוראת שעה), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- יח. אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות — דיון.
- יט. בעיית הירידה מהארץ — דיון.
- כ. חוק התקציב לשנת הכספים 1977, תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- כא. חוק שירות הקבע בצבא־הגנה לישראל (גימלאות) (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- כב. מניעת צעדים גוספים המכוונים להקמת מונופול מוחלט בתחבורה הציבורית על־ידי מיוג "אגד" ו"דן" — דיון.
- כג. זילזול חברת "אגד" בירושלים כלפי אזרחים המש"תמשים בתחבורה הציבורית — דיון.
- כד. חוק יסוד: החקיקה (קריאה ראשונה).
- כה. חוק החקיקה (הוראות מעבר), תשל"ז—1976.
- כו. היקפן של השקעות במפעלים פטרוכימיים — דיון.
- כז. חוק שירות הציבור (מתנות), תשל"ז—1975 (קריאה ראשונה).
- כח. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 6), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- כט. חוק ההתגוננות האזרחית (תיקון מס' 7), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- ל. חוק הבחירות לכנסת התשיעית (הצבעה במכשיר הצבעה), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.
- לא. חוק התיכנון והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- לב. חוק מס מכירת צמודים, תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לג. חוק לתיקון פקודת העיריות (מס' 21), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לד. חוק הכשרות המשפטית והאמטרופסות (תיקון מס' 5), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה) — הצעת קבוצת חברי כנסת.

- לה. חוק התביעות של קרבנות השואה (הסדר הטי"פול) (תיקון מס' 3), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- לו. חוק לתיקון פקודת השותפויות, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- לז. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 12), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- לח. חוק השיפוט הצבאי (תיקון מס' 11), תשל"ו—1977 (קריאה ראשונה).
- לט. דו"ח ועדת חורב — דיון.
- מ. השיבושים החמורים בשירותים הציבוריים — דיון.
- מא. שידורים בטלוויזיה הפוגעים במוראל הציבור — דיון.
- מב. הדרכים לביצוע המלצות ועדת ראש הממשלה לנו"ע ר במצוקה — דיון.
- מג. פיטורי עובדים דרוזים בנמל חיפה — דיון.
- מד. התנחלויות בשומרון — דיון.
- מה. חילול שבת הפוגע ברגשות הציבור הדתי בבני ברק — דיון.
- מו. ההפרעות נגד ציבור דתי בבני ברק על רקע השבת והתנהגות המשטרה — דיון.
- מז. הקמת שתי תחנות כוח גרעיניות להפקת חשמל — דיון.
- מח. איכות הסביבה בישראל וההגנה עליה — דיון.
- מט. מעמד האשה בישראל — דיון.
- נ. היערכות החינוך בשנות המצוקה — דיון.
- נא. המצב במוסדות לילדים בארץ — דיון.
- נב. יצירת בהלה משקית כתוצאה מהדלפות על פיחות גדול הצפוי בקרוב, עליית המדד ב-4% בחודש נובמבר וההתייקרות הגדולה העומדת בשער — דיון.
- נג. דרישה להסגרתו של המחבל אבו-דאוד לישראל — דיון.
- נד. פריקת העול של איסור הוצאה דיבה ולשון הרע והשלכותיה — דיון.
- נה. הסכם סאדא-חוסייני — דיון.
- נו. חינוך החברתי והכלכלי של עיירות הפיתוח והיחלצות לבלוימת ממדי עבריינות הנוער — דיון.
- נז. חוק התיכונן והבנייה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- נח. חוק בתי המשפט (תיקון מס' 8), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- נט. חוק סדר הדין הפלילי (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- ס. חוק דיני העונשין (האונת סתר), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
- סא. חוק הפיקוח על מצרכים ושירותים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- סב. חוק החזנים האחידים (תיקון מס' 2), תשל"ה—1975 (קריאה ראשונה).
- סג. חוק כפיית קיום פסקי דין, תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- סד. הצעות סיעות הליכוד וחזית תורתית שלא יחול דין רציפות על הצעת חוק האיגוד השישי תופי, תשל"ב—1971.
- סה. חוק שיפוט בענייני התרת נישואין (מקרים מיוחדים) (תיקון), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- סו. חוק לתיקון פקודת המבחן (מס' 2), תשל"ב—1972 (קריאה ראשונה).
- סז. חוק לתיקון פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח) (מס' 4), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- סח. חוק ההתיישבות החקלאית (סייגים לשימוש בקרקע חקלאית ובמים) (תיקון), תשל"ג—1973 (קריאה ראשונה).
- סט. חוק להארכת תוקף של תקנות שעת-חירום (הגבלת התנועה של כלי רכב), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- ע. חוק מילווה מלחמה ומימון רכש (תיקון מס' 3), תשל"ז—1976 (קריאה ראשונה).
- עא. חוק המועצה לענף הלול (תיקון מס' 2), תשל"ו—1976 (קריאה ראשונה).
- עב. חוק להארכת תקפן של תקנות שעת-חירום (הסדרים בעקבות שינוי שער המטבע), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עג. חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עד. חוק המקדמה (מס' 2), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עה. חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עו. חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עז. חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עח. חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- עט. חוק השיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- פ. חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).

- צ. החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות.
 צא. חוק מס עזובון (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צב. חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צג. חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צד. חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צה. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צו. חוק רשות שדות התעופה תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צז. הצעות לסדר-היום.
 צח. חוק יסוד : הכנסת (תיקון מס' 6) (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 צט. חוק הבחירות לכנסת (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
- פא. חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פב. חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פג. חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פד. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פה. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 30), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
 פו. חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פז. חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977 (קריאה שנייה וקריאה שלישית).
 פח. חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).
 פט. חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977 (קריאה ראשונה).

ב. הצעות לסדר-היום לשיבות שצ"ה—שצ"ז

- לבנבראון, י. בן-מאיר, מ. בן-פורת ומ. פעיל.
 ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית — הצעות חברי-הכנסת : ח. לנדאו, א.

ג. הצעת חוק לתיקון פקודת שפיכתם של שמנים לתוך מי הים (מס')

(3), תשל"ז—1977

1. תיקון סעיף 3 בסעיף 3 לפקודת שפיכתם של שמנים לתוך מי הים, 1936¹ (להלן — הפקודה), במקום "מאה וחמישים אלף" יבוא "חמש מאות אלף".
2. תיקון סעיף 3א בסעיף 3א לפקודה —
  - (1) בסעיף קטן (1), לפני "למנהל הנמל" יבוא "ליועץ המשפטי לממשלה או לבא-כוחו או";
  - (2) בסעיף קטן (3), לפני "מנהל הנמל" יבוא "היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו או" ואחרי "כדי לחייב את" יבוא "היועץ המשפטי לממשלה או את בא-כוחו או את".
3. תיקון סעיף 3ב בסעיף 3ב לפקודה, במקום "עשרים וחמישה אלף" יבוא "מאה אלף" ובמקום "חמישים אלף" יבוא "מאתיים אלף".
4. תיקון סעיף 3ג בסעיף 3ג לפקודה, לפני "שילם אדם את הקנס" יבוא "בכפוף לאמור בסעיף 7א, אם".
5. תיקון סעיף 3ד בסעיף 3ד לפקודה, אחרי סעיף קטן (2) יבוא : "3) לעניין סעיף זה אין נפקא מינה אם נמסרה לאדם גם הודעה לפי סעיף 7א או לאו".
6. תיקון סעיף 3ה בסעיף 3ה לפקודה, אחרי "לתשלמו של הקנס" יבוא "או לתשלומן של הוצאות הניקוי".
7. תיקון סעיף 5 בסעיף 3ה לפקודה, במקום "עשרים וחמישה אלף" יבוא "מאה אלף".
8. החלפת סעיף 7 במקום סעיף 7 לפקודה יבוא : "7. חבות בהוצאות ניקוי

¹ ע"ר 1936, תוס' 1, עמ' 216; ס"ח תשכ"ו, עמ' 42; תשל"ג, עמ' 2.

(3) הודיע אדם שנמסרה לו הודעת חיוב על כפירתו כאמור בסעיף קטן (2) (ב), ידון בית-המשפט הנקוב בהזמנה בחיוב בהוצאות בלבד.

76. סדרי דין שר המשפטים רשאי לקבוע דין מיוחדים לענין יין סעיפים 7 ו-7א.

77. יעוד קנסות האקמה קרן כאמור בסעיף 77 ישולם לה כל קנס שהוטל בשל עבירה לפי פקודה זו.

77. קרן למניעת זיהום הים (1) שר התחבורה רשאי, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להתקין תקנות בדבר כינונה של קרן למניעת זיהום הים במסגרת משרד התחבורה.

(2) מטרת הקרן תהיה לרכז את האמצעים הכספיים ללחימה בזיהומי ים, למניעת זיהום הים והחופים, לניקויים ולפיקוח עליהם.

(3) כספי הקרן ייועדו למטרותיה בלבד ויוצאו לפי הוראות שר התחבורה.

(4) בנוסף על הכספים שיועמדו לרשות הקרן מתקציב המדינה, מקנסות לפי סעיף 77 ומאגרות לפי סעיף 77, תהיה הקרן רשאית לקבל כספים והקצבות מכל אדם לקידום מטרותיה ופעולותיה.

(5) שר התחבורה יקבע בתקנות, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, את סדרי פעולתה של הקרן.

77. אגרה להגנת איכות הסביבה (1) שר התחבורה רשאי, באישור ועדת הפנים ואיכות הסביבה של הכנסת, להטיל בתקנות אגרה להגנת איכות הסביבה הימית על בעלי כלי שיט או מפעיליהם וכן על בעליהם או מפעיליהם של מיתקנים ביבשה או בים שמהם עלול להישפך או להיות מזוהם שמן לתוך כל מים שפקודה זו חלה עליהם.

(2) דרכי קביעת האגרה, סיווגה לפי סוגי כלי השיט או המיתקנים, תעסוקתם, מטעניהם, או כל מבחן אחר, דרכי גבייתה, וכל הסדר אחר לענין האגרה, ייקבעו בתקנות כאמור.

(3) ההכנסות מאגרה ישולמו לקרן שהוקמה כאמור בסעיף 77.

9. תיקון סעיף 8

במקום סעיף 8 (2) לפקודה יבוא :

"(2) קנס והוצאות שהטיל בית-המשפט בהליכים נגד בעל כלי שיט או קברניטו על עבירה לפי פקודה זו, ושלא שולמו במועד ובדרך שקבע בית-המשפט, רשאי בית-המשפט להורות שהסכום שלא שולם יגבה בדרך של עיקול, תפיסה ומכירה של כלי השיט, תחמושתו, רהיטיו ומכשיריו; הוראה זו אינה גורעת מסמכויות אחרות של בית-המשפט לענין אכיפת התשלום."

(1) מי שהורשע בעבירה לפי סעיף 3 חייב בתשלום הוצאות שהוציא אדם אחר —

(א) לניקוי הים, החוף וכל אשר זוהם בשל מן שנשפך או הזורם אגב ביצוע העבירה ;

(ב) לאיתור השמן שנשפך או הזורם, למניעת עת זיהום ממנו ולהדברתו, ולצימצום הנזק שגרם.

(2) בית-המשפט שהרשיע אדם בעבירה על סעיף 3 רשאי בגזר הדין, בנוסף לכל עונש שיטיל, לחייב אותו בתשלום ההוצאות כאמור בסעיף קטן (1), יהא סכומן אשר יהא, אם הוגשה לו על כך בקשה מאת מי שהוציאן. (3) החלטה בענין הוצאות לפי סעיף זה, דינה לענין עירעור הנאשם ולענין גביית הסכום שנפסק כפסדין של אותו בית-משפט שניתן בתובענה אזרחית.

(4) הורשעו בעבירה כאמור בסעיף קטן (1) יותר מאדם אחר, רשאי בית-המשפט, בהחלטתו לפי סעיף זה, להטיל את ההוצאות על כולם יחד, או על מקצתם, או על כל אחד מהם לחוד, הכל כפי שנראה לבית-המשפט בנסיבות הענין, ורשאי הוא, לענין זה, לקבוע את החלק בסכום ההוצאות שתשלמו יחד על כל אחד מהחייבים.

(5) לא פסק בית-המשפט בבקשה לפי סעיף זה לגופו, לא יגרע הדבר מוכותו של מי שהוציא את ההוצאות לתובען בתובענה רגילה.

9א. הודעת חיוב בהוצאות אגב מתן ברירת קנס

(1) נמסרה לאדם הזמנה עם ברירה לשלם קנס כאמור בסעיף 3א (1), רשאי מי שמסר לו את ההזמנה לצרף להזמנה הודעת חיוב לגבי סכום ההוצאות שהוצאו למטרה מהמטרות המפורטות בסעיף 7 (1); הודעת החיוב תפרש את הזכאי לסכום ההוצאות הנקוב בה.

(2) מי שנמסרה לו הודעת חיוב כאמור בסעיף קטן (1) רשאי לעשות אחת מאלה :

(א) תוך שלושים יום מיום המסירה לשלם לבית-המשפט הנקוב בהזמנה, או לשלוח אליו בדואר, את הסכום הנקוב בהודעת החיוב, בנוסף על כל סכום הקנס שפורט בהזמנה, ואם עשה כן, רואים אותו כאילו הודה באשמה לפני בית-המשפט, הורשע ונשאו את עונשו, והסכום ששולם יעמד לזכותו של הזכאי לו על-פי הודעת החיוב ;

(ב) תוך שלושים יום מיום המסירה להודיע לבית-המשפט הנקוב בהזמנה על כפירתו בסכום הנקוב בהודעת החיוב ויחד עם זאת לשלם בבית-המשפט האמור או לשלוח אליו בדואר את סכום הקנס שפורט בהזמנה, ואם עשה כן, רואים אותו כאילו הודה באשמה לפני בית-המשפט, הורשע ונשאו את עונשו, וכופר בסכום ההוצאות.

הסתטיגויות לחוק הנ"ל

הסכום הנקוב בהודעת החיוב בהור"צארת כאמור בסעיף 7א (1) ובית-המשפט הרשיעו על העבירה, יטיל עליו בית-המשפט קנס לא פחות מסכום הקנס שנקבע לאותה עבירה לפי סעיף 3ב, זולת אם הוכיח הנאשם נסיבות מיוחדות שיפורשו בגזר הדין להצדקת הטלת קנס נמוך יותר, ור"שאי הוא להטיל עליו הוצאות המשפט בסכום שיקבע, בין שהתייצב לדין ובין שנשפט שלא בפניו."

לסעיף 7

שר התחבורה, י. ארידור, ב.צ. קשת וי. בארי מציעים:

במקום "מאה אלף" יבוא "שישים ושניים וחמש מאות".

לסעיף 8

שר התחבורה מציע:

(1) בסעיף 7ד (3) לפקודה, יבוא בסופו: "בהתייעצות עם שר האוצר".

(2) במקום סעיף 7א לפקודה יבוא:

"7א. הודעת חיוב בהוצאות אגב מתן ברירת קנס

(1) נמסרה לאדם הזמנה עם ברירה לשלם קנס כאמור בסעיף 3א (1), רשאי מי שמסר לו את הזמנה לצרף להודעת הודעת חיוב לגבי סכום ההוצאות שהוצאו למטרה מהמטרות בסעיף 7 (1); הודעת החיוב תפרש את הזכאי לסכום ההוצאות הנקוב בה.

(2) מי שנמסרה לו הודעת חיוב כאמור בסעיף קטן (1) רשאי, תוך שלושים יום מיום המסירה, לשלם בבית-המשפט הנקוב בהזמנה, או לשלוח אליו בדואר את הסכום הנקוב בהודעת החיוב, בנפרד על כל סכום הקנס שפורט בהזמנה, ואם עשה כן, רואים אותו כאילו הודה באשמה לפני בית-המשפט, הורשע ונ"שאי את עונשו, והסכום ששולם יעמוד לזכותו של הזכאי לו על-פי הודעת החיוב."

לסעיף 3

שר התחבורה, י. ארידור, י. בארי וב.צ. קשת מציעים:

(1) במקום "מאה אלף" יבוא "שישים ושניים אלף וחמש מאות".

(2) במקום "מאתיים אלף" יבוא "מאה ועשרים וחמישה אלף".

לסעיף 4

שר התחבורה מציע:

אם תתקבל ההסתייגות לסעיף 8 ינוסח סעיף 4 כך:

4. החלפת סעיף 3ג

במקום סעיף 3ג לפקודה יבוא:

"3ג. דינו של משלם הקנס וההוצאות שילם אדם את הקנס כאמור בסעיף 3א (2) ואת הסכום הנקוב בהודעת החיוב כאמור בסעיף 7א (1), רואים אותו כאילו הודה באשמה לפני בית-המשפט, הורשע ונשא את עונשו."

לסעיף 5

שר התחבורה מציע:

אם תתקבל ההסתייגות לסעיף 8 ינוסח סעיף 5 כך:

5. החלפת סעיף 7ד

במקום סעיף 7ד לפקודה יבוא:

"7ד. דינו של מי שאינו משלם את הקנס וההוצאות

(1) לא שילם אדם את הקנס ויחד עמו את הסכום הנקוב בהודעת החיוב בהוצאות, כולו או מקצתו, אך שילם את הסכום הנקוב בהודעת החיוב אך לא שילם את הקנס — ר"שאי את ההזמנה שנמסרה לו כאילו היתה הזמנה למשפט וכתב אישום שהומצאו ונמסרו לו על פי סימן ד' וסימן ה' של פרק ד' לחוק סדר הדין הפלילי, תשכ"ה—1965.

(2) לא שילם אדם את הקנס ואת

ד. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות היטלים

מס' 39), תשל"ז—1976², שכתוצאה מהן מוגדל היטל או מוטל היטל על טובין שהיו פטורים ממנו.

בהתאם לתקנה 3 לתקנות שעת-חירום (תשלומי חובה), תשי"ח—1958¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו שעת-חירום (שיעור תשלום חובה) (תיקון

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 175; תשל"ל, עמ' 49; תשל"ג, עמ' 84; תשל"ד, עמ' 90; תשל"ו, עמ' 48.
² ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 185, עמ' 178.

ה. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט 1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת

¹ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 303; תש"ך, עמ' 18.
² ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 186, עמ' 183.

ו. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות מכס או המטילות מכס

בהתאם לסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט 1949¹, מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת

¹ ס"ח 19, תש"ט, עמ' 154; ס"ח 303; תש"ך, עמ' 18.
² ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 187, עמ' 196.

ז. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.
³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 186, עמ' 180.

ח. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.
³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 186, עמ' 182.

ט. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסי מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ך, עמ' 18.
³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 187, עמ' 188.

י. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

(תיקון מס' 13), תשל"ז—1977⁸, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממינו.

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסים מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

- ¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- ² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- ³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 187, עמ' 191.

יא. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

(תיקון מס' 14), תשל"ז—1977⁸, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממינו.

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסים מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

- ¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- ² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- ³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 187, עמ' 192.

יב. החלטה בדבר אישור הוראות המגדילות או המטילות מס קנייה על טובין

(תיקון מס' 15), תשל"ז—1977⁸, שכתוצאה מהן מוגדל מס קנייה או מוטל מס קנייה על טובין שהיו פטורים ממינו.

בהתאם לסעיף 3 (ב) לחוק מס קנייה (טובין ושירותים), תשי"ב—1952¹, וסעיף 2 (א) לחוק מסים מכס ובלו (שינוי תעריף), תש"ט—1949², מחליטה הכנסת לאשר אותן הוראות בצו מס קנייה על טובין

- ¹ ס"ח תשי"ב, עמ' 344; תשכ"ב, עמ' 44.
- ² ס"ח תש"ט, עמ' 154; תש"ד, עמ' 18.
- ³ ק"ת תשל"ז, שיעורי מק"ח 187, עמ' 194.

יג. הצעת חוק הטיס (בתעופה האזרחית), תשל"ז—1977

פרק א': פרשנות

"חייל" — חייל שהוענקה לו סמכות מעצר לפי סעיף 4 לפקודה;

"כלי-טיס ישראלי", "כלי-טיס צבאי" — כמשמ"עוהם בחוק הטיס (עבירות ושיפוט), תשל"א—1971⁴;

"מיתקן תעופתי"² לרבות חצרים המוחזקים בידי מפעיל כלי טיס ומסופי נוסעים או מטען המוציאים מחוץ לשדה-תעופה או למנחת;

"מכשיר עזר לתעופה" — מכשיר או מיתקן, אף שאינו מצוי בכלי טיס, בשדה-תעופה או במנחת, והוא משמש כעזר לניווט כלי טיס בטיסה, לגישה שלו או לקשר אתו;

1. הגדרות

בחוק זה —

- "איש בטחון" — אדם שהסמיכו לכך שר המש-טרה או מל ששר המשטרה הסמיך לכך;
- "הפקודה" — פקודת סדר הדין הפלילי (מעצר והי-פוש) (נוסח חדש), תשכ"ט—1969¹;
- "חבר הג"א" — חבר הג"א כמשמעותו בחוק ההת-גוננות האזרחית, תשי"א—1951², שהוענקה לו סמ-כות מעצר לפי סעיף 4 לפקודה;
- "חומר נפץ" — כמשמעותו בחוק חמרי נפץ, תשי"ד—1954³;

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 12, עמ' 284.

² ס"ח תשי"א, עמ' 78.

³ ס"ח תשי"ד, עמ' 64.

⁴ ס"ח תשל"א, עמ' 60.

"מפעיל" —

עיל מכוח החוק האמור או תקנות על פיו;
 "שדה תעופה", "מנחת" — כמשמעותם בחוק הטיס,
 1927;
 "השר" — שר התחבורה.

(1) לענין כלי-טיס — לרבות בעליו, שוכרו
 או המטיס אותו;
 (2) לענין מנחת — בעל רשיון למנחת לפי
 חוק הטיס, 1927⁵, או מי שנתמנה כדין כמפ-

פרק ב': הוראות בטחון

האפשר גם לבעלי המקרקעין שההוראה חלה עליהם הם או למחזיק בהם; הודעה על מתן ההוראה תפורסם ברשומות, ובה ציון שדה-התעופה או המנחת שלגביה ניתנה ההוראה, מקום ההפקדה של מפה או מסמך אחר המתארים את גבולות המקרקעין שההוראה חלה עליהם והשעות שבהן ניתן לעיין במפה או במסמך האמור.

(ד) מנהל שדה-תעופה או מפעיל מנחת ומי שפועל על מטעמם רשאים, לשם ביצוע הוראה לפי סעיף קטן (א), להיכנס למקרקעין שההוראה חלה עליהם ולנקוט את האמצעים הסבירים לביצועה, לרבות הצבת מכשירים וציוד אחר במקרקעין וגידורם.

(ה) לענין סעיף זה, אמצעי בטחון הם אמצעים הנועדים לבטחונם של שדה-תעופה או המנחת, של כלי הטיס המצויים או העשויים להימצא בהם או של בני-אדם או טובין המצויים או העשויים להימצא בהם.

(ו) סעיף זה יחול לגבי מכשיר עזר לתעופה ולגבי האחראי על הפעלתו, בשינויים המחוייבים.

(ז) הוראה את עצמו נפגע על-ידי הוראה שניתנה לפי סעיף זה לגבי שדה-תעופה פלוני, לגבי מנחת פלוני או לגבי מכשיר עזר לתעופה פלוני, רשאי לערער עליה לפני ועדת ערעור שהוקמה לפי הפ"ק החמישי לחוק להסדר תפיסת מקרקעין בשעת חירום, תשי"א—1949⁶, והפרק האמור יחול על הערער בתיאומים אלה:

(1) בכל מקום שמדובר ברשות המוסמכת קרי "השר";

(2) בכל מקום שמדובר בצו דיור או בצו תפיסת מקרקעין קרי "הוראה";

(3) בכל מקום שנאמר "הדרוש לכל תכלית מן התכליות הנזכרות בסעיף 3 (ב)" קרי "הח" יוני לבטחון התעופה האזרחית".

(ח) ניתנה הוראה לפי סעיף קטן (א) והיתה בה הגבלה של השימוש בזכות הגלויות לבעלות במ"קרקעין שעליהם ניתנה ההוראה, כאמור בסעיף 3 (ד) לפקודת הרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943⁷, ישולמו פיצויים מאוצר המדינה כאילו הגיבלות אלה הוטלו מכוח הפקודה האמורה, ולענין סעיף 12 לפקודה האמורה יבוא במקום המועד של פירסום ההודעה על הכוונה לרכוש את המ-

2. הוראות בטחון למפעיל כלי-טיס

השר רשאי להורות למפעיל כלי-טיס לנקוט אמצעים לבטחון של הולכת בני-אדם או הובלת טובין בכלי הטיס, לרבות אמצעים הנוגעים להימצאות בני-אדם או טובין בסביבת כלי הטיס או הנוגעים לציוד שבו או לתיקונים ולשינויים שיבוצעו במבנהו, הכל כפי שיפרט בהוראה.

3. הוראות בטחון למפעיל מנחת ולמנהל מיתקן תעופתי

השר רשאי להורות למפעיל מנחת ולמנהל מיתקן תעופתי לנקוט אמצעים שיפורטו בהוראה לבטחונם של אלה:

(1) המנחת או המיתקן התעופתי וכל חלק מהם;

(2) כלי-טיס המצויים או העשויים להימצא במנחת או במיתקן התעופתי;

(3) בני-אדם או טובין המצויים או העשויים להימצא במנחת או במיתקן התעופתי.

4. דרכי מתן ההוראות

הוראה לפי סעיפים 2 או 3 יכול שתהיה כללית, לפי סוגים או אישית.

5. חובת נקיטת אמצעי בטחון

לא יוליד מפעיל כלי-טיס אדם בכלי הטיס ולא יוביל בו טובין, ולא יפעיל מפעיל מנחת את המנחת ומנהל מיתקן תעופתי או המיתקן התעופתי, אלא אם ננקטו בכלי הטיס, במנחת או במיתקן התעופתי, לפי הענין, האמצעים שניתנה עליהם הוראה לפי סעיפים 2 או 3.

6. מקרקעין פגועים לשדות-תעופה, למנחתים ולמכשירי עזר לתעופה

(א) ראה השר שהדבר חיוני לבטחון התעופה האזרחית, רשאי הוא בהוראה להסמיך מנהל שדה-תעופה או להורות למפעיל מנחת לנקוט אמצעי בטחון במקרקעין הסמוכים לשדה-תעופה או למנחת, הכל כפי שיפורט בהוראה.

(ב) הוראה כאמור בסעיף קטן (א) יכול שתהיה כללית או לסוגים של שדות-תעופה או מנחתים או לשדה-תעופה או מנחת פלוני.

(ג) הוראה כאמור בסעיף קטן (א) שניתנה גם לגבי שדה-תעופה או מנחת פלוני תומצא ככל

⁵ חוקי א"י, כרך ג', עמ' 2551; ע"ר 1939, תוס' 2, עמ' 569; ס"ח תשי"י, עמ' 63; תשל"ב, עמ' 148.

⁶ ס"ח תשכ"ט, עמ' 226; תשל"ד, עמ' 34.

⁷ ע"ר 1943, תוס' 1, עמ' 32.

מור בסעיפים 2 או 3, או כדי לבדוק אם נתקיימו הוראות חוק זה והתקנות על פיו.

(ב) איש בטחון או שוטר רשאי להיכנס לכלי-טיס, למנחת, למיתקן תעופתי ולמקרקעין שניתנה עליהם הוראה לפי סעיף 6 ולכל מבנה או מיתקן בהם, ולערוך בהם חיפוש, הכל כדי לבדוק אם נתקיימו הוראות חוק זה והתקנות על פיו.

(ג) ראה איש בטחון או שוטר שבתנועתו של כלי-טיס על פני הקרקע, בהמראתו או בנחיתתו יש משום סיכון לבטחון התעופה האזרחית או שלא נתקיימה בכלי הטיס הוראה מהוראות לפי פרק זה, רשאי הוא, בתיאום עם יחידת הפיקוח על התעבורה האווירית הנוגעת לעניין, לנקוט האמצעים הדרושים כדי לעצור את כלי הטיס או לא-סור את המראתו או נחיתתו, הכל כשאינו בכך משום סיכון לבטיחות הטיסה.

(ד) על כניסת איש בטחון או שוטר ועל חיפוש, כאמור בסעיף קטן (ב), יחולו הוראות סעיפים 26 עד 29 לפקודה, בשינויים המחוייבים.

קרקעין המועד שבו פורסמה ההוראה לפי סעיף קטן (ג); תשלום הפיצויים איננו תנאי מוקדם לשימוש בסמכויות לפי סעיף קטן (ד).

7. אמצעי בטחון בחלק המוחזק בידי אחר היה חלק משדה-תעופה, ממנחת, ממיתקן תעופתי או ממכשיר עזר לתעופה מוחזק בידי מי שאינו מנהל שדה-תעופה, מפעיל המנחת, מנהל המיתקן התעופתי או האחראי על הפעלתו של מכשיר העזר לתעופה, לפי העניין, יהא מנהל שדה-תעופה, האחראי על הפעלת מכשיר העזר לתעופה וכל המוסמך לנקיטת אמצעי בטחון לפי חוק זה, רשאי לנקטם באותו חלק אף-על-פי שהוא מוחזק בידי אחרים ולנקוט אמצעים הסבירים לביצועם.

8. פיקוח על נקיטת אמצעי בטחון
(א) השר רשאי להורות למפעיל כלי-טיס, למפעיל מנחת, למנהל מיתקן תעופתי או לאחראי על הפעלתו של מכשיר עזר לתעופה, למסור לו כל מידע המצוי ברשותם בדבר אמצעי הבטחון כא-

פרק ג': סמכויות חיפוש, זיהוי וביצוע

9. סמכויות עזר
(א) כל אחד מהמנויים בסעיף 10 רשאי לערוך חיפוש —
(1) בכליו או על גופו של אדם או בכלי-רכב אגב כניסת האדם או כלי-הרכב לשדה-תעופה, למנחת או למיתקן תעופתי או אגב שהייתם שם;
(2) בכליו או על גופו של אדם לפני עלייתו לכלי-טיס, אגב שהייתו בכלי-טיס או בסמוך לירידתו ממנו;
(3) במטען ובטובין אחרים לפני הכנסתם לשרדה-תעופה, למנחת או למיתקן תעופתי, לפני העלתם לכלי-טיס, בסמוך להורדתם מכלי-טיס, או אגב הימצאם בכל אלה;
(4) בכלי-טיס אגב כניסתו לשרדה-תעופה או למנחת או בעת שהייתו בהם —

10. הרשאים לערוך חיפוש
(א) אלה הרשאים לערוך חיפוש כאמור בסעיף 9:
(1) איש בטחון;
(2) שוטר;
(3) חייל;
(4) חבר הג"א.

(ב) במילוי תפקידו לפי פרק זה יציג איש בטחון על-פי דרישה תעודה המעידה על תפקידו שניתנה מאת שר המשטרה או ממי ששר המשטרה הסמיך לכך.

11. תחולת הפקודה
(א) הסמכויות של שוטר לפי הפקודה לעניין תפיסת חפץ שנחגלה אגב חיפוש לפי חוק זה יהיו גם לאיש בטחון, לחייל ולחבר הג"א הרשאים לערוך חיפוש כאמור בסעיף 9, והוראות הפרק הרביעי לפקודה יחולו על החפץ הנתפס, בשינויים המחוייבים.

(ב) הפרק החמישי לפקודה יחול על חיפוש ותפיסה לפי חוק זה כאילו נערכו לפי הפקודה.

(ב) כל אחד מהמנויים בסעיף 10 רשאי לדרוש מאדם המצוי בשדה-תעופה, במנחת או במיתקן תעופתי להודות לפניו.
(ג) סירב אדם שיערך בכליו, על גופו, במטען או בטובין אחרים חיפוש בנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) בידי המוסמך לכך, או סירב להודות כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי המוסמך לעריכת החיפוש או לדרישת ההודות, בלי שייגרע מסמכותו לבצע את החיפוש על אף הסירוב —

(ג) סירב אדם שיערך בכליו, על גופו, במטען או בטובין אחרים חיפוש בנסיבות המפורטות בסעיף קטן (א) בידי המוסמך לכך, או סירב להודות כאמור בסעיף קטן (ב), רשאי המוסמך לעריכת החיפוש או לדרישת ההודות, בלי שייגרע מסמכותו לבצע את החיפוש על אף הסירוב —

פרק ד': חובות מפעיל כלי טיס

התעופה, במנחת או במיתקן התעופתי לפי ההוראות שניתנו למפעיל לפי פרק ב'.

(ב) מפעיל כלי-טיס רשאי לסרב להוליך בכלי הטיס אדם ולהוביל בו מטען או טובין אחרים אם בנסיבות העניין יש מקום לחשד שבאותה הוראה לכה או הובלה יש משום סיכון בטחון הציבור.

13. הסכם מכללא

(א) כל הרוכש ממפעיל כלי-טיס זכות לתובלה אווירית של בני-אדם, מטען או טובין אחרים, ייחשב כאילו הסכים לכך שזכותו של המפעיל היא לסרב לבצע את התובלה בנסיבות כאמור בסעיף 12.

(ב) סעיף זה יחול, בנוסף למפעילים של כלי-טיס שעליהם הוא חל לפי סעיף 22, גם על מפעיל כלי-טיס שאינו כלי-טיס ישראלי, אם הטיסה המוסכמת כוללת נחיתה או המראה בישראל.

(ג) לעניין סעיף זה, "זכות לתובלה אווירית" — לרבות שכירות של כלי הטיס, כולו או מקצתו, לתובלה של בני-אדם, מטען או טובין אחרים.

12. אימורי הולכה החובלה

(א) מפעיל כלי-טיס —

(1) לא יוליך בכלי הטיס אדם שאינו מסכים שיבוצע בכליו או על גופו חיפוש כאמור בסעיף 9;

(2) לא יוביל בכלי הטיס מטען או טובין אחרים אם מי שהמטען או הטובין בשליטתו אותה שעה אינו מסכים שיבוצע בהם חיפוש כאמור בסעיף 9;

(3) לא יוליך בכלי הטיס אדם אם אמצעי החיפוש שעל המפעיל לקיימם בשדה-התעופה, במנחת או במיתקן התעופתי לפי ההוראות שניתנו למפעיל, לפי פרק ב', אינם מאפשרים למעשה את ביצועו של החיפוש באותו מקרה;

(4) לא יוביל בכלי הטיס מטען או טובין אחרים אם הם אינם ניתנים למעשה לבדיקה באמצעי החיפוש שעל המפעיל לקיימם בשדה

פרק ה': איסור נשיאת כלי-נשק וחמרי נפץ

רטים בסעיף 14 לפי כללים שקבע שר התחבורה;

(2) אדם המוביל כלי-נשק או חמרי נפץ בכלי-טיס, אם הם אינם מצויים בהישג ידו בזמן הטיסה והוא הודיע מראש על כך למפעיל כלי הטיס, והמפעיל הסכים להובלה כאמור;

(3) אדם הנושא כלי-נשק או חמרי נפץ בשדה-תעופה, מנחת או מיתקן תעופתי, והוא הודיע מראש על כך למנהל שדה-התעופה, למפעיל המנחת או למנהל המיתקן התעופתי והם הסכימו לנשיאתם.

(ב) כללים לפי סעיף קטן (א) אינם טעונים פירוש ברשומות.

(ג) הממשלה רשאית לקבוע סוגים נוספים של בני-אדם שעליהם לא יחול סעיף 14; קביעה כאמור אינה טעונה פירוש ברשומות.

14. האיפורים

לא ישא אדם על גופו, בכליו, במטענו או בטובין אחרים שלו או של אחרים ולא יחזיק במקום אחר או בכל דרך אחרת כלי-נשק או חמרי נפץ —

(1) בכלי-טיס;

(2) בשדה-תעופה, במנחת או במיתקן תעופתי;

(3) במקרקעין שניתנה עליהם הוראה לפי סעיף 6;

(4) במכשיר עזר לתעופה.

15. סייג לאיפורים

(א) סעיף 14 לא יחול על —

(1) איש בטחון, שוטר, חייל או חבר הג"א המורשים או הנדרשים כדין לשאת בתוקף תפקידם כלי-נשק או חמרי נפץ במקומות המפור-

פרק ו': הוראות שונות

16. עונשין

(ג) העובר על הוראות סעיף 14, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 100,000 לירות.

(ד) המפריע במתכוון לאיש בטחון, לשוטר, לחייל או לאיש הג"א, או למי שפועל כדין לפי סעיף 6 (ד) או (ו) בביצוע צו לפי סעיף 6 (א), במילוי תפקידיהם לפי חוק זה, דינו — מאסר שנתיים או קנס 100,000 לירות.

(א) העובר על הוראות סעיפים 5 או 12 (א), או מוסר מידע כאמור בסעיף 8 (א) שהוא יודע או חייב לדעת שהוא כוזב, דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 250,000 לירות.

(ב) מי שנדרש למסור מידע כאמור בסעיף 8 (א) והוא סירב או נמנע למסרו, דינו — מאסר שנה או קנס 100,000 לירות.

(1) כלי-טיס — תחול על כלי-טיס ישראלי, בכל מקום שהוא ועל כלי-טיס אחר כל עוד הוא נמצא בישראל, ועל מפעיליהם של אלה;
 (2) מיתקן תעופתי — תחול גם על מיתקן תעופתי כאמור המצוי מחוץ לישראל אם הוא מוחזק או מנוהל בידי מפעיל ישראלי.

(ב) בלי לגרוע מהאמור בסעיף קטן (א) רשאי השר ליתן למפעיל כלי-טיס שאינו כלי-טיס יש-ראלי הוראות לגבי טיסה לישראל או ממנה כאילו כלי הטיס היה כלי-טיס ישראלי.

23. תיקון חוק דיני העונשין (עבירות חוץ) בסעיף 2(ב) לחוק דיני עונשין (עבירות חוץ) (נוסח משולב), תשל"ג—1973, אחרי פסקה (12) יבוא:

"(13) חוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), תשל"ז—1977."

24. תיקון חוק סמכויות חיפוש בשעת-חירום (הוראה שעה), תשכ"ט—1969 —

(1) בסעיף 1, הגדרות "מנחת" ו"שדה-תעופה" — יימחק;

(2) בסעיף 2 (א) —

(א) בפסקה (1), המלים "בשדה-תעופה או במנחת" — יימחק;

(ב) פסקה (2) — בטלה;

(ג) בפסקה (5), המלים "בכלי-טיס" — יימחקו.

25. חרכת התייעצות

הממשלה תקבע עניינים שבהם יתייעץ השר, בכונן להשתמש בסמכויותיו לפי חוק זה, עם ראש הממשלה או מי שהוא מינה לכך או עם שר הבטחון או מי שהוא מינה לכך; קביעה כאמור אינה טעונה פירסום ברשומות.

26. ביצוע ותקנות

השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להת-קין תקנות בכל עניין הנוגע לביצועו.

27. הוראות מעבר

(א) הוראות בעניינים שפרק ב' דן בהם, אשר ניתנו מכוח חוק רישוי שירותי התעופה, תשכ"ג—1963, לפני תחילתו של חוק זה, בין כתנאי לר-שיון ובין בדרך אחרת, רואים אותם מיום תחילתו של חוק זה כאילו ניתנו מכוח הסמכויות שב-פרק ב'.

(ב) כל עוד לא החליטה הממשלה לפי סעיף 25 רשאי השר לקבוע כללים לפי סעיף 15 (א), ובלבד שתקפם יספק לא יאוחר משלושה חוד-שים מיום תחילתו של חוק זה.

(ה) הורשע אדם בעבירה לפי סעיף זה, רשאי בית-המשפט, בנוסף לכל עונש אחר שיטיל —

(1) לבטל רשיון ההפעלת כלי-טיס שניתן לנש-פט לפי סעיף 2 לחוק רישוי שירותי התעופה, תשכ"ג—1963,⁸ להתלותו לתקופה שיקבע, לש-נות את תנאיו או לפסול את הנשפט מלקבל רשיון כאמור;

(2) לבטל רשיון מנחת שניתן לנשפט לפי סעיף 9 לחוק הטיס, 1927, להתלותו לתקופה שיק-בע, לשנות את תנאיו או לפסול את הנשפט מלקבל רשיון כאמור;

(3) לבטל רשיון עובד טיס שניתן לנשפט לפי חוק הטיס, 1927, והתקנות על פיו, להת-לותו לתקופה שיקבע, לשנותו, או לפסול את הנשפט מלקבל רשיון כאמור.

17. התליה והשהיה

(א) היה לשר חשד סביר שאדם עבר עבירה לפי סעיף 16, רשאי הוא להתלות רשיון שניתן לאותו אדם לפי אחד החיקוקים המפורטים בסעיף 16 (ה) או להשהות את הדיון בבקשה שהגיש האדם למ-תן רשיון כאמור; ההתליה או ההשהיה יהיו בט-לות אם לא הוגש תוך שלושה חודשים מתחילתן כתב אישום על העבירה ששימשה עילה להן; הוגש כתב האישום תוך אותה תקופה, תוארך ההת-ליה או ההשהיה עד למועד שבו אין עוד עיר-עור בהליכים לפי כתב האישום, זולת אם בית-המשפט יחליט אחרת.

(ב) זאמור בסעיף-קטן (א) איננו נגרע מסמכויות של השר לבטל את ההתליה או ההשהיה לפני המועדים שנקבעו בו.

18. שמירת דינים

הסמכויות והחובות לפי חוק זה אינן גורעות מסמ-כויות וחובות לפי דינים אחרים.

19. חסינות

איש בטחון, שוטר, חייל, איש הג"א, מנהל שדה תעופה, מפעיל מנחת, מפעיל מיתקן תעופתי, מפעיל כלי-טיס והאחראי על הפעלת מכשיר עזר לתעופה, לא ישאו באחריות פלילית או אזרחית על מעשה שנ-עשה לגבי אדם פלוני בהתאם לאמור בחוק זה.

20. סייג לתחולה

חוק זה לא יחול על כלי-טיס צבאי.

21. אגילת סמכויות

השר רשאי לאצול מסמכויותיו לפי חוק זה לעו-בד ציבורי, למעט הסמכויות להתקין תקנות בנות תוצא תחיקתי והסמכויות לפי סעיף 17.

22. תחולה מחוץ לישראל

(א) כל הוראה בחוק זה או בתקנות על פיו בדבר —

⁸ ס"ח תשכ"ג, עמ' 104.

⁹ ס"ח תשל"ג, עמ' 36.

יד. הצעת חוק הפסיכולוגים, תשל"ז—1977

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה —

"עיסוק בפסיכולוגיה" — עיסוק מקצועי במשלח-יד באיבחוןם ובהערכתם של עניינים ובעיות בתחום הנפשי, השכלי וההתנהגותי של בני-אדם, וכן טיפול, שיקום, ייעוץ והדרכה בנוגע לעניינים ולבעיות כאמור, הנעשים בדרך כלל בידי פסיכולוג; "פסיכולוג" — אדם הרשום בפנקס הפסיכולוגים או בעל היתר;

"בעל היתר" — מי שניתן לו לפי חוק זה היתר זמני לעסוק בפסיכולוגיה;

"מחלה מסכנת", של פסיכולוג או מבקש רישום

— אחת מאלה:

(1) מחלת נפש;

(2) מחלה העשויה לסכן בריאות בני-האדם שבטיפולו;

(3) מחלה או כושר לקוי העשויים לשלול ממנו את היכולת לעסוק בפסיכולוגיה לחלוטין, זמנית או חלקית;

"מועצה" — מועצת הפסיכולוגים המוקמת לפי סעיף 47;

"מנהל" — המנהל הכללי של משרד הבריאות או סגנו.

פרק ב': העיסוק בפסיכולוגיה

2. ייחוד העיסוק

(א) לא יעסוק אדם בפסיכולוגיה אלא אם הוא פסיכולוג ובהתאם לרישומו או בהתאם להיתרו ותנאי לפי סעיף 19.

(ב) בעל תואר "בוגר" בפסיכולוגיה שניתן מאת מוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח—1958¹, או בעל תואר בפסיכולוגיה שניתן מאת מוסד בחוץ-לארץ וועדת הרישום הכירה בו כשווה ערך לתואר "בוגר" כאמור, לא יעסוק בפסיכולוגיה אלא בפקוחו או בהדרכתו של פסיכולוג במקום עבודה שהכירה בו המועצה או בצבא-הגנה לישראל ובתקופות אלה:

(1) תקופה שלא תעלה על שלוש שנים מיום תחילת חוק זה או מיום תחילת עיסוקו בפסיכולוגיה, הכל לפי המאוחר יותר;

(2) כל התקופה שבה הוא לומד לקבלת תואר "מוסמך" לפסיכולוגיה במוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי חוק המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח—1958.

(ג) לא יראו בעיסוק בפסיכולוגיה פעולה שעשה אדם באקראי או במהלך עיסוקו במקצועו כדין ובתום-לב.

3. איסור העסקה

לא יעסיק אדם בפעולות שהן עיסוק בפסיכולוגיה את מי שאינו רשאי לעסוק בפסיכולוגיה כאמור בסעיף 2.

4. איסור מתן תרופות

מי שרשאי לעסוק בפסיכולוגיה לא יטפל במתן תרופה או הלים חשמלי לבני-אדם, אלא אם הוא מורשה לכך כדין.

¹ ס"ח תשי"ח, עמ' 151.

5. ייחוד התואר פסיכולוג

לא ישתמש אדם בתואר "פסיכולוג", או בביטוי או קיצור המרמזים על היותו מוסמך, מסוגל או מוכן לעסוק בפסיכולוגיה, אלא אם הוא פסיכולוג, ובהתאם לרישומו בפנקס או בהתאם להיתר לפי סעיף 19.

6. פרטיות

שר הבריאות רשאי, לאחר התייעצות במועצה, לקבוע בתקנות פרטים שפסיכולוג רשאי או אינו רשאי לפרסם על עיסוקו המקצועי, וכן לקבוע דרכי פירסום ומקומות פירסום מותרים או אסורים.

7. סוד מקצועי

(א) מידע על אדם שהגיע למי שרשאי לעסוק בפסיכולוגיה מעיסוקו המקצועי או בעקבותיו, חובה עליו לשמרו בסוד ואינו רשאי לגלותו אלא באחת מנסיבות אלה:

באותו אדם;

(1) גילוי המידע דרוש לדעתו לשם טיפול באותו אדם;

(2) קיימת חובה או רשות בחוק לגלות את המידע;

(3) האדם שעליו המידע הסכים בכתב לגייליו, וכל עוד לא ביטל בכתב את הסכמתו האמורה.

(ב) הוראות סעיף זה חלות גם על מי שקיבל מידע כאמור ממי שרשאי לעסוק בפסיכולוגיה.

(ג) לעניין סעיף זה —

(1) "מידע" — לרבות תעודה המכילה ידיעה;

(2) "טיפול" — טיפול בידי המוסמך לכך, לרבות טיפול סוציאלי וחינוכי;

(3) אין נפקא מינה אם המידע נוגע למי שבטיפולו של העוסק בפסיכולוגיה או לאדם אחר.

8. מומחיות מוכרת
(א) שר הבריאות רשאי בתקנות, לאחר התיי-
עצות במועצה —
(1) לקבוע שענף פלוני בפסיכולוגיה יהיה מומ-
חיות מוכרת ;
(2) לקבוע למומחיות מוכרת תנאים לעניין הכ-
שרה, בחינה, תואר ותעודה ;
(3) לייחד פעולות מסוימות בפסיכולוגיה לב-
עלי מומחיות מוכרת ;
(4) להורות שיירשמו בפנקס בעלי תואר של
מומחיות מוכרת.
(ב) פסיכולוגיה קלינית, פסיכולוגיה חינוכית ופסי-
כולוגיה חברתית-תעסוקתית הן מומחיות מוכרות.
9. ייחוד פעולות
(א) מיום שיוחדה פעולתה לבעלי מומחיות מו-
כרת, או מתאריך שלאחר מכן שנקבע בתקנות,
לא יעסוק פסיכולוג בפעולה כאמור אלא אם הוא
רשום בפנקס כבעל אותה מומחיות ; אין בהוראה
זו כדי למנוע ממתמחה לעסוק בפעולה כאמור
בפיקוח בעל מומחיות מוכרת.
10. ייחוד תואר מעמחה
מיום שקבע שר הבריאות תואר של מומחיות מו-
כרת, או מתאריך שלאחר מכן שנקבע בתקנות, לא
ישתמש אדם בתואר של אותה מומחיות, או בביטוי
או קיצור המרמזים להיותו מומחה באותו ענף בפסי-
כולוגיה, אלא בהתאם לרישומו בפנקס או בהתאם
להיתר.
11. פטור
על אף האמור בפרק זה רשאי המנהל להחליט
שפסיכולוג פלוני, שעסק בענף פסיכולוגיה לפני שנק-
בע אותו ענף כמומחיות מוכרת, יהיה רשאי להמ-
שיך בעיסוקו, עם או בלי התואר, בתנאים ובהגבלות
שהחליט המנהל, לרבות בדבר התקופה שבה יהיה
רשאי להמשיך בעיסוקו ובדבר הכשרה ובחינה.

פרק ג': רישום

12. פנקס הפסיכולוגים
(א) ינוהל פנקס או כרטסת (להלן — פנקס) שבהם
יירשמו הזכאים לרישום כפסיכולוגים לפי חוק זה ;
פרטי הרישום ייקבעו בתקנות.
(ב) הרשום בפנקס חייב להודיע תוך שלושים יום
על כל שינוי שחל לגביו בפרטי הרישום שנק-
בעו בתקנות, ותוא או מעבירו חייב לתת למנהל
הפנקס לפי דרישתו כל ידיעה אחרת לעניין הרי-
שום בפנקס.
13. ועדת הרישום
(א) שר הבריאות ימנה ועדת רישום של חמי-
שה ; הודעה על מינוי הוועדה ומענה יפורסמו
ברשומות.
(ב) חברי הוועדה יהיו —
(1) נציג שר הבריאות, והוא יהיה יושב-ראש
הוועדה ומנהל פנקס הפסיכולוגים ;
(2) שלושה פסיכולוגים שיבחר שר הבריאות
מתוך רשימה שהגישה לו המועצה, לפי דרי-
שתו, ואם לא הוגשה לו הרשימה תוך שישים
יום לאחר המצאת הדרישה — שלושה פסי-
כולוגים הנראים לו ;
(3) פסיכולוג מתוך סגל ההוראה בפסיכולוגיה
במוסד שהוכר כמוסד להשכלה גבוהה לפי חוק
המועצה להשכלה גבוהה, תשי"ח—1958.
(ג) חברי הוועדה האמורים בסעיף קטן (ב) (1)
ו-(3) יתמנו לשלוש שנים ומותר לחזור ולמנותם
עוד פעם אחת.
(ד) ועדת הרישום רשאית למנות מבין חבריה וע-
14. ועדת בחינות
(א) תהיה ועדת בחינות של שלושה שחבריה
הם —
(1) ראש שירותי בריאות הנפש במשרד הכ-
ריאות או פסיכולוג שהוסמך לכך מטעמו והוא
יהיה יושב-ראש הוועדה ;
(2) פסיכולוג שבחר המנהל מבין המורים לפסי-
כולוגיה באתר המוסדות להשכלה גבוהה בא-
רץ ;
(3) פסיכולוג שבחרה המועצה, ואם לא בחרה
אותו תוך שישים יום לאחר הדרישה — פסי-
כולוג שבחר שר הבריאות.
(ב) נושאי הבחינות וסדריהן ייקבעו בתקנות.
15. הזכאים לרישום
זכאי להירשם בפנקס אורח ישראלי או תושב
ישראלי, שהוא אחד מאלה :
- (1) בעל תואר "מוסמך" לפסיכולוגיה או תואר
גבוה ממנו, שניתנו מאת מוסד שהוכר כמוסד
להשכלה גבוהה לפי חוק המועצה להשכלה גבו-
הה, תשי"ח—1958 ;

אית היא לבקשת המבקש, אם הוגשה תוך חמישה-עשר יום לאחר שקיבל הודעה על הדחייה, לחזור ולעיין בדבר לא יאוחר מן היום השלושים לאחר קבלת הבקשה.

18. עירעור

(א) המבקש רשאי לערער לפני בית-המשפט המ-חוזי שבתחומו ישיבה ועדת הרישום —

(1) על החלטת ועדת הרישום לדחות את בק-שתו;

(2) על החלטת ועדת הרישום בעיון חוזר ועל החלטתה הקודמת כאחד.

(ב) העירעור יוגש תוך שלושים יום לאחר שהומ-צאה למבקש ההחלטה שעליה הוא עומד לערער.

19. היתר זמני

(א) ועדת הרישום רשאית לתת היתר זמני לעסוק בפסיכולוגיה, לרבות מומחיות מוכרת, למי שאיננו אזרח ישראלי או תושב ישראל, בלי שירשם בפנ-קס, ובתנאים אלה:

(1) אם הוא מוזמן לישראל למילוי תפקיד מסויים בפסיכולוגיה — בהגבלה לאותו תפ-קיד;

(2) אם הוא בא לישראל ברשיון לישיבת ביי-קור — בהגבלה לתקופת רשיונו ובתוספת כל תנאי אחר שהוועדה תראהו לנכון.

(ב) לא יינתן בנסיבות העניין היתר זמני אלא למי שממלא אחרי ההוראות והתנאים הנדרשים לרישום בפנקס, והוא חייב במתן הודעה לפי סעיף 12 (ב), והכל בשינויים המחוייבים לפי העניין.

(2) בעל תואר בפסיכולוגיה שניתן מאת מוסד בחוץ-לארץ וועדת הרישום הכירה בו כשווה ערך לתואר שניתן כאמור בפסקה (1);

(3) מי שנתקיימה בו, להנחת דעתה של ועדת הרישום, אחת מאלה:

(א) השלים שתי שנות לימודים לפחות במור-סד להשכלה גבוהה, ועסק בפסיכולוגיה משנת 1958 ואילך לפחות חמש-עשרה שנה במקום עבודה מוכר מטעם המועצה, והמשיך בעיסוק זה עד ליום הגשת בקשת הרישום;

(ב) בתכופף לפני תחילת חוק זה מלאו לא פחות מעשר שנים לעיסוקו בפסיכולוגיה במ-קום עבודה מוכר מטעם המועצה ועמד בבחי-נה בפסיכולוגיה לפני ועדת הבחינות כאמור בסעיף 14.

16. דחיית בקשת רישום

ואלה המקרים שבהם רשאית ועדת הרישום, לאחר שנתנה למבקש הזדמנות להשמיע דברו, לדחות בקשת רישום אף אם נתמלאו התנאים האמורים בסעיף 15:

(1) המבקש הורשע בעבירה שיש בה כדי להר-אות שהוא חסר האחריות הדרושה לעיסוק בפסי-כולוגיה, וטרם עברו עשר שנים אחרי שנשא את עונשו, או אחרי שנסתיימה תקופת התנאי לפי סעיף 18 (ב) לחוק דיני עונשין (דרכי ענישה) (נוסח משולב), תשל"ג—1970², הכל לפי העניין;

(2) קיימת עובדה אחרת העשויה-להראות שהמ-בקש איננו מסוגל או איננו ראוי לעסוק בפסי-כולוגיה.

17. עיון חוזר

דחתה ועדת הרישום בקשה על-פי סעיף 16 רש-

פרק ד': פסילה מטעמי בריאות

23. בדיקה רפואית לעופק בפסיכולוגיה

(א) ראתה ועדת הרישום כי עוסק בפסיכולוגיה סובל ממחלה מסכנת, רשאית היא לדרוש ממנו להתייצב לפני ועדה רפואית לשם בדיקה, במועד ובמקום שתקבע.

(ב) המועד להתייצבות לא יקדם למועד שנקבע להגשת עירעור לפי סעיף 30, אלא אם נוכחה ועדת הרישום כי מחמת סכנה דחופה לציבור יש להקדים את מועד הבדיקה הרפואית.

24. פאזר מחובת התייצבות

מי שנדרש להתייצב לפני ועדה רפואית פטור מחובת התייצבות אם הוא מבקש מחיקת שמו מן הפנקס או מחזיר את ההיתר או מפסיק את עיסוקו המקצועי, כולו או מקצתו, לחלוטין או לשעה, לה-נחת דעתה של ועדת הרישום.

25. התליית רישום

פסיכולוג שנדרש להתייצב לפני ועדה רפואית ולא

20. ועדה רפואית

(א) לשם בדיקת כשרו הגופני או הנפשי של מב-קש רישום או של עוסק בפסיכולוגיה ימנה המ-נהל, מינוי כללי או למקרה מסויים, ועדה רפואית של שלושה רופאים או של שלושה רופאים פסי-כיאטרים, הכל לפי העניין.

(ב) הוועדה תגיש את ממצאיה ומסקנותיה המנו-מקים לוועדת הרישום.

21. בדיקה רפואית למבקש רישום

היה לוועדת הרישום חשש סביר כי מבקש ריי-שום בפנקס סובל ממחלה מסכנת, רשאית היא לדרוש מהמבקש להתייצב לפני הוועדה הרפואית לשם בדי-קה.

22. מניעת רישום

סירב המבקש לדרישת ועדת הרישום לא תרשום אותו הוועדה בפנקס כל עוד לא התייצב ונבדק.

28. חובת סודיות
מי שהגיעה אליו, על פי פרק זה, ידיעה בדבר מחלה, חייב לשמרה בסוד ולא לגלותה אלא במידה שיש בכך צורך לשם ביצוע הוראות פרק זה, או אם הורשה לכך מאת בית-המשפט, או מכוח חובה לענות על שאלות שהציג לו מי שהוסמך לערוך חקירה בבני צוע עבירות.

29. החלטות ועדת הרישום
קבעה הוועדה הרפואית כי עוסק בפסיכולוגיה או מבקש רישום אינו מסוגל לעסוק בפסיכולוגיה, לח' לוטין או לשעה, מחמת מחלה מסכנת, או כי הוא מסוגל לעסוק בפסיכולוגיה בהגבלות או בתנאים מסו' יימים, תסרב ועדת הרישום לרשמו בפנקס או תמחק שמו מהפנקס או תאסור או תגביל עיסוקו בהתאם להמלצות הוועדה הרפואית.

30. עירעור לפני שופט בית-המשפט העליון
(א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת ועדת הרישום לפי פרק זה רשאי לערער על כך לפני שופט בית-המשפט העליון תוך שלושים יום אחרי שהומ' צאה לו הודעה על כך.
(ב) החלטת ועדת הרישום תיכנס לתקפה מיד, ולא יאא בהגשת ערעור על ההחלטה כדי לעכב את תחילתה אלא אם הורה שופט של בית-המשפט העליון הוראה אחרת.

31. תחולה על בוגר
הסמכויות והתפקידים אשר לוועדת הרישום לפי פרק זה יהיו לגבי בוגר לפי סעיף 2 (ב), נתונים למנהל.

פרק ה': שפיטה משמעתית

35. ועדת תלונות וועדת משמעת
(א) שר הבריאות ימנה ועדת תלונות וועדת מש' מעת, כל אחת של שלושה חברים וממלאי מקומם.

(ב) חברי ועדת התלונות יהיו —
(1) פסיכולוג נציג המועצה שהיא הציעה לשר לפי דרישתו, ואם לא הציעה תוך שישים יום לאחר הדרישה — פסיכולוג הנראה לשר הברי' או;

(2) שני עובדי משרד הבריאות שאחד מהם חבר לשכת עורכי-הדין והוא יהיה התובע מט' עם הוועדה (להלן — התובע).

(ג) חברי ועדת המשמעת יהיו —
(1) חבר לשכת עורכי-הדין בעל ותק של חמש שנים, שהציע שר המשפטים, והוא יהיה יושב-ראש הוועדה;

(2) שני פסיכולוגים בעלי ותק של עשר שנים שמינה שר הבריאות, האחד מהם פסיכולוג בשר' רות המדינה והאחד מתוך רשימה שהגישה לו המועצה, ואם לא הגישה תוך שישים יום לא' חר המצאת הדרישה — פסיכולוג הנראה לשר הבריאות.

התייצב במועד ובמקום שנקבעו, רשאית ועדת הרי' שום להתלות את רישומו בפנקס עד שייבדק; ורש' אית היא לפרסם התליה כאמור בכל דרך שתיראה לה.

26. קבלת ראיות
היה לוועדת הרישום יסוד להניח, שמידע העשוי להעיד על מצב בריאותו של עוסק בפסיכולוגיה או מבקש רישום נמצא בידי מוסד רפואי או רופא שטיפ' לו בו, או שמסמך העשוי להעיד כאמור נמצא בידי אדם פלוני — רשאית היא, לפני שתחליט לחייבו בהתייצבות לפני ועדה רפואית, לדרוש מבעל המידע או המסמך שימסרנו לה, והגדרש חייב לעשות כן.

27. השעיה
(א) נוכחה ועדת הרישום כי מחלה מסכנת של עוסק בפסיכולוגיה גורמת לסכנה תכופה עד שאין לחכות לסיום ההליכים בוועדה הרפואית או בעיר' עור לפי סעיף 30, רשאית היא להשעותו עד להח' לטה הסופית לפי סעיף 29, אך לא יותר משלושה חודשים, ובלבד שתעביר בסמוך למתן החלטתה את העניין לטיפולה של הוועדה הרפואית.

(ב) לא סיימה הוועדה הרפואית את ההליכים עד תום תקופת ההשעיה, רשאית ועדת הרישום, בהס' כמת הוועדה הרפואית, להשעותו עוד שלושה חו' דשים.

(ג) לא הסתיימו ההליכים עד תום התקופה הש' ניהה כאמור, רשאית ועדת הרישום, בהסכמת הווי' עדה הרפואית ואם דחיפות ההשעיה עומדת בעינה, להשעותו עוד שלושה חודשים.

32. תחולה
בפרק זה "פסיכולוג" — לרבות "בוגר" לפי סעיף 2 (ב).

33. עבירות משמעת
פסיכולוג אשם בעבירת משמעת באחת מאלה:
(1) התנהג בדרך שאינה הולמת את המקצוע של פסיכולוג;
(2) השיג את רישומו או את היתרו במצג שווא;
(3) גילה חוסר יכולת, חוסר אחריות או רש' לנות תמורה במילוי תפקידיו כפסיכולוג;
(4) התמיד להפר הוראה של חוק זה או תקנה לפיו;
(5) הורשע בעבירה שיש בה כדי להראות שהוא חסר האחריות הדרושה לעסוק בפסיכולוגיה.

34. שיפוט פלילי ומשמעתית
ענישה או זיכוי בפלילים אינם מונעים א שום פסיכולוג בעבירת משמעת בשל אותו מעשה או מח' דל, וענישה או זיכוי בהליך לפי פרק זה אינם מונעים אישומו בפלילים.

42. דיני ראיות
ועדת המשמעת אינה כפופה לדיני הראיות אלא במידה שהדבר נקבע בחוק זה או בתקנות שהתקין שר המשפטים לעניין זה.
43. אמצעי משמעת
(א) מצאה ועדת המשמעת פסיכולוג אשם בעבירת משמעת, תנקוט נגדו אחד או אחדים מאמצעים אלה:
(1) התראה;
(2) גזיפה;
(3) קנס עד 5,000 לירות;
(4) איסור לעסוק בפסיכולוגיה לתקופה שלא תעלה על חמש שנים;
(5) מחיקת שמו מן הפנקס.
(ב) נמחק שם הפסיכולוג מן הפנקס לפי סעיף זה, לא תידון בקשתו לרישום חדש אלא לאחר תום שבע שנים ממתן ההחלטה על כך ולאחר שהרישום נסיבות מיוחדות המצדיקות את חידוש הרישום; הרישום החדש טעון אישורה של ועדת המשמעת.
(ג) נמחק שם הפסיכולוג על פי בקשתו, רשאית ועדת המשמעת לקבוע שיראו את המחיקה כאילו נעשתה לפי סעיף זה.
(ד) כלפי בעל היתר יבוא במקום מחיקה לפי סעיף זה ביטול ההיתר.
44. עירעור
התובע והנאשם רשאים, תוך שלושים יום לאחר המצאת החלטת ועדת המשמעת, לערער עליה לפני בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו נמצא מקום העיסוק של הפסיכולוג.
45. פסיכולוג חולה־נפש
היה לוועדת המשמעת חשש סביר, שמחמת מחלת נפש אין הפסיכולוג מסוגל לעמוד בדיון או אינו אחראי למעשה או למחדל שהוא נושא האישום, רשאית היא לבקש מוועדת הרישום לנהוג לפי הוראות פרק ד'; החליטה ועדת הרישום שלא למחוק שמו של הפסיכולוג מן הפנקס, תמשיך ועדת המשמעת בהליך המשמעת.
46. פירסומים
(א) ועדת המשמעת רשאית, לאחר ששמעה את התובע ואת הפסיכולוג, להורות על פירסום חת"לטה כולה או מקצתה, אם או בלי שמו של הפסיכולוג, בצורה ובמקום שתקבע.
(ב) בכל מקרה שהואשם פסיכולוג בעקבות תלונה תודיע ועדת התלונות למתלונן על החלטת ועדת המשמעת.
36. אִי־תלות
אין על חבר ועדת משמעת מרות בענייני שפיטה זולת מרות הדין.
37. תקירה ואישום
(א) היה לוועדת התלונות חשד סביר שפסיכולוג עבר עבירת משמעת, תטיל על אחד מחבריה לחקור אם להביא את הפסיכולוג לפני ועדת המשמעת.
(ב) לחוקר לפי סעיף קטן (א) יהיו לצרכי חזק זה הסמכויות של מפקח משטרה לפי סעיף 2 לפקודת הפרוצדורה הפלילית (עדות)³, וסעיף 3 לאותה פקודה יהול על חקירותיו מכוח סמכויות אלה, בשינויים המחוייבים.
(ג) נמחק שם הפסיכולוג מן הפנקס לפי בקשתו או מסיבה אחרת, רשאית ועדת התלונות להמשיך לפעול לפי סעיף קטן (א) או להורות על התליית ההליכים המשמעתיים או על ביטולם.
38. השעיה
(א) היה לוועדת התלונות חשד סביר, שפסיכולוג עבר עבירת משמעת, או שמתנהלים נגדו הליכים פליליים בשל מעשה או מחדל כמתואר בסעיף 33, ובהתחשב עם סיבתה וחומרתה של עבירת המשמעת ראתה הוועדה צורך להשעות את הפסיכולוג, תביא את הדבר לפני המנהל והוא רשאי, אם שוכנע בנחיצות ההשעיה, להשעות מעיסוקו לתקופה שלא תעלה על חודש ימים.
(ב) הפסיכולוג רשאי לערער על ההשעיה, תוך חמישה־עשר יום מיום המצאת הודעה עליה, לפני בית המשפט המחוזי שבתחום שיפוטו נמצא מקום העיסוק של הפסיכולוג.
39. הארכת השעיה
בית המשפט המחוזי רשאי, לפי בקשת המנהל ולאחר שמיעת הפסיכולוג, להאריך את תקופת ההשעיה עד לסיום הדיון המשמעתי או ההליכים הפליליים באין עוד עירעור עליהם.
40. פדיון הדין
ועדת המשמעת תדון בדלתיים סגורות.
41. נוכחות בדין
דיון משמעתי יתנהל בפני התובע והנאשם, אך רשאית הוועדה לנהל דיון שלא בפני הנאשם אם סניגורו מתייצב במקומו או אם נעדר הנאשם משיבה ללא סיבה מספקת, אף שהוזהר שאם ייעדר ללא סיבה מספקת רשאית הוועדה לדון בעניין שלא בפניו.

³ חוקי א"י, פרק ל"ד, עמ' 439.

פרק ו': מועצת הפסיכולוגים

47. המועצה
 תקום מועצת הפסיכולוגים של 27 חברים, והם —

(1) שר הבריאות או מי שהשר ימנה לכך, והוא יהיה יושב-ראש;

(2) ארבעה נציגים של מחלקות לפסיכולוגיה במוסדות להשכלה גבוהה מוכרים מטעם המועצה להשכלה גבוהה;

(3) שלושה נציגים — ובהם לפחות שני פסיכולוגים — לכל אחד משרי הבריאות, הפנים והחיינוך והתרבות, ונציג אחד לכל אחד משרי הסעד, העבודה, הבטחון, האוצר והקליטה;

(4) שמונה חברים שימנה שר הבריאות לפי המלצת אירגון המייצג לדעתו את המספר הגדול ביותר של פסיכולוגים, ואם לא הוגשה המלצה תוך שישים יום לאחר דרישה להגישתה — שמונה פסיכולוגים הנראים לשר הבריאות.

49. תקופת הכהונה

חבר המועצה יכהן שלוש שנים, ומותר לחזור ולמנותו עוד פעם אחת; נתפנה מקומו, יתמנה באותה דרך חבר אחר במקומו שיכהן עד תום תקופת כהונתו של קודמו.

50. סדרי עבודה
 המועצה רשאית לקבוע במליאתה את סדרי עבודתה במידה שלא נקבעו בחוק או בתקנות.

51. ועדות
 (א) המועצה רשאית —

(1) למנות מבין חבריה ועדות קבועות וועדות לעניינים מסויימים ולקבוע להן את סמכויותיהן ותיהן ותפקידיהן;

(2) לאצול לוועדות כאמור מסמכויותיה.
 (ב) על-פי המלצת המועצה רשאי שר הבריאות למנות אדם שאינו חבר המועצה להיות חבר בדעה מייעצת בדינוי הוועדה.

52. השתתפות יושב-ראש ועדת הרישום
 המועצה וועדותיה רשאיות להזמין את יושב-ראש ועדת הרישום להשתתף בדעה מייעצת בישיבה שבה נדון נושא בתחום תפקידו, ורשאי הוא לפי הוראת שר הבריאות להשתתף בדעה מייעצת בכל ישיבה של המועצה או של ועדה מוועדותיה.

48. תפקידי המועצה

תפקידי המועצה הם —

(1) ייעוץ לשר הבריאות בעניינים שעליהם הוא חייב לפי חוק זה להתייעץ עם המועצה ובעניינים אחרים הנוגעים לעיסוק בפסיכולוגיה בישראל;

(2) הכרה במקומות עבודה לפי סעיפים 2 (ב) ו-15 (3);

(3) הגשת רשימות מועמדים לחברות בוועדת הרישום ובוועדת המשמעת;

פרק ז': עונשין

(3) עוסק בפסיכולוגיה בניגוד לאיסור או להגבלה שהוטלו עליו בתוקף הוראות חוק זה או בתקופה שהוא מושעה על-פי חוק זה.

(ב) העובר על הוראות סעיפים 9, 10, 12 (ב) או 26, דינו — מאסר שישה חודשים או קנס 5,000 לירות.

(ג) מי שאינו מקיים הוראה של תקנות לפי חוק זה כשנקבע שאי-קיום ההוראה תהיה עבירה, דינו כנקבע בתקנות, ובלבד שהעונש לא יעלה על הקבוע בסעיף קטן (ב).

53. עונשין

(א) העושה אחת מאלה, דינו — מאסר שנה או קנס 10,000 לירות:

(1) עובר על הוראות סעיפים 2, 3, 4, 5 או 7;

(2) מגלה, ללא רשות כדיו, דבר שגודע לו בתוקף תפקידו לפי חוק זה או משיבה של ועדת הרישום, ועדה רפואית או ועדת המשמעת;

פרק ח': שונות

(2) לחייב עד להעיד בשבועה או בהן צדק בהתאם להוראות החלות בבית-משפט;

(3) לבקש מבית-משפט מחוזי שבתחום שיפוטו יושבת הוועדה ליתן צו לפי סעיף 13 לפקודת הראיות (נוסח חדש), תשל"א—1971;

(4) לפסוק דמי נסיעה ולינה ושכר בטלה לעדים שהוזמנו מכוח סעיף זה כמו לעד שהוזמן להעיד בבית-משפט.

54. סמכויות עור של ועדות

(א) ועדת הרישום לפי סעיף 13, הוועדה הרפואית לפי סעיף 20, ועדת התלונות לפי סעיף 35 (ב) או ועדת המשמעת לפי סעיף 35 (ג) רשאית, אם הדבר דרוש למילוי תפקידיה —

(1) להזמין אדם לבוא לפניו להעיד או להציג דבר;

(ה) בכל מקרה מן המנויים בפיסקאות (1) עד (4) של סעיף קטן (ב) לא יעביר שר הבריאות מכהונה חבר המועצה או חבר ועדה בלי שנועץ בשר או בגוף שהחבר מייצגם.

56. תחילה והוראות מעבר

(א) תחילתו של חוק זה ביום כ"ב בטבת תשל"ח (1 בינואר 1978), אולם תחילת סעיפים 8, 13 עד 18, פרק ד', פרק ו' וסעיף 54 ביום פירסום החוק ברשומות.

(ב) מי שערב פירסום חוק זה ברשומות עסק בפסיכולוגיה, רשאי להגיש, תוך תשעים יום מיום הפירסום, בקשה לרישום בפנקס; עשה כן, לא יעסק סוק בפסיכולוגיה לאחר המועד שבו הודע לו על דחיית הבקשה; לא הוכרע בבקשתו עד יום תחילת חוק זה, רשאי הוא להמשיך ולעסוק בפסיכולוגיה עד מתן ההחלטה.

(ג) העוסק בפסיכולוגיה לאחר שהודע לו שבקשתו נדחתה, יראו אותו לעניין ענישתו כאילו עסק בפסיכולוגיה אחר תחילת חוק זה בלי להיות רשום בפנקס.

57. ביצוע ותקנות

(א) שר הבריאות ממונה על ביצוע חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו לרבות קביעת אגרות בעד רישום, היתרים ובחינות.

(ב) בהתייעצות עם המועצה רשאי שר הבריאות להתקין כללי אתיקה מקצועית לפסיכולוגים.

(ג) תקנות על-פי סעיפים 6, 50 או 54 או סעיף קטן (ב) וכן קביעת אגרות לפי סעיף קטן (א) טעונות התייעצות עם ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת.

58. פירסום

חוק זה יפורם ברשומות תוך חמישה-עשר יום מיום קבלתו בכנסת.

(ב) דרשה ועדה כאמור מאדם להעיד או להציג דבר וסירב לעשות כן ללא הצדק המניה את דעת הוועדה, רשאי בית-משפט מחוזי שבתחום שיפוטו יושבת הוועדה לכפות, על-פי בקשת המנהל או יושב-ראש הוועדה, את הציות להוראות הוועדה בדרך שתיראה לו, לרבות מעצרו של הסרבן.

(ג) שר המשפטים יקבע סדרי דין לעניין ביצוע סעיף זה.

55. דין חברי המועצה והוועדות

(א) התפטרותו של חבר המועצה או של חבר ועדה מן האמורות בסעיף 54 תהיה בכתב לשר הבריאות ותחילת תקפה כעבור חמישה-עשר יום לאחר מסירתה.

(ב) שר הבריאות רשאי להעביר מכהונה חבר המועצה או חבר אחת הוועדות האמורות אם —

- (1) ניטל ממנו הכושר הגופני או הנפשי או נבצר ממנו מסיבה אחרת למלא את תפקידיו;
- (2) הורשע בעבירה פלילית שיש עמה קלון;
- (3) פשט את הרגל או נתמנה כונס לנכסיו מטעם בית-משפט;
- (4) עזב את הארץ לצמיתות;

(5) נעדר ברציפות משיבות המועצה מספר פעמים שקבעה אותו המועצה מראש לעניין זה, או משלוש משיבות של ועדה כאמור.

(ג) לאחר הישיבה האחרונה, שההיעדרות ממנה מעניקה את הסמכות להעביר מכהונה, תימסר לג' עדר בדואר רשום הודעה בכתב ובה פירוט הישיבות שמהן נעדר ונוסחו המלא של סעיף זה; היה חבר המועצה או הוועדה נציגו של שר או של גוף, יישלח העתק ההודעה לשר או לגוף שהחבר מייצגו.

(ד) שר הבריאות רשאי להעביר חבר המועצה מכהונתו גם על-פי בקשת השר או הגוף שהחבר מייצגם.

הסתניגויות לחוק הנ"ל

פה שנקבעה לגבי כל ענף בתקנות, ובל-בד שתוך אותה תקופה קיים את התנאים שנקבעו לכך השר.

(ב) הוראה זו אינה גורעת מהיראות אחרות בחוק זה בדבר רכישת מומח"ית.

לסעיף 11

שר הבריאות מציע:

בפיסקה (3) (א), במקום "השלים שתי שנות לימודים לפחות במוסד להשכלה גבוהה, ועסק" יבוא "עסק".

לסעיף 2

צ. לינקר מציעה:

למחוק בסעיף 2 (ג) את המלים "ובתום לב".

לסעיף 11

מ. יריד מציע:

במקום סעיף 11 יבוא:

"11. פטור

(א) מי שעסק בענף פסיכולוגיה לפני שנקבע אותו ענף כמומחיות מוכרת רשאי לעסוק באותו ענף ולהשתמש בתור-אר הצמוד לאותה מומחיות בתום התקן-

ראש, הם מניין חוקי בישיבות (אם תתקבל ההסתייגות — ישתנה בהתאם לכך מיספור יתר הסעיפים בחוק).

לסעיף 16

מ. יריר ופ. שינמן מציעים:

במקום פיסקה (2) יבוא:

לסעיף 56

ה. שמעוני וי. בארי מציעים:

בסעיף קטן (ב), הסיפה המתחילה במלים "לא הוכרע בבקשתו" — תימחק.

"(2) קיימת עובדה אחרת העשויה לדעת הוועדה להראות שהמבקש אינו מסוגל לע" טוק בפסיכולוגיה כאמור בפרק ד' או איננו ראוי לעסוק בפסיכולוגיה."

אחרי סעיף 49

ה. שמעוני וי. בארי מציעים:

אחרי סעיף 49 יבוא:

"49א. מניין חוקי

רוב חברי המועצה, כשבהם היושב-

לחלופין

בסעיף קטן (א), במקום "ביום כ"ב בטבת תשל"ח (1 בינואר 1978)" יבוא "כתום שישה חודשים מיום פירסומו ברשומות" ובסעיף קטן (ב), במקום "תוך תשעים יום" יבוא "תוך שישים יום".

טו. הצעת חוק הנוער (שמיטה, ענישה ודרכי טיפול) (תיקון), תשל"ז—1977

(ג) שר הסעד רשאי להכריז על מעון נעול כבית מעצר לקטינים.

2. תיקון סעיף 49

בסעיף 49 לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ג) יבוא:

(ג) (1) תחילתו של סעיף 13 (א) תהיה ביום שנקבע בצו של שר הסעד אולם לא יאוחר מיום ט"ו בניסן תשמ"מ (1 באפריל 1980), ובלבד שעד למתן צו כאמור לא יוחזק קטין במעצר יחד עם אדם שאינו קטין; צו כאמור יכול שיהיה מסווג לפי אזורים שיקבע שר הסעד בהסכמת שר המשטרה.

(2) שר הסעד, באישור ועדת השירותים הציבוריים של הכנסת, רשאי לפני המועד האמור בפסקה (1) לקבוע בצו כי תחילתו של סעיף 13 (א) תהיה לאחר המועד האמור, אך לא יותר משנתיים אחריו.

1. תיקון סעיף 13

בחוק הנוער (שמיטה, ענישה ודרכי טיפול), תשל"א (להלן — החוק העיקרי), במקום סעיף 13 יבוא:

13. בתי מעצר לקטינים

(א) לא יוחזק קטין במעצר אלא בבית מעצר נפרד לקטינים או באגף בבית מעצר כללי, ובלבד שאותו אגף יהיה מופרד לחלוטין, ייועד לקטינים בלבד ולא יהיו גישה או קשר ראייה בינו לבין אגפיו האחרים של בית המעצר או שוכניו.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) מותר להחזיק קטין לצורך חקירה בלבד בתחנת מש"טרה, ובלבד שיוחזק בנפרד ולא יהיה מגע בינו לבין חשודים או עצירים בגירים; היתה תחנת המשטרה במקום ישוב אשר בו או בקיר-בתו יש בית מעצר לקטינים — אין להלין את הקטין אלא בבית המעצר.

¹ ס"ח תשל"א, עמ' 134.

הסתייגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 2

א. לבנבראון ומ. פעיל מציעים:

(1) סעיף קטן (ג) (1) יסומן "(ג)", ובו, במ"קום "ט"ו בניסן תשמ"מ (1 באפריל 1980)" יבוא "כ"ג באדר ב' תשל"ח (1 באפריל 1978)".

(2) סעיף קטן (ג) (2) יימחק.

לסעיף 1

א. לבנבראון מציע:

למחוק בסעיף 13 (א) את הסיפה המתחילה במ"לים "או באגף בבית מעצר כללי",

טו. הצעת חוק העתיקות, תשל"ז — 1977

פרק א': פרשנות

1. הגדרות

בחוק זה —
"עתיקה" —

(1) נכס, בין תלוש ובין מחובר, שנעשה בידי אדם לפני שנת 1700 לספירה הכללית, לרבות דבר שהוסף לו לאחר מכן והוא חלק בלתי נפרד ממנו;

(2) נכס, כאמור בפיסקה (1), שנעשה בידי אדם החל בשנת 1700 לספירה הכללית, והוא בעל ערך היסטורי והשר הכריז שהוא עתיקה;

(3) שרידים זואולוגיים, אנתרופולוגיים ובוטאניים מלפני שנת 1300 לספירה הכללית;

"אתר עתיקות" — שטח המכיל עתיקות, שהמנהל הכריז עליו לפי סעיף 28 (א);

"מקרקעין" — לרבות כל חלק של ים, אגם או

נהר או מים אחרים וקרקעתם של אלה;
"חפירה" — לרבות חיפוש עתיקות וחפירת נסיון;

"אוסף" — מיצבר עתיקות, למעט עתיקות המוחזקות בידי סוחר עתיקות כמלאי מסחרי;

"אספן" — מי שאוסף עתיקות שלא למסחר בהן; "מוסיאון" — כל תצוגה מתמדת של עתיקות הפתוחה לציבור וכל מוסד המשמר אוסף והמציגו לצורך מחקר, חינוך או עינוג;

"האגף" — אגף העתיקות והמוסיאונים שבמשרד החינוך והתרבות;

"המועצה" — המועצה לארכיאולוגיה;

"המנהל" — מנהל האגף;

"השר" — שר החינוך והתרבות.

פרק ב': בעלות המדינה בעתיקות

2. בעלות המדינה בעתיקות

(א) עתיקה שנתגלתה או שנמצאה בישראל לאחר תחילתו של חוק זה, יהיו היא והשטח שבו נמצאה או נתגלתה והדרוש לשמירתה לפי הגבולות שיקבע המנהל לנכס המדינה.

3. הודעה על גילוי עתיקה

(ב) הטוען או המוצא עתיקה שלא בחפירה על-פי רשיון לפי חוק זה יודיע על כך למנהל תוך 15 ימים מהיום שגילה או מצא את העתיקה.

4. דרישת מסירה

מנהל רשאי לדרוש בכתב מאת מחזיק עתיקה כאמור בסעיף 2 (א) שימסור לו את העתיקה, ורשאי הוא לתת פרס למוסר אם ראה שהנסיבות מצדיקות זאת.

5. דרישת השאלה

המנהל רשאי לדרוש בכתב מכל מחזיק עתיקה שיתננה לו לשם בדיקה או לכל צורך אחר לתקופה שלא תעלה על 90 ימים.

6. הפסקת עבודה לאחר גילוי עתיקה

(א) עשה אדם עבודות במקרקעין, בין שלו ובין של זולתו, וגילה בהם עתיקה, יודיע על כך למ-

נהל כאמור בסעיף 3 ויפסיק את העבודות עד תום 15 ימים מיום מסירת ההודעה, זולת אם קיבל תוך זמן זה רשות מאת המנהל להמשיך בעבודה.

(ב) תוך 15 ימים מיום מסירת ההודעה כאמור רשאי המנהל להודיע בכתב לבעל הקרקע ולמחזיק בה על התנאים להמשך העבודה או להורות על הפסקתה לחלוטין.

7. פיצויים

(א) מי שנפגע מהודעת המנהל לפי סעיף 6 (ב) זכאי לפיצויים בעד הנזק שנגרם לו.

(ב) דרישה לפיצויים תוגש למנהל בדרך ובמועד שנקבעו בתקנות.

(ג) לא נתקבלה דרישת הנפגע, כולה או מקצתה, יכריע בדבר בית-המשפט.

8. זיתור על זכויות המדינה

המנהל רשאי לוותר בכתב על בעלות המדינה בעתיקה, ומשעשה כן — תחול העתיקה להיות נכס המדינה.

פרק ג': חפירות

(ב) בבואו להכריע בבקשה לרשיון חפירה ייוועץ המנהל במועצה ויתן את דעתו, בראש שיקוליו, ליכולת המדעית והכספית של המבקש.

(ג) ברשיון חפירה יוגדר השטח שבו מותר לחפור.

9. רשיון חפירה

(א) לא יחפור אדם במקרקעין לגילוי עתיקות, ולא יחפש עתיקות בכל דרך אחרת, לרבות השימוש במכשיר לגילוי מתכות, ולא ילקט עתיקות, אלא אם קיבל רשיון לכך מאת המנהל (להלן — רשיון חפירה) ובהתאם לתנאי הרשיון.

בשנה מיום התחלת החפירה, ימסור בעל רשיון החפירה למנהל בכתב —

(1) דין-וחשבון מפורט ככל האפשר על החפירה, לרבות תרשימים, תכניות ותצלומים של העבודות שנעשו;

(2) פרטים בדבר העתיקות שנתגלו בחפירה, לרבות תצלומים וציורים.

(ב) לבעל רשיון שמורה זכות ייחודית לפירסום בדבר החפירות אשר שנים מסוים החפירה; פירסום אסור לפי סעיף קטן זה יהא עוולה לפי פקודת הנוזקין (נוסח חדש)¹.

(ג) תוך חמש שנים מיום סיום החפירה יוציא בעל הרשיון לאור פירסום מדעי מתאים בדבר החפירה, ממצאיה ותוצאותיה, וימסור שני עותקי מכל פירסום אחר שיוציא לאור בדבר החפירה, ממצאיה ותוצאותיה.

13. ביטול רשיון חפירה ומניעתו
הפר בעל רשיון חפירה הוראה מהוראות חוק זה או התקנות לפיו או תנאי מתנאי הרשיון, רשאי המנהל לבטל את הרשיון, להתלותו או להתנותו בקיום תנאים נוספים; ואם הפר הוראת סעיף 12 (ג) רשאי המנהל שלא לתת לו עוד רשיון חפירה עד שיקיים את ההוראה האמורה.

14. ויתור על-פי הסכם
המנהל רשאי, לאחר התייעצות במועצה, לבוא ליד די הסכם עם בעל רשיון חפירה בדבר ויתור על זכויות המדינה בעתיקות המתגלות בחפירה ובדבר חלוקת העתיקות בין המדינה ובין בעל הרשיון.

פרק ד': המסחר בעתיקות והוצאתן מישראל

בעל הרשיון הורשע בעבירה לפי חוק זה או התקנות לפיו.

(ב) סוחר שרשיונו בוטל או הותלה יהא דינו כדין אספן.

19. עתיקה בעלת ערך לאומי
(א) המנהל רשאי להודיע בכתב לבעל עתיקה או למחזיק בה כי לעתיקה יש ערך לאומי.

(ב) תוך שלושה חודשים מיום ההודעה לפי סעיף קטן (א) רשאי המנהל לדרוש כי העתיקה תימכר למדינה.

(ג) (1) רצה אדם למכור עתיקה בעלת ערך לאומי או להעבירה בדרך אחרת, יודיע על כך מראש למנהל.

(ד) אין במתן רשיון חפירה בלבד כדי להעניק לבעלי זכות כניסה למקרקעין שברשות הזולת.

10. זכות כניסה
(א) לא יכנס אדם למקרקעין שניתן עליהם רשיון חפירה אלא אם הוא מחזיק בהם או שהורשה לכך מטעם המחזיק ובכפוף להסכמת בעל הרשיון.

(ב) בעת ביצוע החפירה לא יצלם אדם, וזולת המנהל או מי שהמנהל הסמיך לכך, לא יצייר, לא ירשום ולא יעתיק בצורה אחרת את החפירה או את העתיקות שנתגלו בה, אלא ברשות בעל הרשיון.

11. אמצעי בטיחות
(א) בעל רשיון חפירה ינקוט הן בזמן ביצוע החפירה והן לאחר מכן, עד תום התקופה שתותנה ברשיון, בכל האמצעים הדרושים —

(1) להבטיח את שלום העובדים והמבקרים במקום החפירה ואת גידור המקום;

(2) לשמור על מקום החפירה ועל העתיקות שנתגלו בה ולהבטיח את שימורם;

(3) למנוע כל נזק או מטרד לנכסים הסמוכים.

(ב) לא מילא בעל הרשיון אחרי הוראות סעיף קטן (א), רשאי המנהל, בלי לפגוע כאמור בסעיף 13, ולאחר שהתרה בכתב בבעל הרשיון, לנקוט במקומו האמצעים הדרושים ולגבות ממנו את הוצאות הביצוע.

12. פרטים ופירוט מובנים לנוגעים לחפירה
(א) במועדים שקבע לכך המנהל, ולפחות אחת

15. רישיון
לא יסחר אדם בעתיקות אלא אם יש בידו רשיון לכך מאת המנהל ולפי תנאי הרשיון שייקבעו בתקנות.

16. מקום עיפוקו של סוחר
(א) ברשיון למסחר בעתיקות יצויין מקום העסק; תקפו של הרשיון יהיה למקום זה בלבד ויוצג שם במקום בולט.

(ב) לא יציג אדם רשיון שפקע תקפו.

17. חובת רישום ממצאי סוחר עתיקות ינהל רשימת ממצאי בדרך שנקבעה בתקנות.

18. ביטול רשיון
(א) המנהל רשאי לבטל רשיון למסחר בעתיקות לצמיתות או להתלות תקפו לתקופה שקבע אם

20. חוקת ידיעה
סוחר עתיקות המציע למכירה חפץ כעתיקה, לא תישמע טענתו שלא ידע שהחפץ אינו עתיקה.
21. מיגו להעתק עתיקה ולעתיקה מורכבת
(א) לא ימכור אדם העתק של עתיקה או חיקוי שלה ולא יציגו למכירה בלא שסימן עליו, בדרך שנקבעה בתקנות, כי המוצג אינו עתיקה אמינה.
(ב) לא ימכור אדם עתיקה המורכבת מחלקים שונים של עתיקות שונות — עם השלמות או תוספות או בלעדיהן — בלא שסימן זאת בדרך שנקבעה בתקנות.
22. הגבלות להוצאת עתיקה מישראל
(א) לא יוציא אדם מישראל עתיקה בעלת ערך לאומי אלא באישור השר בכתב.

(2) תוך שלושה חודשים מיום קבלת ההודעה כאמור בפסקה (1) רשאי המנהל לדרוש כי העתיקה תימכר למדינה; לא דרש המנהל כאמור, רשאי בעל העתיקה למכור אותה או להעבירה בדרך אחרת לאחר שהוא או המחזיק בה מסר למנהל בכתב את שמו וזמנו של הקונה או של הגעבר.

(ד) היתה העתיקה חלק בלתי נפרד ממערכת עתיקות, רשאי המנהל לדרוש כאמור בסעיפים קטנים (ב) ו-(ג) רק לגבי המערכת בשלמותה.

(ה) לא הגיעו המנהל ובעל העתיקה או המחזיק בה לידי הסכם בדבר התמורה, יכריע בית המשפט.

פרק ה': אספני עתיקות

23. מים והתרשימים שנתקבלו או נעשו לפי סעיף 23 והם יהיו פתוחים לעיון הציבור כפי שיקבע.

24. העברת עתיקה מיוחדת
(א) רצה אספן למכור עתיקה מיוחדת או להעבירה בדרך אחרת, יודיע על כך מראש למנהל.
(ב) תוך 21 ימים מיום קבלת ההודעה רשאי המנהל לדרוש כי העתיקה תימכר למדינה; היתה העתיקה חלק בלתי נפרד ממערכת עתיקות, רשאי המנהל לדרוש כאמור רק לגבי המערכת בשלמותה.
(ג) לא הגיעו המנהל והאספן לידי הסכם בדבר התמורה, יכריע בדבר בית המשפט.

23. הודעה למנהל
אספן ימסור למנהל, לפי דרישתו, פרטים, שייקבעו בתקנות בהתייעצות בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת, בנוגע לעתיקות שבידו, וירשה למנהל או למי שהוא הסמיך לכך בכתב לצלם את העתיקות ולעשות מהן תרשימים, יציקה, דפוס או העתקה אחרת.

24. עתיקה בעלת חשיבות מדעית מיוחדת
(א) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך רשאי להודיע בכתב לאספן, כי עתיקה שבידי האספן היא בעלת חשיבות מדעית מיוחדת (להלן — עתיקה מיוחדת).

(ב) המנהל או מי שהוא הסמיך לכך ינהל רישום של עתיקות מיוחדות ושל הפרטים, התצלום-

פרק ו': מוסיאונים

למדינה, הכל לפי העניין.
(ג) לא הגיעו המנהל ובעל המוסיאון או מנהלו לידי הסכם בדבר התמורה שתשולם בעד העתיקה או האוסף, יכריע בדבר בית המשפט.

27. הודעה למנהל
על בעל מוסיאון ומנהלו יחולו הוראות סעיף 23 לגבי העתיקות שבמוסיאון ובאוספיו.

26. הוצאת עתיקה מרשות מוסיאון
(א) רצה בעל מוסיאון או מנהלו למכור או להעביר בדרך אחרת עתיקה שבמוסיאון או באוספי המוסיאון, או לחסל אוסף מאוספי המוסיאון, יודיע על כך מראש למנהל.

(ב) תוך 21 ימים מיום קבלת ההודעה רשאי המנהל לדרוש כי העתיקה או האוסף יימכרו או יועברו

פרק ז': אתרי עתיקות

29. איסור פעולות באתר עתיקות
(א) באתר עתיקות לא יעשה אדם ולא ירשה לעשות אחד מאלה אלא באישור בכתב מאת המנהל ובהתאם לתנאיו:

- (1) בנייה, סלילה, הקמת מיתקן, חציבה, כרייה, קידוח, הצפה במים, סיקול, חרישה, נטיעה או קבורה;

28. אתר עתיקות
(א) המנהל רשאי להכריז כי מקום פלוגי הוא אתר עתיקות; ההכרזה תפורסם ברשומות.

(ב) הכריז המנהל כאמור, תירשם על כך הערה בפנקסי המקרקעין ותימסר הודעה על כך לבעל המקום ולמחזיק בו, אם זהותם או מענם ידועים, ולוועדה המחוזית לתיכנון ולבנייה.

מוקדש לתכלית דתית לא יתן המנהל אישור לח-
פירה או לאחת הפעולות המנויות בסעיף קטן (א)
אלא באישור ועדת שרים המורכבת מהשר כיר-
שב־ראש, שר הדתות ושר המשפטים.

30. שבירת חוק

אין בהוראות חוק זה כדי לפגוע בצורך בהיתר
כנדרש בחוק התיכונן והבנייה, תשכ"ה—1965.²

31. התורה למצב הקודם

אדם שעשה ללא אישור או בניגוד לתנאי פעולה
מן הפעולות המפורטות בסעיף 29 חייב לנקוט פעולה
לפי הוראות המנהל לשם חזרת אתר העתיקות או
העתיקות הנמצאות בו למצבם הקודם; אולם רשאי
המנהל, לאחר שנתן לאדם הודעה בכתב, לנקוט במ-
קומו בכל האמצעים הדרושים כדי להחזיר את האתר
או את העתיקות למצבם הקודם ולגבות ממנו את
ההוצאות שהוציא לכך.

(2) הנחת עפר, דומן, פסולת או אשפה, לרבות
הנחתם בנכס הגובל באתר;

(3) שינוי, תיקון או תוספת בעתיקה הנמצאת
באתר;

(4) פירוק עתיקה או הסרת חלק ממנה או
העתקתה ממקומה;

(5) כתיבה, חריטה או צביעה;

(6) הקמת בניינים או קירות בנכס הגובל בא-
תר;

(7) כל פעולה אחרת שקבע המנהל לגבי אתר
עתיקות פלוגי.

(ב) הודעה בדבר קביעת פעולה לפי פסקה (7)
לסעיף קטן (א) תפורסם ברשומות.

(ג) לעניין אתר עתיקות המשמש לצורך דתי או

פרק ח': הפקעות

המורכבת מהשר, שר הדתות, שר המשפטים ושר
החוז, באישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת,
להחילו בסייגים או ללא סייגים.

33. דרך ההפקעה

ההפקעה תהיה על-פי פקודת הקרקעות (רכישה
לצרכי ציבור), 1943³, ולעניין זה יהיו לשר כל
הסמכויות והתפקידים של הממשלה לפי הפקודה הא-
מורה, בשינויים המחוייבים לפי העניין.

32. הסמכה להפקיע

(א) השר רשאי להפקיע —

(1) אתר עתיקות שהפקעתו דרושה, לדעתו,
לצרכי שימור או מחקר;

(2) כל קרקע שהפקעתה דרושה, לדעתו, כדי
לאפשר בה חפירה.

(ב) סעיף קטן (א) לא יחול על אתר עתיקות
המשמש לצורך דתי או מוקדש לתכלית דתית והוא
קניינו של מוסד דתי; אולם רשאית ועדת שרים

פרק ט': המועצה לארכיאולוגיה וועדת ערר

34. המועצה לארכיאולוגיה

(א) השר ימנה מועצה לארכיאולוגיה ויקבע בתק-
נות את הרכבה, תקופת כהונתה וסדרי הדיון וה-
עבודה שלה.

(ב) המועצה תיעץ לשר ולמנהל בענייני ארכי-
אולוגיה ועתיקות, שיובאו לפניו על ידיהם, ותמלא
את התפקידים המוטלים עליה לפי חוק זה.

(ג) המועצה רשאית לאצול מסמכיותיה לוועדת
מבין חבריה.

35. ועדת ערר

ליד המועצה תוקם ועדת ערר של שלושה, מהם
שניים שתמנה המועצה שלא מתוך חבריה ושופט, או
מי שכשיר להיות שופט, שימנה שר המשפטים להיות
יושב־ראש הוועדה.

36. סמכויות ועדת הערר

(א) הראיה עצמו נפגע מהחלטות המנהל המפור-

רטות להלן רשאי לערור עליהן לפני ועדת הערר
בלי שהוגשת הערר תבטל את תקפה של ההח-
טה; ואלה הן;

(1) קביעת גבולות השטח כאמור בסעיף 2 (א);

(2) דרישה חוזרת למסירת עתיקה לפי סעיף
5;

(3) סירוב לתת רשיון חפירה, ביטולו, הת-
ליתו או התנייתו;

(4) סירוב לתת רשיון למסחר בעתיקות, בי-
טולו או התליתו;

(5) סירוב לתת היתר לפי סעיף 22 (ב);

(6) הודעה שעתיקה פלוגית היא בעלת ערך
לאומי;

² ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

³ ע"ר 1943, תוס' 1, עמ' 32.

(ב) בערר רשאית ועדת ערר להחליט כל החלטה שהמנהל מוסמך לה לפי חוק זה.

(ג) לוועדת ערר יהיו כל הסמכויות המוקנות לוועדת חקירה כמשמעותה בחוק ועדות חקירה, תשכ"ט — 1968⁴.

(7) הודעה לאספן כי עתיקה שבידו היא עתיקה מיוחדת;

(8) הודעה בדבר היותה או אי היותה של עתיקה חלק בלתי נפרד ממערכת עתיקות;

(9) סירוב לתת אישור לפי סעיף 29.

פרק י' : עבירות ועונשין

(ה) העובר על כל הוראה אחרת מהוראות חוק זה או התקנות על פיו, דינו — מאסר שישה חודשים או קנס 30,000 לירות.

38. חוקה

הנמצא באתר עתיקות כשברשותו של הנמצא או בסביבתו הקרובה מצויים כלי חפירה ויש להניח כי זה מקרוב נעשתה בהם עבודת חפירה באתר, או שברשותו או בסביבתו הקרובה מצוי מכשיר לגילוי מתכות, חוקה שהתכוון לגלות עתיקות אם לא הוכיח שלא היתה לו כוונה כאמור.

37. עבירות ועונשין

(א) הפוגע בזדון בעתיקה או באתר עתיקות, או משחית פניהם בזדון בכל צורה שהיא, או עובר על הוראה מהוראות סעיף 9 (א), דינו — מאסר שלוש שנים או קנס 150,000 לירות.

(ב) העובר על הוראה מהוראות סעיף 6, דינו — מאסר שנתיים או קנס 150,000 לירות.

(ג) העובר על הוראה מהוראות סעיפים 3, 15, 19 (ב), 21 או 29, דינו — מאסר שנתיים או קנס 100,000 לירות.

(ד) העובר על הוראה מהוראות סעיף 11 (א), דינו — מאסר שנה או קנס 30,000 לירות.

פרק י"א : שונות

43. תחולת החוק כשטח צבאי

(א) בשטח צבאי יחולו הוראות אלה:

(1) לא ייכנס אליו אדם לצרכי חוק זה אלא באישור מראש של מי ששר הבטחון הסמיכו לכך;

(2) לא תיעשה פעולה מטעם המנהל אלא בהסכמת שר הבטחון;

(3) לא יטופל בעתיקה מטעם גוף צבאי אלא באישור המנהל.

(ב) "שטח צבאי", לענין סעיף זה — מקרקעין שבידי צבא-הגנה לישראל או בידי שלוחה אחרת של מערכת הבטחון, שאישר אותה שר הבטחון, לרבות שטח המשמש לאימונים צבאיים.

44. אי-תחולה

השר רשאי, בהתייעצות במועצה ובאישור ועדת החינוך והתרבות של הכנסת, לקבוע בצו כי הוראה מהוראות חוק זה או התקנות לפיו לא יחולו על עתיקות, מוסיאונים, חפירות ואחרי עתיקות המוגדרים בצו.

45. שמירת תקופה

חוק זה בא להוסיף על חייבים שהוטלו וסמכויות שהוענקו בחקיקים אחרים ולא לגרוע מהם.

46. ביצוע ותקנות

(א) השר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו לרבות גביית אגרות בעד רשימות הניתנים לפי חוק זה.

39. תעודת המנהל ראייה לכאורה

תעודת המנהל שמקרקעין פלוגים מכילים עתיקות, או שנכס פלוגי הוא עתיקה, תהיה ראייה לכאורה על כך.

40. סמכויות כניסה ובדיקה

המנהל או מי שהמנהל הסמיך לכך בכתב רשאי להיכנס בכל עת סבירה לכל מקרקעין כדי לבדוק אם קיימו שם הוראות חוק זה או התקנות לפיו או תנאי כל תעודה שניתנה לפי חוק זה, או לבדוק כל עתיקה שנתגלתה או נמצאה בהם ולעשות ממנה רישום, תצלום, עזיקה, דפוס או העתקה אחרת.

41. אצילת סמכויות

המנהל רשאי, בהודעה ברשומות, לאצול מסמכיו יותיו לפי חוק זה, למעט סמכויותיו כאמור בסעיפים 8, 13 ו-14 ובכפוף לכל תקנה לענין זה.

42. מקומות מוסדרים

(א) בסעיף זה, "מקום מוסדר" —

(1) מקרקעין שבהחזקת האגף;

(2) אתר עתיקות.

(ב) שוטר או מי שהמנהל הרשהו לכך בכתב רשאי להרחיק ממקום מוסדר כל אדם העובר שם על הוראות חוק זה או התקנות לפיו.

(ג) השר רשאי לקבוע בתקנות הוראות בדבר סדרי הביקור במקומות מוסדרים והתנהגות המבקרים בהם, קביעת דמי כניסה אליהם, הגנתם והגנת העתיקות, האבורים והרהיטים שבהם.

(2) פקודת העתיקות (חצרים), 1935, 7.

49. הוראות מעבר

(א) רשיון שניתן לפי פקודת העתיקות ושהיה בתוקף ערב תחילתו של חוק זה, רואים אותו כאילו ניתן לפי חוק זה.

(ב) הרשימות של המצבות והאתרים ההיסטוריים שפורסמו לפי פקודת העתיקות ושהיו בתוקף ערב תחילתו של חוק זה, רואים אותן כאילו פורסמו לפי סעיף 28 לחוק זה.

50. פירטום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך חמישה עשר יום מיום קבלתו בכנסת.

(ב) שר המשפטים רשאי להתקין סדרי דין להליכי כיום לפי חוק זה בוועדת הערר שהוקמה לפי סעיף 35.

47. תחולה על המדינה

(א) לעניין חוק זה דין המדינה כדין כל אדם.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מן האמור בסעיף 8 לחוק הנויקים האזרחיים (אחר-ריות המדינה), תשי"ב—1952, 5.

48. ביטול

בטלות —

(1) פקודת העתיקות⁵;

⁵ ס"ח תשי"ב, עמ' 339.

⁶ חוקי א"י, כרך א', פרק ה', עמ' 24.

⁷ ע"ר 1935, תוס' 1, עמ' 144.

הסתטיגויות לחוק הנ"ל

לסעיף 1

י. מ. אברמוביץ מציע:

בהגדרת "עתיקה", פיסקה (3) תימחק.

י. הצעת חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977

שרות לכל צד מעוניין, לפי בקשתו, להשמיע דבריו לפניו.¹

4. תיקון סעיף 10

בסעיף 10 לחוק העיקרי, במקום "ועדת הביצוע" יבוא "הרשות המוסמכת" ובסופו יבוא "על החלטת הרשות המוסמכת ניתן לערור לוועדת הערר".

5. תיקון סעיף 12

בסעיף 12 לחוק העיקרי, סעיף קטן (ב) — בטל, והסימון (א) יימחק.

6. תיקון סעיף 14

בסעיף 14 לחוק העיקרי, במקום "ועדת הביצוע" יבוא "הרשות המוסמכת", ובסופו יבוא "על החלטת הרשות המוסמכת ניתן לערור לוועדת הערר".

7. תיקון סעיף 17

בסעיף 17 לחוק העיקרי, במקום "אלף לירות" יבוא "עשרת אלפים לירות".

8. ביטול סעיף 28

סעיף 28 לחוק העיקרי — בטל.

1. העתקת סעיף 5 א ותיקונו

בחוק לעידוד הסרט הישראלי, תשי"ד—1954¹ (להלן — החוק העיקרי), סעיף 5 א יועתק אל אחרי סעיף 2 ויסומן "2 א", ובסופו יבוא "ואחד החברים יהיה נציג המפיעים".

2. תיקון סעיף 4 א

בסעיף 4 א (א) לחוק העיקרי, במקום "בסעיף 5 א" יבוא "בסעיף 2 א".

3. תיקון סעיף 5 ב

בסעיף 5 ב לחוק העיקרי —

(1) בפסקה (1), אחרי "שנמסר לו" יבוא "וש" הוא מסרב לקבלו";

(2) במקום פסקה (4) יבוא:

"(4) בקשה לפי פסקאות (1) או (2) יכול שיגישה המציג, ולא תשמע אותה ועדת הערר אלא אם הוגשה תוך שבועיים מיום שבו היה המציג חייב להציג עליפי הצו ולא הציג;

(5) לא תחליט ועדת הערר בבקשה כאמור בפסקאות (1) או (2) אלא אם ניתנה אפ"

¹ ס"ח תשי"ד, עמ' 143; תשל"ג, עמ' 8.

ית. הצעת חוק רשות שדות התעופה, תשל"ז—1977

פרק א': הקמת הרשות

1. הנדרות בחוק זה — "חוקי הטיס" — חוק הטיס, 1927¹ ודבר המלך על הטיס במושבות (הטלת חוקים), 1937²; "כלי-טיס" — כלי או מיתקן הנתמך בטיסה על-ידי תגובות האוויר, למעט תגובות כנגד פני הקרקע או המים; "שדה-תעופה" — שטח רצוף, על המבנים והמיתקנים שבו, שהועד נחיתה ולהמראה של כלי-טיס ולביצוע פעולות או למתן שירותים נלווים לאלה, ובין השאר —
  - (1) להובלת נוסעים וטובין בדרך האוויר;
  - (2) להסעה ולחניה של כלי-טיס וכלי-רכב;
  - (3) למתן שירותי בטחון, בריאות, מכס, מש-טרה, תיירות וכיוצא באלה.
2. הקמת רשות שדות-התעופה מוקמת בזה רשות שדות-התעופה (להלן — הרשות) אשר תפעל באמצעות מועצת הרשות, מנהל הרשות ועובדי הרשות.
3. הרשות — תאגיד הרשות היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.
4. הרשות — גוף מבוקר הרשות תהיה גוף מבוקר על-פי האמור בסעיף 9(2) לחוק מבקר המדינה, תשי"ח—1958 (נוסח משולב)³.
5. תפקידי הרשות (א) ואלה תפקידי הרשות:
  - (1) להחזיק, להפעיל, לפתח ולנהל את שדות-התעופה המפורטים בתוספת (להלן — שדות-

פרק ב': מועצת הרשות

8. מועצת הרשות והרכבה (א) מועצת הרשות (להלן — המועצה) תהיה של זומישה-עשר חברים.
  - (ב) שר התחבורה, באישור הממשלה, ימנה את חברי המועצה, שבעה מקרב נציגי הציבור, שבעה מקרב עובדי המדינה ואחד יושב-ראש המועצה; שר התחבורה, באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות כשיריות למועמדים לחברות במועצה, לרבות הזכות להציע מועמדים כאמור.
9. תקיפת כהונה (א) תקופת כהונתו של חבר המועצה תהא ארבע שנים. (ב) חבר המועצה שתקופת כהונתו תמה

¹ חא"י, כרך ג', עמ' 2551.

² ע"ר 1937, תוס' 2, עמ' 563.

³ ס"ח תשי"ח, עמ' 92.

⁴ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

13. **מניו חליף**
(א) חבר המועצה שנפטר או שחדל לכהן לפי סעיף 11, ימנה שר התחבורה במקומו אדם אחר בדרך שבה מונה אותו חבר לפי סעיף 8.

(ב) חבר המועצה שנבצר ממנו, באורח זמני, למי לא את תפקידי, לרבות מי שהושעה לפי סעיף 12, רשאי שר התחבורה למנות לו ממלא מקום עד שובו לתפקידי.

14. **איסור עיסקאות עם הרשות**
(א) חבר המועצה ותאגיד שבשליטתו לא יתקשרו עם הרשות בעסקה, פרט לעסקה לקבלת שירותים שהרשות נותנת, אלא אם שר התחבורה התיר את העסקה ובתנאים שקבע, הכל באישור הממשלה.

(ב) הודעה על היתר לפי סעיף קטן (א) תפורסם ברשומות.

15. **חובת גילוי זיקה בעסקה**
(א) חבר המועצה שיש לו או עשוי להיות לו, במישורו או בעקיפין, בעצמו או על-ידי בן-זוגו, שוכנו או שותפו, כל חלק או זיקה בכל עסקה או עניין שעומדים לדיון במועצה, וידוע לו על החלקה או הזיקה —

(1) יודיע על כך ליושב-ראש המועצה מיד לאחר שנודע לו כי העסקה או העניין האמור רים עומדים לדיון, בדרך ובתנאים שיפורטו בתקנות;

(2) לא יהיה נוכח בדיוני המועצה באותה עסקה או עניין ולא ישתתף בהחלטה המתייחסת אליהם או קשורה עמם.

(ב) אין באמור בסעיף קטן (א) כדי לגרוע מהוראת סעיף 14.

(ג) לא יראו כעסקה או כעניין שסעיף קטן (א) חל לגביהם עסקה או עניין של גוף ציבורי או חברה ממשלתית שאותו חבר המועצה מייצג אותם.

16. **גמול**
(א) חבר המועצה לא יקבל מהרשות שכר בעד שירותיו, אך יהא זכאי לקבל את הוצאותיו הממשיות ובלבד שלא יעלו על השיעורים שקבעה המועצה באישור שר התחבורה.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) רשאי שר התחבורה, בהתייעצות עם שר האוצר, להורות על הענקת גמול סביר ליושב-ראש המועצה, לממלא מקומו או לסגנו, ואם ראה נסיבות מיוחדות לעשות כן — גם לחבר המועצה הממלא תפקיד של יושב-ראש ועדה שהיא הקימה, ובלבד שקבע תחילה ובצו ובהתייעצות כאמור את השיעור המירבי של הגמול שישולם לנושא התפקיד הנדון.

(ג) הודעה על הענקת גמול לפי סעיף זה תפורסם ברשומות.

17. **חובת מתן ידיעות**
נודע לחבר המועצה על מעשה או מחלל של הרשות, של מוסד ממסדיתה, של עובד מעובדיה, של מי

רשאי שר התחבורה למנות אותו מחדש לתקופה נוספת; הארכה לתקופת כהונה שלישית תהיה טעויה נה אישור הממשלה.

10. **סייגים למינוי**
(א) לא יתמנה חבר המועצה מי שנתקיים בו אחד מאלה:

(1) הוא איננו אזרח ישראלי;

(2) תוך עשר השנים שקדמו להחלטה בדבר מינויו הורשע או נשא עונש מאסר על עבירה שיש עמה קלון;

(3) הינו פושט רגל או נתמנה עליו כונס נכסים מטעם בית-המשפט.

(ב) לא יתמנה חבר המועצה מי שקשור בעסקאות מסחריות או קבלניות עם הרשות, או מי שיש לי שליטה בתאגיד, לרבות שותפות, הקשור כאמור; אולם לא יהיו פסולים נציגי גופים ציבוריים או נציגי חברות ממשלתיות בגלל זה בלבד שהגופים או החברות שהם מייצגים קשורים כאמור.

11. **פקיעת כהונה**
(א) חבר המועצה יחדל לכהן בה לפני תום תקופת כהונתו באחת מאלה:

(1) התפטר מחברותו במסירת כתב התפטרות לשר התחבורה;

(2) הורשע בעבירה שיש עמה קלון;

(3) הורשע בעבירה על סעיף 14 או סעיף 15;

(4) פשט את הרגל או נתמנה עליו כונס נכסים מטעם בית-המשפט;

(5) שר התחבורה מצא כי חבר המועצה איבד את הכושר הגופני או הנפשי למלא את תפקידי;

(6) נמצא כי נעדר משלוש ישיבות רצופות של המועצה או מחמש ישיבות תוך שנה, וזולת אם קבע שר התחבורה, בהודעה למועצה, שהייתה סיבה מוצדקת להיעדרותו;

(7) נבצר ממנו דרך קבע למלא את תפקידו ושר התחבורה, לאחר התייעצות עם יושב-ראש המועצה, העבירו מכהונתו בהודעה בכתב;

(8) חדל להיות אזרח ישראלי;

(9) אם הוא עובד המדינה — פרש משירות המדינה.

(ב) חדל חבר המועצה למלא תפקיד בשירות המדינה או בשירות אחר שאותו מילא בעת מינויו, רשאי שר התחבורה להעבירו מכהונתו.

12. **השעיה**
הוגש נגד חבר המועצה אישום פלילי בשעל עבירה שיש עמה קלון — ישעה אותו שר התחבורה מכהונתו; תקופת ההשעיה תסתיים לא יאוחר מיום הכרעת דינו.

(ו) על מנהל הרשות להשתתף בישיבות המועצה.

19. ישיבות המועצה

(א) ישיבות המועצה יתקיימו לפחות אחת לשישה שבועות או לפי דרישת שר התחבורה או שלושה מחברי המועצה.

(ב) גדרש יושב-ראש המועצה לכנס אותה על-פי סעיף קטן (א), תחכנס המועצה לישיבה תוך 14 יום מיום הדרישה, וזולת אם גדרש לכנסה תוך זמן קצר יותר, ובאותה ישיבה תדון המועצה בנושאים המפורטים באותה דרישה.

(ג) יושב-ראש המועצה יזמן את ישיבותיה ויקבע זמנו, מקומן וסדר-יומן בכפוף להוראות פרק זה.

(ד) החלטת המועצה בישיבה שהתקיימה על-פי דרישת שר התחבורה תובא לידיעתו ללא דיחוי.

20. סמכות למנות ועדות

המועצה רשאית למנות מבין חבריה או שלא מבין גיהם ועדות קבועות או לעניין מסויים; סיכומיה של ועדה יהיו בבחינת המלצות למועצה וזולת אם החליטה המועצה אחרת; אצלה המועצה סמכות מסמכיותה לוועדה שמונתה כאמור — יהיה יושב-ראש הוועדה אחד מחברי המועצה.

21. תוקף פעולות

קיום המועצה, סמכויותיה ותוקף החלטותיה לא ייפגעו מחמת שנתפנה מקומו של חבר המועצה או מחמת ליקוי במינויו או בהמשך כהונתו.

פרק ג': עובדי הרשות

(2) שר התחבורה, לאחר התייעצות עם המועצה, קבע כי נבצר ממנהל הרשות, דרך קבע, למלא תפקידו או החליט, בהחלטה מנומקת, להעבירו מכהונתו.

(ג) התפטר מנהל הרשות, תיפסק כהונתו כתום 30 יום לאחר הגשת כתב ההתפטרות וזולת אם הסכים שר התחבורה למועד קצר מזה.

24. ממלא מקום למנהל הרשות

(א) המועצה תמנה, על-פי הצעת שר התחבורה שניתנה לאחר התייעצות עם המועצה, ממלא מקום למנהל הרשות שימלא את תפקידיו וישתמש בסמכויותיו כל עוד נבצר ממנו, מטעמים כלשהם, לעשות כן; לא נתמנה ממלא מקום כאמור, או נבצר גם מממלא המקום למלא את תפקידיו ולהשתמש בסמכויותיו, יישמש יושב-ראש המועצה מנהל הרשות.

(ב) מינוי ממלא מקום למנהל הרשות יובא לידיעת הממשלה, והודעה על המינוי תפורסם ברשומות.

25. קבלת עובדים ותנאי עבודתם

(א) סדרי קבלת העובדים לשירות הרשות ומינוייהם יהיו מותאמים לאלה של עובדי המדינה, בשינויים שתקבע הרשות באישור הממשלה.

שפועל בשמה או של חבר במוסד כאמור, שהיו בהם לכאורה עבירה או פגם בטוהר המידות, יביא את הדבר, ללא דיחוי, לידיעת יושב-ראש המועצה או שר התחבורה.

18. סדרי נהל

(א) המועצה תקבע את דרכי עבודתה ונהלי דיניה במידה שלא נקבעו בחוק זה או על פיו.

(ב) המניין החוקי בישיבות המועצה יהא רוב חברי המועצה כשביניהם היושב-ראש שלה, ממלא מקומו או סגנו; לא היה מגיין חוקי בפתיחת הישיבה, רשאי היושב-ראש, ממלא מקומו או סגנו לדחות את הישיבה בשלושים דקות; לאחר עבור זמן זה תהא הישיבה כדיון גם אם השתתפו בה שליש ממספר החברים ובנוסף עליהם היושב-ראש, ממלא מקומו או סגנו.

(ג) משנפתחה ישיבת המועצה במגין חוקי כאמור בסעיף קטן (ב) יהיה המשך הישיבה כדיון בכל מספר חברים ובלבד שבעת קבלת החלטות נכחו שליש מחברי המועצה ובנוסף עליהם היושב-ראש, ממלא מקומו או סגנו.

(א) ראתה המועצה שיש לעשות כן בשל דחיות העניין, רשאית היא לקבל החלטה במשאל בין חבריה בדרך ובתנאים שנקבעו בתקנות באישור ועדת הכלכלה של הכנסת; דינה של החלטה שהתקבלה כאמור כדיון החלטה שנתקבלה בישיבת המועצה.

(ה) על-פי דרישת שר התחבורה תדון המועצה מחדש בכל נושא שהחליטה בו.

22. מנהל כללי ומנהלי שדות-תעופה

(א) המועצה, באישור הממשלה, תמנה על-פי הצעת שר התחבורה שניתנה לאחר התייעצות עם המועצה מנהל כללי לרשות (להלן — מנהל הרשות); המועצה, באישור הממשלה, תקבע את משרותיו ותנאי עבודתו של מנהל הרשות.

(ב) המועצה תמנה, באישור שר התחבורה, ולאחר שהובאה, לפנייה המלצת מנהל הרשות, את מנהלי שדות-התעופה של הרשות.

(ג) הודעה על מינוי מנהל הרשות ומנהלי שדות-התעופה של הרשות תפורסם ברשומות.

23. תקופת כהונתו של מנהל הרשות

(א) תקופת כהונתו של מנהל הרשות תהא חמש שנים אך רשאית המועצה, על-פי הצעת שר התחבורה, להאריך את כהונתו לתקופת כהונה נוספת אחת לאחר שהודיע שר התחבורה לממשלה מראש על כך.

(ב) תקופת כהונתו של מנהל הרשות תפקע אם אירע אחד מאלה:

(1) הוא התפטר בהודעה בכתב לשר התחבורה שהוגשה לו באמצעות המועצה;

לתו של חוק זה באחד השירותים שיעברו לידי הרשות, ימשיכו בשירותם זה כעובדי הרשות בתנאי שירות שלא יהיו גרועים מתנאי שירותם ערב תחילת החוק.

(ב) זכויות עובדי הרשות שהועברו לשירותה הנוב-עות מעבודתם כעובדי המדינה ייחשבו כזכויות הנובעות מעבודה בשירות הרשות.

(ג) ההסדרים לגבי זיכוי הרשות בסכומי תכתי-לומים אשר עובדים שיועברו לשירותה יהיו זכאים להם, ייקבעו בהסכם בין הרשות ובין הממשלה.

פרק ד': סמכויות הרשות

(ב) שר התחבורה רשאי לדרוש מהרשות שתקבע כללים בנושא שיגדיר בדרישתו; לא העבירה הר-שות כללים כאמור לאישור שר התחבורה תוך תקופה שיקבע ושלא תפחת מ-90 יום מהיום שבו נדרשה הרשות לעשות כן, רשאי שר התחבורה לקבוע את הכללים במקומה.

31. ביצוע תפקידים ושירותים

(א) הרשות רשאית להטיל על אחר למלא תפקיד מתפקידיה או לתת שירות, הכל כמפורט בסעיף 5; אולם בכל הנוגע לנושאי בטיחות הטיס ובט-חוננו ובטחון שדות-התעופה של הרשות לא תעשה כן אלא באישור שר התחבורה.

(ב) הרשות רשאית, באישור שר התחבורה, לק-בוע הסדרים ולהתנות תנאים למתן שירותים, בין בעצמה ובין על-ידי אחרים, לרבות התקשרות בדבר מסירת שירות לאחרים לאחר עריכת מכרז.

(ג) הרשות רשאית, לאחר עריכת מכרז, להעניק זכיון למתן שירות שהיא חייבת או מוסמכת לתת בשדות-התעופה של הרשות או באחד מהם.

(ד) התקשרות בדבר מסירת ביצוע שירות לאחר כאמור בסעיף קטן (א), והטלת תפקיד מתפקידי הרשות על אחר, לתקופה של למעלה מעשר שנים, טעונות אישור הממשלה.

(ה) התקשרות בדבר מסירת ביצוע שירות לאחר או הטלת תפקיד מתפקידי הרשות על אחר, המ-ק-נות זכות לחדשן או להאריך לתקופה נוספת שב-צירופה לקודמתה הן עולות יחד על עשר שנים, וכן התקשרות או הטלת תפקיד התפקידי הרשות כאמור לתקופה נוספת כאמור, טעונות אישור המ-מ-שלה כאמור בסעיף קטן (ד).

(1) התקשרות בדבר מסירת ביצוע שירות לאחר כאמור בסעיף קטן (א), או הטלת תפקיד מת-פ-קידי הרשות על אחר, בדרך הענקת זכיון, טעונות אישור הממשלה; אולם רשאית הממשלה לקבוע סוגים של שירותים גלויים כאמור בסעיף 5 (א) (1) שעל הענקת הזכיון לביצועם לא תחול הוראה זו.

(1) התקשרות בדבר מסירת ביצוע שירות לאחר, או הטלת תפקיד מתפקידי הרשות על אחר, שלא

(ב) תנאי עבודתם של עובדי הרשות ושכרם ייקב-עו בהסכם בין הרשות ובין ארגון העובדים המ-ייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי הרשות ובאישור הממשלה.

(ג) המועצה רשאית, באישור שרי התחבורה וה-אוצר ולאחר שהביאה זאת לידיעת ועדת הכלכלה של הכנסת, לקבוע משרות או סוגים של משרות שעליהן לא תחול הוראת סעיף קטן (ב).

26. העברת עובדים לרשות

(א) עובדי המדינה, שהיו מועסקים ערב תחי-

27. סמכויות לפי חוקי הטיס

סמכויות שר התחבורה לפי חוקי הטיס ותקנות שהותקנו לפיהם, בכל העניינים הנוגעים לשדות-התעו-פה של הרשות ולתיפעולם, רשאי שר התחבורה, על-פי בקשת הרשות, לאצלו גם לרשות, למנהל הרשות או לעובד מעובדיה, למעט הסמכות להתקין תקנות בנות תוצא תחיקתי.

28. תקנות לפי חוקי הטיס

(א) הרשות רשאית להציע לשר התחבורה לה-ת-קין תקנות מכוח סמכויותיו לפי חוקי הטיס בכל העניינים הנוגעים לשדות-התעופה של הרשות ול-תיפעולם.

(ב) שר התחבורה, בבואו להתקין תקנות לפי חוקי הטיס בעניינים הנוגעים לשדות-התעופה של הרשות, יתייעץ תחילה עם הרשות.

29. תעריפי אגרות

(א) הרשות רשאית להציע לשר התחבורה תקנות בדבר תעריפי אגרות שישתלמו לה או לאחרים בעד השימוש בשדות-התעופה של הרשות ובמית-קנים שבהם ובעד השירותים שנותנים בהם היא או אחרים ודבר סדרי גבייתם ותשלומם; שר התח-בורה רשאי להתקין תקנות כאמור אף אם הרשות לא הציעה לו אותן ובלבד שיתיעץ ברשות תחי-לה; כל תקנות לפי סעיף קטן זה טעונות אישור הממשלה וועדת הכלכלה של הכנסת.

(ב) תעריפי האגרות יכולים להיות כוללים או מסווגים לפי סיווג כלשהו.

(ג) תעריפי האגרות ייקבעו בשים לב להנחיות שנקבעו בסעיפים 7 ו-40.

(ד) האמור בסעיף זה לא יתפרש כגורע מסמכות הרשות לתת שירות ולגבות בעדו תשלום אף אם לא נקבעה לאותו שירות אגרה בתקנות, והוא כש-אין חובה על-פי חיקוק ליתן אותו שירות.

30. סמכויות לקבוע כללים

(א) הרשות רשאית לקבוע, באישור שר התחבורה, כללים להחזקת שדות-התעופה של הרשות, ניהולם, הפעלתם והפיקוח עליהם ולביצועם היעיל של תפ-קידיה ושל סמכויותיה לפי חוק זה.

הדרוש לפי סעיף זה — בטלה.

נתקבל עליה האישור הדרוש לפי סעיף זה — בטלה.

33. זכות עכבון לגבי מדכין

לרשות תהיה זכות עכבון על כל הטובין שברשותה שלגביהם מגיעים לה אגרה או תשלום אחר; זכות העכבון תקנה לה גם זכות קדימה לגבות את המגיע לה מדמי המכר של הטובין לפני כל זכות קדימה אחרת על טובין אלה; הוראה זו אינה באה לפגוע בכל האמור בפקודת המכס⁶.

32. הגבלה בעסקאות מקרקעין

(א) עסקה כמשמעותה בסעיף 6 לחוק המקרקעין, עין, תשכ"ט—1969⁶, במקרקעי הרשות, למעט הח"כרתם לתקופה שאינה עולה על עשרים וחמש שנים, טעונה אישור הממשלה.

(ג) עסקה במקרקעין שלא נתקבל עליה האישור

פרק ה': ניהול הרשות ושדות התעופה שלה

זקת שדות התעופה שהם מנהלים, לניהולם ולהפעלתם.

(ד) אצילת סמכויות כאמור בסעיף קטן (ב) לעניין סעיפים 28 ו-29 טעונה אישור שר התחבורה.

35. סמכות חתימה

הרשות רשאית לייפות כוחו של מנהל הרשות או של כל אדם אחר לחתום בשמה, דרך כלל, על מסמך מסויים או על סוג מסויים של מסמכים, בכפוף לכל סייג שבייפויי-הכוח.

36. אחריות מנהלי שדות התעופה

בכפוף להוראות סעיף 34 ולהחלטות הרשות ומנהל הלה יהיו מנהלי שדות התעופה אחראים כלפי מנהל הרשות, כל אחד לגבי שדה התעופה שהוא מנהל, לביצוע תפקידי הרשות והחלטותיה.

34. הגדרות תפקידים ואצילת סמכויות

(א) הרשות תגדיר את תפקידי מנהל הרשות ומנהלי שדות התעופה של הרשות.

(ב) הרשות רשאית לאצול למנהל הרשות ולכל מנהל של שדה תעופה שלה כל סמכות מסמכר יותיה, למעט הסמכות לקביעת כללים, תקציבים ותכניות פיתוח כאמור בסעיפים 30 ו-37, הסמכות לעריכת דו"חות שנתיים כאמור בסעיף 38, הסמכות למינוי מנהל הרשות ומנהלי שדות התעופה כאמור בסעיף 22 והסמכויות לפי סעיף 25; כן רשאית הרשות לאצול לאחר מסמכויותיה במידה הדרושה לו לביצוע תפקידיו לפי חוק זה או לפי דין אחר.

(ג) בהגדרה את התפקידים ובאצלה את הסמכויות לפי סעיף זה תקנה הרשות למנהלי שדות התעופה של הרשות את הסמכויות הדרושות להח-

פרק ו': תקציב וכספים

עם שר האוצר, או עלה הגרעון בתקציב השוטף שאישרה הממשלה כאמור על הגרעון הקבוע באורח תקציב, תביא הרשות את דבר הגרעון שנוצר לידיעת שרי התחבורה והאוצר לא יאוחר מתום מחצית שנת העסקים שבה נוצר הגרעון.

38. דו"חות שנתיים

הרשות תערוך ותגיש לשר התחבורה, לא יאוחר משישה חודשים לאחר תום שנת העסקים שלה, דין וחשבון שיכלול —

- (1) מאזן שנתי לרבות מאזן הקרנות כאמור בסעיף 40;
- (2) דו"ח הכנסות והוצאות, כולל יעוד עודפי הכנסות של הרשות ושל כל אחד משדות התעופה שלה;
- (3) דו"ח המשאבים ואופן השימוש בהם;
- (4) סקירה המשקפת את ביצועם של התקציב השוטף ושל תקציב הפיתוח של הרשות באותה שנת עסקים;
- (5) סקירה על פעולותיה אותה שנה.

37. תקציבים ותכניות פיתוח

(א) הרשות תכין ותגיש לשר התחבורה לאישור, כל שנה עד 31 באוקטובר, את תקציבה לפעולותיה השוטפות וכן תכנית ותקציב לפיתוח של כל שדה תעופה משדות התעופה שלה, הכל לגבי שנת העסקים המתחילה באחד באפריל שלאחר מכן; כל תכנית פיתוח ותקציב פיתוח יפרטו את דרכי מימונם.

(ב) תכנית פיתוח ותקציב פיתוח, וכן תקציב שוטף שהוצאתו אינן מתכנסות במלואן על-ידי הכנסות הרשות, טעונים אישור הממשלה.

(ג) הרשות רשאית להגיש כאמור, בנוסף על תכנית ותקציב שנתיים, תכנית ותקציב פיתוח למספר שנים.

(ד) תקציב שאינו טעון אישור הממשלה לפי סעיף זה יובא לידיעתה.

(ה) נוצר גרעון בביצוע תקציב שוטף שלא היה טעון אישור הממשלה לפי סעיף קטן (ב) בסכום העולה על מה שקבע שר התחבורה בהתייעצות

⁶ ס"ח תשכ"ט, עמ' 259.

⁶ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 3, עמ' 39.

חוב; המילווה ותנאיהם טעונים אישור שרי התחבורה והאוצר; הנפקת איגרות-החוב ותנאיהן טעונים אישור הממשלה.

42. שימוש בהכנסות

(א) כל הכנסה שתקבל הרשות תעמוד לרשותה ותשמש במסגרת תקציבה למטרות שתועיד הרשות לשם ביצוע תפקידיה.

(ב) לא ישולם סכום מכספי הרשות אלא על-פי תקציב שאושר ולא תתחייב הרשות בשום התחייבות אלא לפיו או לפי החלטת המועצה שאושרה בידי שר התחבורה.

39. דיווח לפי דרישת שר התחבורה
שר התחבורה רשאי לדרוש מהרשות, בכל עת, דיווח-שבון וכן מידע שוטף או חד-פעמי, על כל עניין שהוא בגדר תפקידיה וסמכויותיה.

40. קרנות

הרשות תיצור ותקיים קרנות לחידוש המבנים, המיתקנים והציוד של שדות-התעופה של הרשות, לפי תוכן שדות-התעופה להרחבת השירותים בהם ולתשלום חובותיה.

41. מילווה ואיגרות חוב

הרשות רשאית, בכפוף לאמור בכל חוק, לקבל מילווה למטרות פיתוח ולהנפיק למטרה זו איגרות

פרק ז': העברת נכסים, זכויות והתחייבויות

או נגדה ערב תחילתו של חוק זה בקשר לנכסים, להסכמים, להתקשרויות, לעסקאות או לתפעול כל אחד משדות-התעופה של הרשות כאמור בסעיפים 43 ו-44, וכן כל עילה של תביעה כזאת שהיתה קיימת אותו זמן, יוסיפו לעמוד בתקפן כאילו לא נעשתה ההעברה האמורה.

46. תנאי ההעברה

(א) תנאי ההעברה כאמור בסעיפים 43 ו-44 ופי' רוט הנכסים, הזכויות והזיקות, ייקבעו בהסכם בין הרשות ובין הממשלה באישור ועדת הכלכלה של הכנסת, ובלבד שתנאי ההסכם לא יפגעו בהנחיות שבסעיפים 7 ו-40.

(ב) סכומים שהעמיד אוצר המדינה לצרכי פיתוח לרשותם של שדות-התעופה שיעברו לפי חוק זה לרשות והותנה שיתחזרו להכנסותיה הכלליות של המדינה, יראו אותם, במידה שלא הוחזרו ערב תחילתו של חוק זה, כאילו ניתנו לרשות כהלכה וואה באותו יום ובתנאים שייקבעו בהסכם כאמור לפי סעיף קטן (א).

47. פיקוח על הרשות

(א) הרשות תעמוד לפיקוחו הכללי של שר התחבורה.

(ב) במילוי תפקידיה לפי סעיף 5 (א) (2) תפעל הרשות על-פי הוראות שר התחבורה שיינתנו לה לאחר התייעצות עם המועצה.

48. מפים

דין הרשות כדין המדינה לענין תשלום מסים, מס בולים, אגרות, ארנונות, היטלים ותשלומי חובה אחרים.

49. אחריות בנוזקין

דין הרשות כדין המדינה לענין חוק הנוזקין האזרחיים (אחריות המדינה), תשי"ב—1952, 7.

43. העברת נכסים לרשות

הממשלה תעביר לרשות מקרקעין של המדינה שנמצאו ערב תחילתו של חוק זה בתחומי שדות-התעופה של הרשות וכל נכסי מיטלטלין של המדינה שהיו ערב תחילת חוק זה ברשות שדות-התעופה של הרשות, וכן כל זכות או זיקה שהיתה למדינה באותו מועד בכל אחד משדות-התעופה של הרשות, לרבות מניות בכל תאגיד המפעיל בשדה-התעופה של הרשות שירותים שהרשות חייבת או רשאית לתתם לפי סעיף 5 ושנפעלתם היא מטרתו העיקרית, הכל בתנאים וביסודיים כאמור בסעיף 46.

44. העברת זכויות וחובות

(א) הממשלה תעביר לרשות כל זכות וסמכות של המדינה לפי ההסכמים, ההתקשרויות והעסקאות שהיו בני תוקף לגבי שדות-התעופה של הרשות ערב תחילתו של חוק זה, ומהיום שייקבע בכתב ההעברה יהיו הזכויות והסמכויות כאמור נתונות לרשות והחובות וההתחייבויות המוטלות על המדינה בהסכמים, בהתקשרויות ובעסקאות אלה או בקשר לנכסים שהועברו כאמור בסעיף 43 או בקשר לתפעול כל אחד משדות-התעופה של הרשות, יהיו מוטלות על הרשות, והיא תבוא לגביהם במקום המדינה לכל דבר.

(ב) הממשלה תעביר לרשות את כל הסכומים שהוקצו לשדות-התעופה של הרשות, לפי שנקבע בתקציב השוטף ובתקציב הפיתוח לגבי כל שדה-תעופה, עד לסיום שנת הכספים שבה חל יום תחילתו של חוק זה.

(ג) עד לסיום שנת הכספים שבה חל יום תחילתו של חוק זה תהיה המסגרת התקציבית לפעולות הרשות לפי מה שנקבע בתקציב המדינה לאותה שנה, בשינויים הנובעים מהקמת הרשות.

45. תביעות ועילות

כל תביעה שהיתה תלויה ועומדת מטעם המדינה

עצה, להוסיף שדה-תעופה לרשימה שבחוספת או לגרוע ממנה; גרע שר התחבורה שדה-תעופה מה-תוספת יביא את הדבר לידיעת ועדת הכלכלה של הכנסת.

(ב) גרע שר התחבורה לפי סעיף זה שדה-תעופה פלוני מהתוספת, רשאית הממשלה, אם ראתה שמן הצדק לעשות כן, להורות שנכסי הרשות המשמ-שים אותו שדה-תעופה, כולם או מקצתם, יוקנו למדינה במועדים ובתנאים שתקבע, בתמורה או בל-עדיה; נכסים שהוקנו כאמור יירשמו על שם המ-דינה בכל פנקס המתנהל על-פי חיקוק.

(ג) הוסיף שר התחבורה שדה-תעופה לתוספת, יחולו הוראות סעיף 26 והוראות פרק ז' כאילו במ-קום יום תחילתו של חוק זה בא יום תחילתו של הצו שעל-פיו הוסף שדה-תעופה לתוספת.

56. תיקון חוק הטיס
בסעיף 31 (1) לחוק הטיס, 1927, במקום הגדרת "שדה-תעופה" יבוא:

"שדה-תעופה" — כמשמעותו בחוק רשות שדות-התעופה, תשל"ז—1977, והוא בהחזקתה ובהנהלתה של המדינה או של רשות שדות-תעופה כאמור באר-תו חוק;".

57. ביצוע ותקנות
שר התחבורה ממנה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, בידיעה מוקדמת של ועדת הכלכלה של הכנסת, בכל עניין שהסמכות להס-דרתו לא ניתנה בחוק זה לרשות במפורש.

58. תחילה
תחילתו של חוק זה בתום 90 יום מיום קבלתו בכנסת.

59. מירום
חוק זה יפורסם ברשומות תוך חמישה עשר יום מיום קבלתו בכנסת.

50. צווי מניעה

דין הרשות כדין המדינה לעניין סעד בדרך צו מניעה.

51. דין חברי המועצה ועובדי הרשות
דין חברי המועצה ועובדי הרשות. לעניין חיקוקים אלה כדין עובדי המדינה:

(1) חוק לתיקון דיני העונשין (עובדי הציבור), תשי"ז—1957⁸;

(2) פקודת הראיות (נוסח חדש), תשל"א—1971⁹;

(3) פקודת הנוזיקין (נוסח חדש)¹⁰.

52. משמעת

(א) חוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963¹¹, יחול על עובדי הרשות כאילו היו עובדי המדינה, ולעניין זה יבוא שר התחבורה במקומו של השר בכל מקום שמדובר בחוק האמור בשר ומנהל הרשות יבוא במקום המנהל הכללי של המש-ר בכל מקום שמדובר בו בחוק האמור.

(ב) הממשלה, באישור ועדת העבודה של הכנסת, רשאית לקבוע הוראות נוספות כדי להתאים את הוראות החוק האמור למבנה הרשות.

53. מפות גבולות

ביום תחילתו של חוק זה יהיו הגבולות של שדות-התעופה המפורטים בתוספת כפי שקבע שר התחבורה במפות שהופקדו לפני אותו יום בידי ראש מינהל התעופה האזרחית במשרד התחבורה.

54. עבירות ועונשין

העובר על הוראות סעיפים 14, 15 או 17 או על תקנות או כללים לפי חוק זה שנאמר בהם שאי-קיומם מהווה עבירה, דינו — מאסר שנה אחת או קנס 100,000 לירות.

55. שינוי התוספת

(א) שר התחבורה רשאי בצו, בהתייעצות עם המו-

התוספת

(סעיף 5 (א) (1))

נמל-תעופה בן-גוריון

שדה-תעופה אילת

שדה-תעופה ירושלים (עטרות)

⁸ ס"ח תשי"ז, עמ' 88.

⁹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.

¹⁰ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 18, עמ' 421.

¹¹ ס"ח תשכ"ג, עמ' 50.

ט. הצעת חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977

לפי העניין, מיום הפקעת הנישואין אותם תגמור לים שהיו משתלמים להם אותה שעה לולא נישאו, ולא יהיו חייבים להחזיר את מענק הנישואין ששולם להם; והיו יתום או יתומים סמוכים על שולחנם בתום התקופה של חמש שנים, תוארך תקופה זו לשבע שנים."

5. תיקון חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה בחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ז—1970² —

- (1) בסעיף 1, בהגדרת "בן משפחה", פסקה (3) — בטלה;
- (2) בסעיף 7, הסיפה המתחילה במלים "לעניין סעיף זה" — תימחק;
- (3) בסעיף 7ג, במקום "או אלמנה" יבוא "אל-מנה או אלמן".

6. תחילה חוק זה יחול, לגבי הזמן שלאחר תחילתו, גם על אלמן של מי שנפטרה לפני תחילתו, זולת אם עקב הפטירה וזכות השירות של המנוחה או עקב הפגיעה בה בפעולות איבה קיבלו הוא או בני משפחה אחרים של המנוחה הטבות מאוצר המדינה שלא בדרך של תשלומים תקופתיים, וזכותו של אלמן כאמור שהגיש בקשה לפי סעיף 23 לחוק העיקרי תתיישן כתום שנה מיום תחילתו של חוק זה.

1. תיקון סעיף 1 בסעיף 1 לחוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תשי"ז—1950¹ (להלן — החוק העיקרי), בהגדרת "בן משפחה" של חייל שנספה במערכה, אחרי פסקה (א) יבוא:

"(א) מי שהיה בעלה של הנספה ביום מותה, ובכלל זה גבר שלפני מות הנספה גר יחד עמה וביים מותה היה ידוע בציבור כבעלה — כל עוד לא נישא לאחרת (להלן — אלמן);"

2. הוספת סעיף 1א אחרי סעיף 1 לחוק העיקרי יבוא:

1א. תחולת החוק על אלמן

כל האמור בחוק זה לגבי אלמנה של נספה יחול לגבי אלמן של נספה, בתיאומים לפי העניין.

3. תיקון סעיף 9 בסעיף 9(ג) לחוק העיקרי, במקום "מחוץ לבית אמו" יבוא "מחוץ לבית הוריה".

4. תיקון סעיף 12א במקום סעיף 12א(ג) לחוק העיקרי יבוא:
"ג) הופקעו הנישואין השניים תוך חמש שנים מיום שנתקיימו, על-ידי מות בן-הזוג, או בכל זמן שהוא כתוצאה מהליכים שהחלו בהם תוך חמש שנים מיום שנתקיימו — ישולמו לאשה או לגבר,

¹ ס"ח תשי"ז, עמ' 162; תשי"ב, עמ' 287; תשי"ח, עמ' 172; תשכ"ג, עמ' 36; תשכ"ה, עמ' 295; תשכ"ז, עמ' 140; תשכ"ח, עמ' 254; תשל"א, עמ' 126; תשל"ג, עמ' 66; עמ' 252; תשל"ה, עמ' 10; תשל"ו, עמ' 118.

² ס"ח תשל"ל, עמ' 126; תשל"ג, עמ' 79.

כ. הצעת חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977

סעיף קטן זה, או במקומם, כל סכום המשתלם לעובדת או לעובד מקופת גמל, כמשמעותה בסעיף 47 לפקודת מס הכנסה², עקב תשלומי המעביד לקופה, ושנועד לשמש כפיצויי פיטורים או לבוא במקומם, והוא אף אם לא נתקיימו התנאים האמורים בסעיפים 14 או 20.

1. תיקון סעיף 11 בסעיף 11 לחוק פיצויי פיטורים, תשכ"ג—1963¹, אחרי סעיף קטן (ד) יבוא:

"ה) התפטרה עובדת לאחר שהגיעה לגיל 60 או התפטר עובד לאחר שהגיע לגיל 65, רואים את ההתפטרות לעניין חוק זה כפיטורים; ואולם מותר לזקוף על חשבון פיצויי הפיטורים המגיעים מכוח

¹ ס"ח תשכ"ג, עמ' 136; תשכ"ד, עמ' 167; תשכ"ה, עמ' 215; תשל"ג, עמ' 222; עמ' 258; תשל"ו, עמ' 96; תשל"ז, עמ' 27; עמ' 87; עמ' 115.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.

כא. הצעת חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977

סעיף 2, על בן משפחה של מי שסעיף 19א חל עליו, אם נתקיימו בבן-המשפחה הוראות פסיקה (2) של סעיף 19א(א), בשינויים המחוייבים.

ג. סייג

(א) מי שקיבל מאחד הגופים המפורטים להלן תשלום או פיצוי אחר, למעט טיפול רפואי ושי-קום רפואי, בשל פגיעה כאמור בסעיף 19א, לא יהיה זכאי לתגמול לפי חוק זה; ואלה הגר-פים:

- (1) המדינה;
- (2) הסוכנות היהודית לארץ-ישראל;
- (3) ההסתדרות הציונית העולמית;
- (4) הוועד הלאומי לכנסת ישראל;
- (5) רשות מקומית.

(ב) מי שמקבל בשל פגיעה כאמור בסעיף 19א פיצוי שבועי לפי פקודת הפיצויים לעובדים, 1947³, הברירה בידו לבחור בהמשך קבלת הפיצוי או בזכויות לפי חוק זה.

ד. תביעה לתגמול

(א) תביעה מכוח סעיפים 19א או 19ב תוגש לא יאחר מתום שנים-עשר חודשים מיום תחי-לתו של חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977.

(ב) הטוען כי הפגיעה היא מפעולות איבה של כוחות אויב וכי נכות או מוות נגרמו כתו-צאה מהפגיעה כאמור, עליו הראייה.

2. תחולה

תגמול על-פי חוק זה יינתן לתקופה שלאחר יום תחילתו; וזאת או הטבה אחרת הנובעות מחוק זה יינתנו אם העילה להן נוצרה לאחר יום התחילה.

כב. הצעת חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1977

(1) בהגדרת "השכר הקובע", במקום "י" יבוא "יב", במקום "86%" יבוא "94%" ובמקום "78%" יבוא "81%";

1. הכפת סעיפים 19א עד 19 ד אחרי סעיף 19 לחוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה, תשל"ל—1970¹, יבוא:

19"א. נפגעי תש"ח—תש"ט

(א) על אף האמור בסעיף 19(א) יחול חוק זה, למעט סעיף 2, על מי שנפגע מפעולות איבה של כוחות אויב בתקופה שמיום ה' באייר תש"ח (14 במאי 1948) עד יום כ"ה בשבט תש"ט (24 פברואר 1949), אם נתקיימו בו שניים אלה:

(1) הוא נפגע במקום שהיה אותה שעה שטח ישראל או בשליטתם של צבא-הגנה לישראל או של יהודה שעל השירות בה הכריזו שר הבטחון כעל שירות צבאי לצורך חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תשי"ט—1959 (נוסח משולב)², כאמור בפסיקה (2) להגדרת "שירות צבאי" שבסעיף 1 לאותו חוק, או הוא נפגע בעת מעבר ממקום כא-מור אל מקום אחר כאמור;

(2) מיום הפגיעה ועד ליום תחילתו של חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תי-קון מס' 3), תשל"ז—1977, הוא היה תושב ישראל והיה בישראל ברציפות; לעניין זה לא יראו כאילו נפסקה הרציפות אם שהה הנפגע מחוץ לישראל תקופה שאינה עולה על ארבע שנים, בין בהמשך אחד ובין בכ-מה המשכים, וכן אם שהה תקופה ארוכה יותר לצרכי לימודים או בשליחות מטעם המדינה או מטעם גוף ציבורי בישראל.

(ב) לעניין חוק זה, דין פגיעה מפעולות איבה של כוחות אויב כדין פגיעת איבה ודינו של מי שנפגע מפגיעה כאמור כדין נפגע, ובלבד שנתקיימו בו הוראות סעיף קטן (א).

19ב. בני משפחה

על אף האמור בחוק זה יחולו הוראותיו, למעט

¹ ס"ח תשל"ל, עמ' 128; תשל"ג, עמ' 79; עמ' 253.

² ס"ח תשי"ט, עמ' 276.

³ ע"ד 1947, תוס' 1, עמ' 193.

של שלושה חודשים לפחות, ישלמו לבני-זוג כל עוד לא נישא תגמול בשיעור סך כל המשכורת הנהוגה אותה שעה לגבי עובד המדינה שדרגת משכורתו היא "יג" של הדירוג האחיד, בניכוי הכנסתו מכל מקור אחר.

(ג) באין בני-זוג לנכה, יוסיפו לשלם את התגמולים לפי סעיף זה לידי בן-המשפחה שהורה עליו הנכה לפי סעיף 20, ובאין הוראה — לידי בן-המשפחה שהורתה עליו הרשות המוסמכת, עד תום שנים-עשר חודשים מסוף החודש שבו אירעה הפטירה.

(ד) יצא הזכאי לתגמול לפי סעיף זה אל מחוץ לישראל לתקופה העולה על שישה חודשים — לא ישולם לו תגמול החל ממועד יציאתו אלא אם קבעה הרשות המוסמכת אחרת מטעם מיוחד.

(ה) הוראות סעיפים 7, 9, 14, 20, 23 ו-28 יחולו על תגמול המשתלם לפי סעיף זה, בתי-אומים המחוייבים".

7. תחילה והוראות מעבר

(א) תחילתם של סעיפים 1 עד 4 לחוק זה ושל סעיף 13א(ב) לחוק העיקרי כנוסחו בחוק זה היא ביום ט' בניסן תשל"ד (1 באפריל 1974), אולם לגבי התקופה שבין היום האמור ובין א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976) —

(1) ייקרא סעיף 1 כאילו —

(א) בפסקה (1) נאמר כך:

"(1) בהגדרת "השכר הקובע", במקום "86%" יבוא "95%" ובמקום "78%" יבוא "86%";

(ב) פסקה (2) לא נאמרה;

(2) סעיף 3 ייקרא כאילו נאמר בו כך:

"3. בסעיף 13 לחוק העיקרי, במקום "יד" יבוא "טו";

(3) סעיף 4 ייקרא כאילו —

(א) בפסקה (1) נאמר כך:

"(1) בסעיף קטן (א)(1), במקום "50%" יבוא "55%";

(ב) תחילתו של סעיף 5 היא ביום כ"ב בתמוז תשל"ה (1 ביולי 1975).

(ג) בן-משפחה של נכה שקיבל לפני תחילת חוק זה תגמול לפי סעיף 13 לחוק העיקרי לא ידרש להחזיר סכומים מחמת הא-מור בסעיף 6 בלבד.

(2) בהגדרת "הדרגה הקובעת", במקום "ט" יבוא "י".

2. תיקון סעיף 4 ב

בסעיף 4 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (ג)(1), במקום "50%" יבוא "55%";

(2) בסעיף קטן (ג)(2), במקום "70%" יבוא "77%";

(3) בסעיף קטן (ג)(3), במקום "90%" יבוא "100%".

3. תיקון סעיף 14 ב

בסעיף 14א(א) לחוק העיקרי, במקום הסיפה המתחילה במלים "בשיעור סך כל המשכורת" יבוא "בשיעורים הבאים:

(1) לנכה שיש לו בן משפחה שהוא ילד — 97% מסך כל המשכורת הנהוגה אותה שעה לגבי עובד המדינה שדרגת משכורתו היא "טו" של הדרגה האחיד;

(2) לנכה שאין לו בן משפחה שהוא ילד — 93% מסך כל המשכורת כאמור".

4. תיקון סעיף 7 ד

בסעיף 7 ד לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (א)(1), במקום "50% מהדרגה הקובעת" יבוא "60% מסך כל המשכורת הנהוגה אותה שעה לגבי עובד המדינה שדרגת משכורתו היא "יג" של הדירוג האחיד";

(2) בסעיף קטן (א)(2), במקום "70% מהדרגה הקובעת" יבוא "77% מן המשכורת כאמור";

(3) בסעיף קטן (א)(3), במקום "90% מהדרגה הקובעת" יבוא "100% מן המשכורת כאמור".

5. ביטול סעיף 5

סעיף 5 לחוק העיקרי — בטל.

6. החלפת סעיף 13 א

במקום סעיף 13 א לחוק העיקרי יבוא:

"13א. תגמולים אחרי פטירתו של נכה

(א) נפטר נכה שערב פטירתו היה זכאי לתגמול לפי סעיף 4א או 4ב או לפי תקנות על-פי סעיף 24(ב)(1), יוסיפו לשלם את התגמול, בשיעור שהיה משתלם אותה שעה ובכפוף לשינויים שיחולו בתוספת היוקר בלבד, לידי בן-זוגו, עד תום שלושים ושישה חודשים מסוף החודש שבו אירעה הפטירה.

(ב) נפטר נכה שערב פטירתו היה זכאי לתגמול לפי סעיף 13א או 13ב במשך תקופה רצופה

כג. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977

מו דמי-תאונה, אלא אם אבד לו כושר התיפי-
קוד כאמור 12 יום לפחות בנוסף ליום הת-
אונה.

(ב) בעד יום התאונה ו-14 הימים הראשונים
שלאחריו שבהם אבד למבוטח, שאינו עובד
ואינו עובד עצמאי, כושר התיפקוד כתוצאה
מהתאונה, לא ישולמו דמי-תאונה.

190. שיעור דמי-תאונה

דמי-תאונה ליום הם —

(1) לגבי מי שהיה ביום התאונה עובד או
עובד עצמאי — כשיעור דמי הפגיעה ליום
שהיו משתלמים לו לפי פרק ג' אילו נפגע
בעבודה, אך לא פחות מהשיעור הקבוע בפיס-
קה (2);

(2) לגבי מבוטח אחר — 25% מהשכר המ-
מוצע, מחולק ב-30.

190. כפל גימלאות

מבוטח הזכאי לתשלום על-פי כל חיקוק — למ-
עט פקודת הנוזיקין (נוסח חדש)² — הסכם קיבוצי
אחר, תקנון של קופת גמל, חוזה עבודה או תקנון
של קרן ביטוח או פנסיה, בעד תקופת אי כושר
לעבודה או לתיפקוד מטעמי בריאות, לא יהיה
זכאי לתשלום כאמור.

4. תיקון סעיף 157

בסעיף 157 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (3ד)
יבוא:

"(4ד) מבוטח לפי פרק 2 ג ישולמו בעדו דמי ביי-
טוח נפגעי תאונות."

5. תיקון סעיף 161

בסעיף 161(ג) לחוק העיקרי, במקום "(ג) או (ד)"
יבוא "(ג), (ד) או (4ד)".

6. תיקון סעיף 167

בסעיף 167(א) לחוק העיקרי, במקום "(ד) או
(2ד)" יבוא "(1ד), (2ד) או (4ד)".

7. תיקון סעיף 169

בסעיף 169 לחוק העיקרי —

(1) בסעיף קטן (ג), במקום "(ד) ו-(2ד)" יבוא
"(1ד), (2ד) ו-(4ד)";

(2) אחרי סעיף קטן (ז) יבוא:

"(ח) מבוטחת לפי פרק 2 ג שהיא עקרת בית
או אלמנה כאמור בסעיף 9, לא תשלם דמי
ביטוח לפי סעיף 157(4ד)".

8. התלת לוח ב'

במקום לוח ב' לחוק העיקרי יבוא:

1. תיקון סעיף 1

בסעיף 1 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב),
תשכ"ח—1968¹ (להלן — החוק העיקרי), בהגדרת "הש-
כר הממוצע", בפיסקה (1), במקום "לששת החודשים"
יבוא "לשלושת החודשים".

2. תיקון סעיף 12

בסעיף 12(א) לחוק העיקרי —

(1) בפיסקה (1), במקום "הסכום הנקוב בלוח ב"
יבוא "הסכום המתקבל לפי האמור בלוח ב";

(2) במקום פסקה (2) יבוא:

"(2) על אף האמור בפיסקה (1), אם לאחר
תחילתה של שנת הכספים חל פיצוי, יוגדלו
הסכומים המתקבלים לפי האמור בלוח ב, מיום
תחילת הפיצוי ועד תום אותה שנת כספים,
בשיעור השווה לשיעור הפיצוי".

3. הוספת פרק 2 ג

אחרי סעיף 90 לחוק העיקרי יבוא:

"פרק 2 ג: ביטוח נפגעי תאונות

90. הגדרות

בפרק זה —

"מבוטח" — תושב ישראל שמלאו לו 18
שנה, וטרם מלאו לו 65 שנה בגבר
ו-60 שנה באשה;

"תאונה" — אירוע פתאומי בלתי צפוי מראש,
כתוצאה מגורמים חיצוניים, לפי כללים
ומבחנים שייקבעו בתקנות באישור וע-
דת העבודה של הכנסת, הגורם לאבדן
כושר התיפקוד;

"אבדן כושר התיפקוד" — לפי כללים ומב-
חנים שייקבעו בתקנות, באישור ועדת
העבודה של הכנסת, לכל המבוטחים או
לסוגים מהם.

90. הזכות ותחומיה

מבוטח שאירעה לו תאונה, בין בישראל ובין
בחוץ-לארץ, יהיה זכאי לדמי תאונה בעד פרק הזמן
שבו הוא נמצא בישראל ואבד לו כושר התיפי-
קוד, אם לא עסק למעשה בעבודה כלשהי.

90. דמי-תאונה

דמי-תאונה ישולמו בעד תקופה שלא תעלה
על 90 ימים רצופים החל מיום התאונה ובלבד
שלא ישולמו בשנת כספים אחת בעד יותר מ-90
ימים.

90. סייג

(א) בעד יום התאונה ושני הימים הראשונים
שלאחריו שבהם אבד למבוטח, שהוא עובד עצ-
מאי, כושר התיפקוד כתוצאה מתאונה, לא ישול-

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

² דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 10, עמ' 266.

"לוח ב'

הכנסת מאקסימום
(סעיף 12)

פרט	מספר התלויים	הכנסת מאקסימום לשנה
1	ללא תלויים	סכום השווה ל-50% מהשכר הממוצע כפול 12
2	1	סכום השווה ל-67% מהשכר הממוצע כפול 12
3	בעד כל תלוי נוסף	סכום השווה ל-6% מהשכר הממוצע כפול 12

9. תיקון לוח ב'

בלוח ב' לחוק העיקרי, אחרי פרט 4 יבוא:

פרט	ענף הביטוח	אחוזים מההכנסה או שכר	הניכוי משכר העובד לעניין סעיף 161(ג) באחוזים
5"	נפגעי תאונות	0.2	0.1"

תחילתם של סעיפים 4 עד 7 ו-9 — לגבי מבוטח שאינו עובד — היא ביום כ"ג באדר ב' תשל"ח (1 באפריל 1978).

(ג) שר העבודה רשאי לקבוע בתקנות, לשנת הכספים 1978/79, דמי ביטוח לפי סעיף 157(ד) למ"ב בוטח שאינו עובד השונים מהאמור בפרט 5 של לוח ב', ובלבד שסך כל דמי הביטוח לאותה שנת כספים לא יעלה על דמי הביטוח שהיה משלם מבוטח כאמור אילולא הוראת הסיפה של סעיף קטן (ב).

10. תיקון חוק דמי מחלה

בסעיף 11 לחוק דמי מחלה, תשל"ו—1976³, במ"קום "תשלום בעד נכות" יבוא "תשלום בעד נכות, גימלה לפי פרק ג 2 לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב), תשכ"ח—1968".

11. תחילה והוראת שעה

(א) סעיפים 1, 2 ו-8 יחולו לגבי שנת הכספים 1977/78 ואילך.

(ב) תחילתם של יתר סעיפי החוק היא ביום כ"ט באולול תשל"ח (1 באוקטובר 1978); ואולם

⁵ ס"ח תשל"ו, עמ' 206.

כד. הצעת חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977

חנים, תנאים וסייגים שנקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת, ובלבד שהתנדבות מחוץ לישראל תוכר רק בסוגי מקרים שאישר שר העבודה בצו; לעניין זה, "הפניה" — הפניה מוקדמת שנעשתה למטרות שיש בהן תועלת לאומית או ציבורית ונקבעו בתקנות באישור ועדת העבודה של הכנסת, ובתנאים ובסייגים שנקבעו כאמור;".

1. תיקון סעיף 198 ה

בסעיף 198 ה לחוק הביטוח הלאומי (נוסח משולב) תשכ"ח—1968¹, בהגדרת "מתנדב", במקום פסקה (1) יבוא:

"(1) מי שפעל בהתנדבות שלא בשכר למען זור"תו, על-פי הפניה מאת משרד ממשלתי, המוסד, רשות מקומית, ההסתדרות הציונית העולמית או הסוכנות היהודית לארץ-ישראל או מאת גוף ציבורי אחר שאישר שר העבודה לפי כללים, מב-

¹ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108; תשל"ו, עמ' 167; תשל"ו, עמ' 123.

כה. הצעת חוק שירות המדינה (משמעת) (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977

1. תיקון סעיף 1
בחוק שירות המדינה (משמעת), תשכ"ג—1963¹
(להלן — החוק העיקרי), בסעיף 1, בסופו יבוא:
"גוף מבוקר" — רשות מקומית או גוף אחר שחוק
זה הוחל על עובדיהם כאמור בסעיף 75."
2. החלפת סעיף 3
במקום סעיף 3 לחוק העיקרי יבוא:
3. חברי בית-הדין
3. החלפת סעיף 6
במקום סעיף 6 לחוק העיקרי יבוא:
6. הרכב צוותי בית-הדין
- (א) בית-הדין ידון בצוותים של שלושה שימנה
אב בית-הדין לעניין פלוני; בכל צוות יהיו
אחד מרשימת המשפטים, אחד מרשימת נציגי
השירות ואחד מרשימת האירגון היציג של עובדי
די המדינה, אם התובענה מוגשת נגד עובד
המדינה, או אחד מרשימת האירגון היציג של
עובדי הגוף המבוקר שנגד עובדו מוגשת התוב-
ענה, ובלבד שבכל צוות יהיו לפחות שני ח-
רים שהם עובדים אשר חוק זה חל עליהם.
- (ב) הממשלה רשאית לקבוע סייגים נוספים
להרכב בית-הדין הדן בעבירה של עובד גוף
מבוקר.
- (ג) אב בית-הדין ימנה את היושב-ראש לכל
צוות, אולם אם הוא עצמו נמנה עם הצוות,
יהיה הוא היושב-ראש."
4. החלפת סעיף 9
במקום סעיף 9 לחוק העיקרי יבוא:
9. הפסקת הכהונה
- חדל בית-הדין להיות עובד המדינה או עובד
גוף מבוקר, שלא מחמת יציאה לקיצבה, או מלאו
לו שבעים שנה, תפסק כהונתו כחבר בית-הדין;
אולם רשאי הוא, באישור אב בית-הדין, לסיים
את הדיון בעניין פלוני שהחל בו לפני הפסקת
כהונתו."
5. החלפת סעיף 10
במקום סעיף 10 לחוק העיקרי יבוא:
10. חברי בית-הדין
- (א) הפרק הרביעי לחוק השופטים, תשי"ג—
1953², למעט סעיפים 22(א) ו-23א, יחול
על חברי בית-הדין כאילו היו שופטים שהחוק
האמור דן בהם, אלא שאם נמצא חבר בית-
הדין, בהליכים לפי הפרק האמור, בלתי ראוי
להמשיך בתפקידו כחבר בית-הדין, יחולו עליו
הוראות מיוחדות אלה:
- (1) שר המשפטים יעביר את הנשפט מכהן
נתו כחבר בית-הדין;
- (א) רשימת כשרים להתמנות שופטי בית-
משפט השלום, שערך שר המשפטים (להלן —
רשימת המשפטים);
(2) רשימה שהגיש נציגי השירות (להלן —
רשימת נציגי השירות);
(3) רשימה שהגיש אירגון עובדי המדינה
המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי
המדינה (להלן — רשימת האירגון היציג
של עובדי המדינה);
(4) רשימת עובדים של כל גוף מבוקר,
שהגיש אירגון העובדים המייצג את המספר
הגדול ביותר של עובדי הגוף המבוקר (לה-
לן — רשימת האירגון היציג של עובדי הגוף
המבוקר).
- (ב) לא הוגשו רשימות האירגון היציג של
עובדי המדינה או האירגון היציג של עובדי
הגוף המבוקר תוך חודשיים לאחר המצאת דרי-
שה להגישן, יהיה המינוי מתוך כלל ציבור
עובדי המדינה או עובדי הגוף המבוקר, הכל
לפי העניין, לרבות הזכאים לקיצבת פרישה משי-
רות המדינה או לקיצבת פרישה מהשירות בגוף
המבוקר ושטרם מלאו להם שבעים שנה, ור-
אים אתם כאילו נתמנו מתוך רשימות שהגישו
האירגונים היציגים כאמור.
- (ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בצו את המס-
פר המינימאלי של בני-אדם שייכללו בכל רשי-
מה לפי סעיף זה, ויכול שהמספר יהיה שונה
לגבי הרשימות השונות; פחת מספר בני-הא-
דם שברשימה פלונית מהמינימום שנקבע לה,
הרשאי להגיש לא השלים אותה תוך 60
יום לאחר המצאת דרישה להשלימה, רשאי שר
המשפטים להשלים את הרשימה.

¹ ס"ח תשכ"ג, עמ' 50; עמ' 98; תשל"א, עמ' 39; תשל"ד, עמ' 54; תשל"ו, עמ' 20.

² ס"ח תשי"ג, עמ' 149.

(ג) הקמת ועדות המשמעת ומינוי חבריהן אי-גם גורעים ממסכותו של בית-הדין.

20. מינוי ועדות משמעת

(א) אב בית-הדין ימנה את ועדות המשמעת מתוך חברי ועדות המשמעת שנתמנו כאמור בסעיף 19(ב) ויקבע מי יהיה יושב-ראש כל יעדה; ואולם אם הגיש רשימה אירגון עובדי המדינה המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי המדינה, יהא לפחות חבר אחד בוועדת משמעת עובד המדינה ששמו נכלל באותה רשימה.

(ב) אב בית-הדין רשאי למנות ועדות משמעת לעניין פלוני או לכל עניין, ורשאי הוא להגביל את תחום סמכותה של ועדת משמעת למשרדים, ליחידות שבמשרד פלוני, לשטח פלוגי של המדינה או של רשות מקומית, או לסוגים מיוחדים של עובדים או עבירות, הכל כפי שיראה לו בנסיבות העניין.

21. סייג לכשירות

עובד המשרד שעמו נמנה הנאשם לא יהא חבר בוועדת משמעת שתדון בתלונה שהוגשה על הנאשם.

9. תיקון סעיף 22

בסעיף 22 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "תלונה לווידע משמעת שלא מטעם נציב השירות חוגש לנציב השירות, והוא יעבירה לוועדת המשמעת שיש לה סמכות בעניין הנדון".

10. החלפת סעיף 23

במקום סעיף 23 לחוק העיקרי יבוא:

"23. סדרי דין בוועדת משמעת

ועדת המשמעת לא תשפוט עובד ולא תגבה עדות אלא בפניו; בכל הליך של ועדת משמעת תינתן לעובד הנוגע בדבר אפשרות להשמיע טענות, להביא ראיות ולחקור כל עד שהתייצב לפני הוועדה."

11. החלפת סעיף 24

במקום סעיף 24 לחוק העיקרי יבוא:

"24. סמכויות ועדת משמעת

בכפוף לאמור בסעיף 30 יהיו לוועדת משמעת כל הסמכויות הנתונות לוועדת חקירה לפי סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968."

12. תיקון סעיף 25

בסעיף 25 לחוק העיקרי —

- (1) בפסיקה (3), במקום "100 לירות" יבוא "500 לירות";
- (2) בפסיקה (4), במקום "בתיאום עם נציב השיירות" יבוא "בתיאום עם המנהל הכללי של המשרד או מי שהמנהל הכללי מינה לכך";

(2) עבר את העבירה חבר בית-הדין שעה שהיה עובד המדינה או עובד גוף מבוקר, יהיה רשאי בית-הדין תדון את הנשפט להטיל עליו גם אמצעי משמעת מן המפורטים בחוק זה ולהשתמש בסמכויות בית-הדין למשמעת בדבר גימלאותיו ובסמכויות עור אחרות שהוענקו לבית-הדין לפי כל חיקוק; (3) דין החלטותיו של בית-הדין תדון את הנשפט כדין החלטותיו של בית-הדין למשמעת, אך לא יהא עירעור עליהן.

(ב) עבירות משמעת שסעיף קטן (א) אינו חל עליהן, יישפט עליהן חבר בית-הדין לפני ועדת השירות, ולעניין זה תבוא ועדת השיירות במקומו של בית-הדין למשמעת."

6. החלפת סעיף 11

במקום סעיף 11 לחוק העיקרי יבוא:

"11. סמכויות בית-הדין

בכפוף לאמור בסעיף 7 יהיו לבית-הדין כל הסמכויות הנתונות לוועדת חקירה לפי סעיפים 8 עד 11 ו-27(ב) לחוק ועדות חקירה, תשכ"ט—1968³."

7. תיקון סעיף 17

בסעיף 17 לחוק העיקרי —

(1) פסיקה (3) תסומן (4) ולפניה יבוא:

"(3) התנהג התנהגות שאינה הולמת את תפקידו כעובד המדינה או התנהג התנהגות העלולה לפגוע בתדמיתו או בשמו הטוב של שירות המדינה;"

(2) פסיקה (4) תסומן (6) ולפניה יבוא:

"(5) השיג את מינויו בשירות המדינה במסירת ידיעה כוזבת או בהעלמת עובדה הנוגעת לעניין או בשימוש באימים או בכוח או באמצעים פסולים אחרים;"

8. החלפת סעיפים 19 עד 21

במקום סעיפים 19 עד 21 לחוק העיקרי יבוא:

"19. ועדות משמעת

(א) יוקמו ועדות משמעת של שלושה עובדי המדינה כל אחת, שמתפקידן לשפוט את עובדי המדינה על עבירות משמעת מן הסוגים שקבע שר המשפטים לעניין זה בתקנות, למעט עבירות כאמור בפסיקאות (3) עד (6) לסעיף 17.

(ב) שר המשפטים ימנה את חברי ועדות המשמעת מתוך רשימה שהגיש לו נציב השירות וכן מתוך רשימה שהגיש לו אירגון עובדי המדינה המייצג את המספר הגדול ביותר של עובדי המדינה, ואם לא הוגשה תוך חודשיים לאחר קבלת דרישה להגיש — מתוך כלל צייבור עובדי המדינה; סעיף (ג) יחול על השיירות, בשינויים המחוייבים.

18. החלפת סעיף 41 במקום סעיף 41 לחוק העיקרי יבוא :
 41" פומביות הדיון (א) בית-הדין ידון בפומבי.
 (ב) בכל שלב משלבי הדיון רשאי בית-הדין להחליט, מנימוקים שיירשמו בהחלטתו, על עריכת הדיון, כולו או חלק ממנו, בדלתיים סגור, רות, אם לדעתו הדבר דרוש לשם שמירה על בטחון המדינה או יחסי החוץ שלה, או לשם הגנה על המוסר, על שלומו של קטין או על פעולתו התקינה של שירות המדינה.
- (ג) החליט בית-הדין על עריכת דיון בדלתיים סגור, רשאי הוא להרשות לאדם או לסוגי בני-אדם להיות נוכחים בשעת הדיון, כולו או מקצתו.
- (ד) לא יגלה אדם דבר על דיון שהתנהל בבית-הדין בדלתיים סגור, אלא ברשות בית-הדין או במידה שהגילוי דרוש לביצועה של החלטת בית-הדין או לביצוע חוק זה.
- (ה) העובר על הוראות סעיף קטן (ד), דינו — מאסר שישה חודשים או קנס חמשת אלפי לירות.
- 41א. הרחקת קטינים מבית-הדין רשאי בית-הדין לאסור על קטין להימצא בבית-הדין בשעת הדיון ולצוות על הרחקתו.
- 41ב. איסור פירסומים (א) לא יצלם אדם באולם בית-הדין ולא יפרסם מה שצולם בו.
 (ב) לא יפרסם אדם בלי רשות בית-הדין את שמו של קטין שלא מלאו לו שש-עשרה שנה והוא עד בהליך שבפני בית-הדין, או של מת-לונן או ניוק בעבירת משמעת שיש בה משום פגיעה במוסר, ולא את תמונתם, מענם או פרטים אחרים העשויים להביא לזוהים.
- (ג) בית-הדין רשאי לאסור כל פירסום בדבר הליך בבית-הדין במידה שהוא רואה צורך בכך לשם הגנה על בטחונו של בעל דין, של עד או של אדם ששמו הוזכר בהליך.
- (ד) לא יפרסם אדם דבר על עניין התלוי ועומד בבית-הדין אם יש בפירסום כדי להשפיע על מהלך הדיון או תוצאותיו; אולם אין איסור זה על פירסום ידיעה בתום-לב על דבר שנאמר או אירע בישיבה פומבית של בית-הדין.
- 41ג. הפרעת הדיונים המפריע לדיוני בית-הדין לעיני בית-הדין או סמוך למקום הדיון, רשאי בית-הדין לצוות על יציאתו או הרחקתו.
- 41ד. עונשין העובר על הוראות סעיף 41ב, דינו — מאסר שישה חודשים או קנס חמשת אלפים לירות.
- (3) אחרי פסקה (4) יבוא :
 "5) שלילת זכויות הוותק, כולן או מקצתן, הכל לתקופה שתקבע, ובלבד שלא תעלה על שנה אחת ;
 (6) הורדה בדרגה או הקפאתה, במידה שתיקבע ולתקופה שתקבע, ובלבד שלא תעלה על שנה אחת."
13. תיקון סעיף 29 האמור בסעיף 29 לחוק העיקרי יסומן "(א)" וא" חריו יבוא :
 (ב) אמצעי משמעת שהחליטה עליו ועדת מש"מעת לא יבוצע אלא לאחר שעברה תקופת העי"ר-עור, ואף הוגש עירעור — לא יבוצע אלא לאחר שהחליט בית-הדין בעירעור.
 (ג) אין בהוראות סעיף זה כדי לעכב ביצועה של החלטה להעביר את העובד מיד למשרה אחרת או למקום עבודה אחר."
14. תיקון סעיף 34 בסעיף 34 לחוק העיקרי, במקום פסקאות (6) עד (10) יבוא :
 "6) העברתו — בתיאום עם המנהל הכללי של המשרד או מי שהמנהל הכללי מינה לכך — למשרה אחרת או למקום עבודה אחר במשרדו, בהגבלת זמן או ללא הגבלה ;
 (7) פסילה, לאחר העברה למשרה אחרת או למקום עבודה אחר, למילוי תפקידים מסויימים, במידה ולתקופה שיקבע ;
 (8) פיטורים בתשלום פיצויי פיטורים, כולם או מקצתם, או ללא תשלום פיצויי פיטורים ;
 (9) פסילה, לאחר פיטורים או פרישת העובד משרות המדינה בדרך אחרת, למילוי תפקידים מסויימים לצמיתות או לתקופה שיקבע ;
 (10) פסילה, לאחר פיטורים או פרישת העובד משרות המדינה בדרך אחרת, לשירות המדינה לצמיתות או לתקופה שיקבע ;
 (11) בצירוף לאמצעי משמעת אחר — פירסום החלטת בית-הדין, כולה או מקצתה, באופן שיקבע בית-הדין."
15. ביטול סעיף 35 סעיף 35 לחוק העיקרי — בטל.
16. תיקון סעיף 39 בסעיף 39 לחוק העיקרי, במקום "לפי סעיף 11(5)" יבוא "מכות סעיף 11".
17. תיקון סעיף 40 במקום סעיף 40(ב) לחוק העיקרי יבוא :
 "ב) החליט בית-הדין לפטר עובד מהשירות או להעבירו למשרה אחרת או למקום עבודה אחר, רשאי הוא להורות בהחלטתו על ביצוע מידי אם ראה שחומרת העבירה מצדיקה זאת."

לעניין פרק זה —

(1) תהא הכנסתו של עובד שהושעה מעבד-דוּת חוץ — הכנסתו מעבודה, בין כשכיר ובין שלא כשכיר, חוץ מהכנסה מעבודה כאמור ש-בד בה בקביעות ערב השעייתו, או — אם המשרה שעליה חלה ההשעה היתה חלקית — אותו חלק מהכנסתו מחוץ למשרה כאמור שב-יחד עם משכורתו הקובעת מאותה משרה עודף על המשכורת הקובעת שהיתה מגיעה לו אילו היה מועסק במשרה מלאה, והכל — שלא מע-בודתו במשרה שעליה חלה ההשעה;

(2) "משכורת קובעת", בזמן פלוני — המש-כורת הקובעת שלפיה היתה משתלמת אותו זמן קיצבתו של העובד המושעה אילו יצא לקיצ-בה ביום השעייתו."

22. החלטת סעיף 47

במקום סעיף 47 לחוק העיקרי יבוא:
"47. השעיה

(א) עובד שהוגשה עליו קובלנה לפי סעיף 32, רשאי נציב השירות להשעותו ממשרתו בשירות המדינה; התחילה חקירה פלילית של המשטרה נגד עובד בעבירה שלדעת נציב השי-רות יש עמה קלון, רשאי נציב השירות להש-עותו ממשרתו בשירות המדינה לאחר התייע-עות עם היועץ המשפטי לממשלה או בא-כוחו.

(ב) נציב השירות לא ישעה עובד אלא לאחר שניתנה לו הזדמנות להביא טענותיו לעניין ההשעה לפני נציב השירות או לפני מי שנציב השירות הסמיך לכך דרך קבע או לעניין פלו-ני.

(ג) היה העובד מועסק במספר משרות בשירות המדינה, רשאי נציב השירות להשעותו כאמור בכלן או בחלק מהן.

(ד) בכל מקום שנציב השירות רשאי להשעות עובד לפי סעיף זה, רשאי הוא, במקום להש-עותו, להעבירו זמנית לעבודה אחרת במשרה שאחת מדרגותיה אינה נמוכה מדרגת משרתו של העובד, ובלבד שדרגת העובד במשרה שא-ליה הוא מועבר לא תהיה נמוכה מדרגתו ערב העברתו, או, בהסכמת העובד, לעבודה במשרה שדרגתה נמוכה מדרגת משרתו.

(ה) הושעה עובד שהוגשה עליו קובלנה בל-בד, בלי שקדמה להשעה חקירה משטרתית, תימשך השעייתו לא מעבר לגמר הליכי הדיון בתובענה שתוגש נגדו לפי סעיף 33 (להלן — גמר ההליכים המשמעתיים).

(ו) הושעה עובד עקב חקירה משטרתית כא-מור בסעיף קטן (ב), לא תימשך ההשעה מע-בר לתמן החלטה בדבר תוצאות החקירה; או-לם —

(1) אם הוחלט להגיש כתב אישום נגד העובד תימשך ההשעה לא מעבר ל-15 ימים מיום גמר ההליכים בכתב האישום (להלן — גמר ההליכים הפליליים);

19. החלטת סעיף 42

במקום סעיף 42 לחוק העיקרי יבוא:
"42. פירסום החלטות

נציב השירות רשאי לפרסם החלטה שהחליט בית-הדין בדיון בדלתיים סגורות, אולם לא יפרסם החלטה בדרך שיש בה כדי לזהות את הנשפט אלא בהסכמת בית-הדין."

20. תיקון סעיף 43

בסעיף 43 לחוק העיקרי —

(1) במקום תורת השוליים יבוא "עירעור על הקלטת בית-הדין";

(2) במקום סעיף קטן (א) יבוא:

"(א) פסק-הדין של בית-הדין בתובענה ניתן לעירעור, של העובד ושל התובע, לפני שופט של בית-המשפט העליון כדן יחיד, לא יאוחר מהיום שלוששים לאחר שניתן פסק-הדין, אם ניתן בפני המערער, או לאחר שהומצא לו העתק ממנו, אם ניתן שלא בפניו";

(3) בסעיף קטן (ב), במקום "החליט בית-הדין

על ביצוע הפיטורים מיד" יבוא "החליט בית-הדין על ביצוע מיידי של הפיטורים או על העברה מיי-דית למשרה אחרת או למקום עבודה אחר כאמור בסעיף 40(ב)", ובמקום "ואם כבר פוטר העובד לפי החלטה" יבוא "ואם כבר פוטר העובד או הועבר כאמור לפי החלטה";

(4) במקום סעיפים קטנים (ג) ו-(ד) יבוא:

"(ג) החליט השופט לבטל החלטה בדבר פי-טורי עובד, או בדבר העברתו למשרה אחרת או למקום עבודה אחר, יהיה הביטול, לכל דבר, ברתוקף למפרע מיום ביצוע הפיטורים או ההעברה.

(ד) בכואו להכריע בעירעור רשאי השופט לע-שות אחת מאלה:

(1) לקבל את העירעור, כולו או מקצתו, ולשנות את פסק-הדין או לבטלו ולתת אחר במקומו, או להחזיר את הדיון עם הוראות לבית-הדין;

(2) לדחות את העירעור;

(3) ליתן בקשר לפסק-הדין כל החלטה אחרת שבית-הדין היה מוסמך לתתה";

(5) האמור בסעיף קטן (ה) יסומן "(ז)" ולפניו יבוא:

"(ה) השופט רשאי לדחות עירעור, אף אם קיבל טענה שנטענה, אם היה סבור כי לא נגרם עיוות-דין.

(ו) לעניין העירעור, הכרעת הדין וגזר-הדין מהווים יחד את פסק-הדין."

21. הוספת סעיף 46

בראש הפרק הרביעי לחוק העיקרי יבוא:
"46. פרשנות

על הסכום שבו עודפת משכורתו הקובעת על הכנסותיו מעבודות חוץ באותו חודש.

25. תיקון סעיף 53
בסעיף 53 לחוק העיקרי, במקום "ולא הועמד עליה לדין משמעת" יבוא "ולא הועמד לדין משמעת על עובדות שפרטו בכתב האישום או שעלו במהלך הדיון בבית-המשפט".

26. תיקון סעיף 55
בסעיף 55 לחוק העיקרי) במקום סעיף קטן (א) יבוא :

"(א) חזר עובד מושעה לעבודה לאחר שהופסקו ההליכים נגדו, תשולם לו משכורתו לתקופת ההשעיה שלא שולמה לו לפי סעיף 49; חזר לעבודה לאחר שנציב השירות ביטל את ההשעיה ולא הופסקו ההליכים נגדו, תשולם לו משכורתו כאמור וזאת אם החליט הנציב אחרת."

27. תיקון סעיף 63
בסעיף 63 לחוק העיקרי, אחרי סעיף קטן (ב) יבוא :

"(ג) חוק זה אינו גורע מהוראות חוק אירגון הפיקוח על העבודה, תשי"ד—1954⁴, או חוק אחר הודו בבטיחות בעבודה, בדבר נקיטת אמצעי משמעת כלפי עובד על אי-קיום כללי בטחיות בעבודה; עובד שנקטו נגדו אמצעי משמעת כאמור מור לא יישפט עוד בשל אותו מעשה או מחדל שיפוט משמעתו לפי חוק זה."

28. תיקון סעיף 64
בסעיף 64 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "לענין סעיף זה רואים דיון כנגמר כאשר אין עוד עירעור עליו".

29. הוספת סעיף 70
אחרי סעיף 69 לחוק העיקרי יבוא :
"70. סמכויות ומינויים

(א) עובד שהושעה, כל סמכות ומינוי שניתנו לו עקב היותו עובד המדינה, למעט מינוי על-פי חוק המינויים, יתלו לתקופת ההשעיה; או-לם מינוי כחבר בית-הדין לא יותלה אלא באישור שר המשפטים.

(ב) מי שפוטר או נפסל לשירות לפי חוק זה, יפקעו כל סמכות ומינוי שניתנו לו עקב היותו עובד המדינה."

30. החלפת סעיף 71
במקום סעיף 71 לחוק העיקרי יבוא :

"71. סמכויות מנהל כללי ובעל משרה אחרת
(א) למנהל הכללי יהיו הסמכויות שבידי השר של משרדו לפי סעיפים 31, 32 ו-48, וזאת אם הורה השר הוראה אחרת.

(ב) השר רשאי, בהמלצת ועדת השירות, לא-צול מסמכויותיו לפי סעיפים 31, 32 ו-48 לב-על משרה במשרדו."

(2) אם נסתיימו ההליכים הפליליים והוג' שה קובלנה נגד העובד על עובדות שעלו במהלך החקירה או הדיון בבית-המשפט, עד תום 15 הימים האמורים בפסקה (1), תימשך ההשעיה לא מעבר לגמר ההליכים המשמעתיים;

(3) אם הוחלט שלא להגיש כתב אישום כתוצאה מהחקירה המשטרתית, והוגשה קוב' לנה על עובדות שעלו במהלך החקירה, תוך 15 ימים מיום ההחלטה האמורה, תימשך ההשעיה עד לגמר ההליכים המשמעתיים.

(ז) לענין סעיף זה רואים הליך כנגמר לאחר שאין עוד עירעור עליו."

23. תיקון סעיף 48
בסעיף 48 לחוק העיקרי, במקום "להשעותו לתקופה שלא תעלה על ארבעה עשר ימים" יבוא "להשעותו לתקופה שתהיה לעובד הזדמנות להביא טענותיו לפניו או לפני מי שהסמיך לכך דרך קבע או לענין מסויים, לתקופה שלא תעלה על ארבעה עשר ימים, או להעבירו זמנית למשך תקופה כאמור לעבודה אחרת באותו משרד במשרה שאליה רשאי נציב השירות להעבירו לפי סעיף 47".

24. החלפת סעיף 49
במקום סעיף 49 לחוק העיקרי יבוא :
"49. תשלום המשכורת בתקופת ההשעיה
(א) עובד שהשעה נציב השירות או שופט לפי סעיף 43(ב), תשולם לו במשך ששת חודשי ההשעיה הראשונים, לרבות תקופת השעייתו הקודמת לפי סעיף 48, מחצית ממשכורתו הקודמת, וממועד זה ואילך תשולם לו משכורתו הקובעת המלאה; ואולם אב בית-הדין, ממלא מקומו, או חבר בית-הדין הנכשר להתמנות שופט בית-משפט שלום שאב בית-הדין הסמיך לכך, רשאי לפי בקשת התובע או העובד, לפי הענין, להקטין או להפסיק את התשלום לתקופת ההשעיה, כולה או מקצתה, ובתקופה של ששת חודשי ההשעיה הראשונים — גם להגדיל את התשלום, הכל בתנאים שייראו לו.

(ב) התשלום על-פי סעיף זה יהיה תשלום זמני וכפוף להחלטה הסופית של בית-הדין למשמעת או נציב השירות, לפי הענין; היה התשלום חלק ממשכורתו הקובעת של העובד, תעורר כב היתרה באוצר המדינה לכל תקופת השעיה.

(ג) שר המשפטים רשאי לקבוע בתקנות מב-חנים, סדרי דין והוראות מיוחדות בדבר ראיות בהליכי בקשה לפי סעיף קטן (א).

(ד) על אף האמור בסעיף קטן (א) לא יעלה בחודש פלוני התשלום הזמני המשתלם למושעה

31. תיקון סעיף 73 בסעיף 73 לחוק העיקרי, במקום "15, 22, 25(4), 32 ו-45" יבוא "22, 25(4), 26, 28, 32, 45, 52, 53, 55(ב) ו-73(ג) ו-67".

32. תחילה (א) תחילתם של סעיפים 3(ה) ו-9 לחוק העיקרי, כנוסחם בחוק זה, היא מיום פירסום חוק זה ברשומות (להלן — יום הפירסום).
(ב) תחילתם של סעיפים 3(א) עד (ד) ו-6 לחוק העיקרי, כנוסחם בחוק זה, היא בתום שישה חודשים מיום הפירסום.

33. הוראות מעבר עובד שהיה מושעה ערב יום הפירסום, יחולו עליו הוראות סעיף 49(ב) לחוק העיקרי, כנוסחו בחוק זה, כעבור שלושה חודשים מיום הפירסום.

34. פירסום חוק זה יפורסם ברשומות תוך חמישה עשר יום מיום קבלתו בכנסת.

כו. הצעת חוק מילווה חסכון תשל"ז — 1977

4. תשלום המילווה

מעביד ישלם לפקיד השומה את המילווה במועד שנקבע ויגיש לו באותו מועד דין-וחשבון כפי שנקבע.

5. שומת המילווה

מעביד שלא שילם את המילווה או לא מסר לפקיד השומה דו"ח או מסר דו"ח אך לפקיד השומה יש טעמים סבירים להניח שהדו"ח איננו נכון — רשאי פקיד השומה לשום לפי מיטב שפיטתו את סכום המילווה ודין שומה לפי סעיף זה כדין שומה לפי סעיף 167 לפקודה.

6. המילווה ישא ריבית

(א) המילווה ישא ריבית בשיעור של 3% לשנה החל מיום כ"ג באדר ב' תשל"ח (1 באפריל 1978).
(ב) הריבית תהיה פטורה ממס הכנסה.

7. המילווה צמוד למדד

(א) בסעיף זה —

(1) "מדד יוקר המחיה" — כמשמעותו בחוק מילווה בטחון, תשי"ז—1956²;

(2) "מדד יסודי" — מדד יוקר המחיה שיתפרסם לדצמבר 1977;

(3) "מדד חדש" — מדד יוקר המחיה שיתפרסם לחודש יוני שלפני מועד הפרעון.

(ב) קרן המילווה תהיה צמודה למדד יוקר המחיה;

התברר בעת פרעונו של חלק פלוני של המילווה כי המדד החדש עולה על המדד היסודי, ייפרע המילווה כשהוא מוגדל ב-90% משיעור העלייה של המדד החדש.

8. תעודות מילווה

(א) על סכום מילווה ששילם מעביד עד התאריך הקובע יינתנו לו תעודות רשומות על שמו עד יום כ"ו באדר ב' תשמ"א (1 באפריל 1981).

1. הגדרות

בחוק זה —

(1) תהא לכל מונח המשמעות שיש לו בפקודת מס הכנסה¹ (להלן — הפקודה), אם אין בחוק זה הוראה אחרת;

(2) "מעביד" — כל המשלם הכנסת עבודה או האחראי לתשלומה;

(3) "הכנסת עבודה", למעט —

(א) תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו בשל החזקת רכב וכן שוויו של שימוש ברכב שהועמד לרשותו של עובד;

(ב) תשלומים שניתנו לעובד לכיסוי הוצאותיו בשל החזקת טלפון במקום מגוריו;

(ג) הכנסת עבודה כאמור בסעיף 3(ט) לפקודה;

(4) "התאריך הקובע" — כ' בתשרי תשמ"א (30 בספטמבר 1980).

2. הגלת המילווה ושיעוריה

(א) מעביד יהא חייב למדינה בשנת המס 1977 במילווה חסכון בשיעור של 4.75% מסך כל הכנסת עבודה ששילם בשנת המס 1977 (להלן — המילווה).

(ב) המילווה יחול, על אף האמור בכל דין, גם על חברי-בני-אדם שדינו לעניין תשלום מסים, אגרות ותשלומי חובה אחרים כדין המדינה.

3. פירוים

רשויות מקומיות ומוסדות ציבור פטורים ממילווה; לעניין זה "מוסדות ציבור" — מוסדות לדת, לתרבות, לחינוך, למדע, לבריאות, לסעד, לספורט או למטרות ציבוריות אחרות, שאינם מיועדים להפקת רווחים ושקבע אותם לעניין זה שר האוצר באישור ועדת הכספים של הכנסת.

¹ דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120; ס"ח תשל"ו, עמ' 164.

² ס"ח תשי"ז, עמ' 8.

בנק ישראל, וכן למי יימסרו תעודות המילווה שהן או הזכות לקבלתן שועבדו או דמי פד' יונן של תעודות כאמור.

10. פרעון המילווה

(א) 50% מסך כל סכומי המילווה ייפרעו בשלושה שיעורים שנתיים רצופים ושווים ב־1 באוגוסט של כל שנה, החל בשנת 1981, ויתרם בשלושה שיעורים שנתיים רצופים ושווים ב־1 באוגוסט של כל שנה החל בשנת המס 1986, והכל בצירוף ריבית כאמור בסעיף 6.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א), מילווה ששילם מעביד לגבי עסק פלוני בסכום שאינו עולה על 1,000 לירות ייפדה במלואו ביום א' באב תשמ"א (1 באוגוסט 1981).

11. מילווה שלא שולם עד התאריך הקובע

(א) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות מה יהיה דינו של מילווה שלא שולם עד התאריך הקובע; בתקנות אלה ניתן גם לקבוע כי המילווה ייהפך למס או שלא ייגבה.

(ב) תקנות לפי סעיף קטן (א) יכול שיהיו כלליות או לסוגים של חייבים במילווה או לפי סכום המילווה.

12. תחולת הוראות הפקודה

הוראות הפקודה יחולו על המילווה כאילו היה חלק מהמס, והוא במידה שאין בחוק זה הוראה אחרת לאותו עניין.

13. ביצוע ותקנות

שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו.

(ב) התעודות יהיו רק על סכום לירות המתחלק לחמש ללא יתרה.

(ג) שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות את ההוראות והתנאים שיחולו על תעודות המילווה, לרבות בדבר הוצאתן ופד' יונן, וכן בדבר היתרות שסכומן קטן מהערך הנקוב הנמוך ביותר של תעודות המילווה.

9. העברה ושיעבוד

(א) תעודות המילווה לא יהיו סחירות ולא יהיו ניתנות להעברה למעט העברות מכוח הדין.
(ב) תעודות המילווה או הזכות לקבלתן לא יהיו ניתנות לשיעבוד אלא כבטוחה —

(1) לחיוב של בעל התעודות או של הזכאי לקבלתן, שהמדינה ערבה לו, או לטובת המדינה בעד ערבותה;

(2) לפרעון הלוואה שניתנה לבעל התעודות או לזכאי לקבלתן במסגרת אשראי מוכוון כמש" מעותו בסעיף 8 להוראות בנק ישראל (נכסים נזילים), תשל"א—1971⁸, ושר החקלאות, שר המסחר והתעשייה או שר התיירות, או מי שהם או אחד מהם הסמיכו, אישר את השיעבוד.

(ג) (1) שועבדו תעודות המילווה או הזכות לקבלתן, תהיה למי שלטובתו נעשה השיעבוד זכות עדיפות להיפרע מהתעודות על פני כל נושה אחר, אף שלא נתמלאו תנאי סעיף 4 לחוק המשכון, תשכ"ז—1967⁴.

(2) לבנק ישראל תינתן הודעה על תעודות המילווה ששועבדו או שהזכות לקבלתן שועבדה.

(3) שר האוצר יקבע בתקנות הוראות לעניין מתן הודעה לבנק ישראל והרישומים שיעשה

⁸ ק"ת תשל"א, עמ' 690.

⁴ ס"ח תשכ"ז, עמ' 48.

כז. הצעת חוק המקדמה, תשל"ז—1977

1. תנאי המקדמה

תנאי המקדמה ומועדי פרעונה ייקבעו בהסכם בין שר האוצר ובין נגיד בנק ישראל באישור ועדת הכספים של הכנסת.

1. מקדמה לממשלה מבנק ישראל

הממשלה מורשית בזה לקבל מבנק ישראל (להלן — הבנק) והבנק מורשה בזה לתת לממשלה מקדמה בסכום שלא יעלה על 2,700,000,000 לירות.

כח. הצעת חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977

שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, יקבע בתקנות סוגי סדרות של איגרות-חוב המוצגות אות לפי חוק זה; בתקנות כאמור ייקבעו עניינים אלה לכל סוג:

1. החלפת סעיף 5

בחוק מילווה פיתוח, תש"ך—1960¹ (להלן — החוק העיקרי), במקום סעיף 5 יבוא:

"5. תקנות לסוגי סדרות

¹ ס"ח תש"ך, עמ' 47; תשל"ז, עמ' 18.

- (1) סוג הסדרה ;
- (2) יום הוצאתה ;
- (3) סך כל שווייה הנקוב ;
- (4) מועדי תשלום הריבית ;
- (5) מועדי פדיון איגרות-החוב ;

הודעה על קביעה כאמור תפורסם ברשומות תוך ארבעים וחמישה ימים מיום הוצאת הסדרה."

- 3. תיקון סעיף 13 בסעיף 13 לחוק העיקרי, בסופו יבוא "לגבי סדרה שכבר הוצאה".

- (1) שיעור הריבית שתשולם על איגרות-החוב ופרקי הזמן לתשלומה ;
- (2) התקופה אשר לה יוצאו איגרות-החוב ודר-כי פדיונן ;
- (3) שוויון הנקוב של איגרות-החוב ;
- (4) נוסחן של איגרות-החוב."

- 2. תיקון סעיף 6 האמור בסעיף 6 לחוק העיקרי יסומן (א) ובו אחרי "לגבי כל סדרה" יבוא "או כל סוג של סדרה", וא-חריו יבוא :
 "(ב) שר האוצר, או מי ששר האוצר הסמיכו לכך, יקבע לגבי כל סדרה עניינים אלה :

כט. הצעת חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז-1977

- 2. כמכות להפחית שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להפחית שיעורו של בול בטחון על חשבון צריכת חשמל ביתית אם עלה התעריף לצריכה זו.

- 1. תיקון סעיפים 6, 9, 10 ו-12 בחוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההיטל), תשי"ח-1958, בסעיפים 6, 9, 10 ו-12, במקום "י"ב בניסוח תשל"ז (31 במארכס 1977)" יבוא "כ"ב באדר ב' תשל"ח (31 במארכס 1978)".

1 ס"ח תשי"ח, עמ' 131 ; תשל"ז, עמ' 157.

ל. הצעת חוק מס עזבון (תיקון מס' 7), תשל"ז-1977

- אלה שיעורי מס העזבון :
- על כל חלק מ-150,000 לירות הראשונות — 5%
  - על כל חלק מ-150,000 לירות נוספות — 10%
  - על כל חלק מ-150,000 לירות נוספות — 15%
  - על כל חלק מ-200,000 לירות נוספות — 20%
  - על כל חלק מ-200,000 לירות נוספות — 25%
  - על כל חלק מ-200,000 לירות נוספות — 30%
  - על כל חלק מ-200,000 לירות נוספות — 35%
  - על כל חלק מ-500,000 לירות נוספות — 40%
  - על כל חלק מ-500,000 לירות נוספות — 45%
  - על כל חלק מ-1,000,000 לירות נוספות — 50%
  - על כל חלק מ-1,000,000 לירות נוספות — 55%
  - על כל סכום נוסף — 60%.

- 1. תיקון סעיף 2 בסעיף 2ב(3) לחוק מס עזבון, תש"ט-1949¹ (לה-לן החוק העיקרי), במקום "60,000" יבוא "95,000".
- 2. תיקון סעיף 2 בסעיף 2ג(א) לחוק העיקרי, —
 (1) בפסיקה (1), במקום "100,000" יבוא "160,000" ;
 (2) בפסיקה (2)(א), במקום "60,000" יבוא "95,000" ;
 (3) בפסיקה (2)(ב), במקום "40,000" יבוא "65,000" ;
 (4) בפסיקה (2)(ג), במקום "60,500" יבוא "95,000", ובמקום "80,500" יבוא "130,000" ;
 (5) בפסיקה (3), במקום "20,000" יבוא "30,000", ובמקום "40,000" יבוא "65,000".

- 4. תיקון סעיף 5 בסעיף 5 לחוק העיקרי, במקום "450,000" יבוא "720,000" ובמקום "150,000" יבוא "240,000".

- 3. החלפת סעיף 72 במקום סעיף 72 לחוק העיקרי יבוא :
 "72. שיעורי מס עזבון

1 ס"ח תשי"ט, עמ' 187 ; תש"ט"ז, עמ' 45 ; תשי"ז, עמ' 143 ; תשכ"ד, עמ' 179 ; תשכ"ט, עמ' 190 ; תשל"ה, עמ' 232 ; תשל"ו, עמ' 79.

5. תיקון סעיף 6 בסעיף 6 (5) לחוק העיקרי, במקום "15,000" יבוא "75,000".
6. תיקון סעיף 10 בסעיף 10(ב) לחוק העיקרי, במקום "25,000" יבוא "40,000".
7. הוספת פרק ו' אחרי פרק ו' לחוק העיקרי יבוא:
8. תחולה של חוק זה לגבי נכסי עזבון של מי שנפטר לאחר יום קבלתו בכנסת.

ל. הצעת חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977

רק אם נעשתה באמצעות חברה שאף היא חברה בהשקעת חוץ (להלן — החברה המשקיעה), ויחולו לגבי השקעה כאמור הוראות אלה:

(1) הסכום שיובא בחשבון לעניין קביעת שיעור השקעת החוץ בהון המניית כולל הלוואות הבעלים של החברה המשקיעה בחברה פלונית יהיה חלק יחסי מסכום ההשקעה של החברה המשקיעה, כיחס השקעת החוץ שיש בה בהון המניית כולל הלוואות הבעלים לכלל הון המניית כאמור בחברה המשקיעה, אך לא יותר מסכום אשר ביחד עם סך כל השקעות החוץ של החברה המשקיעה יעלה על סכום השקעת החוץ בחברה המשקיעה לפי שער החליפין בעת ההשקעה בחברה הפלונית, בתוספת חלק מהרווחים הבלתי מחולקים שנצברו בה לרבות רווחים שהונו, כחלקם של משקיעי החוץ בתחילת שנת המס בזכות לרווחים בחברה המשקיעה;

(2) החלק שיובא בחשבון לעניין קביעת השיעור של החברה, המשקיעה בזכויות חב"ב רה הפלונית, יהיה חלק מהזכויות שיש לחברה המשקיעה בחברה הפלונית כחלקם של משקיעי החוץ בזכויות בחברה המשקיעה;

"חברה תעשייתית בהשקעת חוץ" — חברה בהשקעת חוץ שהיא אחת מאלה:

- (1) חברה תעשייתית כאמור בחוק עידוד התעשייה (מסים), תשכ"ט—1969² (להלן — חוק עידוד התעשייה);
- (2) חברת ספנות שחל עליה סעיף 49(1) לחוק האמור;
- (3) חברה תושבת ישראל אשר לפחות 70% מהכנסותיה הם מהשכרת ציוד להשכרה כמשמעותו בסעיף 40א;

"מקדם לתיאום השער", לשנת מס — ההפרש בין שערי החליפין של הלירה לדולר של אר-

1. הוספת פרק שביעי 3 בחוק לעידוד השקעות הון, תשי"ט—1959¹ (להלן — החוק העיקרי), אחרי פרק שביעי יבוא:
- "פרק שביעי 3: הטבות במס לחברה תעשייתית בהשקעת חוץ
53. הגדרות
- בפרק זה —
- "השקעת חוץ" — השקעה במטבע חוץ, של תושב חוץ בחברה, במישרין או בעקיפין, המקנה לו חלק בהון המניית, בכלל זה הלוואות בעלים, וכן חלק בכל אחת מהזכויות הבאות: רווחים, כוח הצבעה ומינוי מנהלים (להלן — הזכויות); לעניין השקעת חוץ —
- (1) חברה שבשליטתו של תושב ישראל לא יראה כתושב חוץ; אולם שר האוצר רשאי לקבוע שתיראה כתושב חוץ אם השולט בה הוא חברה שמנייתיה נסחרות בבורסה והון המניית שלה שבידי תושבי חוץ והתחייבויותיה לתושבי חוץ הם שבעים וחמישה אחוזים לפחות מסך כל הון מנייתיה והתחייבויותיה;
- (2) "מטבע חוץ" — כמשמעותו בסעיף 56(1) ו-2, לרבות מטבע ישראלי שתושב חוץ רשאי להמירו כדין למטבע חוץ;
- (3) "הלוואות בעלים" — הלוואה הניתנת לחברה מאת בעל מניות בה לפרעון במשך תקופה שאינה פחותה משלוש שנים;
- "חברה בהשקעת חוץ" — חברה שהשקעות החוץ בה מקנות למשקיעיהן שיעור העולה על 25% בכל אחת מהזכויות וכן שיעור העולה על 25% מהון המניית, בכלל זה הלוואות בעלים, זבלבד שהחלק בהון המניית לבד עולה אף הוא על 25%;
- לעניין חברה בהשקעת חוץ, השקעה בעקיפין באמצעות חברה תהיה בגדר השקעת חוץ

¹ ס"ח תשי"ט, עמ' 234; ס"ח תשל"ז, עמ' 284.

² ס"ח תשכ"ט, עמ' 232.

53.ט. זכאות להטבות

(א) חברה, כל זמן שהיא חברה תעשייתית בהשקעת חוץ, תהא זכאית, לפי בקשתה, לה־טבות על־פי פרק זה, במשך 10 שנים מהשנה הראשונה לקבלת ההטבות, ובלבד שביקשה את ההטבות לפני שנת המס 1981, ובשנה שביקשה את ההטבות היה לה מפעל תעשייתי שהוא מפעל מאושר שטרם חלפו 12 או 10 שנים, כאמור בסעיף 45, לגבי המפעל או ההרחבה האחרונה שלו (לחברה כאמור ייקרא להלן — חברה זכאית).

(ב) לא יינתנו הטבות בשנת מס פלונית, אלא אם המוצאו דו־חות ואישורים כפי שנקבע בת־קנות.

53.י. הפרשה לייצוב ההון

(א) לשם בירור הכנסתה החייבת של חברה זכאית יותר לה ניכוי של הפרשה לייצוב ההון; ההפרשה לייצוב ההון היא הסכומים הד־רושים לתיאום הפחת או ההפחתות בשנת מס פלונית וסכומים הדרושים לתיאום עלות הנכ־סים השוטפים, פחות הסכומים הדרושים לתי־אום שיעורי הפרעון של ההלוואות לזמן ארוך שיש לפרעם בשנת המס, הסכומים הדרושים לתיאום ההתייבויות השוטפות והפרשי השער ששולמו לבעלי המניות תושבי החוץ, המותרים לניכוי על־פי סעיף 17(1) לפקודה או על־פי סעיף 14 לחוק עידוד התעשייה.

(ב) היתה הפרשה לייצוב ההון שלילית, יר־אוה הכנסה באותה שנה, בסכום שלא יעלה על התפרשה לייצוב ההון שהותרה לחברה לני־כוי בשתי שנות המס שקדמו לה; עלה סכום הפרשה השלילית על סכום הפרשה שהותר לה לניכוי כאמור, יועבר העודף לשתי השנים הבאות בו אחר זו ויופחת מסכום הפרשה לייצוב ההון שבהן; לעניין זה, הפרשה היא שלילית כאשר סך כל הסכומים לתיאום שי־עורי הפרעון של ההלוואות לזמן ארוך, ההת־חייבויות השוטפות והפרשי השער כאמור בס־עיף קטן (א), עולה על סך כל הסכומים לתי־אום הפחת, ההפחתות והנכסים השוטפים.

(ג) חברה שהיתה חברה זכאית בחלק בלבד של שנת המס או תקופת השומה המיוחדת תהא זכאית באותה שנה להפריש לייצוב ההון את מלוא הסכומים הדרושים לתיאום הפחת או ההפחתות המותרים לה באותה שנה, בניכוי מלוא הסכומים הדרושים לתיאום שיעורי הפר־עון של ההלוואות לזמן ארוך שיש לפרעם באותה שנה, אך תהא זכאית להפריש רק חלק יחסי מהסכומים הדרושים לתיאום עלות הנכסים השוטפים, פחות הסכומים הדרושים, לתיאום ההתחייבויות השוטפות, שהוא כיחס מספר החו־דים השלמים שבהם היתה זכאית ל־12, הכל

צו־ת־הברית בתום שנת המס ובתום שנת הב־סיס מחולק בשער החליפין שהיה בתום שנת הבסיס; ואולם אם נקבעה תקופת שומה מיו־חדת —

(1) אם היא מסתיימת לפני 31 בדצמבר — יהא המקדם לתיאור השער המקדם לשנת המס שקדמה לשנת המס שאליה מתייחסת התקופה המיוחדת;

(2) אם היא מסתיימת אחרי 30 בדצמבר ולפני 31 במאָרס — יהא המקדם לתיאום השער המקדם לשנת המס שאליה מתייחסת תקופת השומה המיוחדת;

— "שנת הבסיס" —

(1) לגבי פחת — שנת המס שבה הופעל הנכס, ואם חלפה יותר משנה מיום התש־לום הראשון בעד הנכס ועד הפעלתו — שנת המס שקדמה לשנת המס שבה היפעל הנכס; לעניין זה, נכסים שונים שהופע־לו כמערכת אחת בפרק זמן אחד ייראו כנכס אחד שהופעל בעת הפעלת המערכת;

(2) לגבי הלוואה לזמן ארוך — שנת המס שבה נתקבלה ההלוואה;

(3) לגבי נכסים שוטפים, התחייבויות שוט־פות ורווחים — השנה שקדמה לשנת המס;

"הלוואה לזמן ארוך" — הלוואה — למעט הל־וואת בעלים — שנתקבלה לפרעון במשך תקופה שאינה פחותה מארבע שנים מיום קבלתה; "נכסים שוטפים" — התחייבויות שוטפות" — כפי שנקבע בתקנות;

"סכום לתיאום הפחת או ההפחתה" — סכום הפחת או ההפחתה המותרים בניכוי בשנת המס כפול, במקדם לתיאום השער;

"סכום לתיאום שיעורי הפרעון של הלוואה לזמן ארוך" — שיעורי הפרעון של ההלוואה בשנת המס, כפול במקדם לתיאום השער;

"סכום לתיאום הנכסים השוטפים" — סכום הנכ־סים השוטפים בתום השנה שקדמה לשנת המס, כפול במקדם לתיאום השער;

"סכום לתיאום ההתחייבויות השוטפות" — סכום ההתחייבויות השוטפות בתום השנה שקדמה לש־נת המס, כפול במקדם לתיאום השער;

"סכום לתיאום רווחים" — רווחים כפול במקדם לתיאום השער לשנה שקדמה לשנת המס; לעני־יין זה, "רווחים" — סך כל העודפים הכלולים בהון העצמי, לפי המאזן של החברה לסוף השנה שקדמה לשנת המס, שמקורם ברווחים הראויים לחלוקה;

שאר המונחים — כמשמעותם בפקודת מס הכ־נסה³ (בפרק זה — הפקודה).

שגביו בוטל הפחת האמור בניכוי הסכר מים לתיאום שיעורי ההלוואות לזמן ארוך שמועד פרעונם חל באותן שנים.

(2) חברה שפסקה זכאותה בשנת מס פלוגי נית תהא זכאית לנכות מהכנסתה בשתי שנות המס שלאחר אותה שנה את הסכומים הד" רוישים לתיאום הפחת או ההפחתות המותרים לה באותן שנים, בניכוי הסכומים הדרושים לתיאום שיעורי ההלוואות לזמן ארוך שמור עד פרעונם חל באותן שנים, ותהא זכאית לפחת על-פי חוק עידוד התעשייה רק לגבי יתרת הנכסים שהיו לה לאחר תום שתי השנים כאמור.

(3) דין הסכומים הדרושים לתיאום שיעור רי ההלוואות העולים על הסכומים הדרושים לתיאום הפחת או ההפחתות כדין הפרשה שלילית כמשמעותה בסעיף 53(ב).

1053. חידוש זכאות

פסקה זכאותה של חברה במשך שנת-מס של- מה, והגורם להפסקת הזכאות סולק תוך שתי שנות מס שלאחר השנה שבה פסקה הזכאות, והודעה על כך נמסרה לפקיד השומה עם הגשת הדו"ח לאחת משתי שנות המס האמורות, יחולו הוראות אלה:

(1) היה הגורם להפסקת זכאותה של החברה בקשתה להפסקתה או אי-הגשת הדו"ח וה- אישורים שעליה להגיש על-פי סעיף 53(ב), היא תחזור להיות חברה זכאית, תוך תקופת ההטבות, מיום הפסקת זכאותה, ובלבד שהשור- מות שנעשו לה על-פי סעיף 53 יתוקנו לפי זה;

(2) היה הגורם להפסקת זכאותה של החברה אי-מילוי התנאים שבחגדרת "חברה בהשקעת חוץ", לא תוכל החברה לשוב ולהיות חברה זכאית אלא מיום סילוק הגורם.

2. תיקון סעיף 74

בסעיף 74(ב) (1) לחוק העיקרי, אחרי הגדרת "פחת מואץ יבוא":

"הכנסה חייבת" — לפני ניכוי הפחת והפחת המור- אץ;

"נכסים קבועים" — לרבות נכסים המשמשים את המפעל אף אם אינם של בעל המפעל."

3. תיקון חוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14)

בסעיף 39 לחוק לעידוד השקעות הון (תיקון מס' 14), תשל"ו—1976⁶ —

(1) הכותרת תהיה "תחילה ותחולה";

(2) בסופו יבוא "וסעיף 13 יחול לגבי מי שהגיש בקשה לאישור תכנית ביום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976) או לאחריו."

בניכוי חלק יחסי כאמור של הפרשי השער המותרים לניכוי כאמור בסעיף קטן (א).

53. א. קרן לייצוב ההון

(א) ההפרשות לייצוב ההון בשנת מס פלוגית בתוספת סך כל ההפרשות כאמור שהצטברו עד שנת המס שקדמה לה, בניכוי סך כל ההפ- רשות השליליות באותן שנים, הסכומים שחולקו כמניות הטבה בשנים האמורות והסכומים הדרו- שים לתיאום הרווחים באותן שנים, יהו את הקרן לייצוב ההון לתום אותה שנה.

(ב) החברה תתן גילוי נאות, בדו"חותיה הכס- פיים, לסכום שהיה בקרן לייצוב ההון לסוף שנת המס הקודמת, ותפרט את השינויים שחלו בה בתוך שנת המס.

53. ב. חלוקת רווחים מקרן ייצוב ההון

חברה שחילקה בשנת מס פלוגית רווחים מתוך הקרן לייצוב ההון תהא חייבת באותה שנה בתש- לום המס שנפטרה מתשלומו כתוצאה מניכוי ההפ- רשה כאמור בסעיף 53(א), בצירוף ריבית פיגורים לתקופה שמתום השנה שבה נעשתה ההפרשה שמ- מנה חולקו הרווחים ועד יום התשלום.

53. ג. דין תיאום הפחת לענין חילוף וריווח הון

דין מחצית הסכום לתיאום הפחת כדין ניכוי נוסף לענין האמור בסעיף 12 לחוק עידוד התע- שיה ולענין הגדרת "פחת מתואם" שבסעיף 88 לפקודה.

53. ד. פטור לעודף אינפלאציוני במכירת מניות

נמכרה מניה של תושב חוץ בחברה תעשייתית בהשקעת חוץ לתושב חוץ אחר, יהיה העודף האינ- פלאציוני פטור ממס אם בחישוב העודף האינפלאצ- יוני ראו כמדד את שער המטבע שבו נרכש הנ- כס; הוראה זו לא תחול לגבי סכומים שרואים אותם כעודף אינפלאציוני לפי סעיף 94 לפקודה.

1053. מניעת זכות פחת לפי חוקים אחרים

וההפרשות לפני זכאות ולאחריה

(א) חברה המקבלת הטבות על-פי פרק זה לא תקבל תוספת פחת על-פי חוק מס הכנסה (תו- ספת פחת על נכסים עסקיים), תשי"ח—1958⁴, או על-פי חוק מס הכנסה (תוספת פחת על נכ- סים עסקיים), תשכ"ד—1964⁵, ולא פחת וניכוי נוסף על-פי חוק עידוד התעשייה.

(ב) (1) חברה שנעשתה חברה זכאית בשנת מס פלוגית ואשר בשתי שנות המס שקדמו לה, או באחת מהן, תבעה פחת על-פי חוק עידוד התעשייה, יבוטל הפחת האמור, והיא תהא זכאית לנכות באותן שנים את הסכר- מים הדרושים לתיאום הפחת על אותו ציוד

⁴ ס"ח תשי"ח, עמ' 168.

⁵ ס"ח תשכ"ד, עמ' 84.

⁶ ס"ח תשל"ו, עמ' 284.

את סכום ההפסד שהיה לאדם באחת השנים, לא יותר לנכותו בשנה שקדמה לה; לא ניתן לנכות את ההפסד בשנות המס הקודמות, יקווז סכום ההפסד שלא נוכה מההכנסה החייבת בשנים הבאות בזו אחר זו.

(2) השומות לשנים שלגביהן הותר ניכוי הפסד כאמור ייראו כמתוקנות בהתאם לכך.

5. תחולה והוראת מעבר

(א) תחולתם של סעיפים 1 ו-4 משנת המס 1975, ובלבד שהפרשים הנובעים מתחולה זו יצורפו להכנסה של שנת המס 1976.

(ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) הפרשי שער שהצטברו בשנת המס 1975 ונתבעו כהוצאה בשנה האמורה, אך מועד פרעונם טרם הגיע באותה שנה, יותרו בניכוי בשנת המס 1975 ולא במועד הפרעון.

6. תחילה

תחילתם של סעיפים 2 ו-3 ביום א' בניסן תשל"ו (1 באפריל 1976).

7. פירסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך 15 יום מיום קבלתו בכנסת.

4. תיקון פקודת מס הכנסה בפקודת מס הכנסה —

(1) בסעיף 17(1), במקום הסיפה המתחילה במילים "למעט הפרשי שער" יבוא "ובלבד שלא יותרו לניכוי הפרשי שער ששילמה חברה לתושב חוץ שהוא בעל שליטה בה כמשמעותו בסעיף 32(9) על ההלוואה שלא ניתן עליה אישור מאת המפקח על מטבע-חוץ; הפרשי שער לתושב חוץ המותרים בניכוי, לגבי מי שהכנסתו איננה נכבעת על בסיס מזומנים, שהצטברו על ההלוואה כולה או מקצתה עד מועד הפרעון — ינוכו בשנת המס שבה חל מועד הפרעון של הסכום שהפרשי השער מתייחסים אליו, וההפרשים שהצטברו אחר-כך רי מועד הפרעון ינוכו לפי הצטברותם";

(2) בסעיף 28, סעיף קטן (ח) יסומן (ט) ולפי ניו יבוא:

"(ח) היה לאדם הפסד בשנת מס שבה הותר לו ניכוי הפרשי שער שהצטברו בשנים קודמות, יותר לו לנכות סכום הפסד שאנו עולה על הפרשי השער שנוכו כהוצאה מהכנסתו בשנת המס שקדמה לה; לא ניתן לנכות את הסכום האמור, כולו או מקצתו, בשנה האמורה, ינוכה בשנים שקדמו לו, בזו אחר זו, בשנים שבהן הצטברו הפרשי השער, ובלבד שאם ניתן לנכות

הסתתיגויות לחוק הנ"ל

מקום שכתוב "25%" יבוא "35%".

1 לסעיף

(2) בהגדרת "חברה תעשייתית בהשקעת חוץ", פיסקה (2) תימחק.

א. לבנבראון מציע:

בסעיף 53 לחוק העיקרי —

(1) בהגדרת "חברה בהשקעת חוץ", בכל

לב. הצעת חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977

לויכוי, ובסופה יבוא "הוראה זו לא תחול על אותו חלק מריבית צבורה שמקבלת קופת גמל פלונית, אשר נצבר בידיהן של קופות גמל אחרות, כל עוד יש רציפות במכירה מקופת גמל אחת לשנייה; לעניין זה, "קופת גמל" — קופת גמל פטורה ממס לפי סעיף 2(2)".

1. תיקון סעיף 1 בסעיף 1 לפקודת מס הכנסה (להלן — הפקודה) —

(1) בהגדרת "הכנסה מיגיעה אישית", בסופה יבוא:

"(5) מענק שנתקבל עקב פרישה או עקב מוות;

(6) סכום המתקבל עקב היוון קיצבה מהקיצבאות האמורות בפיסקאות (1) עד (4);"

(2) בהגדרת "מילווה מועדפים", בסופה יבוא "וכן תעודת השתתפות בהן".

3. תיקון סעיף 8 בסעיף 8 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (ב), המלים "על ריווח הון שחל עליו סעיף 102, ולא" — יימחקו;

(2) סעיף קטן (ג) יסומן (ד) ולפניו יבוא:

"(ג) לפי בקשת הנישום או יורשיו, יראו את ההכנסות שלהלן, לעניין חישוב סכום המס החל עליהן, כאילו נתקבלו כאמור לצידן:

2. תיקון סעיף 3 בסעיף 3(ח) לפקודה, בפיסקה (1), אחרי "זכות לפטור" יבוא "למעט פטור שניתן על הריבית עצמה,

בעדו תשלומים לפיצויים לאותה קופת-גמל.
(ב) נתקיים האמור בפרט-משנה (א), וה' עובד פרש לאחר מכן מעבודתו אצל מע' ביה אחר בלי שנתקיימו בו הוראות פרט-משנה (א) (להלן — המעביד האחרון), יחוי' לו לגביו פרטים (1) עד (3) בכפוף להוראות אלה:

[1] תקופות עבודתו אצל המעבידים השונים שכללו פרישות רצופות כאמור בפרט-משנה (א) יצורפו, ויראוהו כאילו עבד במשך כל שנות עבודתו האמורות אצל המעביד האחרון;

[2] הסכומים העומדים לזכותו בקופת הגמל לפיצויים, בעת פרישתו מהמעביד האחרון, שמקורם במענקים בשל פרישות כאמור בפרט-משנה (א), לרבות ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים עליהם (להלן בפרט זה — רווחים על מענק), ייחשבו כחלק ממענק הפרישה של המעביד האחרון;

(ג) עובד אשר בעת פרישתו כאמור בפרט-משנה (א) קיבל חלק ממענק הפרישה שנצטבר לזכותו יהיה חייב במס על הסכום שקיבל;

(ד) עובד שבחר בהחלת הוראות פרט זה רשאי לחזור בו מבחירתו תוך שנתיים, ואם חזר בו כאמור יראו את הרווחים על המענק כחלק מהמענק; בכפוף לאמור, כל סכום שמשך מקופת גמל לפיצויים לפני פרישתו מהמעביד האחרון, ושמקורו במענקי פרישה כאמור בפרט-משנה (א) והרווחים עליהם — חייבים במס;

(5) על אף האמור בסעיף 164 יהא מי שמשלם מענק פרישה הפטור על-פי פרט (4) פטור מחובת ניכוי המס ובלבד שקיבל על כך אישור מהנציב או ממי שהנציב הסמיך לכך;

(ב) בפיסקה (7א) האמורה, אחרי פיסקת משנה (1) יבוא:

"(1) בכפוף לאמור בפיסקת משנה (א) (4) (א) רואים מענק הון עקב פרישה וכן מענק הון עקב מוות כמענק שנת-קבל גם אם נשאר מופקד בקופת-גמל; הוראה זו לא תחול על סכומים העומדים לזכותו של עובד שפרש בקופת-גמל לקיצבה אם בעת פרישתו הודיע לנציב על רצונו להמשיך ולהשאירם למטרות תשלום קיצבה; הודיע כאמור ולי-אחר מכן משך את הכספים שלא כקיצבה, ייחשב — בכפוף לפיסקה (17) — כל הסכום, כולל ריבית, הפרשי הצמדה ורווחים אחרים עליו, כמענק פרישה";

(4) בפיסקה (14) (ב), בסופה יבוא 'הפטור על-פי פיסקה זו לא יחול על הפרשי שער שהם עצמם הכנסה לפי סעיף 2(1) בידי';

(1) הפרשי שכר — בשנים שאליהן הם מתייחסים, אך לא יותר משש שנות מס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו;

(2) דמי פדיון חופשה שקיבל עובד — בחלקים שנתיים שווים הודך תקופה שאינה עולה על שש שנות מס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו, אך לא יותר משנות עבודתו;

(3) הכנסה מיגיעה אישית כאמור בפיסקאות (5) או (6) להגדרתה שבסעיף 1 — בחלקים שנתיים שווים בשנות העבודה שבה שלהן משולם המענק או בתקופה שבה נוצרה הזכות לקיצבה, לפי העניין, אך בלא יותר משש שנות המס המסתיימות בשנה שבה נתקבלו המענק או היוו הקיצבה; אולם רשאי הנציב, אם נתבקש על כך, להתיר חלוקה לתקופה אחרת לרבות לשנים הבאות, בתנאים שיקבע, לרבות תשלום מקדמה";

(4) בסעיף קטן (ד), ברישה, אחרי "לפי סעיף זה" יבוא "או לפי סעיף 9א(ד)", וב"סופו יבוא "ובלבד שאם שילם כדון מקדמה על-פי סעיף קטן (ג) (3) או סעיף 9א(ד) או אם נוכח מס במקור לפי סעיף 164 — יראו את סכום המקדמה ששולם או את סכום המס שנוכה, כאמור, המתייחסים לשנים של-אחר הפטירה, כסכום המס המגיע".

4. תיקון סעיף 9

בסעיף 4 לפקודה —

(1) בפיסקה (5), האמור ברישה יסומן כפיסקת מש-

נה (א) ואחריו יבוא:

"(ב) היתה ההכנסה מיגיעה אישית של עי-וור או גבה כאמור נמוכה מ-36,000 לירות, או שלא היתה לו הכנסה כאמור, תהיה פטורה ממס גם הכנסתו שלא מיגיעה אישית, עד לסכום כולל של 36,000 לירות";

(2) אחרי פיסקה (6) יבוא:

"(6) סכומים להחזקת רכב לנכה רגליים סכומים שנכה ברגליו מקבל על-פי דין להחזקת רכבו;

(6) קיצבאות לעובדי ממשלת א"י קיצבאות המשתלמות מאת המדינה בשל עבודה בממשלת ארץ ישראל";

(3) בפיסקה (7א) (א), אחרי פרט (3) יבוא:

"(4) (א) עובד שעם פרישתו ממעבידו עמדו לזכותו בקופת-גמל לפיצויים כספים המיועדים למענק פרישה או שקיבל מענק פרישה, ובעת פרישתו הודיע לנציב כי הוא בוחר בהחלת הוראות פרט זה, לא יראו את הסכומים שהשאיר בקופת-גמל לפיצויים או שהפקיד מיד עם פרישתו בקופת-גמל כו, כאילו נתקבלה בידו, אם תוך שנה מפרישתו החל בעבודה אצל מעביד אחר המשלם

6. תיקון סעיף 17
בסעיף 17 לפקודה, פיסקה (12) תסומן (14) ול-
פניה יבוא :

"(12) דמי שכירות שמשלם עובד המועבר זמנית

דמי שכירות ששילם עובד בעד דירה ששכר
בישראל במקום שאליו הועבר לרגל תפקידו במ-
שך שנה מיום שהועבר כאמור ; דמי שכירות אלה
יותר לניכוי רק מדמי השכירות שהוא מקבל בשל
השכרת דירת הקבע שלו באותה תקופה ;

(13) דמי לינה או שכירות באזור פיתוח

(א) סכומים ששילם נישום בעד לינה או שכי-
רת דירה באזור שנקבע כשטח פיתוח על-פי
סעיף 11, אשר בו עובד הנישום דרך קבע
אך אינו גר בו עם משפחתו שעמה היה גר
אילולא עבד שם ;

(ב) שר האוצר רשאי לקבוע את תקרת הס-
כום שיותר לניכוי על-פי פיסקת משנה (א)
ואת תקופת הניכוי ;".

7. תיקון סעיף 19
בסעיף 19 (א) לפקודה, בהגדרת "מילוות מועדפים"
אחרי "מילוות מועדפים" יבוא "צמודים".

8. הוספת סעיף 20
אחרי סעיף 19 לפקודה יבוא :

"20. סמכות לקבוע כללים בדבר ניכויים מסויימים
שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של
הכנסת, לקבוע כללים —

(1) בדבר ניכוי של סכומים כמפורט להלן,
כולם או מקצתם, משך תקופתו ושיעורי השנ-
ת ;

(א) סכומים ששילם בעליו של בניין המוש-
כר כולו או חלקו בשכירות מוגנת בשל
פינוי דייר מוגן, או כהשתתפות בבניית המד-
רחה או הכביש שלידי הבניין או הניקו
הקשור לבניין וכיוצא באלה ;

(ב) סכומים ששילם חוכר מקרקעין בשל
החכירה או בשל השקעה במקרקעין הח-
כורים או בקשר אליהם ;

(2) בדבר מתן תוספת פחת בשל בניין המוש-
כר כולו או חלקו בשכירות מוגנת, שיעורה
ומשך תקופת נתינתה ;

(3) בדבר הפחתת היתרה הבלתי מופחתת של
מטע שנעקר, כולו או חלקו, אם בעליו נטע
מטע אחר לפני או אחרי העקירה, ובדבר דינה
של ההפחתה לקביעת המחיר המקורי לעניין
פחת ולעניין ריווח הון של המטע החדש."

9. תיקון סעיף 21
בסעיף 21 לפקודה —
(1) בסעיף קטן (א), בסופו יבוא "לעניין סעיף

(5) בפיסקה (19) —
(1) בפיסקת משנה (1), במקום "שאינו" יבוא
"למעט" ובסופה יבוא "שהפרמיה לביטוחו לא
הותרה למבטח כהוצאה ;"

(2) בפיסקת משנה (2), במקום "פיסקה (א7)"
יבוא "פיסקאות (א7) או (א7) ;"

(6) בפיסקה (20) —
(1) כותרת השוליים תהיה "הנחות ומתנות ממ-
עביד לעובדו" ;

(2) בסופה יבוא :
"ג) מתנות שקיבל עובד ממעבידו בסכום
כולל שאינו עולה על 175 לירות לשנה ;"

(7) בסופו יבוא :
"(22) דמי מזונות

דמי מזונות שמקבלת גרושה מבעלה לשע-
בר או שמקבלת מבעלה אשה החיה בנפרד
ממנו, ודמי מזונות בעד ילדים שמקבלת אשה
מאביהם או תשלום שמקבלת אשה, לרבות בשל
ילדיה, מהמוסד לביטוח לאומי על-פי חוק המזו-
נות (הבטחת תשלום), תשל"ב—1972² ;

(23) סכומים על-פי הסכם עובון בחיים

(א) שיעור מקיצבה שמקבל אדם על-פי
הסכם למתן עובון בחיים לקרן קיימת ליש-
ראל, לקרן היסוד — המגבית המאוחדת
לישראל, או לכל מוסד אחר שקבע שר
האוצר כמפורט להלן :

(1) אם לנותן העובון בחיים לא מלאו
50 שנה בעת נתינתו — 50% ;

(2) אם בעת נתינת העובון בחיים מל-
או לנותן 50 שנה אך לא מלאו לו 60
שנה — 60% ;

(3) אם בעת נתינת העובון בחיים מל-
או לנותן 60 שנה אך לא מלאו לו 70
שנה — 75% ;

(4) אם בעת נתינת העובון בחיים מל-
או לנותן 70 שנה אך לא מלאו לו 80
שנה — 80% ;

(5) אם בעת נתינת העובון בחיים מל-
או לנותן 80 שנה — 90% ;

(ב) הפטור שלפי פיסקת משנה (א) הוא
במקום הפטור שלפי סעיף 9ב, ונותן העו-
בון לא יהא זכאי לניכוי או לניכוי לפי
כל דין בשל מתן אותו עובון בחיים."

5. תיקון סעיף 29
בסעיף 29 לפקודה, בכל מקום במקום "2800" יבוא
"4800" ובסעיף קטן (ב) במקום "28" יבוא "48".

בחישוב המס של גרוש המשלם מזוונות לאשתו לשעבר, שנשא אשה אחרת, תובא בחשבון נקודת זיכוי אחת."

16. תיקון סעיף 44

בסעיף 44 לפקודה, אחרי סעיף קטן (ג) יבוא :

"(ד) יחיד תושב ישראל ששילם בשנת המס בעד נסיעה ושתייה (להלן — ההוצאות) לשם קבלת טיפול רפואי מחוץ לישראל —

(1) שלו או של בן משפחתו שבעדו הוא זכאי לנקודות זיכוי לפי סעיף 37 או לנקודות קיצבה לפי סעיף 40 ;

(2) של מלווה או מלווה בן משפחתו ;

יראו את התשלומים כהוצאה לטיפול רפואי לעניין סעיף קטן (א), ובלבד שהמנהל הכללי של משרד הבריאות או מי שהוא הסמיך לכך אישר כי יש הכרח לקבל את הטיפול הרפואי מחוץ לישראל, ולגבי הוצאות מלווה — את הצורך בליווי."

17. הוספת סעיף 45

אחרי סעיף 44 לפקודה יבוא :

"45. זיכוי בעד נטולי יכולת

בחישוב הכנסתו של יחיד תושב ישראל שהיו לו בשנת המס אשה או הורה משותקים לחלוטין, מרותקים למיטה בתמידות, עיוורים או בלתי שפיר יים בדעתם, או ילד משותק, עיוור או מפגר, תובא בחשבון נקודת זיכוי אחת."

18. תיקון סעיף 47

בסעיף 47 לפקודה —

(1) בסעיף קטן (א)(1), במקום "50,000" יבוא "80,000" ובמקום "ובלבד שהכנסת העבודה שלו חרבה בחשבון תחילה" יבוא "ובלבד שתובא בחשבון תחילה הכנסת העבודה שלו למעט הכנסתו של בעל שליטה בחברה כמשמעותו בסעיף 32(9) (להלן בסעיף זה — בעל שליטה) מעבודתו בה" ;

(2) בסעיף קטן (ב)(1), אחרי "הכנסת עבודה" יבוא "או מהכנסתו המזכה שהיא הכנסת עבודה מחברה שהוא בעל שליטה בה" ;

(3) בסעיף קטן (ב)(2), אחרי "הכנסת עבודה" יבוא "למעט הכנסתו של בעל שליטה בחברה מעבודתו בה."

19. תיקון סעיף 66

בסעיף 66(א) לפקודה, אחרי "או מעבודה" יבוא "לרבות הכנסתה מיגיעה אישית כאמור בפסקאות (1) עד (6) להגדרתה שבסעיף 1."

20. הוספת סעיף 66א

אחרי סעיף 66 לפקודה יבוא :

"66א. הכנסת משפחה אומנת

הכנסה של משפחה אומנת שנתקבלה מן המדינה או מרשות מקומית בשל טיפול בילדים שהופנו אליה, יראו שלושה רבעים ממנה כהכנסה מיגיינתה האישית של האשה, ורשאים היא או אישה

זה דין חכירת מקרקעין לתקופה של 49 שנים או יותר כדין בעלות בהם" ;

(2) בסעיף קטן (ב), אחרי "יהיה המחיר המ-קורי של הנכס" יבוא "הן לעניין זה והן לעניין סעיף 88."

10. תיקון סעיף 23

בסעיף 23 לפקודה, בסופו יבוא "ואולם לעניין המחיר המקורי של מטע הדריים לא יובאו בחשבון ניכויי הפחת והבלאי בתקופה שקדמה לשנת 1950."

11. תיקון סעיף 28

בסעיף 28 לפקודה, סעיף קטן (ח) יסומן (ט) ולפניו יבוא :

"(ח) הפסד שהיה לאדם מהשכרת בניין ניתן לק-זו כנגד הכנסתו מאותו בניין בשנים הבאות."

12. תיקון סעיף 32

בסעיף 32(10) לפקודה, בסוף פסקת משנה (א) יבוא "למעט פרמיות כאמור ששולמו לקופת גמל במס-גרת תכנית שאישר הנציב בהוראה על-פי פסקה 9(9)".

13. תיקון סעיף 35

בסעיף 35 לפקודה —

(1) סעיפים קטנים (ב) ו-(ג) יסומנו (ג) ו-(ד) ולפניהם יבוא :

"(ב) בחישוב המס של יחיד שהכנסתו הח-יבת כוללת הכנסה של אשתו שהיא עולה והמס על הכנסתם מחושב במיוחד יובאו בחשבון נקודות הזיכוי כאמור בסעיף קטן (א), ובלבד שאם הכנסתה של האשה איננה עולה על סכום שהוא פני ארבעה מסכום נקודות הזיכוי האמורות בסעיף קטן (א) ובסעיף 38, לא תיכלל הכ-נסתה בחישוב הכנסתו החייבה, ובחישוב המס שלו לא יובאו בחשבון נקודות הזיכוי האמו-רות."

(2) בסופו יבוא :

"(ה) על אף האמור בסעיף קטן (ג) רשאי שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לקבוע —

(1) כללים למתן הזיכויים על-פי סעיף קטן

(א) למי שהיה בעבר בגדר "עולה" ;

(2) דרך כלל, או במקרים מסויימים, ה-ראות אחרות לגבי תחילת תקופת ה-42 החו-רשים והפסקה ברציפות התקופה."

14. תיקון סעיף 38

בסעיף 38(א) לפקודה, אחרי "או מעבודה" יבוא "לרבות הכנסתה מיגיעה אישית כאמור בפסקאות (1) עד (6) להגדרתה שבסעיף 1."

15. הוספת סעיף 40א

אחרי סעיף 40 לפקודה יבוא :

"40א. נקודת זיכוי לגרוש שנשא אשה אחרת

לרווחים בחברה בתוך שנתיים שלפני המ-
כירה לא תובא בחשבון.

21. (ג) הוראות סעיף קטן (א) יחולו אם המוכר
המציא לפקיד השומה חישוב המראה את הרוו-
חים הראויים לחלוקה כאמור בסעיף קטן (ב)."

22. תיקון סעיף 120א
בסעיף 120א לפקודה, בהגדרת "הנחות סוציאליות",
אחרי המקף יבוא "הסכום הנקוב בסעיף 9(5)(ב)"
והמלים "קיצבה מזכה כמשמעותה בסעיף 9א(א), הס-
כום הפטור על-פי סעיף 9א(ב), הסכום הנקוב בסעיף
9א(ג) — יימחק, ואחריה יבוא :

"קיצבה מזכה" — כמשמעותה בסעיף 9א(א) וכן
הסכום הפטור על-פי סעיף 9א(ב) והסכום הנקוב
בסעיף 9א(ג)."

25. תיקון סעיף 120ב
בסעיף 120ב לפקודה —

(1) ברישה, במקום "ונקודת קיצבה" יבוא "נקודת
קיצבה וקיצבה מזכה", ובמקום "וההנחות הסוציאל-
יות" יבוא "ההנחות הסוציאליות והקיצבה המזכה";
(2) בסופה של פסקה (1) יבוא "ובלבד שאם
יותאמו הסכומים באוקטובר יהיו תקרות ההכנסה
ונקודות הזיכוי לאותה שנה בסכום שהוא הממוצע
של סכומי תקרות ההכנסה ונקודות הזיכוי לתחילת
שנת המס ושל סכומיהן לפי ההתאמה באוקטובר".

26. תיקון סעיף 191ב
בסעיף 191ב(א) לפקודה, במקום "לרבות מי שלא
ביסס" יבוא "או לא ביסס".

27. תיקון סעיף 192
בסעיף 192 לפקודה, אחרי "שיעור הריבית" יבוא
"או הפרשי הצמדה וריבית", ובמקום "על הריבית
או הקנס" יבוא "עליהם".

28. תיקון חוק מס שבח מקרקעין
בסעיף 348 לחוק מס שבח מקרקעין, תשכ"ג—
1963⁴, במקום "סעיף 91(א), (ב), (ד) ו-(ה)" יבוא
"סעיף 91(א) עד (ג) ו-(ה) עד (ז)".

29. הוראת מעבר
פטור שהחלו לתיתו לפניו משורת הדין לסכומים
שמקבל אדם על-פי הסכם למתן עובון בחיים, ימשיכו
לתיתו על-פי העקרונות שלפיהם ניתן בעבר.

30. הפסקה מיוחדת
שר האוצר, באישור ועדת הכספים של הכנסת,
רשאי להורות על התרת הפחתות של הוצאות שנעשו
לפני יום י"ב באב תשל"ה (20 ביולי 1975) אם הן
מסוג ההוצאות שנהוג היה, לפניו משורת הדין, להחיר
בשלהן הפחתות; ורשאי הוא להורות, באישור כא-
מור, שההפחתה תיעשה בדרך שנהוג בה לפני אותו
תאריך או בדרך אחרת.

לתבוע כי ייעשה לגביה חישוב נפרד על-פי סעיף
66".

21. תיקון סעיף 67
האמור בסעיף 67 לפקודה יסומן (א) ואחריו יבוא :
" (ב) על אף האמור בסעיף קטן (א) אם הושגה
הכנסה מיגיעתה האישית של אשה במשק חקלאי
המושתיף לשני בני-הזוג והוכח שהאיש עובד בעי-
קר מחוץ למשק, יראו שלושה רבעים ממנה כהכ-
נסת האשה, ורשאים היא או אשה לתבוע כי ייע-
שה לגביה חישוב נפרד על-פי סעיף 66".

22. תיקון סעיף 88
בסעיף 88 לפקודה, בהגדרת "מחיר מקורי" —
(1) בפסקה 3(ב), בסופה יבוא "ולעניין סעיף 21
יותר ניכוי הפחת כאלו לא ניתן הנכס במתנה";
(2) בפסקה 3(ג)(II), בסופה יבוא "ולעניין סעיף
21 יותר הפחת כאלו לא ניתן הנכס במתנה";
(3) בפסקה 4(4), בסופה יבוא "השווי כאמור יהא
המחיר המקורי גם לעניין סעיף 21".

23. הוספת סעיף 394
אחרי סעיף 394 לפקודה יבוא :
"394. עודף אינפלאציוני במכירת מניה

(א) במכירת מניה יראו כעודף אינפלאציוני,
בנוסף לאמור בפסקה (1) להגדרת עודף אינ-
פלאציוני, גם סכום השווה לחלק מהרווחים
הראויים לחלוקה שבחברה, כחלקו של מוכר
המניה בזכות לרווחים בחברה, הכל בכפוף לא-
מור בסעיף קטן (ג).

(ב) לעניין סעיף קטן (א) —

(1) "רווחים ראויים לחלוקה" — רווחים
כאמור שנצטברו בחברה מתום שנת המס
שקדמה לשנת רכישת המניה עד תום שנת
המס שקדמה לשנת המכירה שלה, ובפירוק
— עד ליום התחלת הפירוק, אך לא לפני
שבע השנים שבתוכן לפני שנת המכירה
או שנת התחלת הפירוק, הכל לפי המאזן
של החברה לתום שנת המס שקדמה לשנת
המכירה או ליום התחלת הפירוק, לפי הענ-
יין, לרבות רווחים שהונו; אולם סכומים
שנצטברו בקרן לייצוב ההון כמשמעותה
בסעיף 53 לחוק לעידוד השקעות הון,
תשי"ט—1959³, לא יהיו בגדר רווחים הר-
אויים לחלוקה, וסכום הרווחים הראויים לח-
לוקה לא יעלה על סכום הרווחים שנתחייבו
במס לרבות מס שבח בתקופה האמורה בני-
כיו. המס עליהם ודיבידנד שחולק מהם וב-
צירוף הרווחים שהיו חייבים במס כאמור
אילולא פוטרו ממנו;
(2) הגדלת חלקו של מוכר המניה בזכות

³ ס"ח תשי"ט, עמ' 234.

⁴ ס"ח תשכ"ג, עמ' 156.

(1) אין לפרסם מדיניות של ועדה או כל חומר שנמסר לאחד מחבריה בזכות חברות בוועדה אלא בהתאם לאמור בסעיף 232 לפקודה.

32. תחילה ותחילה

(א) תחולתם של סעיפים 1, 3, 4(1), (2), (3) ו-6, (7)4 לגבי דמי מזונות, 7, 8, 9(1), 10, 13, 14, 19 עד 22 ו-26 משנת המס 1975, ותחולתו של סעיף 11 לגבי הפסד שנוצר משנת המס 1975.

(ב) תחולתו של סעיף 2 על ריבית והפרשי הצ"מדה שנתקבלו מיום כ"ו בתשרי תשל"ו (1 באוקטובר 1975).

(ג) תחולתם של סעיפים 5 ו-18 משנת המס 1977 ובלבד שיראו את הסכומים כאילו הותאמו מ-1 באפריל של אותה שנה.

(ד) תחילתו של סעיף 12 מיום י"ט בשבט תשל"ה (31 בינואר 1975).

(ה) תחולתם של סעיפים 15 עד 17, 24 ו-25 משנת המס 1977.

(ו) תחולתו של סעיף 27 על הפרשי הצמדה שחוייבו מכוח חוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 22), תשל"ה—1975.⁵

(ז) תחילתו של סעיף 28 מיום י"ב באב תשל"ה (20 ביולי 1975).

33. פירסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך 15 יום מיום קבלתו בכנסת.

31. הוראת שעה לעניין שומות עד שנת 1974

(א) מי שביום תחילתו של חוק זה טרם הוצאה לו שומה לשנת מס שעד 1974, ניתן, על אף הא"מור בסעיף 145, לקבוע את הכנסתו החייבת על-פי כללים שקבע הנציב, ובהם מקדמים לחישוב ההכנסה החייבת לעומת הכנסה שקודמת, ובלבד שקביעת מקדמים בשיעור העולה על עליית מדד המחירים לצרכן טעונה אישור ועדת הכספים של הכנסת; בכפוף לאמור בסעיף זה, דין קביעה כדין שומה.

(ב) השגה על שומה שהוצאה על-פי סעיף קטן (א) תידון בהתייעצות עם ועדה שימנה שר האוצר (להלן בסעיף זה — הוועדה), וזאת אם ביקש המשיג שתידון רק בפני פקיד השומה משום שב-ידיו מסמכים או ראיות לביסוס השגתו.

(ג) השגה על שומה לשנת מס שעד 1974, שהוצאה שלא על-פי סעיף קטן (א), תידון לפי בקשת המשיג בהתייעצות עם ועדה כאמור בסעיף קטן (ב).

(ד) בהשגה על-פי סעיף זה שהגיש נישום החייב בניהול פנקסי חשבונות בשנת המס 1977, רשאי פקיד השומה שלא להזמין את המשיג להשמיע טענותיו אלא אם הודיע הנישום לפני נתינת הצו שהוא מנהל פנקסים; הוראה זו תחול רק על צווים שהוצאו עד יום י"ח בתשרי תשל"ה (30 בספטמבר 1977) אם לא האריכה ועדת הכספים של הכנסת את התחולה לזמן שקבעה או ללא הגבלת זמן.

(ה) ועדה תמונה דרך כלל או לאזור מסויים או לסוג מסויים של נישומים; הודעה על מינויה תפורסם ברשומות.

⁵ ס"ח תשל"ה, עמ' 168.

לג. הצעת חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2),

תשל"ז—1977

חירים לצרכן, בתוספת ריבית לא צמודה בשיעור של 4% לשנה על שווי הזכויות בלבד, לפי זה:

(1) הריבית תחושב מיום פירסום ההודעה על הרכישה ברשומות. (להלן — ההודעה) עד יום התשלום בפועל או הפקדת הסכום לזכות בעל הזכויות בבנק. הדואר;

(2) ההצמדה תחושב על-פי עליית מדד המחירים לצרכן כפי שפורסם לאחרונה לפני תשלום הפיצויים או הפקדתם לעומת המדד שפורסם לחודש שבו פורסמה ההודעה.

1. הוספת סעיפים 8 עד 12 סעיף 8 לחוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור, תשכ"ד—1964¹, יסומן 13 ולפניו יבוא:

² חוקי א"י, כרך ב', פרק כ"ט, עמ' 1282.

³ הצמדת פיצויים

(א) נרכשו זכויות במקרקעין מכוח חוק רכישה פלוגי למעט פקודת הדרכים ומסילות הברזל (הגנה ופיתוח), 1943², ופקודת הדרכים (רח"בן והתווייתן)³, ישולמו לבעל הזכויות פיצויים בסכום שווה הזכויות כשהוא צמוד למדד המ-

¹ ס"ח תשכ"ד, עמ' 122.

² ע"ר 1943, תוס' 1, עמ' 40.

³ חוקי א"י, כרך ב', פרק כ"ט, עמ' 1282.

הפרשי ההצמדה והריבית שהצטברו עד לאותו מועד.

10. סייג

הוראות סעיף 8 לא יחולו לגבי תקופה שבה מנע בעל הזכויות שנרכשו את מסירת ההחזקה במקרקעין.

11. מסים ותשלומי חובה

(א) תשלום הפיצויים לפי סעיף 8 לא ייעשה אלא לאחר ששולמו המסים, הארנונות ותשלומי החובה האחרים החלים, עד יום פירסום ההודעה, על הזכויות שנרכשו וכן מס שבח מקרה קצין החל בשל הרכישה.

(ב) לא שילם בעל הזכויות את התשלומים האמורים, רשאי רוכש הזכויות לשלמם מתוך הפיצויים שעליו לשלם.

12. שר האוצר רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, לשנות את שיעורי הריבית וההצמדה האמורים בסעיף 8.

2. אי-תחולה

שולמו לבעל זכויות במקרקעין, לפני תחילתו של חוק זה, פיצויים בשל רכישת הזכויות, לא יחולו הוראות חוק זה אלא על סכום שהיה מגיע לו ערב תחילתו.

(ב) על הפקדת סכום בבנק הדואר לזכות בעל הזכויות תשלח לו הרשות הרוכשת הודעה בדבר אר רשום.

(ג) נרכשו זכויות במקרקעין מכוח חוק התיכ"ן והבנייה, תשכ"ה—1965⁴, לפני יום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977), יחולו הוראות סעיף קטן (א) בשינויים אלה:

(1) ההצמדה תהיה בשיעור 70%;

(2) לעניין חישוב ההצמדה תובא בחשבון רק עלייה במדד המחירים לצרכן שהיתה אחרי חודש אפריל 1974;

(3) הפרשי ההצמדה שישולמו עקב רכישה אחת לא יעלו על 500,000 לירות.

(ד) נרכשו זכויות במקרקעין מכוח הרשאה לפי סעיף 22⁵ לפקודת הקרקעות (רכישה לצרכי ציבור), 1943⁶, תובא בחשבון, לעניין חישוב ההצמדה, רק עלייה במדד המחירים לצרכן שהיתה אחרי חודש אפריל 1977.

9. הגבלת תקופת ההצמדה.

הריבית והפרשי ההצמדה האמורים בסעיף 8 יחושבו עד יום י"א בניסן תשמ"ג (31 במארס 1980) או עד תום עשר שנים מיום פירסום ההודעה, לפי המאוחר, ולאחר מכן תשולם ריבית לא צמודה בשיעור של 6% לשנה על סכום הפיצויים בצירוף

⁴ ס"ח תשכ"ה, עמ' 307.

⁵ ע"ר 1943, חוס' 1, עמ' 32.

ד. הצעת חוק שיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977

1. תיקון סעיף 2 ואחרי "אינן" יבוא "על-פי זכות שהומחתה או שהוסבה ואינן".
בסעיף 2 (א) לחוק שיפוט בתביעות קטנות, תשל"ז—1976¹, אחרי "בתביעה אזרחית" יבוא "שהגיש יחיד",

¹ ס"ח תשל"ז, עמ' 247.

ה. הטתיגויות לחוק הג"ל

בסעיף 6 לאותו חוק, הרישה עד "או-לם" והסיפה המתחילה במלים "ובמקרה זה" — יימחקו.
אחרי סעיף 1 בארי, ז. ורופטינג ומ. שחל מציעים:
אחרי סעיף 1 יבוא:
"2. תיקון סעיף 6

ה. הצעת חוק תקציב לתקומת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977

1. הגדרות
בחוק זה —
"תקופת המעבר" — התקופה שמיום י"ג בניסן 1977, תשל"ז—1977¹;
"הצעה" — הצעת חוק התקציב לשנת הכספים

¹ ח"ת הצעות 65, עמ' 34.

3. הוצאה נוספת

על אף האמור בסעיף 2 רשאית הממשלה להוציא בתקופת המעבר, באישורה המוקדם של הוועדה, סכום מים נוספים למטרות שתקבע הוועדה לאחר שראתה שההכנסות הדרושות לכיסוי ההוצאה הנוספת יתקבלו.

4. תקציב ההוצאה המותנית בהכנסה

(א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיפים 2 ו-3 רשאית היא להוציא בתקופת המעבר, כהוצאה מותנית בהכנסה, 1,968,081 אלפי לירות שהן 26.7 אחוזים מן הסכום הנקוב בסעיף 4 להצעה, בתוספת הסכומים שייתוספו על פי סעיף 9(א)(2), וזאת בתנאי שיתקבלו התקציבים למימון ההוצאה. סכום זה יחולק לחלקים, לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה, לתכניות ולתתי-תכניות השווים ל-26.7 אחוזים של החלקים, סעיפי התקציב, תחומי הפעולה, התכניות ותתי-התכניות שבטור השני של התוספת הראשונה להצעה, הנקרא "הוצאה מותנית בהכנסה".

(ב) הממשלה רשאית להוציא את הסכומים האמורים בסעיף זה בתנאי שהסכום המוצא לתתי-תכנית פלוגית לא יעלה על סכום התקבול למימון עשה שיתקבל לאותה תתי-תכנית עד תום שישה חודשים מתום תקופת המעבר.

(ג) תקבול שמקורו במילווה ישמש למימון הוצאה בסעיפי תקציב שבחלק ב' לתוספת הראשונה להצעה בלבד.

5. הרשאה להתחייב

לגבי תתי-תכנית שבתוספת הראשונה להצעה, שבה מופיע סכום בטור השלישי הנקרא "הרשאה להתחייב", אין להתחייב בתקופת המעבר אלא בגבולות שני שלישים מסכום זה.

6. שיא כוח-אדם

הממשלה רשאית למלא בתקופת המעבר 66,956 משרות שהוא מספר המשרות ליום י"ב בניסן תשל"ז (31 במאָרס 1977) הנקוב בסעיף 6 להצעה בהפחתת מספר המשרות הנקוב בסעיף תקציב 47 — "רזרבה כללית" שבטור הרביעי של התוספת הראשונה להצעה; חלוקת מספר משרות זה לחלקים, לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה, לתכניות ולתתי-תכניות, תהיה כמפורט בטור הרביעי של התוספת הראשונה להצעה, הנקרא "שיא כוח-אדם", למעט סעיף תקציב 47 להצעה — "רזרבה כללית".

7. תקציב הבטחון

(א) 26.7 אחוזים מן הסכום הנקוב בסעיף תקציב 15 להצעה — "משרד הבטחון" ייקרא להלן "תקציב מעבר לבטחון"; את חלוקת תקציב המעבר לבטחון לתחומי פעולה, לתכניות ולתתי-תכניות תקבע, לפי הצעת הממשלה, ועדה משותפת של ועדת הכספים ועדת החוץ והבטחון של הכנסת.

(ב) על תקציב המעבר לבטחון ייוספו תקציב מעבר להוצאת בטחון מותנית בהכנסה ותקציב מעבר לבטחון למפעלים עסקיים, ובתקציב המעבר לבטחון יצויינו הרשאה להתחייב ושיא כוח-אדם; לענין

"סעיף תקציב" — סכום, או מספר משרות, הנקוב בהצעה בשורת כותרת שסימנה קו כפול מקוטע; "תחום פעולה" — סכום, או מספר משרות, הנקוב בהצעה בשורת כותרת שסימנה קו ונקודתיים; "תכנית" — סכום, או מספר משרות, הנקוב בהצעה בשורת כותרת שסימנה קו כפול ונקודה; "תתי-תכנית" — סכום, או מספר משרות, הנקוב בהצעה בשורה בסי סימון;

"הוועדה" — ועדת הכספים של הכנסת; "ממונה על סעיף תקציב" —

(1) לגבי סעיף תקציב 01 — "נשיא המדינה" — מי שהנשיא מינהו לכך;

(2) לגבי כל סעיף תקציב אחר — השר שקבע עה הממשלה או מי שהשר מינהו לכך.

2. תקציב ההוצאה וחלוקתו

(א) הממשלה רשאית להוציא בתקופת המעבר סכום של 31,000,000 אלפי לירות (להלן — תקציב ההוצאה) שהוא 26.7 אחוזים מן הסכום הנקוב בסעיף 2 להצעה בניכוי סכום של 907,500 אלפי לירות.

(ב) תקציב ההוצאה מורכב מסכומים אלה:

(1) 26.7 אחוזים מן הסכום הנקוב בסעיף 2 להצעה, פחות הסכומים הנקובים בסעיפי תקציב 47, 48, 87 ו-88 — "רזרבות" ו-48 — "תשלום חובות" שבטור הראשון של התוספת הראשונה להצעה;

(2) 667,803 אלפי לירות בסעיף התקציב 47 — "רזרבה כללית";

(3) 24,380 אלפי לירות בסעיף תקציב 48 — "רזרבה להתייקרויות";

(4) 47,747 אלפי לירות בסעיף תקציב 87 — "רזרבה לפיתוח";

(5) 12,770 אלפי לירות בסעיף תקציב 88 — "רזרבה להתייקרויות";

(6) 3,938,500 אלפי לירות בסעיף תקציב 84 — "תשלום חובות".

(ג) הסכום האמור בסעיף קטן (ב)(1) מחולק לחלקים וכל חלק ממנו לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה, לתכניות ולתתי-תכניות השווים ל-26.7 אחוזים מן החלקים, סעיפי התקציב, תחומי הפעולה, התכניות והתתי-תכניות שבטור הראשון של התוספת הראשונה להצעה, למעט סעיפי תקציב 47, 48, 87 ו-88 — "רזרבות" ו-84 — "תשלום חובות".

(ד) שר האוצר רשאי להעביר, באישור הוועדה, סכום עד 707,500 אלפי לירות מן החלקים, סעיפי התקציב, תחומי הפעולה, התכניות ותתי-התכניות שיקבע, אל סעיפי תקציב 47, 48, 87 ו-88 — "רזרבות" שבחלק הראשון של התוספת הראשונה להצעה, הכל כפי שיקבע האמור.

5% מתת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה;

(3) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הר" שאה להתחייב מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תת-תכנית בסכום העולה על 6,000,000 לירות או על 10% מתת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה;

(4) להגדיל, באישורה המוקדם של הוועדה, את ההרשאה להתחייב בכל תת-תכנית שבאותו סעיף תקציבי, או להוסיף הרשאה להתחייב בתת-תכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציבי;

(5) ללעביר בהודעה לוועדה כל מספר משרות מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציבי, או לתת-תכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תת-תכנית במספר העולה על 10 משרות או על 10% של מספר המשרות בתת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

(ב) לגבי סעיף 02 להצעה — "הכנסת" רשאית הוועדה, לפי הצעת יושב-ראש הכנסת, להעביר כל סכום או מספר משרות מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבסעיף או לתת-תכנית חדשה שתיווסף לסעיף.

(ג) לפי הצעת הממונה על סעיף תקציבי רשאי שר האוצר, בכל סעיף תקציבי שבחלק השני של התוספת השנייה להצעה —

(1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הר" צאה או של הרשאה להתחייב מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציבי, או לתת-תכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תכנית בסכום העולה על 6,000,000 לירות או על 10% מהתכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה;

(2) להעביר בהודעה לוועדה כל מספר משרות מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציבי, או לתת-תכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תכנית במספר משרות העולה על 25 או על 20% של מספר המשרות בתת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

(ד) שר האוצר רשאי, באישור הוועדה —

(1) להעביר כל סכום של הוצאה מסעיף תקציבי אחד שבהצעה לסעיפי תקציבים אחרים אם הדבר יידרש —

(א) לקיום ההתחייבות של המדינה על-פי חיקוק;

יינים אלה יהולו על תקציב המעבר לבטחון סעיף 4, 5, 6 ו-8 בתיאומים המחוייבים.

(ג) לעניין תקציב המעבר לבטחון, כל מקום בחוק זה שמדובר בוועדה ייקרא כאילו מדובר בוועדה המשותפת האמורה בסעיף קטן (א).

8. תקציב מסעיים

(א) נוסף על הסכומים שהממשלה רשאית להוציא לפי סעיפים 2, 3, 4 ו-7 רשאית היא להוציא בתקופת המעבר 26.7 אחוזים מן הסכומים הנקראים בים בטור הראשון של החלק השני של התוספת השנייה להצעה; הסכומים האמורים יחולקו לסעיפי תקציבי, לתחומי פעולה, לתכניות ולתת-תכניות השונים ל-26.7 אחוזים מסעיפי התקציב, תחומי הפעולה, התכניות והתת-תכניות שבטור הראשון של החלק השני של התוספת השנייה להצעה.

(ב) על תת-תכנית שבחלק השני של התוספת השנייה להצעה, שבה מופיע סכום בטור השלישי, יהולו הוראות סעיף 5.

(ג) נוסף על מספר המשרות שהממשלה רשאית למלא לפי סעיף 6 רשאית היא למלא בתקופת המעבר את מספרי המשרות הנקובים בטור הרביעי של החלק השני של התוספת השנייה להצעה. חלוקת המשרות האמורות לסעיפי תקציב, לתחומי פעולה, לתכניות ולתת-תכניות תהיה כמפורט באותו חלק.

(ד) אומדן התקבולים לכיסוי תקציב המפעלים העסקיים בתקופת המעבר הוא 26.7 אחוזים מן המפורט בחלק הראשון של התוספת השנייה להצעה.

(ה) היה שר האוצר סבור כי אחד מסכומי התקבולים כאמור בסעיף קטן (ד) יעלה על האומדן, או שיתקבל תקבול נוסף מחוץ לאומדן, רשאי הוא, בהודעה לוועדה, לקבוע את תת-התכניות אשר לשמן יוצאו הסכומים הנוספים, ובלבד שלא יוצא סכום העולה על 3,000,000 לירות או על 5% מסך תת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה.

9. שינויים

(א) לפי הצעת הממונה על סעיף תקציבי רשאי שר האוצר, בכל סעיף תקציבי שבתוספת הראשונה להצעה חוץ מסעיף 02 — "הכנסת" —

(1) להעביר בהודעה לוועדה כל סכום של הר" צאה מתת-תכנית אחת לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציבי או לתת-תכנית חדשה שתייווסף לאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תת-תכנית בסכום העולה של 3,000,000 לירות או על 5% מתת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישור הוועדה;

(2) להגדיל בהודעה לוועדה את הסכום של הוצאה מותנית בהכנסה בכל תת-תכנית שבתחומי סעיף תקציבי או להוסיף הוצאה מותנית בהכנסה בתת-תכנית חדשה שתיווסף לאותו סעיף תקציבי, ובלבד שלא ישנה בדרך זו תת-תכנית בסכום העולה על 3,000,000 לירות או על

11. שימוש בעודפי התקציב משנת הכספים 1976 (א) נותר סכום עודף באחד מסעיפי התקציב שנקבעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו — 1976² או על-פיו, חוץ מסעיף תקציב 02 — "הכנסת", רשאי שר האוצר, תוך תקופת המעבר, להתיר את השימוש באותו סכום לתת-תכנית אחרת שבאותו סעיף תקציב.

(ב) נותר סכום עודף בסעיף תקציב 02 — "הכנסת" שבחוק התקציב לשנת 1976, רשאית הוועדה, לפי הצעת יושב-ראש הכנסת, להתיר את השימוש באותו סכום לתת-תכנית שבאותו סעיף תקציב.

(ג) נותר סכום עודף באחד מסעיפי תקציב 47, 48, 37 ו-88 — "רזרבות" שבחוק התקציב לשנת 1976, רשאי שר האוצר, באישור הוועדה, להתיר את השימוש בו תוך תקופת המעבר למטרה שיקבע.

(ד) הותר שימוש בסכום עודף, כאמור בסעיף זה, ייוסף הסכום לתקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

(ה) בסעיף זה ובסעיף 12, "סכום עודף", לענין הוצאה מותנית בהכנסה — עודף התקבולים שהתקבלו למימון ההוצאה על ההוצאה למעשה או עודף הסכום שנקבע להוצאה מותנית בהכנסה על ההוצאה למעשה, לפי הנמוך ביניהם.

12. עודפים מיוחדים

(א) נותר סכום עודף באחת מתת-התכניות שנקבעו בחוק התקציב לשנת הכספים 1976, תשל"ו — 1976, או על-פיו, המנויות בתוספת השלישית להצעה (להלן — רשימת העודפים המיוחדים), רשאי שר האוצר, תוך תקופת המעבר, להתיר את השימוש באותו סכום לתת-תכנית שבה נכלל.

(ב) שר האוצר רשאי, באישורה המוקדם של הוועדה, להוסיף תת-תכנית לרשימת העודפים המיוחדים.

(ג) הותר שימוש בעודף, כאמור בסעיף זה, ייווסף הסכום שהוצאתו הותרה לתקציב לתקופת המעבר אפריל-יולי 1977 בהתאמה כאילו היה חלק ממנו.

13. ביטוח הצמוד

בתקופת המעבר לא תחייב הממשלה לשפות אדם בשל עליות מדד המחירים לצרכן או שינוי בשער המטבע כשנושא ההתחייבות עולה על 10,000,000 ל"י רות אלא באישור הוועדה.

14. מקדמות מבנק ישראל

על אף האמור בסעיף 45 לחוק בנק ישראל, תשי"ד 1954³, לא יעלה סך כל המקדמות שבנק ישראל רשאי ליתן לממשלה בתקופת המעבר על סכום שתקבע הוועדה.

(ב) לקיום התחייבות אחרת שהמדינה קיבלה על עצמה לפני יום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977);

(ג) לביצוע פעולות שעל-פי טיבן יש לבצען בתקופת המעבר;

(ד) לקיום התחייבות של מוסד שהממשלה משתתפת בתקציבו ושהמוסד קיבל על עצמו לפני יום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977, ובלבד שהסכום של תת-התכנית לא יעלה על הסכום שהוקצב לה בהצעה;

(2) להעביר כל סכום או מספר משרות מסעיף תקציב אחד שבחוספת הראשונה להצעה לסעיף פ"י תקציב אחרים, אם הדבר יירוש מחמת שרינויים במבנה של משרדי הממשלה או בתפקידיהם, ובלבד שהסכומים המועברים כאמור יוקצבו למטרות שלהן היו מוקצבים והמטרות המועברות כאמור ישמשו למטרות אשר להן היו מוקצבות; הוא הדין אם העברה כאמור נדרשת מחמת שינויים במבנה המפעלים העסקיים או בתפקידיהם.

(ה) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לשנות את המיספור או את השם של סעיפי תקציב, תחומי פעולה, תכניות או תת-תכניות, ובלבד שלא יחול שינוי במטרה אשר לה הוקצב סכום או מספר משרות כאמור.

(ו) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, להעביר כל סכום או מספר משרות מתוך כל תת-תכנית לסעיף תקציב 47 להצעה — "רזרבה כללית"; הוא הדין לגבי סעיף תקציב 87 להצעה — "רזרבה להוצאות פיתוח" — ובלבד שההעברה היא מסעיפי תקציב שבחלק ב' לתוספת הראשונה להצעה.

10. שימוש ברזרבות

(א) שר האוצר רשאי, בהודעה לוועדה, לקבוע את המטרות אשר להן יוצאו הסכומים וימולאו המש"רות שבסעיף תקציב 47 להצעה — "רזרבה כללית" — ובלבד שלא יגדיל בדרך זו תת-תכנית בסכום העולה על 3,000,000 לירות או על 5% מסך תת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, או במספר משרות העולה על 10 או על 10% של מספר המשרות של תת-התכנית המקורית, לפי הגבוה ביניהם, אלא באישורה המוקדם של הוועדה; הוא הדין לגבי סכומי סעיף תקציב 87 להצעה — "רזרבה להוצאות פיתוח" — ובלבד שאלה לא יוצאו אלא לסעיפי הוצאה שבחלק ב' לתוספת הראשונה להצעה.

(ב) שר האוצר רשאי, באישור הוועדה, לקבוע את המטרות אשר להן יוצא הסכום שבסעיף תקציב 16 להצעה — "הוצאות חירום אורחיות".

² ח"ת 69, תשל"ו, עמ' 3.

³ ס"ח תשי"ד, עמ' 192.

15. **מפירת פרטים**
שר האוצר יגיש לוועדה עד יום כ"ב בטבת תשל"ח (1 בינואר 1978) פרטים על —

(1) הוצאות שהוצאו, לרבות הוצאה מתנית בהכנסה;

(2) תקבולים שנתקבלו;

(3) מספר המשרות שמולאו;
הכל כפי שתדרוש הוועדה.

(ג) שר האוצר רשאי לאצול מסמכיותיו לפי חוק זה, לרבות הסמכות להתקין תקנות בדבר סדרי ניהול הכספים והחשבונות של המדינה, למעט הסמכות להתקין תקנות בנות תוצא תחיקתי.

17. תחילה

תחילתו של חוק זה ביום י"ג בניסן תשל"ז (1 באפריל 1977).

18. פירסום

חוק זה יפורסם ברשומות תוך חמישה עשר יום מיום קבלתו בכנסת.

16. ביצוע, תקנות ואצילת מסמכיות

(א) שר האוצר ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות בכל הנוגע לביצועו, לרבות בדבר פירוט נוסף של תתי-תכניות, למעט תתי-תכניות בסעיף 02 להצעה — "הכנסת".

הסתטיגויות לחוק ה"ל

לסעיף 9

א. לבנבראון מציע:

(1) בסעיף קטן (ג), במקום "6,000,000 ל"י רות" יבוא "2,000,000 לירות", ובמקום "10%" יבוא "3.3%".

(2) למחוק סעיף קטן (ו).

לסעיף 2

א. לבנבראון מציע:

במקום "31,800,000 אלפי לירות" יבוא "20,000,000 אלפי לירות" ובמקום "26.7 אחוזים" "16 אחוזים".

לסעיף 7

א. לבנבראון מציע:

במקום "26.7 אחוזים" יבוא "13 אחוזים".

לו. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא תיכנון החינוך הגבוה

התשתית הקיימת מסוגלת לקלוט כ-70—80 אלף סטודנטים ואילו מספר הסטודנטים נשאר קבוע בשנים האחרונות והוא נע בין 50—53 אלף. הסיכויים להגדלת מספר זה אינם גדולים, וצוואר הבקבוק נמצא בשלב בלתי-תכנית-הבגרות ומקור זה מנוצל כיום עד תום.

ההנחה שהמערכת הזאת תקלוט אלפים, ואולי רב-בות, סטודנטים יהודים מחוץ-לארץ לא נתאמתה. העלייה לישראל בשנות ה-60 וה-70 כללה אחוז גבוה של בעלי מקצועות אקדמיים.

אומדן העלות הממוצעת לסטודנט נע בין 20—30 אלף לירות לשנה, ואילו בחוגים מסוימים הוא עולה על 100,000 לירות לשנה. השתתפות המדינה בתקציב בים השוטפים של המוסדות להשכלה גבוהה מגיעה ל-85%, לערך, מהיקפם, כאשר היתרה מכוסה על-ידי תשלומי שכר לימוד, כ-5,000 לירות לשנה, תרומות שוחרים והכנסות מעבודות מחקר.

ועדת החינוך והתרבות קובעת שעובדות אלה מעוררות שורה של שאלות ונושאים המחייבים התייחסות הן מצד מוסדות המדינה והן מצד מדריכי המערכת להשכלה גבוהה. התשובות לשאלות אלה תהיינה השלם לדל תיכנון המערכת, הפעלתה השוטפת ופיתוחה. מיוזם תר לציין שהחופש האקדמי יישמר בעתיד כפי שהוא נשמר בעבר.

בישיבת הכנסת ביום כ"ו בטבת תשל"ז (30 בדצמבר 1975) העבירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת כץ בנושא ה"ל.

ועדת החינוך והתרבות דנה בנושא במשך שבע ישיבות ובמהלכן שמעה דברים מפי שר החינוך והתרבות ונציגי משרדו, יושב-ראש הוועדה לחינוך ותיקצוב, נשיאי אוניברסיטאות, רקטורים, מנהל בית-ספר לחינוך ונציגי אירגון האסיסטנטים והמרצים באוניברסיטה העברית.

מן הדברים שהושמעו לפנייה למדה הוועדה:

מערכת החינוך הגבוה בישראל התפתחה בקצב מסחרר בשנות ה-60 וה-70. מספר הסטודנטים במערכת בשנת 1960 היה 10,800, ב-1970 — 36,200 וכיום — 52,000. בקום המדינה פעלו 3 מוסדות אקדמיים: האוניברסיטה העברית בירושלים, הטכניון בחיפה ומכון ויצמן ברחובות. לאחר מכן נוספו למערכת: אוניברסיטת בר-אילן — בשנת 1955, אוניברסיטת תל-אביב — בשנת 1965, אוניברסיטת חיפה — בשנת 1963 והאוניברסיטה על-שם בן-גוריון בבאר-שבע — בשנת 1964. ב-15 השנים שחלפו הוקמו עשרות חוגים, פאקולטות ותתי-מספר בתחומי המדעים השונים. תקציב מערכת זו מסתכם השנה ב-1,576 מיליארד לירות והוא מגיע ל-29% מתקציב משרד החינוך והתרבות.

להלן המלצות הוועדה:

הוועדה ממליצה, שתיכנון החינוך הגבוה בישראל יתבסס על הנסיון להשיב ולטפל בשאלות ובנושאים הבאים:

1. אומדן תחזית של היצע וביקוש בכל המקצועות האקדמיים בהתחשב בצרכי המשק והחברה.
2. תרומות המערכת לכל מערכות החינוך הטרומ-אקדמיות: הגיל הרך, החינוך היסודי, החינוך העל-יסודי, החינוך העל-תיכוני והחינוך המשלים.

3. ייעול וחסכון במערכות על-ידי אלה:

א. מניעת כפילויות מיותרות (נושאים, חוגים, בתי-ספר);

ב. ניצול מירבי של כלים יקרים (מחשבים, ספר-ריות, מכשירי רפואה);

ג. ניצול נכון של כוח-עבודה ויחס הולם בין כוח-עבודה אקדמי ומינהלי;

ד. קביעת שכר לימוד ומדיניות המילגות וההל-וואות בהתאם לצרכים, יכולת התשלום של הסטודנטים והשתתותו על עקרונות קבועים ומוסכמים; ה. איחוד שירותים כגון רישום סטודנטים, רכישת ציוד, פירסומים וכיוצא בזה.

4. מדיניות דיפרנציאלית כלפי הקמת מכללות, או-ניברסיטה פתוחה, והפעלתן, חתירה לקראת ייחוד מוסדות בנושאים וברמות.

5. טיפוח הסגל האקדמי:

א. קליטת עולים — מדענים;

ב. טיפוח כשרונות צעירים בעלי רמה;

ג. שיקול מחדש לגבי נושא הקביעות של חברי-הסגל האקדמי.

6. הטיפול בסטודנטים:

א. ייעול שיטות ההוראה ומאמץ במגמה לצמצם נשירת סטודנטים;

ב. העמקת הטיפול בסטודנטים טעוני טיפוח במסגרת המכינה הקדם-אקדמית והלימוד האקדמי עצמו.

7. קביעת מדיניות וקריטריונים ברורים לחלוקת ההקצבות למוסדות השונים וליבון מתמיד של קריטריונים אלה.

8. עידוד המחקר היישומי.

9. מדיניות הכשרת מורים וממלאי תפקידים בכירים במערכות החינוך היסודי והעל-יסודי.

10. מדיניות הבנייה והפיתוח והתאמתה להיקף המשאבים שיוקצו לנושא זה ולצרכים החינוכיים של המערכת.

נושא תיכנון מערכת החינוך הגבוה בישראל הוא מורכב וכבד. הכנסת שינויים והפעלת רפורמות במגזר ייתכנו באחת משתי הדרכים:

1. הכרעות הנושאות אופי חד-פעמי בדרג בכיר. אלה מותנות בסקר, מעקב ולימוד משמעותיים באמצעות ועדות נבחרות ובעלות סמכויות כוועדה פאר-לאמנטארית או ועדה ממלכתית.

2. הכרעות ומסקנות שוטפות המתקבלות כל הזמן לגבי הנושאים השונים. המועצה להשכלה גבוהה והוועדה לתיכנון ולתיקצוב שלידה מצוות על-פי החוק, הסמכויות, המבנה ודרך הפעולה לשקוד על תיכנון מערכת החינוך הגבוה בארץ, וכבר נעשו צעדים חשובים בכיוון זה.

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת ממליצה לאמץ את הדרך השנייה ופונה למועצה להשכלה גבוהה ולוועדת התיכנון והתיקצוב להתייחס למכלול השאלות והנושאים שהועלו על-ידה. ועדת התיכנון והתיקצוב תדווח לוועדת החינוך והתרבות של הכנסת כעבור 6 ו-12 חודשים על דרך הפעולות שנקטו בעקבות ההתייחסות לשאלות ולנושאים שהועלו על-ידי הוועדה:

ב. מואב מציע:

הוועדה ממליצה כי האחריות על תיכנון מערכת ההשכלה הגבוהה והטיפול בה יוטלו על משרד ממשלתי בראשות שר שיהיה מופקד על ההשכלה הגבוהה, מדע ופיתוח טכנולוגי.

הוועדה לתיכנון ולתיקצוב של המועצה להשכלה גבוהה תשמש גוף מטה ליד המשרד להשכלה גבוהה, מדע ופיתוח טכנולוגי ותפעל לשינוי לוב, לפיתוח והתאמה של מערכת ההשכלה הגבוהה לצרכי החברה והמשק.

הוועדה ממליצה על הקמת ועדה בכנסת שתפקידה על נושאי ההשכלה הגבוהה, המדע והפיתוח הטכנולוגי.

לו. מסקנות ועדת העבודה בנושא קליטת מדענים עולים

דר-היום שהגיש חבר-הכנסת מ. שחל, הדיונים שנתקיימו בוועדת העבודה ביזמת חברת-הכנסת ש. ארבי-לי-אלמוזלינו נסבו על מעקב ועדת העבודה אחר מימוש מסקנותיה מיום 10 ביוני 1975 בעניין קליטת עלייה ובכלל זה קליטת אקדמים ומדענים במשרדים, מוסדות ומפעלים במדינת ישראל.

לפני הוועדה הופיעו הנציגים הבאים: נציגי המש-רד לקליטת העלייה ובכללם היועץ לשר הקליטה ול-

בישיבת הכנסת ביום י"ח בסיון תשל"ו (16 ביוני 1976) החליטה מליאת הכנסת להעביר לוועדת העבודה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת מ. שחל בנושא הנ"ל.

ועדת העבודה קיימה שמונה ישיבות לדיון מקיף בנושא זה. ארבע ישיבות היו ביזמת יושבת-ראש הוועדה חברת-הכנסת ש. ארבי-אלמוזלינו, עוד לפני שהכנסת העבירה לדיון בוועדת העבודה הצעה לס-

המשאבים הראויים להגברת פעולותיו של המרכז לקליטה במדע והבטחת הצלחתו.

4. הוועדה מסבה את תשומת-לבו של השר לקליטה העלייה על הליקויים שהתגלו בדרך פעולתו של המרכז על-יפי הסקר שהכין מר יוסף עמי לשר.

הוועדה קוראת לשר להביא בחשבון את ההמלצות כדי לתקן ליקויים בתהליך קליטת מדענים עולים על-ידי המרכז עצמו.

5. במדינת ישראל יש כ-8,000 מדענים וכל שנה נוספים למערכת כ-500 מדענים.

הצורך בקליטת מדענים-עולים בארץ מביא את הוועדה למסקנה כי הרחבת התשתית של קליטת מדענים נוספים אפשרית אך ורק אם תהיה אפשרות לייצא ידע זה.

הוועדה קוראת לממשלה לשקול אפשרויות שונות להקמת מסגרות לקליטת מדענים נוספים שייצאו את הידע אשר ייבוא.

הוועדה בדעה כי גוף מיוחד שיוקם על-ידי הממשלה לעידוד ייוזום והכוונתם של פרויקטים מדעיים ליצוא יוכל להיות מתאים לעניין זה. הגוף יוכל להיות רשות, חברה או קואופרטיב. גוף זה יעסוק בין השאר ביישום הידע בארץ ויצוא ידע שלא ניתן ליישם בו בישראל.

6. הוועדה מפנה את תשומת-לבו של משרד החוץ לעניין אפשרות יצוא ידע על-ידי מדינת ישראל.

הוועדה קוראת למשרד החוץ להשתמש בניציגות הדיפלומטית שלו ברחבי העולם כדי לעמוד על ההתעניינות לסוגי הידע הנדרשים, ובד בבד לעניין גורמי מים בחוץ-לארץ בידע שיש למדינת ישראל לשיווק ושייש לה יתרון יחסי בו.

7. הוועדה קוראת לסוכנות היהודית, למשרד החוץ, למשרד לקליטת העלייה, לשקול אפשרויות של יצוא ידע גם על-ידי האפשרות להיעזר בעולם היהודי.

8. הוועדה מדגישה כי כניסתה של מדינת ישראל לרשמי לשוק האירופי המשותף מפעילה עליה לחצים בכיוון הגברת הייעול והתפוקה של הייצור הישראלי. במסגרת מאמץ כזה יוכלו להשתלב מדענים-עולים שבכוחם להפיק רווח בייצור הישראלי בפיתוח תעשייה, כך שיעמדו בדרישות האירופיות ובתחרות עם מדינות אחרות.

9. כדי להרחיב את התשתית ליצירת ידע בארץ שבמסגרתו ייקלטו גם מדענים עולים ולשלב את החינמי לוציית עם המדע ממליצה הוועדה על הרחבת המכון לחקר המדבר של אוניברסיטת בן-גוריון ועל בדיקת האפשרות להקים מכון מחקר נוסף בגליל. מכונים אלה יוכלו להיות כלי חיובי לקידום אזורי הנמץ צאים בעדיפות של פיתוח וכד בבד אפשרות נוספת לקליטת מדענים עולים. הוועדה בדעה כי יש להפלות לטובה בתנאים להקמתם והרחבתם של מכונים מחקר באזורי פיתוח לעומת אלה המצויים במרכז הארץ.

10. הוועדה רשמה לפניו בחיוב את הודעת מנהל המרכז לקליטה במדע כי כאשר הממשלה ממנה פרויקט בשיעור של 80% ויותר היא מתנה זאת בהע-

שעבר נשיא הטכניון א. גולדברג ומנהל המרכז לקליטה במדע. ממשרד ראש הממשלה הופיע ד"ר א. טל, יושב-ראש המועצה הלאומית למחקר ופיתוח; המדענים הראשיים במשרדים הבאים: בטחון, משרד מסחר ותעשייה, בריאות, חקלאות, תקשורת ותחבורה; ממש"רד האוצר הופיעו מנהל רשות החברות הממשלתיות והמפקח על האגף למטבע-חוץ; ממשרד העבודה הופיעו נציגי המרכז לתעסוקת אקדמאים, נציגי הסוכנות היהודית ובכללם יושב-ראש המחלקה לעלייה וקליטה, נציגי ההסתדרות הכללית וכן מדענים עולים; פרויקט פסור ורטונשטרייך, יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה והפרופסור דבורצקי, יושב-ראש האקדמיה למדענים, נציגי האוניברסיטה העברית ונציגי אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

כן הופיעו לפני הוועדה נציגי המפעלים הבאים: חברת החשמל לישראל, חברת כור תעשיות בע"מ, כימיקלים לישראל בע"מ, חברת תדיראן בע"מ וכן חברת לפיתוח תעשיות בע"מ.

לפני הוועדה הובאו הנתונים הבאים:

1) נציגי המשרד לקליטת העלייה מסרו לחברי הוועדה פרטים על הקמתו של המרכז לקליטה במדע, דרך פעולתו ונתונים אודות מספר מדענים-עולים שבהם טיפל המרכז (ראה נספח מס' 1).

2) הובא לידיעת הוועדה סקר לקליטה במדע שהורגש לשר לקליטת העלייה על-ידי מר יוסף עמי בפברואר 1976.

בתום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. ועדת העבודה קובעת כי לקליטה נאותה של מדענים-עולים במדינת ישראל יש חשיבות רבה לא רק בתרומה משמעותית לאיכותה של מדינת ישראל וחוסנה אלא גם במשיכת עולים נוספים למדינה בגלל העובדה שהמדענים העולים מהווים את העילית האינטלקטואלית של כלל העולים ואת ההנהגה שבכוחה להשפיע על הגדלת המשיכה ארצה או הקטנתה.

2. עובדת הימצאותם של עשרות אלפי מדענים יהודים ברחבי העולם ובחלקם הם עולים בפוטנציה, עם העובדה כי מדינת ישראל היא הראשונה באומות מבחינת היחס של מספר מדענים לגודל האוכלוסיה — עובדת אלה מעודדות את הוועדה לקרוא לממשלה לשקול אפשרויות להפיכת מדינת ישראל למרכז מדעי בין-לאומי.

מאות ואף אלפי המדענים היהודים שעולים ועוד יעלו ארצה יכולים בפועל להפוך את מדינת ישראל למרכז בין-לאומי מדעי; המדינה תזכה בכוח-אדם מהדרגה הראשונה חנים שכן מדענים אלה לא הוכשרו במדינת ישראל.

3. ועדת העבודה קיבלה בברכה את החלטת הממשלה על הקמת ה"מרכז לקליטה במדע" במסגרת המש"ר לקליטת העלייה. הוועדה רואה בהקמת מוסד זה ביטוי לחשיבות שמייחסת הממשלה לנושא זה ורצון לפתור את הבעיות של קליטת מדענים-עולים בצורה ריכוזית ואפקטיבית.

הוועדה קוראת לממשלה להמשיך ולהקצות את

15. הוועדה קוראת לסוכנות היהודית ולמרכז לקליטה במדע לבדוק את השיטה של העסקת מדענים במוסדות דות לזמן מוגבל. עם זאת ממליצה הוועדה להימנע מתופעה זו ככל האפשר.

הוועדה בדעה כי קליטה ארעית כזאת של מדענים גורמת למשבר אצל העולה המדען — חשש של אפשרות פיטורין בתום המועד להעסקתו, וכן תופעה של אי-התייחסות ראויה למדען העולה מצד המוסד המעסיק הואיל ומשכורתו ממומנת על-ידי אחרים.

16. הוועדה קוראת למדענים הראשיים שבמשרדי הממשלה לעשות כמיטב יכולתם בקליטת מדענים עור-לים בפרוייקטים שעליהם הם מופקדים.

17. הוועדה קוראת לממשלה, למוסדות, למפעלים ולמעסיקים לעשות ככל יכולתם כדי להזמין עבודות מחקר ותיכנון בארץ ולהימנע מהזמנת עבודות בחוץ-לארץ שניתן לקבלן בארץ.

18. הוועדה מבקשת משר הקליטה לדווח תקופתית על מהלך קליטת מדענים עולים על-ידי משרדו כדי שתהיה אפשרות לוועדה העבודה לעמוד על הבעיות ועל ההישגים של קליטת מדענים-עולים.

19. לעידוד המחקר והפיתוח במפעלי תעשייה ממוסדת הוועדה לשקול אפשרות של הכרה במלוא ההוצאות, בכלל זה תקורה והוצאות מימון, לצורך פיתוח ומחקר כהוצאה מוכרת לצורך חישוב מס הכנסה, וכן לבדוק אפשרות של תיקון בחוק לעידוד השקעות בתחום המחקר והמדע.

20. הוועדה בדעה כי יש להגביר את פעילות ההסברה בקרב המדענים ולשכנע אותם להסב את עיסוקיהם לעיסוק המצוי והנדרש במשק.

21. הוועדה מציינת בהערכה את המאמצים שבוצעו על-ידי חברת החשמל, כור תעשיות, כימיקלים לישראל, חברת חזיראן, חברה לפיתוח תעשיות ומפעלי תעשייה אחרים על תרומתם הנכבדה בקליטת מדענים עולים. כן מציינת הוועדה לחיוב קליטתם של מדענים רבים במוסדות להשכלה גבוהה. הוועדה קוראת להגביר את מאמציהם לקליטת מדענים נוספים.

22. ועדת העבודה מקבלת בברכה את החלטת הממשלה להוספת תקן של 150 משרות לקליטתם של מדענים במערכת המחקר הממשלתית.

הוועדה קוראת לממשלה לפעול להגשמת החלטה זו ולאייש את התקנים שאושרו.

23. הוועדה מציינת בהערכה את תרומתם החשובה של מדענים בתחום התעשייה, הכלכלה, המדע והבטחון להגברת כוחה של מדינת ישראל ותיווקה החברתי והכלכלי.

סקת 50% מן המדענים שיהיו עולים חדשים וישראלים חוזרים. נמסר כי מספר הפרוייקטים הלאומיים שאושרו בדרך זו הוא 13, ואילו פרוייקטים תעשייתיים פתוחים לפני כל המדענים, ובכללם העולים החדשים.

הוועדה קוראת לממשלה להמשיך בפעולה מבורכת זו שבכוחה להרחיב את התשתית לקליטת מדענים עולים.

1. בעיית קליטתם של מדענים עולים במדינת ישראל משתלבת בבעיית גיבושה של מדיניות לאומית לגבי כוח-אדם מחקרי ומדעי בארץ.

הוועדה קוראת לממשלה לתת את הדעת לעניין גיבוש מדיניות כוללת בעניין זה ובכלל זה לשלב את ענייני המדענים העולים.

הוועדה רושמת לפניה בחיוב הודעת יושב-ראש המועצה הלאומית למחקר ופיתוח כי המועצה נכנסת לפעילות שיטתית בעניין עיבוד מדיניות מחקרי במדינת ישראל. בעניין זה משתתפות גם המועצה להשכלה גבוהה והאקדמיה הישראלית למדעים.

12. ועדת העבודה קוראת לממשלה לשקול מספר המלצות בעניין גיבוש כוח-אדם מחקרי במדינת ישראל :

(א) אי הקפאת מערכת ההשכלה הגבוהה; (ב) התאמה בין ההתמחויות בדרגים ובתארים גבוהים באוניברסיטאות לבין צרכי המשק, החברה והשירותים; (ג) הגדלת המחקר במשק היצרני; (ד) הגברת פעולות הסבה של מדענים ממחקר לעבודה בפועל או עבודה חצי יצרנית.

13. הוועדה קוראת לאוניברסיטאות לעודד בתחומיהן יותר מחקר יישומי וקשר עם התעשייה על-פני מחקרים תיאורטיים ללא קשר עם מפעלים.

יושב-ראש המועצה להשכלה גבוהה מסר לוועדה כי נעשים מאמצים בכיוון זה מתוך מגמה להטיל יותר ויותר את עול הוצאות המחקר על מפעלי התעשייה עצמם ופחות על האוניברסיטאות שמקורות הכספים שלהן מוגבלים.

14. הוועדה מעודדת את המשרד לקליטת העלייה להמשיך בדרך של הקמת קבוצות מחקר מקרב העולים החדשים כדרך לקליטתם בארץ.

הוועדה רואה בהקמת קבוצות מחקר אלה, שהורכבו מעצמן, כלי נוסף וטוב של קליטת מדענים-עור-לים.

לוועדה נמסר כי בשנתיים האחרונות הוקמו מעל 40 קבוצות מחקר שבהן נקלטו 135 מדענים-עור-לים מקומות קליטה למדענים.

נספח מס' 1

תפקידי המרכז הם :

קידום קליטת מדענים, בעיקר עולים וישראלים חוזרים, בעבודה מדעית בישראל, במסגרת מדיניות כוללת של קליטה במדע;

המרכז לקליטה במדע הוקם על-פי החלטת הממשלה ב-24 ביוני 1973 והחל לפעול בסוף 1973 במסגרת המועצה הלאומית למחקר ולפיתוח.

(63%) עובדים בתחומי הטכנולוגיה, הכימיה ומדעים מדוייקים, 91 בתחום מדעי החיים ו-76 במדעי הרוח והחברה.

53% מן המדענים המקבילים, באוקטובר 1976, סיוע כספי מן המרכז עלו מברית-המועצות והשאר ממדינות אחרות. 40 מדענים, מביין מקבלי הסיוע, הם יש-ראלים חוזרים. מספרם הוכפל מאז אפריל 1976.

רוב המדענים (59%) עובדים במוסדות להשכלה גבוהה, 22% בתעשייה והשאר במוסדות אחרים כמו מכוני מחקר ממשלתיים, ציבוריים ופרטיים, משרדי ממשלה ובתי-חולים.

104 מדענים מתוך 446 עובדים במסגרת 35 קבוצות מחקר ופיתוח, שהוקמו בסיוע המרכז. 16 קבוצות פועלות במסגרת המוסדות להשכלה ורשויות המח-קר ופיתוח שלהן, 9 פועלות בתעשייה ו-10 במוסדות אחרים. 31 קבוצות ו-85 מדענים, העובדים במסגרת הקבוצות, פועלים בתחומי הטכנולוגיה, הכימיה ומדעי החיים. 8 קבוצות נוספות נמצאות עתה בדיון לקראת הקמה.

לת. מסקנות ועדת העבודה בנושא הסאנקציות שנוקטים העובדים הסוציאליים

מסר לוועדה כי בשנת 1975/76 עבדו בכל הרשויות המקומיות בארץ 1,348 עובדים סוציאליים. בסך הכל נשרו באותה שנה 326 עובדים. הסיבות לנשירה היו בעיקר: אי-התאמה, העברה לרשות אחרת, לידה, אי-שביעות רצון מתנאי העבודה, גימלאות, אי-שביעות רצון מהשכר, עייפות מהמקצוע, מחלה וסיבות אחרות.

מחצית מביין הנושרים נשרו מהעבודה תוך שנה מתחילת עבודתם, ורובם היו נשים.

גמסר לוועדה כי חסרים היום מעל ל-1,000 עובדים סוציאליים לאיוש התקנים, ועד ל-1,980 יהיה צורך בתוספת של 4,500 עובדים סוציאליים.

3. בתקופת העיצומים שנקטו העובדים הסוציאליים שמעה הוועדה את נציגי העובדים ונציגי המעבידים ועקבה אחר המשאומתן שהתנהל בין הצדדים.

ביום 5 בנובמבר 1976 החליטה ועדת השרים לענייני שכר להקים צוות שיורכב מנציגי נציבות שירות המדינה, מרכז השלטון המקומי, האוצר והסעד. לראש שות הצוות מונה מנכ"ל משרד הסעד שהונחה עליידי שרי האוצר והסעד. הצוות הוסמך לבחון יחד עם ההסתדרות את ההצעות שהועלו על ידה.

ביום 9 בדצמבר 1976 נחתם הסכם קיבוצי בין המעסיקים לבין העובדים, העיצומים והפסקו והעובדים הסוציאליים שבו לעבודה.

בתום דיוניה באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

1. ועדת העבודה רואה במקצוע העבודה הסוציאליית את אחד מהכלים החיוניים לצימצום הפער החברתי,

מתן ייעוץ והכוון למדענים במציאת תעסוקה ומתן סיוע למדענים בתיכנון מסלולי קליטה בעבודת מחקר ופיתוח.

ייוזם וסיוע בפיתוח ובהרחבת תחומי מחקר ופיתוח במסגרת מדיניות הפיתוח המדעי בישראל.

המרכז לקליטה במדע טיפל, מאז תחילת 1974 ועד לחודש אוקטובר 1976, בכ-1,150 מדענים עולים ויש-ראלים חוזרים. סיוע כספי לקליטה בעבודה מדעית, בשכר, הוצאת מחקר ובתשתית לצידו, ניתן ל-643 מדענים.

בתקופה זו הופסק הסיוע ל-197 מדענים, אשר ברובם (111) נקלטו באופן קבוע בעבודה מדעית — 72 מהם בחודשים אפריל-אוקטובר 1976. חלקם יצאו לגימלאות, פורשו מסיבות בריאות, משרתים בצה"ל או יצאו להשתלמות בחוץ-לארץ.

332 תיקים של מבקשי עבודה, בארץ ובחוץ-לארץ, נמצאים בטיפול שוטף של המרכז.

בחודש אוקטובר 1976 העניק המרכז לקליטה במדע סיוע כספי להעסקתם של 446 מדענים, מתוכם 279

ביום " בחשון תשל"ז (3 בנובמבר 1976) הע-בירה מליאת הכנסת לוועדת העבודה ארבע הצעות לסדר-היום שהגישו חברי-הכנסת י. בן-מאיר, ה. זי"ד, ד. לוי ונ. קצב בנושא הנ"ל.

הוועדה החלה בדיוניה בעניין מעמדו של העובד הסוציאלי ובעיית כוח-האדם במקצוע זה עוד לפני החלטת הכנסת וניזמת יושבת-ראש הוועדה, חברת הכנסת ש. ארבל-אלמוזילינו. הוועדה החליטה לשלב בדיוניה בהצעה לסדר-היום את הדיונים שהחלה בהם על-פי יזמת יושבת-ראש הוועדה.

הוועדה קיימה חמש ישיבות והופיעו לפניה מנכ"ל משרד הסעד, נציגי משרד העבודה, נציגי נציבות שירות המדינה, מנכ"ל מרכז השלטון המקומי, נציגי ההסתדרות הכללית ומזכיר איגוד העובדים הסוציאליים.

לוועדה נמסר המידע הבא:

1. ד"ר יוסף נייפרס מבית-הספר לעבודה סוציאליית באוניברסיטה העברית מסר כי לשנת הלימודים תשל"ז היו 2,962 מועמדים ללימודי עבודה סוציאליית בכל ארבע האוניברסיטאות בארץ שבהן יש בית-ספר לעבודה סוציאליית (האוניברסיטה העברית, אוניברסיטת תל-אביב, אוניברסיטת בר-אילן ואוניברסיטת חיפה). מכלל המועמדים נדחו 2,352 ונתקבלו 610 בלבד. מתוכם הופיעו ללימודים 420 סטודנטים. בשנת תשל"ז סיימו את לימודיהם 276 סטודנטים. סך כל מספר הסטודנטים כיום ב-4 אוניברסיטאות הוא 1,534.

2. הרכו לענייני עבודה במרכז השלטון המקומי

הוועדה ממליצה על הקמת בית-ספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, במיוחד כדי לספק את הביקוש לעובדים סוציאליים בעיירות הפיתוח שבנגב.

לחודש נמסר כי המחזור הגדול בעובדים סוציאליים נגרם לא רק בגלל מספר בוגרים מועט (כ-250 כל שנה) אלא בגלל הביקוש העצום — ולא רק ברשויות המקומיות שבהן חסרים כיום מעל ל-1,000 עובדים — וגם משום שמוסדות, מפעלים ואף צה"ל מאמצים לעצמם יותר ויותר תקנים לעובדים סוציאליים.

הוועדה ממליצה כי האוניברסיטאות יפעלו להרחבת בתי-הספר לעבודה סוציאלית על-ידי עידוד הכשרת סגל הוראה לעבודה סוציאלית ועל-ידי עידוד מועמדים מעיירות-הפיתוח, שישוחררו מהוצאות הלימודים אם יתחייבו לחזור ולעבוד בעיירות-הפיתוח.

6. הוועדה פונה למשרד הסעד שיגדיל את מאמציו להכשרת כוח-אדם לעבודה סוציאלית ובמיוחד ממליצה הוועדה להרחיב את הוסבתו בהסבה מקצועית של אקדמאים, הכשרת עולים חדשים שעסקו בחוץ-לארץ בעבודה סוציאלית או מקצוע קרוב, וכן להתחיל במאמצים להחזיר עובדים סוציאליים שנשרו על בסיס ההסכם הקיבוצי החדש.

מנכ"ל משרד הסעד מסר לוועדה כי בארבעה בתי-ספר לעבודה סוציאלית עוברים כ-100 אקדמאים הסבה מקצועית. כן נמסר לוועדה כי תכנית נוספת להסבה לעבודה סוציאלית תיפתח בשנת תשל"ח באוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

7. הוועדה קוראת לאיגוד העובדים הסוציאליים לכלול באיגודם ולטיפולם את העובדים הלא-כשירים שעוסקים בעבודה סוציאלית. לוועדה נמסר כי הם מונים כ-600 עובדים וכולם למעשה עובדים בעיירות-פיתוח ואינם זוכים להגנת איגוד מקצועי כלשהו.

הוועדה רשמה לפניה בחיוב את הודעת מזכיר איגוד העובדים הסוציאליים כי האיגוד החליט לקלוט לשורותיו, במעמד מיוחד, עובדים המועסקים בעבודה סוציאלית ומוכנים לצאת להסבה מקצועית תוך שלוש שנים. הוועדה מצפה כי החלטה זו תמומש בהקדם.

8. הוועדה קוראת למשרד הסעד להשלים בהקדם את תכניתו לבניית לשכות סעד חדשות ושיפוץ הקיימות והרחבתן. מבני הלשכות הם מרכיב בקביעת איכות העבודה הסוציאלית ונמסר לוועדה כי החלק הגדול של הלשכות בארץ מצוי במבנים לא מתאימים.

הוועדה רשמה לפניה סעיף י"א 29(א) בהסכם הקיבוצי, ולפיו "שר הסעד הודיע לאיגוד העובדים הסוציאליים כי ישאף להכפלת התקציב לשיפוץ לשכות הסעד לשנת 1977/78". הוועדה מקווה שהודעה זו אכן תמומש.

9. הוועדה ממליצה לפני הממשלה להקים משרד לעבודה ורווחה שיכלול במסגרת טיפולו כל אותם נושאים הנתונים היום בתחום טיפול משרד הסעד, משרד העבודה והמוסד לביטוח לאומי. המלצה זו מבורכת על ההנחה כי העבודה היא הבסיס לרווחתה של החברה.

קליטת עלייה, בלימת זעזועים חברתיים ופיתוח שירותים קהילתיים. העובדים הסוציאליים לוחמים בחזית המצוקה החברתית של המשפחות הנמצאות בטיפולם ועושים למען שילובם בחברה.

הוועדה מביעה את דעתה כי יש לחזק את מעמדו של העובד הסוציאלי ולהעלות את רמתו המקצועית.

2. ועדת העבודה סומכת את ידה על ההסכם הקיבוצי שנחתם בין העובדים למעסיקים ונותן ביטוי לחשיבותו של מקצוע העבודה הסוציאלית בארץ ולהעדפתו.

הוועדה מציינת בסיפוק את העקרונות שבאו לביטוי בהסכם זה ואשר הומלץ עליהם במהלך דיוניה של הוועדה:

א. מתן תמריצים בקידום בסולם השכר לעובדים הסוציאליים בטיפול הישיר כדי לייצב את כוח-האדם בלשכות הסעד ולמשוך עובדים נוספים לטיפול ישיר.

ב. קיצור שעות העבודה השבועיות בלשכות הסעד והגמשת שבוע העבודה ומתן תוספת מעונות לא-מהות, דבר שימנע נשירת עובדות וישמש עידוד לחזרה לעבודה של עובדות אחרות.

ג. החלת רוב התמריצים של אקדמאים שעוסקים בעבודה סוציאלית ואינם כשירים וכן על עובדים סוציאליים כשירים שאין להם השכלה אקדמית משולמת. להוראה זו יש משמעות רבה בעיירות פיתוח שבהן אין הרבה עובדים סוציאליים אקדמיים כשירים, והוועדה מוצאת סיפוק רב בהכללת סעיף זה בהסכם.

ד. הקמת קרן השתלמות, ועדת השתלמות ובהיגת אפשרויות לשכר עידוד, דבר שיקדם הרבה את העבודה הסוציאלית בארץ.

3. הוועדה בדעה כי ניתן היה להימנע מן הסחבת שהיתה במשאומתן בין העובדים הסוציאליים והמעסיקים. הוועדה סבורה כי המשאומתן חייב היה להתנהל ללא שהיות וללא סחבת כדי למנוע פגיעה בשירותים לנוקקים והתמרמרות בקרב ציבור העובדים.

הוועדה מביעה את דאגתה מממדי הנשירה ממקצוע העבודה הסוציאלית ובמהלך הלימודים. הוועדה בדעה כי יש לעשות הכל כדי להקטין את ממדי הנשירה ולהקפיד על קבלת מועמדים ללימודים מעיירות פיתוח שיראו במקצוע זה ייעוד.

4. הוועדה מביעה את דאגתה ממספר התקנים הבלתי-מאוישים, דבר המטיל מעמסה רבה על העובד הסוציאלי ופוגע ברמת השירותים לאוכלוסייה הנוקפת, בטיב השירות והטיפול.

הוועדה קוראת לממשלה לעשות כמיטב יכולתה לאייש את התקנים בעובדים סוציאליים.

5. הוועדה פונה לממשלה ולמועצה להשכלה גבוהה להקצות את האמצעים הדרושים לבתי-הספר לעבודה סוציאלית כדי שירחיבו את מסגרות הלימודים ויכשירו את כוח-האדם הנדרש למשק.

בודה טיפולית", "לעבודה פקידותית" של קביעת זכ-
אות וטיפול בתמיכות.

הוועדה קוראת למשרד הסעד לשחרר את העובדים
הסוציאליים, ככל הניתן, מטיפול בנושא התמיכות כדי
שיתפנו לעסוק בעבודה טיפולית.

הוועדה קובעת כי יש לרכז את הנושאים להב-
טת הכנסה במסגרת המוסד לביטוח לאומי וריכוז
התפקידים הטיפוליים-שיקומיים במסגרת המשרד שיקום.

10. לוועדה נמסר כי הזמן הרב שמקדיש העובד
הסוציאלי במסגרת טיפולו להבטחת הכנסה מונע ממנו
לתת את הטיפול הסוציאלי הנאות, וכך יש מעבר מ"ע"

לט. מסקנות ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין הפיקוח הממלכתי והפארלאמנטארי על ההכנות להקמת כורי-כוח גרעיניים באתר ניצנים

רים בפנים הארץ, כמו חולות חלוצה ונחל הבשור
אשר אינם על חוף הים אך אין מיקומם הגאוגרפי
מונע הבאת מיי-קירור אל התחנה על-ידי שאיבה.

ג. הוועדה סבורה כי חברת החשמל לא הש-
קיעה משאבים משמעותיים בבדיקת אתרים אלטרנא-
טיביים בפנים הארץ והתרכזו בבדיקות בעיקר באתר
ניצנים.

ד. הוועדה סבורה כי בתיכנון הכורים הגרעיניים
המוצעים אין להשתמש בסטאנדארטים הנהוגים באי-
רופה ובאמריקה מאחר שבישראל יש שיקולים נוספים
לקשורים בסיכוני מלחמה וחבלה. הסבירות של סי-
כונים אלה חייבת לבוא לידי ביטוי במיגוון הכורים
והבטחתם כדי להקטין את הסיכונים הבטיחותיים הנוב-
עים מאירועים מלחמתיים ומתקלות חמורות בכור.

ה. הוועדה דורשת כי תוצאות הבדיקות של הא-
תרים האלטרנאטיביים ייבדקו על-ידי מומחים עצמ-
איים ויועמדו לרשות הציבור באמצעות השירות לש-
מירת איכות הסביבה ועל-ידי גוף הרישוי הקיים של
הוועדה לאנרגיה אטומית.

ו. הוועדה סבורה כי יש להעמיד משאבים ואמ-
צעים נוספים לצורך בחינה של ממצאי המחקרים לתיכ-
נון ולבנייה וכי תוצאות הבדיקות הללו יועמדו לרשות
הציבור.

ז. הוועדה סבורה כי על המועצה הארצית לתיכנון
ולבנייה לפנות לוועדה לאנרגיה אטומית כדי שזו תגיש
חוות-דעת בנושא הבטיחות של כל חמשת האתרים
בדרום לקראת השלב הראשון של הקצאת האתרים על-
ידי המועצה הארצית לתיכנון ולבנייה.

ח. לאור העובדה כי עד היום לא בדקו חברת
החשמל או הוועדה לאנרגיה אטומית או השירות לש-
מירת איכות הסביבה את כל חמשת האתרים האל-
טרנאטיביים, סבורה הוועדה כי יש לדחות לשנה, עד
לביור יסודי נוסף, את ההכנות להקמת כורי-כוח
גרעיניים. פרק זמן זה, סבורה הוועדה, יתן בידי חב-
רת החשמל ויתר הרשויות העוסקות בכך את השהות
הדרושה לבדיקת כל האלטרנאטיבות השונות בכדי לאפ-
שר קבלת החלטות שקולות ומאוזנות ולא לעשות זאת
תחת לחץ זמן והעדר אלטרנאטיבות.

בישיבת הכנסת ביום כ"ט בטבת תשל"ז (19 בינו-
אר 1977) הגיש חבר-הכנסת ב. מואב הצעה לסדר-
היום בנושא הנ"ל. הכנסת החליטה להעביר את הה-
צעה לוועדה, שעליה תחליט ועדת הכנסת. בדיון חו-
זר החליטה ועדת הכנסת להעביר את ההצעה לדיון
בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.

הוועדה דנה בהצעה במספר ישיבות שבהן שמעה
חוות-דעת של מנכ"ל משרד הפנים כיושב-ראש המו-
עצה הארצית לתיכנון ולבנייה, נציגי השירות לשמירת
איכות הסביבה, נציגי משרד המסחר והתעשייה, נציגי
הוועדה לאנרגיה אטומית, נציגי חברת החשמל, נציג
מל"ז, נציג החברה להגנת הטבע, ראש עיריית אש-
קלון ונציגי ציבור מישובי הדרום.

במדינת ישראל אין מבחינה גיאוגרפית ומבחינת
צפיפות האוכלוסיה אתרים נוחים להקמת תחנות-כוח
גרעיניות. הממשלה החליטה לרכוש שני כורי-כוח גר-
עיניים באמצעות חברת החשמל מתוך מגמה לגוון את
מקורות האנרגיה של ישראל, אך עדיין לא נבדקו,
אותרו ואושרו האתרים המתאימים להקמת תחנות-הכוח
הגרעיניות.

לאור הניסיון המר של הציבור לגבי חברת החשמל
בהקמת תחנות-הכוח רדינג ד' בתל-אביב, בניגוד לשי-
קולים סביבתיים ובניגוד גמור לרצון הציבור, רואה
הוועדה צורך בנקיטת צעדים מספר לגבי המגמה המס-
תמנת של הקמת כורי-כוח גרעיני בניצנים ללא בדיקה
יסודית של אלטרנאטיבות אפשריות אחרות:

לאור זאת באה הוועדה לידי המסקנות הבאות:

א. אישור אתרים להקמת תחנות-כוח הוא חלק
מתכנית-מיתאר ארצית של תחנות-כוח. תכניות-מיתאר
ארציות מובאות לאישור הממשלה אך אינן מופקדות
לעיון הציבור ואין הציבור או גופים סטאטוטוריים
אחרים רשאים להגיש התנגדויות לתכנית. הוועדה סב-
רה כי יש ליוזם תיקון בחוק התיכנון והבנייה שי-
אפשר הפקדת תכנית-מיתאר ארצית לתחנות-כוח כדי
שהתכנית תופקד לעיון הציבור ותהיה פתוחה להגשת
התנגדויות מטעם הציבור.

ב. הוועדה קובעת כי לא נעשו עדיין שום בדי-
קות גיאולוגיות, מטאורולוגיות וכן בדיקות כדאיות כל-
כלית לגבי אפשרות הקמת כורי-כוח גרעיניים באתר

מ. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא טמיעתם של בני-נוער בגלויות ונשירתם של רבים מתוך העם היהודי

בתפוצות ישראל. התברר, כי בקרב תפוצות העם היי- הודי, כמעט בכל אתר ואתר, גוברת ההתבוללות וגדלה ההתנכרות למורשת היהודית. רק 650,000 בני נוער (30%) בגיל בית-הספר (5-17) זוכים לחינוך יהודי פורמאלי כלשהו, והחינוך היהודי הניתן לרובם המכ- ריע הוא ברמה הדורשת שיפור דחוף. מצבו של החי- נוך היהודי בגולה הוא כה חמור עד שרק ילד יהודי אחד מתוך שלושה מקבל חינוך יהודי.

לאור האמור לעיל סבורה ועדת החינוך והתרבות שעל ממשלת ישראל לפעול לאלתר ליישום המלצות הוועדה כלהלן, מתוך הרגשת שליחות לאומית על- יונה.

הצעת מיעוט

- א. שכטרמן מציע:
להוסיף: והמוסדות הציוניים והיהודיים.

פרק א': סקירה

בתי-הספר היהודיים בגולה. בכוחו של בית-הספר היהודי למשוך אליו, בעיקר, תלמידים בקהילות יהודיות אורתודוקסיות. יש מדינות שבהן ההורים מבכרים לשלוח ילדיהם ללמוד בבתי-ספר פרטיים מכיוון שרמתם של בתי-הספר הכלליים ירודה.

ב. בתי-ספר של יום א'

נמסר לוועדה שלרגל המחסור בתכניות לימוד- דים מעניינות וההכרח לוותר על היום המוקדש למנוחה ולבילוי אין איכות ההוראה בבתי-ספר של יום א' ברמה הדרושה.

ג. תנועות הנוער היהודיות והסברה בקרב הסטודנטים

הוועדה למדה שבגלל המחסור במדריכים אין ממדי הפעילות של תנועות הנוער מניחים את הדעת.

סטודנטים יהודים רבים, שלא יצאו מבית הור- ריהם במטען רעיוני ציוני, וגם לא קיבלו הסברה ציונית והדרכה על-ידי התנועות הציוניות, חשופים לתעמולה עוינת, ללא יכולת להתגונן מפניה, ור- בים מהם נסחפים בזרם האנטי-ציוני.

הפעולה החינוכית-יהודית בקרב הציבור הגדול של הסטודנטים היהודים בגולה נתקלת בקשיים רבים. הדבר נובע מחוסר תקשורת, העדר הגדרה באשר למטרות החינוך היהודי בגולה, וכן בשל העדר המסגרות המתאימות שיוכלו לעורר עניין בנושא ולקרב את הסטודנט לחוכן העמוק של היהדות.

מוסדות

א. הערך תכניות ארוכות טווח
נמסר לוועדה שלא כל מוסדות היהדות בתפ- צות מייחסים חשיבות מרכזית לעניין החינוך הי-

ביום כ"ז באב תשל"ד (15 באוגוסט 1974) העבי- רה מליאת הכנסת לדיון בוועדה הצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת מ. דרובלס בנושא הנ"ל.

ועדת הכנסת החליטה, ביום י"ב בחשון תשל"ה (28 באוקטובר 1974), להעביר נושא זה לדיון בוועדת החינוך והתרבות של הכנסת. הוועדה דנה בנושא במ- שך 8 ישיבות אשר במהלכן הופיעו לפניו נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי הסוכנות היהודית, תנור- עות הנוער, המכון ליהדות וזמננו ושליחים.

לאחר מכן מינתה מליאת ועדת החינוך ועדת מש- נה בראשות ובהשתתפות חבר-הכנסת א. שכטרמן וחברי- הכנסת ש. לוי ושי. פרידמן, וזו המשיכה לדון בהצעה והביאה מסקנותיה לדיון במליאת הוועדה. מליאת הוועדה נתכנסה לשתי ישיבות שבהן דנה בטיטוט המס- קנות.

מתוך הדברים שהושמעו בישיבות הוועדה מצט- יירת תמונה קודרת של משבר עמוק בחינוך היהודי

כוח-האדם ורמת ההוראה

נמסר לוועדה, כי רמת ההוראה טעונה שיפור למ- רות מסירותם הרבה של המורים הוותיקים במערכת החינוך היהודי בגולה. כ-50% מכלל 20,000 המורים המועסקים במערכת החינוך הזאת חסרים הכשרה מק- צועית, ורבים הם "ישראלים יורדים". הסוכנות היהודית לא התגברה על בעיית המחסור במורים; שתי המחלקות לחינוך יהודי בגולה (של הסוכנות) מספ- קות רק כ-450 מורים-שליחים.

כוח-האדם שאפשר לגייס למערכת החינוך היהודי בגולה מוגבל. המורים הוותיקים מתמעטים וצעירים יהודים משכילים אינם פונים להוראה היהודית, אם בשל הסטאטוס הנחות של המורה היהודי ואם בשל העדר מניע. כוח-האדם שאפשר לגייס לחינוך היהודי בגולה מקרב מורי ישראל גם הוא מוגבל במצב הדב- רים הנכחי; התשלום למורה העברי בגולה אינו מב- טיח קיום בכבוד, וקיימת בעיית חינוכם של ילדי המור- רים מישראל בחוץ-לארץ בגין ניתוקם הזמני והע- ברתם ממסגרת חברתית וחינוכית אחת לשנייה.

1. מסגרות החינוך

א. בתי-הספר היומיים

נמסר לוועדה כי רמתם של בתי-הספר היומיים היהודיים יורדת. בארצות דרום אמריקה נובעת הירידה בשל עלייה מקבילה ברמתם של בתי-הספר הכלליים, ובארצות צפון אמריקה — בשל חוסר התאמה בין תכניות הלימודים לבין שיטות ההור- ראה. ברוב הארצות אין בתי-הספר היומיים של היהודים מסוגלים להתחרות במערכות החינוך הכל- ליות בשל העדר מורים שיישאו בהכשרתם הפדאגוג- גית למורים במערכות החינוך הכלליות ובשל השי- מוש בשיטות הוראה מיושנות, הנהוגות עדיין ברוב

ג. חוסר תיאום בפעולות

רבים ושונים הם המוסדות והגופים הציבוריים העוסקים בחינוך יהודי בגולה. יש צורך דחוף לת-
אם ביניהם, ומן הראוי ליצור תיאום כזה.

3. גילוי התרופפות הזיקה ליהדות ולציונות

הוועדה סבורה שאם לא יינקטו צעדים מידיים לאור גילויים אלו נשקפת סכנה חמורה לעתידו של העם.

עם זאת מציינת הוועדה בהערכה רבה ובהדגשה, כי למרות הקשיים המתוארים יש מוסדות ואנשים, העושים בתחום החינוך היהודי מלאכת קודש חשובה, במסירות רבה, ואגב הכרת גודל השליחות והמעש אשר הגיע להישגים הראויים לשבח.

הודי בגולה, ומבין נציגי המוסדות שהופיעו לפני הוועדה לא הציג אף מוסד תכניות ארוכות טווח לגבי נושא זה.

ב. פעולת תקציב

סך המקורות הכספיים בעולם (מלבד ישראל) לחינוך יהודי נאמד ב־350 מיליון דולר בערך לש-
נה. כיוון ש־2/3 מילדי ישראל אינם זוכים לחי-
נוך יהודי, ברור שהמשאבים הנדרשים להשגת המ-
טרות צריכים להגיע לפחות למיליארד דולר לשנה.

אין כל יחס בין האמצעים הכספיים העומדים לרשות מוסדות אלו לבין הצרכים האמיתיים של חינוך העם היהודי. תקציב מחלקות החינוך (הפור-
מאלי) שליד ההסתדרות הציונית העולמית, למשל, מגיע כיום רק ל־4 מיליון דולר לשנה.

פרק ב' : המלצות

יעמוד מנהל בדרג בכיר, שכל תפקידו יהיה ניהול הרשות. ברחבי התפוצות יוכלו הנציגים הרשמיים של מדינת ישראל, בעיקר יועצי התרבות ונספחי התרבות, לייצג את הרשות, כך שאין הקמתה דו-רשת אירגון מיוחד או משאבים כלכליים גדולים.

הצעת מיעוט

ש. פרידמן מציע :
בתנאי שהשקפתם ואורח חייהם תואמים את יעדי החינוך היהודי בגולה.

2. הכשרת כוח-אדם להוראה

א. הרחבת יעדים בסמינארים למורים
יש להרחיב את יעדי הלימוד בסמינארים למורים בישראל עליידי העמקת ההכשרה במקצועות הקשורים בחינוך היהודי בגולה כדי שבוגרי הס-מינארים בארץ יוכלו לשמש בהצלחה גם כמורים לחינוך יהודי. יוקמו מסלולי לימוד חדשים במד-רשות להכשרת מורים ושליחים, תוך התבססות על המוסדות הקיימים, עליידי הרחבתם, ואגב העמקת המסגרות היהודיות במסלולי הלימוד בהן.

ב. הכשרת המורה בגולה

יושם דגש מיוחד על הכשרת המורה העברי בגולה. דבר זה ייעשה בשיתוף עם מכונים שליד האוניברסיטות בארץ ובעולם, אשר יסייעו גם באי-תור מועדים מתאימים, בהכוונתם להוראה בנוש-אים : לשון עברית, ספרות עברית, ספרות יהודית, מקרא, משנה, תלמוד, היסטוריה יהודית, מחשבת ישראל וציונות.

תורחב מסגרת הסמינארים בארץ המקיימים קורסים למורים מן הגולה. כן יתקיימו מעקב והד-רכה למורים החוזרים לארצותיהם להוראה.

ג. ניצול יעיל של כוח-אדם לחינוך היהודי בגולה
יש לשלב במערכת החינוך היהודי בגולה סטו-דנטים ודיפלומאטים ישראלים השוהים בחוץ-לארץ, משכילים, מורים כלליים ואקדמאים יהודים וישר-

הצלת החינוך היהודי בגולה מחייבת חיווק המס-גרות הקיימות, הקמת מסגרות ומוסדות חינוך חדשים תוך כדי הגברת התיאום ביניהם, ועם זאת יש לה-עמיד לרשותם את הכלים הנחוצים לביצוע מלאכת התיקון, היינו : מורים מקצועיים, תכניות לימודים חדשות, עזרי לימוד והאמצעים הכספיים הדרושים להחייאת החינוך היהודי בגולה.

הוועדה ממליצה לפני ממשלת ישראל ליטול על עצמה חלק נכבד יותר באחריות לגורל החינוך היהודי בגולה, על כל ההשלכות הפדאגוגיות והאירגוניות הנוב-עות מכך.

1. מוסדות

א. הקמת "מוסד עליון לחינוך יהודי בגולה"

הוועדה משוכנעת שהחינוך היהודי בגולה מח-יב פעולת הצלה דחופה ושיקום מידי בצורה מרוכזת ורבת היקף. הוועדה סבורה שיש להקים "מוסד עליון לחינוך יהודי בגולה" אשר ייטול על עצמו את משימת השיקום.

מטרת המוסד תהיה למנוע מתפוצות ישראל טמיעה ולהבטיח הצלחת מערכת החינוך היהודי. המוסד ישא באחריות לנושאי טיפולו.

הצעת מיעוט

ש. פרידמן מציע :

מטרת המוסד תהא לעצור טמיעה ולהציב לב-ני-הנוער יעדים דתיים ולאומיים שיזדהו אתם.

ב. בישראל — הקמת "רשות לאומית לחינוך יהודי"

בהיות מדינת ישראל מרכז היהדות, על הממ-שלה להקים, ליד משרד החינוך והתרבות, "רשות לאומית לחינוך יהודי". הרשות תסייע למוסד העל-יון כגוף מתאם בינו לבין המוסדות הקיימים בא-רץ והיא גם תבדוק אפשרויות השילוב של המוסד העליון בפעולות מוסדות החינוך, התרבות וההשכלה הקיימים בארץ. הוועדה ממליצה כי בראש הרשות

4. תכני הוראה א. הוראת העברית

דגש מיוחד יושם על הוראת הלשון העברית בקרב תפוצות ישראל. יש להעמיק הוראת העברית בבתי-הספר של יום א' וכן לפתח מסגרות נוספות ללימוד העברית, בעיקר בשיעורי ערב.

ב. פעולות להגברת הזיקה הצייונית בקרב תלמידי בתי-הספר ברמות השונות, ובמסגרות החינוך המשלים, ייערכו פעולות רבות להגברת זיקתם לצייונות וליהדות.

הצעת מיעוט

ש. פרידמן מציע:

העמקת העשייה היהודית בקהילה ולמען האומה.

דבר זה יבוצע עליידי עידוד, הרחבת הפעולות של תנועות-הנוער החלוציות וביסוסן עליידי סיוע לפתיחת מועדוני נוער בקהילות, עליידי פיתוח אירועי הווי, תרבות, ספורט ועוד.

ג. תכניות לימודים והפצתן

מן הראוי לפתח תכנית-מסגרת לתכניות הלימודים המקומיות בכל מדינה ואחר. תכניות אלו יעובדו במקומות השונים לפי הצרכים המקומיים. באשר להפצת תכניות-הלימודים הללו ממליצה הוועדה לארגן את הפצתן בציבור בשיטות ההפצה המקובלות בכל מדינה ומדינה.

5. הגברת הקשר עם הארץ

א. כינוסים ומפגשים בישראל

יש להגביר את הזיקה בין יהודי התפוצות לארץ-ישראל. לשם כך יש לעודד מפגשים קבועים בישראל, תוך שיתוף פעולה עם האירגונים היהודיים המרכזיים הפועלים בתפוצות. הוועדה מציינת כי מפגשים מסוג זה מתקיימים מזה שנים מספר ובהצלחה רבה, אך יש לדאוג להרחבתם ולהעמקתם.

ב. אירוח בני-נוער בארץ

הוועדה קוראת להרחיב ולעודד אירוחם של בני-הנוער היהודיים בארץ, במשך חודשי פגרת הקיץ, כדי שיתרשמו באופן בלתי אמצעי ממלאכת העשייה בארץ, אורח-החיים וההווי שלה. אירוח בני-הנוער בארץ ייעשה במסגרת תכניות הלימודים של בתי-הספר היהודיים המקיפים והמשלימים ותוך התאמה לאורח חיים. בעת שהותם בישראל יועסקו הנערים והנערות בעבודה ויאומצו עליידי משפחות ישראליות אומנות בערים, במושבים ובקיבוצים. עם זאת יקרבו את הנערים והנערות היהודיים גם באופן מודרך ומכוון אל ערכי היהדות, אהבת הארץ והכרת העם בדרך של הרצאות, סיורים ואירוח.

הצעת מיעוט

ש. פרידמן מציע:

עליידי אנשים האמונים על ערכים אלו ובסיבה אמונה על הערכים הללו, כאמור.

אלים, וכן לנצל את חוגי הרבנים, האברכים ותלמידי-החכמים.

הצעת מיעוט

ש. פרידמן מציע:

כתנאי שהשקפת עולמם ואורח חייהם תואמים את יעדי החינוך במוסד הספציפי.

ניצול כוח-האדם יכול להיעשות במישורים החברתיים הנזכרים לפי נושאים, למשל: חוגי הרבנים ילמדו את מחשבת-ישראל ומורשתה, חוגי האקדמאים — את ההיסטוריה היהודית והלשון העברית, הדיפלומטים והסטודנטים הישראליים — את הצייונות והאזרחות וכיו"ב.

ד. שיפור התנאים למורה

הוועדה סבורה כי עליידי הענקת תמריצים טובים הסיכויים שמורים מעולים יעברו ממערכת החינוך הכללית למערכת החינוך היהודית.

לשם כך יש לשפר את תנאי העבודה של המורה היהודי, להעלות את הסטאטוס החברתי שלו, במגמה להשוותם לתנאי החינוך המקובלים בחינוך הכללי במדינתנו.

ה. בחירת שליחים ואופי השליחות

יש לבחור את השליחים מהארץ לעבודה בקרב נוער יהודי בגולה על-פי התאמתם האישית, המקצועית והמוטיבאציה החינוכית שלהם בלבד.

הוועדה ממליצה לשקול אפשרות שליחת שליחים גם לתקופות קצרות לשם טיפול בנושא מוגדר או בציבור מסויים. במקרים אלו יש לדאוג לסיורי שיחזור מהעבודה בארץ ולפתרון בעיית חייו נוכח של ילדי השליחים.

במקרים מסויימים יש לבכר שליח החוזר בשליחות המדינה אל המקום ממנו היגר לישראל, אפילו אם מדובר בתקופות שליחות קצרות יחסית. שליחים מטיפוס זה מוכשרים ליצור קשר מהיר וגאמן יותר עם יהודי המקום, ולכן פעולות ההסברה שלהם עשויות להיות מוצלחות לאין שיעור מאלו של שליחים שלא מבני המקום.

3. מוסדות חינוך יהודיים

א. הוועדה ממליצה לבדוק דרכים שונות לשילוב החינוך היהודי במערכת החינוך הכללי. יש לשקול את האפשרויות השונות כמו עידוד הקמת בתי-ספר פרטיים יהודיים בארצות שבהן יש ממילא נהירה לבתי-ספר פרטיים, שילוב בתי-הספר העברי במערכת החינוך הכללית או שילוב לימודי היהדות בבתי-הספר הכלליים.

ב. יש לעודד ולהרחיב פעילותן של תנועות הנוער השונות בקרב הנוער בגולה.

מית לחינוך יהודי יש לעודד ייסוד תנועת המונים עממית, שתפעל להרחבת החינוך העברי בגולה, להיפצת תורת ישראל ותרבותה בקרב כל שכבות העם.

תנועה עממית זאת תשאב את כוחה וחיותה מעיקרי הציונות ומן היהדות בתפוצותיה ותדאג להפצת רעיון החינוך היהודי ועיגונו בכל בית יהודי ברחבי תבל.

התנועה תישא אופי חלוצי, והעוסקים בה ית-ייחסו לתפקידם כפי שמתייחסים לשליחות לאומית. בנוסף ילחצו, ולדור הצעיר בתנועה להפצת עמדות במשימות הגיבוי למאמץ הרב שיידרש מן העם היהודי לשם הפעלת החינוך בגולה ויישום מטרו-תיו. התנועה תדאג להרחבת רעיון החינוך בתחומי הספרות, האמנות ועידוד היצירה בתחומים השונים.

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת פונה בקרי-אה לתנועה הציונית לעודד את התנועה העממית ככל יכלתה, ולדור הצעיר בתנועה הציונית — ליטול על עצמו את מלאכת טיפוח התנועה העמ-מית ופיתוחה; להתייחס להחייאת העם היהודי ולי-טיפוח מורשת תרבותו. הוועדה ממליצה שמרכז התנועה יהיה בישראל, וסניפיה — בתפוצות.

הצעת מיעוט

א. שכטרמן מציע:

1. הקדמה והסבר
פעולות השיקום והחופות שיש לנקוט לשם הצלת החינוך היהודי בגולה יוכלו להתבצע רק בהפעלה נכ-נה של המערכת אשר תעסוק בחינוך היהודי בגולה ושילובן המשותף של המערכות הקיימות במוסד שיו-קם.

כדי לאפשר פעולה שכזאת מן הראוי לתת את הדעת לאופן ההתפרסות של המוסד על מכלול הנוש-אים כדי לקדם את נושאי הטיפול של המוסד באופן מבוקר ויעיל. נספח זה נועד למלא צורך זה ומט-רתו להתוות ולהציע דרכים וקווי פעולה תכלי-תיים הדרושים להפעלת המוסד.

2. הרכב המוסד

מוסד זה יורכב מנציגי המוסדות השונים המטפ-לים היום בחינוך היהודי בגולה בשיחוף נציגי האיר-גונים האחרים הקשורים בנושא — לפי החלטת המוסד העליון — ובלבד שהנציגים כולם יהיו נכונים לשתף פעולה עם המוסד המוצע, לחאם עמו את העבודה בשטח ולקבל עליהם את מרותו, הכוונתו ותקנונו.

הוועדה ממליצה שהנציגים למוסד ייבחרו רק בהת-חשב בכישורי האנשים, הכשרתם והתאמתם לתפקידים שימלאו במוסד על ועדותיו השונות. המוסד יורכב מנציגי הסוכנות היהודית, אירגוני בתי-ספר עצמאיים ואחרים ומשרד החינוך והתרבות.

תכנית הפעולה של המוסד צריכה להתפרס על פני המישורים הבאים:

ג. שיטות להגברת הקשר עם ישראל

הגברת הקשר בין בני-הנוער בארץ לאלו שב-גולה תוכל להתבצע באמצעות מפגשים, אימוץ בתי-ספר, כריתת ברית-תאומים בין ערים או בתי-ספר, עידוד התכתבויות, החלפת מסגרות וכו'.

יש לפתח במיוחד את תכנית החינוך הפורמא-לית לנוער יהודי מחוץ-לארץ במסגרת שנת לימו-דים בארץ. בעניין זה מציינת הוועדה בסיפוק, כי תכנית זאת כבר רשמה לזכותה הישגים נאים והצ-לחות.

ד. שיתוף תיירים

יש לשתף תיירים יהודיים אשר ביקרו בארץ (גם באופן פרטי) לשם הסברה יהודית וציונית בגולה וכן ליצור עמם קשר עליידי פירסום על-גים ועליידי קשרי משפחות מאמצות.

ה. הצעת מיעוט

א. פרידמן וט. ליון מציעים:

לבטל פיסקה זאת.

ה. אירגון קאמפוסים

יש לארגן מחנות בארץ ובחוץ-לארץ ליצירת קשר הדדי בין הסטודנטים, האקדמאים והאינטלק-טואלים היהודים.

6. שיטות ואמצעי הסברה

א. ערוגי עקרונות הטיפול ביחס ליהודי התפוצות

יש לשנות את עקרונות הטיפול היסודיים ביחס לטיפול ליהדות התפוצות. יש להגיע, ובאופן אי-שי, ליהודי התפוצות שאינם מאורגנים במסגרות קהילתיות קיימות, וזאת בנוסף על החינוך היהודי המקויים דרך הקהילות הממוסדות.

כדי להגיע באופן אישי אל כלל היהודים יש לחפש דרכים שיתאימו לאופני-החיים והשקפות העו-לם הקיימות בכל מדינה ומדינה.

ב. קשר עם המספרות

יש לחזק את הקשרים עם המוסדות היהודיים הקיימים וכן לאתר מוסדות חברתיים חדשים, המת-הווים בקרב היהדות המקומית, וליצור עמם קשר בלתי-אמצעי.

ג. יצוא תשמשי קדושה, פולקלור וספרות

יש לנצל את אמצעי התקשורת הממוניים לפיר-סום מועדי החגים היהודיים וסמליהם. לשם כך יש לייצא מן הארץ לחוץ-לארץ (ובמחיר נוח במיוחד) את רוב תשמשי הקדושה והפולקלור המתאימים (מחזוריים, סידורים, כיפות, אתרוגים, חנוכיות, סבי-בונים, רעשנים וכיו"ב) וכן את אמצעי ההסבר וההווי הנחוצים (ספרות קודש, עיתונים, ספרות בנוש-אי חגים, תקליטים, סרטונים וכו').

ד. המלצה להפעלת 'תנועה עממית לתרבות יהודית'

ועדת החינוך והתרבות של הכנסת סבורה, כי בד בבד עם הקמת המוסד העליון והרשות הלא-ר-

(1) "ועדת היגוי עליונה" לקביעת יעדים

(ד) מחלקה זאת תטפל בהכוונת המורים, השלי-
מים והמסבירים, לפי צרכי הקהילות השונות
ובהתאם להכשרתם של האנשים.

ברגע שיתחיל המוסד לפעול יהיה עליו לה-
קים ועדת היגוי עליונה אשר תגדיר את יעדי המו-
סד ותעבד פרוגרמה רב-שנתית שלפיה יפעל המו-
סד בנושאי החינוך היהודי בקרב יהדות התפוצות.
פעולת הוועדה תהיה גמישה, לפי ההתפתחויות באר-
צות השונות של היהדות העולמית, והיא תשנה
יעדים במידת הצורך ובהתאם לצרכי האומה בפ-
י"ת וזרות ישראל השונות.

(4) יחידה להסברה

בד בבד עם ביצוע תכניות החינוך הפורמאלי
והבלתי-פורמאלי בקרב יהדות התפוצות יצטרך
"המוסד העליון לחינוך יהודי בגולה" לטפל גם
בהסברה מקיפה בקרב היהדות העולמית. ההסברה
תהיה במישורים אחרים, במטרה להגביר את התו-
דעה לערכי היהדות ומצוינותה. ועדת החינוך והתור-
בות של הכנסת ממליצה כי יחידת ההסברה תדאג
להוצאה-לאור של עתונים דו-לשוניים — בשפת
הארץ ובעברית. עתונים אלו יוכלו להיות יומונים,
שבועונים או ירחונים, בהתאם להיערכות העתו-
נאית במדינות השונות ובהתאם לתקציבים. חשוב,
בעיקר, שיהיו עתונים כאלה לילדים.

(2) ועדת מעקב ופיתוח

ועדה זאת תורכב ממומחים, אנשי-רוח ואנשי
ציבור. הוועדה תפקח על החינוך היהודי בגולה
ותעקוב אחר ביצוע תכנית המוסד. הוועדה תדווח
ל"ועדת ההיגוי העליונה" בהיוון חוזר על המת-
רחש בעולם היהודי בכלל, ועל סמך דיווחיה תפי-
על הוועדה העליונה.

(3) היחידה האחראית לחינוך היהודי

בגולה (להלן "היחידה")

תפקידה של "היחידה" יהיה ביצועי, והוא שהי-
שא בעול העיקרי לקידום החינוך היהודי בגולה.
ועדת החינוך והתרבות של הכנסת סבורה כי יחידה
זו צריכה להיות מורכבת מארבע מחלקות, שכל
אחת מהן אחראית לנושא, כמפורט להלן:

(א) המחלקה לעיבוד תכניות לימודים

המחלקה לתיכנון תכניות לימודים תעסיק
צוותי חשיבה של אקדמאים בנושאי ההוראה השו-
נים. את תכניות הלימודים הללו יש לערוך
מתוך התייחסות לכל קהילה וקהילה, מבחינה
פדאגוגית ודידאקטית כאחת. התכניות תטפלנה
בשני מישורים עיקריים: תכניות להכשרת מו-
רים לפי צרכי הקהילות השונות ותכניות להו-
ראת לתלמידים; שתיהן לפי צרכי הקהילות המ-
קומיות השונות, תוך התאמה — במידת האפשר
— לכל קהילה בנפרד ובהתחשב בתכניות הלי-
מודים המקומיות.

(ב) המחלקה להוראה ולהשתלמויות

המחלקה להוראה ולהשתלמויות תמצא בק-
שר מתמיד עם סמינארים בארץ וכן עם מוס-
דות אקדמיים בארץ ובעולם, מכוני הוראה,
השכלה וכו'. מחלקה זאת תפעל בהתאם להנ-
חיות "המחלקה לתיכנון תכניות לימודים למו-
רה" והיא תתפרס על פני שלושה מישורי הו-
ראת:

(ג) מחלקה טכנית להכנת עורי הוראה

המחלקה הטכנית תכין ספרי-לימוד להד-
רכת "המחלקה לתיכנון תכניות לימודים". המח-
לקה תהיה קשורה עם הוצאות לאור, מכוני
גראפיקה וכיו"ב.

3. קווי פעולה ושלבי

ביצוע עיקריים

א. בחירת ראש המוסד

שר החינוך והתרבות יבוא בדברים עם התנו-
עה הציונית, הסוכנות היהודית וראשי הציבור בק-
הילות שבתפוצות כדי לבחור באישיות שתעמוד
בראש המוסד העליון ותאצול מאישיותה על מער-
כות החינוך היהודיות.

ב. כינוס צוות הקמה

(1) על משרד החינוך והתרבות להקים צוות-
עבודה מיוחד, שיטפל בהקמת המוסד העליון
והרשות הלאומית. צוות זה גם ינסח את תק-
נוני הגופים הללו, את נוהלי העבודה בהם
ועמם, ואת אופני פעולתם ותיפעולם המעשיים.

(2) מן הראוי למנות בראש צוות ההקמה אי-
שיות בעלת משקל ומעמד בשדה החינוך וב-
עלת כישורים אדמיניסטרטיביים מובהקים. יש
להעניק לה סמכויות הולמות לטיפול בענייני
החינוך היהודי בגולה בהתאם להמלצות אלו.

(3) מן הראוי שאישיות זאת תעמוד גם בראש
הרשות הלאומית לחינוך יהודי.

ג. חוק הרשות

שר החינוך והתרבות יביא בדחיפות לאישור
הכנסת "חוק הרשות הלאומית לחינוך יהודי".

ד. דיווח וביקורת

(1) שר החינוך והתרבות ידווח מדי חצי שנה
על התקדמות הטיפול בנושא.

(2) השר ימשיך לדווח לוועדה בכתב ובעל-פה
מדי חצי שנה בקביעות על התקדמות הטיפול
בקידום החינוך היהודי בגולה.

מא. מסקנות ועדת החינוך והתרבות בנושא "תכנית הרווחה החינוכית"

מיות מנסים לממש פעולות שונות שחייבות להתבצע במסגרת התקציב הרגיל על חשבון תקציב הרווחה.

5. הוועדה שמעה על ניסויים חדשים ומצליחים בתחום החינוך בגיל הרך. עם זאת נשמעה ביקורת על כך שהניסויים מקוטעים ואין תמיד רצף, קשר והמשכיות בין ניסויים אלו לבין מערכות החינוך בבית-הספר היסודי.

6. נמסר לוועדה שלא כל המורים והמנהלים העובדים במערכות החינוך בשכונות שבהן מתגוררת האוכלוסיה טעונת הטיפוח בערים הגדולות ובעיירות הפיתוח הם בעלי הרמה והכישורים הדרושים לעבודה החינוכית המיוחדת הדרושה במקומות אלו.

7. דווח לוועדה כי רבים מבין התלמידים טעוני הטיפוח אינם יוצאים לטיולים במסגרת בית-הספר ומי מעטים להשתתף באופן מסודר בפעולות תרבות כגון תיאטרון, מחול, ביקור במוסיאונים ועוד.

כן שמעה הוועדה שתלמידים מן האוכלוסיה המ-בוססת מבקרים באופן מסודר בהצגות תיאטרון ויוצ-אים לטיולים כשהתמורה נגזרת ברובה מן ההורים. האוכלוסיה טעונת הטיפוח איננה יכולה לעמוד בהוצאות אלו ולפיכך איננה נהנית מהפעילויות התרבותיות השונות.

על-פי תכנית הרווחה זוכה חלק מהאוכלוסיה טעו-נת הטיפוח להשתתפות בפעילויות שלעיל.

8. הוועדה סבורה שמטע מדי הושקע בהוספת תקנים לכוח-אדם, בהכשרתו, הכוונתו והדרכתו.

9. הוועדה למדה שחלק גדול מבתי-הספר אינם פתוחים בשעות אחר-הצהריים לפעילות חברתית ותרי-בותית של הילדים, הקהילה והשכונה.

10. דווח לוועדה שב"תכנית הרווחה החינוכית" נכל-לו בתי-ספר ערביים בודדים.

11. הוועדה התרשמה ומציינת בהערכה את הנ-סיון המוצלח ב"פרויקט החונכות" כפי שהוא מאורגן ומתבצע במסגרת "תכנית הרווחה החינוכית".

לאור האמור לעיל ממליצה הוועדה:

1. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות לקבוע קריטריונים לביצוע חוק חינוך חובה חינוכי, אשר יבטיחו שוויון הודמניות חינוכיות לכל חלקי אוכלוסיית התלמידים. לפיכך יש לקבוע העדפות ברורות לגבי אוכלוסיות התלמידים טעוני-הטיפוח. תכנית הר-ווחה, מן הראוי שתהווה חוספת בלבד על מה שניתן לחלקי האוכלוסיה המבוססת.

2. הוועדה סבורה שיש להגביר את המאמצים לעי-דוד כוחות ויוזמות מקומיות ולהמשיך בטיפוח הגאווה המקומית של התושבים.

3. ועדת החינוך והתרבות פונה אל משרדי החי-נוך והתרבות, הבריאות, הסעד והעבודה והרשויות המקומיות בבקשה לשקול אפשרות של הגשמת פרוי-יקט רווחה אחד משותף לכל המשרדים. הדבר יביא

ביום כ"ו בטבת תשל"ו (30 בדצמבר 1975) הע-בירה מליאת הכנסת לוועדת החינוך והתרבות הצעה לסדר-היום שהעלתה חברת-הכנסת א. נמיר בנושא הנ"ל.

הוועדה קיימה ארבע ישיבות מליאה ולאחר מכן מינתה ועדת-משנה בראשות חברת-הכנסת א. נמיר וחברת-הכנסת מ. פעיל וי. פרץ להמשיך הדיון בהצעה. ועדת המשנה קיימה 11 ישיבות וסיוור אחד.

מרכו פרוייקט הרווחה מטעם משרד החינוך והתר-בות ליווה את הוועדה בדיוניה. הוועדה שמעה דברים מפי נציגי משרד החינוך והתרבות, נציגי מרכז השל-טון המקומי, נציגי עיריות תל-אביב, ירושלים ויבנה, מנהלי בתי-ספר, מורים, מדריכים, מפעילי פרוייקטים בשטח וכן את הצוות המפעיל את "פרוייקט החונכות" במכון ויצמן למדע.

מן הדברים שהושמעו לפניו למדה הוועדה:

1. בתי-ספר שבהם לומדים ילדי האוכלוסיה המ-בוססת, במיוחד בשכונות הערים הגדולות, נהנים ממ-ערכת חינוך טובה יותר, גם בגלל דמי השיכלול וה-גבייה המוגברת והבלתי-מפוקחת הקיימת בבתי-הספר המבוססים. מצב זה גורם לכך שנקודת ההתחלה איננה שווה.

בבתי-הספר הנמצאים בקרב האוכלוסיה המבוססת משמשים דמי השיכלול וגבויות הכספים הבלתי-מפור-קחות לרכישת עזרי הוראה, הרחבת ספריות ועוד. כס-פים אלו אינם נגבים מן האוכלוסיה טעונת הטיפוח ובכך יוצרים את הפער כבר מנקודת ההתחלה.

עוד למדה הוועדה, שתכנית הרווחה החינוכית באה לספק לילדי האוכלוסיה טעונת הטיפוח אותם דברים שקיימים במערכת החינוך הרגילה המשרתת גם את ילדי האוכלוסיה המבוססת, ואין כאן העדפה של האוכ-לוסייה טעונת הטיפוח על פני המבוססת.

2. פרוייקט הרווחה, במיוחד בערי הפיתוח, הביא לתנופה גדולה במערכת החינוך המקומית ולחיזוק גאי-תווס של תושבי המקום. הפרוייקט גרם להפעלה נמרצת יותר של תכניות ומפעלים שהיו קיימים בקנה-מידה קטן כמו הרחבת ספריות, חוגי הורים ועוד, עודד יוזמות מקומיות והפעיל אנשים נוספים במערכת החי-נוך המקומית.

3. נשמעה ביקורת שבחלק מן המקומות מתרכז הפרוייקט ביוזמות הקשורות בחינוך בלבד ואינו רואה את הקהילה כולה כנושא.

4. על-פי דיווחים שנמסרו לוועדה נתברר שכס-פים רבים הוצאו במקומות שונים שלא בהתאם להד-רכה ולהכוונה לגבי דרכי השימוש בהם. כן דווח לוי-עדה על כפילויות רבות בפעולה החינוכית. נמצא, לדוגמא, שבבית-ספר אחד פעלו: עובדת מונעת, עובד קהילתי, קצין ביקור סדיר, מורה למניעת נשירה וכו', ללא כל תיאום ביניהם.

הוועדה שמעה דברי ביקורת חריפים על כך שגוי-פים שונים במשרד החינוך והתרבות וברשויות המקו-

בהצגות תיאטרון ומחול וייצא לטיולים בארץ. הווי עדה רואה זאת כחובתה של מערכת החינוך הכללית. פרויקט הרווחה יכול להוסיף על כך ולא לבוא במ- קום חובותיה של המערכת הרגילה.

8. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות להשקיע את עיקר משאבי "תכנית הרווחה החינוכית" בכוח-אדם ובהדרכתו.

9. הוועדה פונה אל משרד החינוך והתרבות בב- קשה לעשות כל הניתן לפתיחת בתי-הספר בשעות אחר הצהריים לפעילות חברתית ותרבותית של הקהילה כולה, וזאת גם במסגרת פרויקט הרווחה.

10. הוועדה ממליצה לפני משרד החינוך והתר- בות לכלול בתי-ספר ערביים נוספים ב"תכנית הרווחה החינוכית".

11. ועדת החינוך והתרבות ממליצה לפני משרד החינוך והתרבות להעניק מילגות לסטודנטים המתנד- בים לעבודה חינוכית קבועה ומסודרת בקרב אוכלו- סיית התלמידים טעוני-הטיפול במתכונת "פרוייקט החונכות" שבמסגרת "תכנית הרווחה החינוכית".

הוועדה מניחה מסקנות אלו על שולחן הכנסת. תוך שישה חודשים תקבל ועדת החינוך והתרבות די- ווח ממשרד החינוך והתרבות על אופן ביצוע המל- צותיה.

לחסכון בכוח-אדם ולניצול נכון של התקציב. הוועדה סבורה שהייבת להיקבע מדיניות רווחה כוללת תוך קביעת סולם-עדיפויות ברור.

4. כל עוד אין פרויקט אחד ממליצה הוועדה על תיאום פעולה בין הרשויות ולבין המשרד בביצוע "תכנית הרווחה החינוכית".

5. ועדת החינוך והתרבות ממליצה על השקעת מאמצים בקביעת המסגרות והפניית כוח-אדם מעולה לטיפול החינוך בגיל הרך והקשר ההדוק עם האם. כמו כן ממליצה הוועדה על חיזוק הקשר בין מערכת החינוך בגיל הרך ובין מערכת החינוך היסודי.

6. הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות למ- צוא בדחפיות דרכים מיוחדות להפניית מורים, מנ- הלים ועובדי חינוך מעולים אחרים לעבודה בקרב אוכלוסיית התלמידים טעוני-הטיפול ובמיוחד בשכונות הערים הגדולות.

כן פונה ועדת החינוך והתרבות להסתדרות המורים ולאירגון המורים העל-ייסודיים בקריאה ליוזם, תוך תיאום עם משרד החינוך והתרבות, תכניות להפניית מורים ומנהלים מעולים לעבודת החינוך בשכונות שב- הן מתגוררת אוכלוסיית התלמידים טעוני-הטיפול.

7. הוועדה קוראת למשרד החינוך והתרבות להק- פיד על כך שכל ילדי ישראל יבקרו באופן מסודר

מב. מסקנות ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין חריגות רבות באישור בנייה על פי חוק התיכנון והבנייה, תשכ"ה — 1965

ולבנייה הכוללות חריגות מתכניות שנוגדות את החוק, דבר המצריך קיום מספר רב של ישיבות, מביא ללח- צים על חברי הוועדה ומכביד על יעילות קבלת הח- לטות. יש לציין שנראים הניצנים הראשונים לשיפור המצב במספר רשויות מקומיות.

עובדה בלתי נסבלת היא שהתקן של מהנדסי עיר בחלק מעריה הראשיות של ישראל אינו מאויש. כן קיים המחסור בכוח-אדם מקצועי לפיקוח על הבנייה ואכיפת חוק התיכנון והבנייה. הוועדה מציינת שקי- יימת סחבת בחלק מן הוועדות המחוזיות לתיכנון ול- בנייה בכל הקשור להליכי אישור היתרי בנייה, עובדה שיש בה כדי לעורר הגברת הנטייה בקרב בונים להתחיל בבנייה בטרם נתקבל אישורה של הוועדה המחוזית. דבר זה מסביר בחלקו את מספר התחלות הבנייה שלא על-פי היתר. על יסוד האמור לעיל הגי- עה הוועדה למסקנות הבאות:

מסקנות:

1. ועדת הפנים ואיכות הסביבה רואה בבנייה בלתי חוקית תופעה חמורה של הפרת החוק והסדר ופגיעה באיכות החיים והסביבה. לבנייה כזו השפעות קשות על מערכת החיים כולה.

2. ועדת הפנים תובעת החשת סיומה של הכנת תכניות המיתאר ברשויות המקומיות ואישורן כחוק, וכן עידכון תכניות מיתאר שאינן בהתאם לצרכי הי- שוב. כן יש להשלים את תכניות המיתאר המחוזיות על

בישיבת הכנסת ביום כ"ז בתמוז תשל"ו (21 ביולי 1976) העלו חברי-הכנסת מ. חריש וע. אמוראי את הנושא הנ"ל על סדר-יומה של הכנסת. הכנסת הח- ליטה להעביר את הנושא לדיון בוועדת הפנים ואי- כות הסביבה. הוועדה קיימה מספר ישיבות שבהן שמי- עה את נציגי משרד הפנים, נציגי משרד המשפטים בוועדות המחוזיות ומרכז השלטון המקומי.

רקע

בדיוני הוועדה הוברר כי בתחום מתן היתרי בנייה, בחלק גדול של הוועדות המקומיות לתיכנון ובנייה, אין המצב הנוכחי מניח את הדעת. מן העדויות בוו- עדה הסתבר כי יש ועדות מקומיות לתיכנון ובנייה שהוציאו היתרי בנייה שלא בהתאם לחוק ובניגוד לתכ- ניות מפורטות ותכניות מיתאר. כן למדה הוועדה שבמספר רשויות מקומיות קיים נוהג של העלמת עין מכוונת מסטיות מהיתרי בנייה שהוצאו.

בעיה בפני עצמה היא שבחלק חשוב מהרשויות המקומיות אין תכניות מיתאר מאושרות. מצד שני יש רשויות מקומיות שתכניות המיתאר שלהן מאושרות אך הן מיושנות ואינן מספקות את צרכי הזמן.

יש ועדות מקומיות לתיכנון ובנייה המקפידות על חוק התיכנון והבנייה, ברם מצויות גם ועדות שאינן מגישות תביעות משפטיות על חריגות וסטיות מהיתרי הבנייה ובכך אין הן ממלאות את חובתן כנדרש בחוק. יש ונפוץ הנוהג של הגשת תכניות לוועדות לתיכנון

7. ועדת הפנים מחייבת הפסקת הנוהג של גביית כופר חנייה על-ידי הרשויות, לאחר שהוכח שאין הגי"ב תורמת לפתרון בעיות החנייה.
8. תופעה שפשטה במדינה וגורמת להפרה של חוקי הבנייה וכיעור נוף הארץ וחזות עריה היא סגירת מר"פסות שלא כחוק ובניגוד לתקנות. הגיעו הדברים עד כדי כך שבבית אחד סוגרים מרפסות בצבעים שונים, בתמרים שונים, בצורה פרועה, וגורמים להרס הצד הארכיטקטוני והאסתטי של הבתים והרחובות.
9. ועדת הפנים קוראת לשר הפנים להגביר את הפיקוח על כל הוועדות לתיכנון ובנייה.
10. ועדת הפנים דורשת להטיל אחריות אישית על מי שנתן ביועצין היתר בנייה שלא כחוק.
11. ועדת הפנים מחייבת שיתוף הפעולה בין המש"טרה והרשויות לתיכנון ובנייה בכל הנוגע לאכיפת חוק התיכנון והבנייה.
12. ועדת הפנים מחייבת שיתוף פעולה ומעורבות מצד כל הגורמים המופקדים על ביצוע חוק התיכנון והבנייה תוך מתן עדיפות בטיפול בהפרות חמורות.

3. ועדת הפנים מתנגדת למגמה הרווחת במספר רשויות מקומיות לשנות ייעודי שטחים עירוניים הב"אים להגביר את צפיפות האוכלוסיה, אולם מקדמת בברכה את היוזמה להקצאת שטחים לצרכי ציבור.
4. נוכח תופעות של איטיות וסירבול בתהליך אי-שורם של היתרי בנייה על-ידי ועדות מחוזיות לתיכנון ובנייה דורשת ועדת הפנים להגדיל את מספר הישיבות של הוועדות המחוזיות במידה שתאפשר להדביק את הפיגור שהצטבר ושכל תכנית בנייה המועברת אליה תיענה תוך תקופת זמן סבירה.
5. ועדת הפנים תובעת משר הפנים ליוזם תיקון החוק שמגמתו ל"בטל כליל את סמכות הוועדה המקומית לתיכנון ובנייה ליתן הקלות המגיעות היום ל-6%. אם אין מנוס מהענקת הקלות אלה יש לסייג אותן ל-2% לכל היותר.
6. ועדת הפנים תובעת משר הפנים ליוזם תיקון בחוק שיפקיע את סמכות הרשויות המקומיות לגבות מס השבחה. כן תובעת הוועדה שהכנסות מקנסות המוטלים על-ידי בית-משפט על עבירות בנייה לא יועברו לקופת הרשויות המקומיות. כל הסכומים שיתקבלו ממס ההשבחה ומקנסות כנ"ל יועברו לקרן מיוחדת במשרד הפנים ויחולקו בין הרשויות המקומיות.

מג. מסקנות ביניים של ועדת הפנים ואיכות הסביבה בעניין התמשכות נגד התועבה בחוצות הערים, בחזיתות של בתי הקולנוע, בקיסקים למכירת עתונים וכן תמונות תועבה בחלק מהעתונים היומיים

1. חלונות ראוהו ומקומות פומביים, אשר כל העובר נקל בהם אף נגד רצונו.
2. הוועדה קובעת כי מאחר שיש בפירסומים אלה עבירה על החוק על המשטרה לפעול בעניין בהתאם לחוק.
3. הוועדה מציינת את גישתם החיובית של מפ"צי הסרטים ובעלי בתי-הקולנוע שהופיעו לפני הוועדה — לאסור פירסום תמונות תועבה במקומות פומביים — ואת הבטחתם לפנות לבעלי בתי-הקולנוע בא"רץ ולדרוש מהם לא לפרסם תמונות או צילומי תועבה במקומות פומביים.

1. בשיבת הכנסת ביום כ' בשבט תשל"ו (8 בפברואר 1977) העלה חבר-הכנסת א. ורדיגר הצעה לסדר-היום בנושא דלעיל. הכנסת החליטה על העברת ההצעה לדיון בוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
2. הוועדה דנה ושמעה את נציגי משרד הפנים, משרד המשפטים, איגוד מפ"צי סרטים והתאחדות בעלי בתי-הקולנוע בישראל.
3. הוועדה החליטה להניח מסקנות ביניים בנוסח דל-הלן:
4. הוועדה שוללת כל פירסום של תמונות וציורים המהווים תועבה במובן החוק הפלילי ומופצים בצורה מובלטת מעל מסכי הקולנוע, לוחות מודעות,

מד. מסקנות ועדת העבודה בנושא מציאת פתרון דיור למשפחות נזקקות על חשבון אלמי דירות העומדות לרשות משרד השיכון

1. רד השיכון, מנכ"ל חברת שיכון עובדים בע"מ, נציגי משרד האוצר ומשלחת מטעם ההסתדרות הכללית בראשות מר ישראל קיסר, גזבר ההסתדרות. מנכ"ל משרד השיכון מסר לחברי הוועדה את המידע הבא:
2. מדיניות משרד השיכון היא לשאוף ליצירת עודף קטן בדירות מן הטעמים הבאים:
3. א. לחץ לשמירת מחירים ריאליים נמוכים;
4. ב. עידוד הקבלנים לייעול הבנייה ואימוץ טכנות לוגיות חדישות בבנייה;

1. ביום ז' בטבת תשל"ו (28 בדצמבר 1976) הע"בירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת העבודה את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת י. פרץ בנושא הנ"ל.
2. ועדת העבודה החליטה לשלב בדיוניה את הצעתו בהצעה דומה של חבר-הכנסת ל. דיציאן בנושא זה.
3. הוועדה קיימה דיון מקיף בנושא ועמדה לא רק על עניין הדירות הלא-מאוכלסות; היא דנה במדיניות משרד השיכון בכלל, הופיעו לפני הוועדה מנכ"ל מש-

ג. שמירה על רמת תעסוקה של פועלי הבניין והנלווים להם עם כל המשתמע מכך לגבי המשק הישראלי;

ד. הגברת העלייה בצורה לא צפויה.

2. כדי לעמוד במדיניות דלעיל חייב משרד השיכון להבטיח כל שנה שיהיו בבנייה מספר כפול של דירות מהצרכים שבאותה שנה בגלל העובדה שבניית דירות נמשכת שנתיים ימים.

3. לסוף 1977 הצרכים בדירות להשכרה מתבטאים ב-29,000 יחידות; בפועל יהיה היצע של 35,000 יחידות. אם רורבה זו תבוצע על-ידי הגשמת הקריטריונים לזכאות בדיוור ייווצר מחסור בדיוור בסוף 1978.

4. לשנת 1978 יגיעו לפי הקריטריונים כיום, צרכים פתורנות הדיוור בשכירות לסוף שנה זו ל-45,000 יחידות. בפועל יש בשלבים שונים של בנייה ליעדים אלו 44,000 יחידות שיושלמו בסוף 1978. מכאן שיש איזון בין ההיצע והצרכים עד לסוף 1978, כאמור, וב-

5. משרד השיכון הצליח למעשה לפתור את הבעיה הלאומית של דיוור לזוגות צעירים, הוריד בצורה משמעותית את הציפיפות במשפחות מרובות ילדים, וכן מסתמנת ירידה ריאליית במחיר הדירות בשוק החפשי. בשנת 1976 עלה מדד המחירים לצרכן ב-31% ואילו מדד מחירי הדירות עלה ב-10%.

כיום מפעיל משרד השיכון תכנית כוללת לכל הנזקקים לדיוור. כל תושב שהוא חסר דירה יוכל לקבל דירה בשכירות או ברכישה ובתנאים נוחים במקומות המועדפים על-ידי הממשלה.

6. משרד השיכון מקפיד על מימוש מדיניות פיוור האוכלוסיה בארץ. בשנת 1976 — 34% מכלל הבנייה הציבורית היו בגליל, בנגב — 25%, בירושלים — 20%, בחיפה והמרכז — 20%.

7. להלן מצבת הדירות הפנויות בכל רחבי הארץ באוקטובר 1976:

החברה	יעדים	הטבה	אזורי פיתוח	עולים	זוגות צעירים	אחרים	סה"כ
ע מ י ד ר	דירות פנויות	3787	172	3290	1291	458	8998
	מס' מועמדים	859	67	444	307	23	1700
ע מ י ג ו ר	דירות פנויות	639	—	679	485	—	1803
	מס' מועמדים	421	—	82	109	—	612
ס ה " כ	דירות פנויות	4426	172	3969	1776	458	10801
	מס' מועמדים	1280	67	526	416	23	2312

2,600 מיועדות לזוגות צעירים, עיירות פיתוח ושכונות מועדפות. השאר מיועד למכירה חפשית.

3. החברה נהגה לסבסד מתקציבה את מחירי הקרקעות לבנייה למטרות סוציאליות. בשנים 1971—1972 סיבסדה קרקעות לדירות המיועדות לזוגות צעירים בסך של 45 מיליון לירות.

גובר ההסתדרות מסר לוועדה את המידע הבא:

1. הצעת ההסתדרות לשינויים בקריטריונים לשיכון (ראה נספח מס' 2).

2. בשנת 1976 עבדו בבניין 55,000 פועלים ישראלים (42,000 יהודים, 13,000 ערבים). בנוסף לכך עובדים 20,000 פועלי בניין מן השטחים.

בסך-הכל עובדים בארץ כ-75,000 בבניין (נמסר על-ידי מזכיר מרכז פועלי הבניין).

(התפלגות דירות פנויות לפי ישובים ראה נספח מס' 1).

מנכ"ל חברת שיכון עובדים בע"מ מסר לחברי הוועדה את המידע הבא:

1. בשנים שלאחר מלחמת ששת הימים נכנסה החברה להנפת בנייה. בשנים 1968—1976 בנתה החברה 40,300 יחידות, מתוכן כ-30,000 נבנו ליעדים סוציאליים על-פי הכוונת הממשלה ובהתאם למדיניותה. בכלל זה — בנייה בשכונות עוני, בערי פיתוח לזוגות צעירים ולעולים.

החברה צימצמה בשנתיים האחרונות את תנופת הבנייה וכיום היא בונה 750 יחידות לשנה במקום ממוצע של 5,800 יחידות לפני כן.

2. כיום תנועת הבנייה 8,000 יחידות, ומהן נמכרו 4,400 יחידות; 3,600 יחידות לא נמכרו, מתוכן

לפרוש מעבודת הבניין, לפנות לשירותים ולא לחזור עוד לעבודתם היצרנית כפי שלמדנו מנסיון העבר. אי לכך אין לשער את ההפסד שתגרום למשק פרישת עובדים מימנטי.

7. הוועדה מציינת בהערכה את הסיוע שניתן למי- מון רכישת דירות על-ידי זוגות צעירים מן הקרן המשותפת להסתדרות העובדים ומשרד השיכון.

8. הוועדה ממליצה לאפשר לזוגות צעירים העומ- דים להינשא קבלת הדירה עוד לפני גישוואיהם ובתנאי שיציגו תעודת הרשמה לנישואין מטעם הרבנות.

9. הוועדה קוראת למשרד השיכון לסייע לבודדים ובודדות (לגרושים וגרושות, אלמנים ואלמנות ולנו- גות מגיל 21 ומעלה שיש להם ילדים) לרכוש דירה בתנאי זכאות מיוחדים.

10. הוועדה מפנה את תשומת-לבו של משרד השי- כון לזוגות שנישאו לפני 1970 והם חסרי דירה עד היום ואינם זכאים להיכלל בתכניות הסיוע כיום. הור- עדה קוראת למשרד השיכון לסייע להם בפתרון בעיית הדירה.

11. הוועדה ממליצה לפני משרד השיכון להרחיב את תכניתו בעניין חיסול דיור ארעי ורעוע. הוועדה סבורה שיש לנצל את תקופת הרגיעה בענף הבנייה כדי לשקם את משכנות העוני.

12. הוועדה ממליצה להגדיל את ההלוואות להר- חבת הדיור למשפחות מרובות ילדים וכן להמשיך ולפעול להטבת תנאי דיור למשפחות גדולות על-ידי תוספת חדר, וזאת באמצעות חברות "עמידר" ו"עמי- גור".

13. ועדת העבודה התרשמה מן ההערות שהובאו לידיעתה על-ידי נציגי הסתדרות העובדים בעניין מדי- ניות משרד השיכון וממליצה על יישומן בהקדם.

מנכ"ל משרד השיכון הודיע לוועדה כי חלק מן הנושאים שנגעה בהם משלחת הסתדרות כבר מיו- שמים וחלק אחר נמצא בתהליך של בדיקה אוהדת.

14. הוועדה פונה למשרד השיכון בבקשה לשקול את מדיניותו בעניין דירות פנויות בתקופות שבהן יש לו עודפים שמעבר למקובל או לגדרש. הוועדה מב- קשת כי משרד השיכון ישקול אפשרויות לאכלס בדי- רות אלה משפחות ברוכות ילדים הזכאיות והנוקקות להטבת תנאי דיור.

מליאת הוועדה הקימה ועדת-משנה שכללה את חברי-הכנסת ל. דיציאן, מ. בן-פורת וש. ארבל-אל- מווליני והסמיכה אותה לגבש מסקנות והמלצות.

לאחר דיון מקיף הגיעה הוועדה למסקנות וההמ- לצות הבאות:

1. ועדת העבודה סומכת את ידה על מדיניות משרד השיכון ומאמצת את גירסתו של מנכ"ל המשרד בעניין זה. במיוחד מציינת הוועדה את שאיפת משרד השיכון ליצור עודף קטן ומתמיד של דירות כדי שה- דירה תמתין לדייר ולא שהדייר ימתין לדירה.

הוועדה קוראת לממשלה לספק למשרד השיכון את האמצעים למימוש מדיניות זו.

2. הוועדה מציינת את הפעולות וההישגים של משרד השיכון בפתרון בעיות הדיור של זוגות צעירים — הקטנת צפיפות הדיור של משפחות מרובות יל- דים, ירידה ריאלית במחיר הדירות ומימוש הלכה למעשה של מדיניות הממשלה בעניין פיזור האוכלו- סיה.

3. הוועדה רושמת לפנייה את הודעת מנכ"ל משרד השיכון כי הרורבה שיש כיום בדירות פנויות תאזן את הביקוש עם הצרכים עד לסוף 1978.

4. הוועדה מציינת בהערכה את תרומתן של החב- רות הציבוריות והפרטיות לפתרון מצוקת הדיור.

הוועדה קוראת לממשלה לסייע בידי החברות הצי- בוריות והפרטיות (ובכלל זה הקבלנים) אשר בונות בהתאם למדיניות הממשלה והכוונתה.

5. הוועדה רשמה לפנייה בהערכה את המידע שה- עביר לה מנכ"ל חברת שיכון עובדים בע"מ. במיוחד מציינת הוועדה את תרומתה הניכרת של חברה זו בפתרון בעיות דיור לזוגות צעירים, עולים חדשים, משכנות עוני ועיירות פיתוח, וכן סיבסוד קרקעות מכספה לבנייה ליעדים סוציאליים.

הוועדה קוראת לממשלה לסייע לחברת שיכון עוב- דים בע"מ בכל דרך אפשרית כדי שחברה זו תמשיך בתרומתה החיונית בפתרון בעיות הדיור בארץ.

6. הוועדה קוראת לממשלה לשמור על מספר העוב- דים כיום בעניין הואיל והגענו לקו אדום. כל הקטנה נוספת בשיעור העובדים בבניין עלולה לגרום לאבטלה ולעוועים בענף הבניין והענפים הנלווים, ובמשק כו- לו, עד כדי מתון. פועלי הבניין המובטלים עלולים

מה. מסקנות ועדת הכלכלה בנושא ניהול חברת החשמל והשלכותיו הכספיות על המשק הלאומי (בבעיית אמינות אספקת החשמל)

רת החשמל. לדיון הוזמן צוות פרופסורים מן הטכניון בחיפה ומן האוניברסיטות של תל-אביב ובאר-שבע, שנתבקש לסייע בפתרון הבעיות שהועלו, הקשורות בידע טכנולוגי מוסמך.

לאחר דיון החליטה הוועדה למנות ועדת-משנה בראשותו של חברי-הכנסת ח. לנדאו לחקירת הנושא והצעת מסקנות.

ביום כ"ד בחשוון תשל"ז (29 באוקטובר 1975) הע- ברה הכנסת לדיון בוועדת הכלכלה את ההצעה לס- דרה-היום שהעלה חברי-הכנסת ח' לנדאו בנושא הנ"ל. ביום ה' בטבת תשל"ז (9 בדצמבר 1975) קיימה הוועדה דיון בנושא בנוכחות נציגי משרד המסחר והתעשייה ונציגי חברת החשמל. ביום כ"ח באדר ב' תשל"ז (30 במארס 1976) קיימה הוועדה דיון בנושא בהשתתפות נציגי משרד המסחר והתעשייה ונציגי חב-

בניתוח נתוני המחקר, הסקת המסקנות והגשת ההמלצות, השתתף פרופסור א. בראונשטיין מאוניברסיטת תל-אביב.

בחווה שנערך בין הכנסת לבין הרשות למחקר ופיתוח של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב נקבע, כי המחקר חייב להסתיים עד אמצע חודש מארס 1977.

ביום כ"ט בטבת תשל"ז (19 בינואר 1977) הוגש ליושב-ראש ועדת-המשנה של ועדת הכלכלה דו"ח בייניים על התקדמות המחקר.

ביום י' באדר תשל"ז (28 בפברואר 1977) הוגש ליושב-ראש ועדת-המשנה דו"ח ראשון.

ביום י"ח באדר תשל"ז (8 במארס 1977) הוגש ליושב-ראש ועדת-המשנה דו"ח שני וסופי.

2. דו"ח המחקר מתבסס על אלה:

א. אוסף וסקר נתונים אודות הפרעות חשמל;

ב. לימוד הגורמים להפרעות ברשת החשמל;

ג. מציאת הנזקים מסוגים שונים הנגרמים לתעשייה עקב הפרעות חשמל;

ד. סקירת המדיניות של חברת החשמל בנושא אמינות האספקה.

3. החומר לביסוס ההמלצות בדו"ח כולל:

א. סיכום סטטיסטי של ההפרעות במערכת האספקה הישראלית בהשוואה למערכות אספקה אירופיות;

ב. הסבר על המספר הגבוה של ההפרעות בצידוד של חברת החשמל;

ג. סיכום וניתוח סטטיסטי של הפרעות ברשת החשמל בארץ;

ד. השפעת ההפרעות על ענפי התעשייה הבאים:

1. כרייה וחציבה;
2. סיבים סינטטיים;
3. טקסטיל ללא סיבים סינטטיים;
4. הלבשה, עור ומוצרי;
5. עץ ומוצרי;
6. נייר ומוצרי;
7. דפוס והוצאה לאור;
8. מוצרי גומי ופלאסטיק;
9. מוצרים כימיים ומוצרי נפט;
10. מוצרים מינרליים על-מתכתיים;
11. מתכת בסיסית;
12. תעשיית מוצרי מתכת;
13. תעשיית מכונות;
14. ציוד חשמלי ואלקטרוני;
15. יהלומים;
16. תעשיית מזון;
17. עיבוד נתונים;
18. בתי מלאכה.

4. נתונים לגבי הפרעות ברשת החשמל

בדו"ח המצורף נמסרים הנתונים על רמת הפרעות באספקת החשמל בארץ בהשוואה לארצות אירופה. הניתוח הכמותי של ההפרעות מוכיח, כן רמת ההפרעות המקובלת בחברת החשמל היא גבוהה בהרבה מן הרמה המקובלת בארצות מפותחות אחרות. במערכות של 22 קילוולט, המהווים למעלה מ-90% ממערכות החלוקה, רמת ההפרעות הקצרות (עד דקה) היא בישראל פי 12 ובהפרעות ממושכות פי 2 מאשר במספר ארצות אירופיות.

ביום כ"ט בתמוז תשל"ז (27 ביולי 1976) ביקשה ועדת המשנה את צוות הפרופסורים, שנענו לפנייתה, ליטול על עצמם לחקור את הבעיות ולהציע לה את ממצאי מחקרם והמלצותיהם בנושאים הבאים, כפי שהוחלט עליהם:

1. בעיית ההספק הריאקטיבי והגורמה של מקדם ההספק (ניצולת אספקת החשמל) הידועה בשפה הטכנית כקוסינוס פ"י;

א. אם הגורמה הקיימת בארץ נכונה או שיש לשנותה ולקבוע גורמה חדשה.

ב. ההסדרים הטכניים שיש לעשותם כדי להעלותה ומשך הזמן הדרוש לכך.

ג. הערכת ההפסדים הכספיים שנגרמו לחברת החשמל כתוצאה ממקדם ההספק (קוסינוס פ"י) המחייב בארץ (0,85), בהשוואה למקובל בארצות מתועשות.

ד. קביעת סולם קנסות על הצרכנים בגלל מקדם הספק הנמוך מן הנורמה.

צוות הפרופסורים י. פרמינגר, א. בראונשטיין, בראש שות הפרופסור ל. מדג'ר, נטל על עצמו חקר נושא זה.

2. בעיית אמינות אספקת החשמל

א. האם ההפסקות באספקת החשמל בארץ תואמות את הנורמות הקיימות בארצות מתועשות?

ב. אם לא, מה הם הגורמים להפסקות המרובות באספקת הורם בארץ.

ג. האמצעים שיש לנקוט כדי להגביר את אמינות אספקת החשמל.

ד. הערכת ההפסדים הכלכליים לחברת החשמל ולמשק הלאומי, הקשורים באמינות האספקה (אבדן שעות אספקת אנרגיה).

3. בדיקת התיכונן והתפעול של תחנות-המשנה וקווי האספקה מבחינת עלות הקמתן ומבחינת היתוך גורם לתקלות באספקת אנרגיה.

4. בעיות נוספות, שלדעת צוות הפרופסורים וועדת-המשנה יש להעלותן כדי לייעל את משק החשמל בארץ.

פרופסור י. דלסון ופרופסור א. בראונשטיין נטלו על עצמם לרכז את המחקר בסעיפים 2 ו-3.

נציגי חברת החשמל שהשתתפו בישיבות ועדת הכלכלה וועדת-המשנה שלה הודיעו כי ימסרו את מלוא המידע שיידרש על-ידי ועדת-המשנה וצוות הפרופסורים לבדיקת הבעיות.

המחקר המיוחד

1. כדי שניתן יהיה להגיע למסקנות בדבר אמינות אספקת החשמל בארץ החליטה ועדת-המשנה על עריכת מחקר מיוחד בבעיות אלה. המחקר בוצע על-ידי צוות של המחלק להנדסת תעשייה וניהול באוניברסיטת בן-גוריון בנגב, בראשותו של פרופסור י. דלסון, ומומן על-ידי הכנסת.

5. המלצות

ניתוח הסיבות להפרעות הוא נושא רחב הדורש העמקה נוספת. לפי נתונים המתקבלים כיום אין אפי שרות לערוך ניתוח סטטיסטי מלא ומדוייק, ואולם כבר כיום ניתן להצביע על מספר מסקנות והמלצות:

א. יש לחייב את חברת החשמל לשנות את דרך איטוף האינפורמאציה ורישומה, כך שניתן יהיה לנתח ולקבוע את סיבות ותוצאות ההפרעות השונות בעתיד. רק בדרך זו ניתן לקבוע פתרונות מדוייקים וכלכליים לבעיה זו. מומלץ לאמץ את השיטה האירופית הנהוגה במרבית ארצות אירופה לרישום וניתוח ההפרעות.

ב. יש להמליץ על החלפת תילי המוליכים במערכת חלוקה לתתכים מתאימים יותר מבחינת העומס. התתכים המומלצים ייקבעו משיקולים טכניים-כלכליים.

ג. יש לבדוק ולחקור את השימוש בסלילי פטרסון ולקבוע אם יש ביסוס לשימוש בהם כדי להקטין את רמת ההפרעות ונוקיהן. יש להשוות את היתרונות והחסרונות של שיטה זו.

ד. במערכות העובדות בתנאי אקלים מיוחדים יש לבדוק את השימוש במבדדים בעלי צורה מיוחדת ואורך זחילה ארוך יותר.

ה. יש להרחיב את ההיקף והתדירות של שטיפת מבדדים תחת מתח ולקבוע את מרווחי הזמן בין שטיפה לשיטה באותם המקומות שבהם יש לדבר חשיבות טכנית-כלכלית.

ו. במערכות תמסורת של המתחים 110 ו-150 קו"ש יש לדאוג למערכת הגנה יעילה מפני ברקים. במרבית הקווים המערכת הקיימת היום אינה יעילה ואינה מספקת את הצרכים. יש לקבוע את מספר תילי האדמה היעילים ומקומם המדוייק על ראשי העמודים. יש לקבוע מערכות הארקה יעילות בגלל חשיבותן הרבה.

ז. לאור העובדה שרורבת ההספק הקיימת אינה גדולה במיוחד יש להקדיש תשומת-לב לנושא השתלת העומס. השלת העומס אינה חייבת תמיד להיות ספוראדית, אלא שבמקרים רבים ניתן על-ידי תיכנון מפורט להשיג תוצאות טובות בהרבה.

ח. על הפסקות חשמל מתוכננות, הבאות בגלל תיקוני אחזקה, יש להודיע לצרכנים בעוד מועד כדי שיוכלו לעשות את הסידורים הדרושים במפ"עליהם לצימצום הנוק הכספי. יש לבצע הפסקות אלה בזמנים אשר יקטינו את הנוק למפעלים במידה מקסימאלית.

ט. למען החלפת מבדדים, חיבור צרכן חדש לרשת והחלפת עמוד חשמל, בלי להפסיק את האספקה — כאשר היום מבוצעות פעולות תוך הפסקות האספקה — מומלץ להשתמש ביעילות ובהיקף רחב בשיטת "הקו החי", המקובלת זה שנים אפילו בארצות מתפתחות.

6. התפסדים הכלכליים הנגרמים לתעשייה בגלל הפגעות באספקת חשמל

א. בגלל המחסור בנתונים. בדבר משך ההפרעות באספקת החשמל קשה לקבוע בדיוק את ההפסדים הכספיים שנגרמו לתעשייה בשנת 1976. ואולם אם מביאים בחשבון את אבדן שעות העבודה והפסדי תפוקה, הנוקים הנגרמים לחמרים, הנוקים הנגרמים לציוד והצורך בהתקנת גנראטורים רזרביים וכל אלה בגלל הפרעות חשמל — ניתן לאמוד את ההפסד הכספי הנגרם לתעשייה בסכום של כ-110 מיליון לירות לשנה.

ב. יש להכין תחשיב כלכלי לגבי הנוק הנגרם למשק הלאומי יחמת אבדן שעות אספקה של חשמל, דבר אשר לאפשר להעריך את כדאיות ההשקעות לצורך השיפורים הדרושים.

7. התחשבות בעלות של הצרכנים המלצות

ישראל אינה יכולה להתעלם מן הנוקים וההפסדים שנגרמים לצרכנים עקב הפסקות החשמל. לכן:

א. חברת החשמל צריכה לכלול בחישוביה את עלויות הנוקים הנגרמים לצרכניה. החברה יכולה לחשב עלויות אלו בעצמה בהתבסס על הרגישות של הצרכנים להפסקות קצרות וארוכות. הממשלה אינה חייבת להגדיר במדוייק מדד מספרי, אבל הערכות חברת החשמל וחישוביה צריכים להיות מוצגים לממשלה.

ב. בכדי לייעל פעולה זאת על החברה לשפר את שיטות איטוף הנתונים הסטטיסטיים.

ג. המחקר שנערך בין צרכני התעשייה הראה של עתים יש דרכים פשוטות ואף לא יקרות שהצרכן יכול לנקוט בכדי לצמצם את הוצאותיו. מוצע, כי בעיות מיוחדות של קבוצות צרכנים-מפעלים מאותו סוג יהיו נידונות בין נציגי קבוצות אלה עם נציגי חברת החשמל כדי למצוא ביחד פתרונות לאותו סוג מפעלים.

ד. לגבי צרכנים מסויימים נדרשות פעולות מיוחדות. אחת הפעולות המיידיות ביותר היא להקצות קווי חלוקה נפרדים לצרכנים תעשייתיים בלבד. הפתרון האחר האפשרי הוא הכנסת מקטעים (Sectionalizers) אשר יגבילו את ההפרעה לקטע אחד של הקו בלי לגרום להפסקת כל הקו.

ה. החברה צריכה להגביר את התיאום הפנימי לגבי מידע העובר בין מחלקת הרשת ובין המחלקה המסחרית. הדבר עשוי להביא לניצול יעיל יותר של ציוד וכן לשפר את אמינות השירות.

8. ועדת הכלכלה החליטה לאמץ את המלצות צוות הפרופסורים כנ"ל ולהטיל על שר המסחר והתעשייה לפעול בהתאם לכך ולדווח לה כעבור שישה חודשים על התקדמות הביצוע.

9. הוועדה ממליצה על עריכת סקרים נוספים, על-

הוועדה מביעה תודתה והערכתה לפרופסורים י. דלסון וא. בראונשטיין על פעלם בהכנת הסקר העשוי לתרום רבות לטובת המשק הלאומי.

ידי מומחים בלתי-תלויים, לבדיקת התיכנון והתיפעול של תחנות-המשנה וקווי האספקה מבחינת עלות הקמתם ומבחינת היותם גורם לתקלות באספקת אנרגיה.

מו. מסקנות ועדת העבודה בנושא איכלוס הנגב, פיתוחו ותיעושו

מור ופיתוח נוף הנגב; ע. ניצני ורבקה בן-יעקב יו"ר ועדת החינוך; יורם הורוביץ מזכיר המועצה.

כן הופיעו לפני הוועדה: פרופסור מנצ'ל מנכ"ל משרד הבריאות, פרופסור איסר מן המכון לחקר הנגב, סמנכ"ל משרד החינוך והתרבות, סגן עוזר השר לערי פיתוח במשרד המסחר והתעשייה, מנהל חבל הנגב של הסוכנות היהודית ומנהל תשלובת ערד.

בתום דיוניה ולאחר חמש ישיבות ועיון בדו"ח "המועצה להכנת תכנית-אב לפיתוח הנגב" הגיעה הוועדה לידיו ההמלצות והמסקנות הבאות:

1) ועדת העבודה רואה ביישוב מרחבי הנגב ופיתוחו אתגר חלוצי ציוני ולאומי שיוכל לקרב את העצמאות הכלכלית של מדינת ישראל ושיגשוגה.

פיתוח הנגב הכרחי למדינה מהיבטים רבים: מן ההיבט הלאומי — אתגר התיישבותי, מן ההיבט התברתי — מרחבים לקליטת עלייה, מן ההיבט הבטחוני — פיזור האוכלוסיה ויצירת מרכזי כובד אוכלוסיית נוסף, מן ההיבט הכלכלי — פיתוח אוצרות טבע ופיתוח מוצרי לוואי כאשר המרחבים העצומים יבטיחו אי-פגיעה אקולוגית של המפעלים, מן ההיבט התעבורתי — גשר יבשתי בין אוקיינוסים ויבשות.

2) הוועדה מציינת את ההתקדמות שחלה בשנים האחרונות בפיתוח הנגב: השלמת הכנת תכנית-אב לפיתוח הנגב, הקמת יישובים בערבה ובפיתוח רפיח שיהיו בסיס ל"מפעל דרומי", פיתוח מפעלי ים המלח, התחלת בנייתו של אזור תעשייה ארצי (רמת חובב, תעשייה אטומית ועוד), הארכת מסילת הברזל להור-ההר, הקמת אוניברסיטת בן-גוריון בנגב והמכון לחקר המדבר, שהציעו את האזור לפיתוח מדעי ותעשייתי רב, הרחבת בית-החולים על שם סורוקה והפיכתו לבית-חולים אוניברסיטאי יחד עם הרחבת שירותי הרפואה, שירותי חינוך רחבים וחד-שניים ועוד.

עם זאת מביעה הוועדה את צערה על ההאטה שחלה בשנים האחרונות בפיתוחו של הנגב לעומת אזורים אחרים בארץ.

3) נמסר לוועדה כי האטה בפיתוח הנגב החלה באמצע שנות ה-60 והתמירה לאחר מלחמת ששת הימים.

הנגב מהווה 62% מכלל שטחה של מדינת ישראל ואילו האוכלוסיה מהווה כ-7% מכלל אוכלוסיית המדינה. האוכלוסיה גדלה מ-2% מכלל אוכלוסיית המדינה ב-1950 ל-6% בשנת 1965. מאז שנה זו ועד היום גדל חלקו של הנגב ב-0.8%

ביום כ"א בחשוון תשל"ה (6 בנובמבר 1977) העירה מליאת הכנסת לדיון בוועדת העבודה את ההצעה לסדר-היום של חברת-הכנסת א. מויאל, בנושא הנ"ל.

לפי בקשת חברת-הכנסת א. מויאל שהתהה ועדת העבודה את דיוניה. שהות זו נוצלה על-ידי חברת הכנסת א. מויאל להקמת "המועצה להכנת תכנית אב לפיתוח הנגב". המועצה הוקמה עקב דאגת גורמים מקומיים נוכח האטה ניכרת שחלה בפיתוחו של הנגב וכדי לגבש תכנית כוללת וקווי מחשבה עתידיים לפיתוחו של הנגב ומקומו הראוי במדינת ישראל. המועצה שפעלה בדרך וולונטארית היו בה חברים נציגי ציבור, נציגי הממשלה, נציגי מפעלים ומדענים מאוניברסיטת הנגב.

כצעד ראשון הקימה המועצה הציבורית תשע ועדות-משנה שעליהן הוטל לסקור את הנתונים ולהכין הערכות מוקדמות על אפשרויות הפיתוח לטווח הבינוני והארוך. כן הוטל עליהן לסקור את תכניות הפיתוח הקיימות ולהמליץ על צעדים כדי להאיץ את הפיתוח בנגב וקידומו.

המועצה הציבורית סיכמה את דיוניה בדו"ח שנעשה בשיתוף משרד הפנים, אוניברסיטת בן-גוריון ולשכת סגן שר התקשורת א. מויאל — והוא הועבר לחברי ועדת העבודה, הדו"ח כולל את הנתונים הקיימים אודות הנגב והמלצות לפיתוחו המואץ.

בכוונה ללמוד באופן בלתי-אמצעי נושא פיתוחו איכלוסו ותיעושו של הנגב, נענתה ועדת העבודה להזמנת המועצה הציבורית להכנת תכנית אב לפיתוח הנגב וסיירה במרחבי הנגב. הסיוור כלל ביקור בבית-החולים האוניברסיטאי על שם סורוקה שבבאר-שבע, עיריית דימונה, וביקור בבית-הספר "רביבים" שבו מופעל פרויקט חדשני בשדה החינוך — "לחיבה צעירי-רה". כן כלל הסיוור ביקור ב"מכון לחקר המדבר" וקבלת הסברים על תכניות המחקר של המכון מפי מנהלו והמדענים. במכון נפגשו חברי הוועדה עם נשיא אוניברסיטת בן-גוריון בנגב שמסר להם פרטים אודות פיתוח שירותי האוניברסיטה בנגב. בירוחם היו חברי הוועדה במועצה המקומית, וכן ביקרו במרכז הקהילתי ובמפעל "טמפו — ירוחם".

במהלך דיוניה של הוועדה הופיעו לפניו יושבי-ראש הוועדות שהם חברים במועצה להכנת תכנית-אב לפיתוח הנגב, כדלהלן:

חברת-הכנסת א. מויאל יו"ר המועצה; יוסף תקוע יו"ר המועצה; יצחק ורדימון יו"ר ועדת איכלוס ושיקום; אריה שחר יו"ר ועדת התעשייה; דוד חמאיאס יו"ר ועדת החקלאות; אינג'ינר מאיר בן יו"ר הוועדות למים, אנרגיה ותחבורה; פרופסור מ. פריבס יו"ר ועדת הבריאות; פרופסור ע. ריצ'מונד יו"ר הוועדה לשי-

שבים נוספים לאזור, לבסס את האוכלוסיה הקיימת ולהגשים את מדיניות פיזור האוכלוסיה.

9) הוועדה קוראת לממשלה לממש את הפרוייקט טים האזוריים, שיש להם השלכה כלל ארצית וש"ה הומלצו על-ידי המועצה להכנת תכנית-אב לפיתוח הנגב כדלהלן :

(א) הקמת גמל תעופה בין-לאומי שני באזור באר-שבע כדי להכניס ממד תחבורתי חדש לאזור ופיתוח תעשייה אווירית ;

(ב) ביצוע המוביל המלווה בין ים התיכון לים המלח, כדי ליצור את האנרגיה הדרושה למפעלים ולאפשר הקמת כור אטומי בחולדה, הקמת תחנה טרמית והקמת מפעלי מלט ובנייה אחרים ;

(ג) פיתוח הספקת מים ממקורות לא קונבנציונאליים וניצול המים שהתגלו לאחרונה ;

(ד) השלמת קו הרכבת לאילת ;

(ה) הקמת "גמל תעלה" באילת שיאפשר תייעושה של העיר ;

(ו) הקמת גמל בימית.

10) הוועדה קוראת לממשלה לפתח תשתית רחבה שתאפשר שירותים רפואיים, חינוכיים ותרבותיים על רמה נאותה כדי לספק את הציפיות והדרישות של האוכלוסיה הקיימת ולמשוך תושבים נוספים לנגב.

11) הוועדה רושמת לפנייה את הודעת מנכ"ל משרד הבריאות על הצורך במרכז קהילתי רפואי שיכיל את כל הפונקציות של טיפול בקהילה.

הוועדה דורשת כי תכנית זו תבוצע בהקדם.

12) הוועדה מבקשת מן השרים הנוגעים בדבר לדרווח לה בעתיד על התקדמות משרדיהם במימוש התכניות, ההחלטות וההצעות, כפי שבאו לביטוי במסקנות אלה.

דו"ח המועצה להכנת תכנית-אב לפיתוח הנגב (תשל"ו), סיכום והמלצות

שהוטל עליהן לסקור את הנעשה באזור עד כה, להכין במידת האפשר הערכות מוקדמות ראשונות על אפשרויות הפיתוח לטווח ארוך, לסקור את תכנית הפיתוח הקיימות והחסרות ולהמליץ על הצעדים שיש לנקוט כדי להתחיל בתהליך שביא להאצת קצב הפיתוח וגביוש תכנית פעולה. לא כל הוועדות השלימו את עבודתן. אף-על-פי-כן נראה לנו כי חשוב שלא לדחות את הוצאתן של דו"ח-ביניים זה על העבודה שנעשתה עד כה. דו"ח זה כולל את תקצירי דו"חות ועדות-המשנה וסיכומן והסקת מסקנות-ביניים בדבר הפעולות שיש להתחיל בהן בשלב זה.

2. פוטנציאל הפיתוח

2.1. כללי

לטווח ארוך יהיה היקף פיתוח הנגב תלוי באפשרויות הרחבת בסיסו הכלכלי. בסיס זה ייקבע על-ידי הגחונים הטבעיים, התשתית הפיסית וה-

בלבד. לא רק באיכלוס חלה האטה אלא בהשקעות בתעשייה, בשיכון, הפניית עולים והגירה פנימית.

4) ועדת העבודה קוראת לממשלה לתת לנגב את העדיפות הראויה לאור העובדה כי ההשקעות באזור זה יוכלו להניב תוצאות מבורכות למדינה כולה. הוועדה פונה לממשלה להקצות את המשאבים הנחוצים לפיתוחו ושיגשוגו של הנגב.

5) ועדת העבודה מביעה את מלוא הערכתה לחברת המועצה הציבורית לגיבוש תכנית-אב לפיתוח הנגב שעשו עבודה מקיפה, משובחת והתנדבותית לשם איסוף הגחונים והתכניות לפיתוח הנגב וגייבוש ההמלצות לשם כך.

הוועדה רואה בדו"ח המועצה אבן-פינה לתכניות פיתוחו של הנגב ולתכנית-האב של מחוז הדרום כפי שאושרה על-ידי משרד הפנים.

הוועדה קוראת לממשלה לבדוק ולממש את המלצות המועצה וכן לקדם במהירות האפשרית את מימוש תכנית-האב.

6) הוועדה קוראת לממשלה להעניק לתושבי הנגב מסגרת ארגונית ראויה שתהיה אחראית לייזום, תיאום והכוונה ופיקוח של כל התכניות לפיתוח באזור. הוועדה בדעה כי מתן סמכויות רבות יותר לתושבי האזור יתרום לעידוד יזמות מקומיות רבות יותר ונשיאה באחריות מבורכת של כל התושבים.

7) הוועדה מייחסת חשיבות רבה לחקר הנגב שהוא תנאי הכרחי לפיתוחו ולפיתוח תעשייה ויישוב באזור. הוועדה קוראת לממשלה להעניק לאוניברסיטת בן-גוריון את האפשרויות הראויות להרחבת פעולתו של "המכון לחקר המדבר" שהוועדה התרשמה לחיוב רב מפעולותיו.

8) הוועדה קוראת לממשלה להעניק לתושבי הנגב את התמריצים הראויים בענייני מס הכנסה, שיכון, שירותים חינוכיים ורפואיים ועוד כדי למשוך תו-

1. המועצה לגיבוש תכנית-אב לפיתוח הנגב "המועצה לגיבוש תכנית-אב לפיתוח הנגב" (להלן — "המועצה") הקמה על-ידי גורמים מקומיים בעקבות השלמת תכנית המיתאר של מחוז הדרום והדאגה הגוברת לנוכח ההאטה הנמשכת בקצב פיתוח האזור מאז אמצע שנות השישים. גורמים אלה, וביניהם נציגי ציבור, ממשל, משק וסגל אוניברסיטת בן-גוריון, מאוחדים בהערכה שלמרות הקשיים האובייקטיביים ניתן להאיץ את קצב הפיתוח באזור וכי משימה זו מוטלת בראש וראשונה עלינו, תושבי האזור, ותובעת מאתנו יותר יזמה, יותר מחשבה ויותר מאמץ בכל תחומי פיתוח המשק והחברה. כן נדרשת התארגנות נאותה שתתאם מאמצים אלה ותכוונם לאפקטיביות. המועצה הוקמה אפוא במטרה להביא לגיבוש תכנית לפיתוח הנגב והתוויית הדרך להפעלתה.

כצעד ראשון הרכיבה המועצה תשע ועדות-משנה

רוחם) בהספק של כ-500 מגוואט והקמת מפעלי מלט ומפעלי בנייה אחרים שינצלו את האפר המת-קבל משריפתם. המוביל גם יספק כמויות גדולות של מי-קירור לתעשייה כתחליף למים מתוקים, ואם יתברר שניתן יהיה לבנות אגמים לשיט וגופש לאורך המוביל, כמוצע, הוא גם יתרום תרומה חשובה לשינוי דמות האזור כאזור מדברי.

הקמת תחנת-הכוח הגרעינית באזור תהווה דחף חזק ביותר להקמתן ופיתוחן של תעשיות לייצור הציוד הדרוש בה ותעשיות במחזור הדלק הגרעיני. ולפי תכנית "המפעל הדרומי" התחנה הגרעינית, שתהיה דו-תכליתית, היא שתספק חלק מן המים הדרו-שים ליישוביו.

2.2.3. מערכת הספקת המים

אין ספק שהגורם אשר יקבע יותר מכל גורם אחר את האפשרויות לפיתוח הנגב, ואשר הוא כיום "הגורם המגביל" באפשרויות אלו, הן כמויות המים שניתן יהיה לספק לאזור. הן תכניות פיתוח התעשייה באת.א. ובאזור אילת והן תכניות "המפעל הדרומי" מבוססות על הספקת כמויות מים הגדולות בהרבה מן הכמויות הכלולות כיום בתכ-ניות הספקת המים של ת.ה.ל. ונציבות המים (ובכ-לל זה הצעות ועדת גבתי). דעתם האחידה של כל חברי ועדת המים היא כי הספקת הכמויות הדרו-שות ממקורות נוספים, בלתי קונבנציונאליים, אינה בלתי-אפשרית, אך היא מחייבת מחקר ופיתוח גמ-רצים שבהם היה עלינו להתחיל לפני זמן רב. הדעה הכללית של חברי המועצה היא כי דחיית ההמרצה המשמעותית ביותר במחקר ובחיפוש של מקורות מים נוספים עלולה להקפיא את פיתוח הנגב כבר בשנות השמונים. נראה כי בתחום זה יהיה לגורם "היוזמה והתושיה", שכבר הזכרנו, תפ-קיד מכריע.

2.2.4. קו הרכבת לאילת

השלמת קו הרכבת לאילת תוויל את הובלת מוצרי הנגב לנמלים, תחזק את נמל אילת כנמל היבוא מהמזרח, תחזק את הגשר היבשתי ותעודד הקמת מפעלים נוספים לניצול הפוספאטים וחמרי-גלם אחרים בים המלח ובערבה.

2.2.5. "נמל תעלה" באילת

נמצאת עתה בדיון סקירה מחודשת של המערך העקרוני על שימוש סקרע באילת וחלוקתו בין צרכי הדיור, התיירות, הנמל והתעשייה. במהלכה תיבדק ההצעה לבניית נמל-תעלה (בוואריאציות שר-נות) שיאפשר בינוי הדרגתי של החוף לרחצה ות-יירות; ימנע את כניסת הרכבת לתוך העיר, רכבת שתפריד בין העיר והחוף, ויכלל לשרת ישירות אזור תעשייה כבדה שחוקם בערבה מצפון למפרץ. ההי-צעה כוללת הקמת העיר אילת עילית באזור קע-אל-נקב וניצול שדה עציון גם כשדה-תעופה האר-רחי של אילת.

2.2.6. נמל ימית

"ימית" מוצעת כמוצא הטבעי למחצבי הנגב, ליצוא הימי של המפעל הדרומי וכראש הצפוני

סוציאליט ומידת היוזמה והתושיה של תושביו ומ-תכנוניו.

באשר לנתונים הטבעיים, עלינו למצות ככל האפ-שר את יתרונותיו ולהתגבר ככל האפשר על חס-רונותיו. בין היתרונות: מרחביו הגדולים והפנו-יים, ייחודו הגיאוגרפי כגשר בין ים התיכון וים סוף, המחצבים והמינרלים הנמצאים בו, אקלים נוח ברוב הפרשי הגובה בין הים התיכון וים המלח ועוד. בין חסרונותיו החסרון העיקרי הוא היותו צחיח ודל במקורות מים.

על בסיס הנתונים הטבעיים הידועים לנו כיום ני-סינו להעריך את קצב הפיתוח האפשרי של הנגב עד לסוף המאה ולאחר את הגורמים שישפיעו עליו. ואמנם מתברר כי הוא יהיה תלוי באופן מכריע בהרחבת התשתית האזורית ובאפשרויות האובייק-טיביות לביצועם של מספר פרויקטים אזוריים (אר-ציים) אשר ישפיעו במידה מכרעת על הרחבה זו. החשובים בין פרויקטים אזוריים אלה יהיו, לפי הערכתנו: הקמת נמל התעופה הבינלאומי השני של ישראל מזרחית לברא-רשבע; בניית "המוביל המלוח" מן הים התיכון לים המלח; הגדלה מש-מעוטית ביותר בכמויות המים שיוספקו לאזור; השלמת קו הרכבת לאילת; בניית "נמל תעלה" באילת והנמל בימית.

מפעלי תשתית אזוריים אלה יחד עם הפיתוח השו-טף של מערכות התשתית הרגילות הם שיקבעו במידה רבה את היקף הפיתוח האפשרי של הא-זור.

2.2 השפעת מפעלי תשתית האזוריים

2.2.1. נמל התעופה

הקמת שדה-התעופה הבינלאומי בברא-רשבע, ש-עליו כבר הוחלט עקרונית, מוכתבת על-ידי שני-קולים לאומיים, אך אין ספק כי תהיה לה הש-פעה קובעת על פיתוח הנגב. התנועה הגדולה של נוסעים ותיירים דרך שדה זה, הצפויה כבר בשנות התשעים, תחייב פיתוח מקיף של מערך השירו-תים הדרוש בקירבת שדה כזה. השדה יפתור במידה רבה את בעיות היצוא של החקלאות המתקדמת המתפתחת באזור, אך תרומתו העיקרית לאזור תהיה בלי ספק בפיתוח התעשייה האזורית הנרחבת שת-קום בקרבתו ואשר בשבילה כבר הוקצו — לפי דרישת הנהלת תעשייה זו — בשטח המיועד לשדה כ-5,000 דונם. לפי התחזיות שהזכרנו במסגרת הת-וויית קווים לתכנית-אב ל"אזור התעשייה הארצי (א.ת.א.) בנגב" יגיע מספר המועסקים בתעשייה זו באזור בשנות התשעים ל-15,000.

2.2.2. המוביל המלוח

המוביל המלוח מן הים התיכון לים המלח (או "פרוייקט הימים", כפי שנקרא היום) יוכל לתרום כ-100 מגוואט למערכת החשמל הארצית, אך מב-חינת פיתוח האזור חשיבותו העיקרית היא בכך שהוא יאפשר הקמת תחנת-כוח גרעינית הרחק מה-חוף בחולות חלוצה; הקמת תחנת-כוח טרמית שת-נצל את פצלי השמן בנחל אפעת (על-ידי מישור

דר'תכליתי (120 מלמ"ק) ועל ידי מי-קולחים ממר-
 כו הארץ (100 מלמ"ק).

המלצות הוועדה מתייחסות בעיקר לצורך בהרחבתו
 והעמקתו של המחקר לגילוי מקורות מים נוספים
 וקידום התכנית להספקת מים מתופלים ומי הקול-
 חין הדרושים למפעל הדרומי. כן מתייחסות ההמ-
 לצות לצורך הקמתו של מערך תיכנון אזורי כולל
 שיבטיח שילוב נאות של הפיתוח החקלאי עם פיתוח
 תוח מערכת התשתית.

3.3 הוועדה לתעשייה

התווית קווים לפיתוח התעשייה התייחסה עד
 כה רק ל"אזור התעשייה הארצי (א.ת.א.) בנגב"
 המשתרע בין באר-שבע לים המלח ומערך עד קו
 מצפה-רמון—עין-יהב. עם זאת נדונו אפשרויות לפי-
 תוח תעשייה כבדה באילת ובאזור רפיח. התחזית
 על האפשרויות לפיתוח התעשייה הוכנה על רקע
 ביצועם של מפעלי התשתית האזוריים שסקרנו. תחו-
 מי הפיתוח שהותו ונסקרו כוללים בעיקר הר-
 חבה והעמקה של הייצור בתשלובות התעשייה הכי-
 מית המבוססת בעיקר על חמרי-גלם מקומיים, פיתוח
 תוח התעשייה האזורית לשלוחותיה, פיתוח מפ-
 עלים לייצור והחזקה של ציוד לתחנות-כוח גר-
 עיניות. לבידוק מזוהות הוצעה גם אפשרות של
 הקמת תשלובת פטרוכימית גדולה באזור, שתת-
 בסס על קו הדלק מאילת או על פחם — אם יאומ-
 תו ההערכות על קיומם של מרבצי פחם באזור
 דימונה. שילוב תעשייה כימית אורגנית זו עם
 התעשייה הכימית האנאורגנית הקיימת והמתפתחת
 עשוי להפוך את א.ת.א. למרכז תעשייה כימית גדול
 בקנה-מידה בין-לאומי.

ועדת התעשייה עיבדה שורה של המלצות בתחום
 האירגון, התיכנון, המחקר והתחיקה הדרושים לה-
 אצת קצב פיתוח התעשייה בנגב. בתחום האירגון
 מוצעת הקמת מסגרות אירגוניות מחוזיות לתיכנון,
 מחקר ותיאום ההכנות של תכנית הפיתוח.

בתחום התיכנון מושם דגש מיוחד על הצורך הד-
 חוף בתיכנון משולב בין-משרדי של שדה-התעופה
 הבין-לאומי כדי להבטיח את מקומה של התעשייה
 (וכל הגורמים האחרים) ושילובה בתכנית-האב של
 השדה. כן נדרש קידום התיכנון התעשייתי הא-
 זורי באזור אילת ובאזור הנמל בימית.

בתחום המחקר מושם שוב דגש על הצורך החיוני
 בגילוי מקורות מים נוספים, בשורה של מחקרים
 לפיתוח תהליכים חדשים לניצול מלא יותר של המח-
 צבים והמינרלים של האזור. בתחום התחיקה מומ-
 לץ על הצורך ברביזיה של החוק לעידוד הש-
 קעות הון במגמה לגוון את סוגי ההטבות הניתנות
 באזורי פיתוח כדי להתאימן לצרכים השונים של
 ענפי התעשייה השונים.

3.4 ועדת החברה

דו"ח ועדת החברה סוקר את בעיות התח-
 ביה באזור בכבישים, מסילת הברזל, נמלים ונמלי-
 תעופה והתכנית לפיתוחה, שבחלקן הוזכרו לעיל
 כגורמים שיקבעו את מצב פיתוח האזור. הוועדה

של ה"גשר היבשתי". ההכרעה בעניין נמל זה וח-
 לוקת המפקדים בינו לבין נמל אשדוד היא חיו-
 נית וחייבת להקדים ביצוע כל תכנית נוספת הן
 בפיתוח נמל אשדוד והן בפיתוח אזור ימית. בשלב
 זה נדרשת הקפאת שטחים גדולים (10,000 דונם
 צפונית לנמל אשדוד ו-30,000 דונם בחוף ימית)
 שהשפתם מותנית בעיבוד ואישור תכנית-אב לפי-
 תוח שני הנמלים.

2.3 יזמה ותועיה

הנגב עשיר יחסית במחצבים ומינרלים הכור-
 ללים את המינרלים של ים המלח (אשלגן, מאגנ-
 זיום, מלח בישול, ברזם ועוד), שדות הפוספאטים,
 חרסיות שונות ועוד. כן יש בו מקורות פוטנציא-
 ליים שונים של אנרגיה. עם זאת עובדה היא כי
 מקורות אלה ברובם אינם מקורות קונבנציונאליים,
 וניצולם מחייב פיתוח שיטות חדשות ותהליכים
 חדשים.

לנגב גם יתרונות וחסרונות טבעיים אחרים. מיצוי
 יתרונותיו של הנגב והתגברות על חסרונותיו מח-
 ייבים איפוא מאמץ נרחב בתחום התיכנון והמחקר
 והצלחתנו בתחומים אלה היא אשר תקבע במידה
 רבה ביותר את קצב הפיתוח והיקפו. אין פלא אי-
 פוא כי אחד המוטיבים החוזרים בדיוני חברי המור-
 עצה וועדותיה הוא הצורך בהרחבה נמרצת ביותר
 של מערכות אלה. אוניברסיטת בן-גוריון והמערך
 הקיים של מחקר תעשייתי במסגרת חברות התעשייה
 הגדולות הפועלות בנגב בשלים היום כדי לשמש
 בסיס לפיתוח מערך מחקר נרחב בכל התחומים
 הדרושים לפיתוח האזור, ומוסדות התיכנון המח-
 זיים בשלים היום, בתמיכה נאותה, להקמת מערך
 של תיכנון אזורי כוללני.

3. סיכום דו"חות הוועדות

3.1 הוועדה לאיכלוס דיוור

יעדי גידול האוכלוסיה הוצעו על-ידי הוועדה
 לאיכלוס דיוור על רקע תכנית המיתאר של מחוז
 הדרום הנמצאת כיום בהפקדה. יעד האיכלוס המוצע
 לשנת אלפיים הוא מיליון תושבים במחוז הדרום
 ומהם 615,000 בנפת באר-שבע. האמצעים המוצעים
 להשגת יעדים אלה, בדו"ח הוועדה, מתייחסים בעי-
 קר למדיניות הנדרשת לעידוד ההתיישבות בנגב
 תוך הדגשת חשיבות היזמה וההתארגנות המקור-
 מית.

3.2 הוועדה לחקלאות

דו"ח הוועדה לחקלאות סוקר את תכנית ההת-
 יישבות בערבה, רמת הנגב, חבל אשכול ורפיח,
 ואת תכנית המפעל הדרומי הנמצאת עתה בהכנה.
 התכנית המוכנות לארבעת החבלים מתואמות עם
 תכנית הספקת המים והן מתייחסות להקמתם של
 כ-30 ישובים נוספים והגדלת מספר היחידות החק-
 לאיות מ-9,600 ל-15,000. תכנית המפעל הדרומי
 הנמצאת בהכנה זהו בקמת 70-100 ישובים נו-
 ספים. המים לתכנית זו בكمות של 220 מלמ"ק לש-
 נה יסופקו על-ידי המתקת מיים בכור גרעיני

3.8. ועדת הבריאות

ועדת הבריאות סוקרת את התפתחות מערכת שירותי הבריאות באזור ותכניות הפיתוח לעשור הקרוב. מסקירות אלה מתברר כי רמת השירותים, מבחינת היחס בין מספר המיטות ותקני כוח-האדם לאוכלוסייה, עודנה גמוכה מן הממוצע הארצי וכי תכניות הפיתוח הנוכחיות, כמו תכנית החינוך, מת-ייחסות לתחזיות גדול אוכלוסייה קטנה בהרבה מן התחזיות המאושרות על-ידי הממשלה ואינן מביי-אות בחשבון שיפור כלשהו בתקנים. יש איפוא מקום לחשב רציני שתכניות אלה לא תספקנה את צרכי האוכלוסייה. רעיון חשוב בתחום שירותי הבריאות, שמקורו באזור, הוא רעיון השילוב בין ההוראה (בבית-הספר לרפואה) והשירותים והשי-לוב הבינ-מוסדי של כל שירותי הבריאות (משרד הבריאות, קופות-חולים ואוניברסיטת בן-גוריון), במסגרת "המרכז למדעי הבריאות ושירותי הברי-אות", שיקבל מידה מספקת של עצמאות אירגונית ותקציבית. הסכם משולש להקמת מרכז כזה מחכה לאישור משרד הבריאות.

3.9. הוועדה לשימור ופיתוח נוף הנגב

בתחום זה כבר יש מידה רבה של שיתוף פעו-לה בין רשות שמורות הטבע, המכון לחקר המדבר באוניברסיטת בן-גוריון ומשרד הפנים במחוז, והיה רצוי לחזק שיתוף זה על-ידי הידוק הקשר עם מש-רד התיירות.

דו"ח הוועדה מסביר את חשיבות השמירה על נוף הנגב והערכים הפרה-היסטוריים, ההיסטוריים וער-כי הטבע הטמונים בו; כן מצביע הדו"ח על האפ-שרויות לניצולו הכלכלי. מאחר שלא הופעלה כמי-תוכנן הוועדה לתיירות כללה הוועדה בדו"ח שה-כינה נספח הסוקר גם אפשרויות פיתוח התיירות באזור. הוועדה ממליצה על הקמת גוף שיתאם פעולות כל הגרמים הפועלים בתחום זה ונראה כי גוף כזה כבר פועל, אם כי במסגרת בלתי פור-מאלית. בעיה מיוחדת הטעונה פתרון דחוף היא בעיית המרעה הבלתי-מבוקר בשמורות הטבע הפו-גע בהן קשות, והוועדה מביאה הצעות לפתרונה.

המלצות עיקריות

סקירת ההמלצות המפורטות בדו"חות תשע ועדות-המשנה של המועצה מעלה כמה המלצות החוזרות בצו-רה זו או זו ברובן. המלצות אלה הן:

(1) הקמת מסגרת אירגונית אזורית (או "ממשל מחו-זי") שתהיה אחראית לייזום, תיאום, הכוונה ופיקוח של כל תכניות ופעולות הפיתוח במחוז המחייבות שיתוף בין-משרדי ו/או בין-מוסדי.

(2) הקמה דחופה של צוות לתיכנון אזורי כולל (במסגרת "הממשל המחוזי") שעליו תוטל הכנת תכניות-אב ותכניות-פיתוח לטווח ארוך. צוות זה יקח חלק בבדיקה ובתיכנון "הפרוייקטים האזוריים", ייעץ לוועדה המחוזית ולוועדות בניין הערים המ-קומיות באישור תכניות פיתוח, לפי פנייתן, ייזום ביצוע פעולות מחקר ותיכנון הדרושות לפיתוח הא-זור. מתוך הפרוייקטים האזוריים דחופות במיוחד

מצביעה במיוחד על הצורך בהקמת מסגרת מת-אמת בין מתכנני התחבורה, מתכנני האזור בכללו ומתכנני הסקטורים האחרים, על הצורך בהכנת תכ-ניות-אב לפרוייקטים המיוחדים ובמיוחד לאזור נמל-התעופה הבין-לאומי, לאזור ימית ולאזור אילת — על-ידי צוותים אינטרדיסציפלינאריים ובשיתוף בין-משרדי. תכניות אלה צריכות להקדים כל תיכנון מפורט ו/או הקמת מבנים נוספים בשטחים הנ-דונים.

3.5. ועדת המים

החשיבות הקריטית בהגדלת כמויות המים שי-עמדו לרשות פיתוח האזור צויינה כמעט על-ידי כל ועדות-המשנה ואנו חזרנו והדגשנו אותה כבר בסיכום זה. לפי הערכות ועדת המים יחסרו בסוף שנות השמונים לתכניות הקיימות כ-20 מל"מ"ק מבי-לי להביא, כמוכן, בחשבון את המפעל הדרומי. הוועדה עיבדה שורה ארוכה של המלצות להרחבת המחקר בתחומים השונים של פיתוח מקורות מים. ההמלצה העיקרית מתייחסת לצורך בהקמת מרכז גדול לחקר מקורות מים חדשים במסגרת אוניבר-סיטת בן-גוריון והמכון שלה לחקר המדבר.

3.6. ועדת האנרגיה

הנגב קשור בפיתוחם של כמעט כל המקורות האפשריים לאנרגיה בארץ. דו"ח הוועדה לאנרגיה סוקר מקורות אלה, הכוללים: אפשרות מציאת נפט ופחם; שטחים מתאימים לתחנות גרעיניות; שט-חים מתאימים לניצול אנרגיה הידרו-אלקטרית מה-מוביל המלוח; אנרגיית הרוח (בהר הנגב ובער-בה); אנרגיה אוסמוטית (תכנית לב-פורגש) ועוד. המלצות הוועדה דנות בצורך להעמקת המחקר בתחו-מים אלה וכן באפשרויות החסכון באנרגיה באזור והיא מציעה הקמת מרכז לחקר מקורות אנרגיה במסגרת אוניברסיטת בן-גוריון ובשיתוף עם הגור-מים האחרים הקשורים בנושא זה.

3.7. ועדת החינוך

דו"ח ועדת החינוך סוקר את הבעיות המיו-חדות שבהן עמדה ותעמוד מערכת החינוך באזור כתוצאה מהרכב האוכלוסייה וההטרונגיות שלה ונוכח הצרכים הגדלים בהכשרת כוח-אדם לפיתוח המשק וקידום החברה. הדו"ח גם מציע אמצעים ותכניות מערכת החינוך לעשור הקרוב. סקירת תכניות אלה מראה כי תחזיות גדול האוכלוסייה והביקוש לכוח-אדם שעליהן מבוססות תכניות אלה הן צנועות הרבה יותר מן התחזיות שהוכנו על-ידי ועדת החינוך והוועדות האחרות במסגרת דייגי המועצה ומן הת-חזיות המאושרות על-ידי הממשלה. עובדה זו חו-רת ומצביעה על הצורך בהקמת מסגרת לתיכנון אזורי שתנחה ותספק תחזיות מותאמות למתכנני הסקטורים השונים. המלצות הוועדה מתייחסות לצו-רך זה, לצורך בהתאמת תכניות הבנייה של מוסדות חינוך לשיטות ההוראה החדשות ולצורך בניצול מוסדות אלה ליעדים קהילתיים, ובמיוחד לצורך במציאת פתרון לבעיית המחסור הכרוני והתחלופה הרבה בכוחות הוראה מעולים באזור.

ליכים ושיטות לניצול המחצבים והמינרלים הנמצאים באזור.

— מרכז למחקר ופיתוח מקורות האנרגיה בא-זור (ראה פירוט בדו"ח ועדת האנרגיה).

4. הקמת צוותי תיאום בין-משרדיים ו/או בין-מוסדיים (שיפעלו במסגרת ה"ממשל המחוזי") בתחום החיי-נוך (משרד החינוך, פנים ושיכון), הבריאות (מש-רד הבריאות, קופת-חולים ואוניברסיטת בן-גוריון), שמירת נוף הנגב (שמורות הטבע, המכון לחקר המדבר, משרד התיירות וכדו') וצוותים אחרים לפי הצורך.

תכניות לאזור שדה-התעופה, לאזור נמל ימית ול-אזור אילת.

3) הקמת מרכז גדול למחקר שימושי במסגרת אוניברסיטת בן-גוריון ובשיתוף עם מפעלי התע-שיה הגדולים באזור וגורמים שונים מחוץ לאזור, שיכלול 3 מרכזי משנה:

— מרכז לחיפוש מקורות מים חדשים שמט-רתו תהיה הגדלת פוטנציאל המים באזור (ראה פירוט בדו"ח ועדת המים).

— מרכז למחקר תעשייתי שיעסוק בפיתוח תה-

זו. מסקנות ועדת הכלכלה בבעיות דור ההמשך בהתיישבות

3. להקים מושבים שיהיו מבוססים על ענפי תעשייה בצד ענפי החקלאות המסורתיים.

4. להוסיף יחידות משקיות במושבים קיימים תוך בחינת אפשרות של הגדלת אמצעי היי-צור או אינטנסיפיקציה בייצור ביחידות הק-יימות וחלוקת ההכנסה הנוספת בין יותר יחי-דות משקיות.

5. לבחון אפשרויות של פיתוח ענפי משק חד-שים, המאפשרים הכנסה גבוהה יחסית ליחידות משקיות קטנות מבחינת קרקע ומכסת מים.

6. להגדיל עד ל-100 את מספר היחידות המש-קיות במושבים. הדבר נחוץ מבחינה בטחונית, כלכלית, חברתית ומוניציפאלית.

7. הוועדה פונה למשרדי השיכון והאיצר לה-חיש את הקצב בבניית בתי מגורים במושבים כדי שהסדר בתי מגורים לא יהווה מכשול בק-ליטת בני המושבים.

8. יש לאפשר בנייה נוספת בשיעור 25-30 אחוז מעבר למספר היחידות המשקיות כדי לק-לוט בנים נוספים לבנים הממשיכים, בתוך המו-שב, שיעבדו בשירותי המושב. והאזור יחיו במסגרת הקהילה הכפרית.

9. הוועדה סבורה שיש לבחון מחדש את חלוקת אמצעי הייצור החקלאיים בסקטורים השונים כדי להביא לחלוקה צודקת שלהם ולהביא לפתרון בעיית הקליטה של דור ההמשך בהתיישבות.

10. לבחון מחדש את מאגר רורבות הקרקע והמים במושבים הקיימים כדי להקצותם, במי-דת האפשר, לדור ההמשך במושבים.

11. הוועדה פונה לשר החקלאות ולמנהל מח-לקת ההתיישבות של הסוכנות לדווח לה על היערכותם לפתרון הבעיה תוך שישה חודשים.

ביום כ"ה בסיון תשל"ה (4 ביוני 1975) העלה חבר-הכנסת א. אבטבי במליאת הכנסת הצעה לסדר-היום בנושא הג"ל. הכנסת החליטה להעביר את הנושא לוועדת הכלכלה.

הוועדה בדיוניה שמעה את שר-החקלאות א. אוזן ואת מנהל מחלקת ההתיישבות של הסוכנות היהודית מר י. אדמוני, ובאה לידי המסקנות הבאות:

א. הוברר לוועדה כי כ-400 המושבים שהוקמו מאז קום המדינה יש כ-15,000 בנים ובנות בגילים 15-24, שבתנאים הנוכחיים אין כל אפשרות להבטיח, בהעדף אמצעי ייצור, כי יישארו במושבים אלו.

ב. הבעיה חריפה במיוחד במושבים שבהם יש מש-פחות ברוכות ילדים ונוצר מצב שבו יש יותר מבן אחד המעוניין להישאר במושב.

ג. הוועדה מציינת בצער כי לא נעשה עד כה די הצורך בחיפוש דרכים נאותות לפתרון בעיית דור ההמשך ותובעת מן המוסדות המיישבים פי-תוח מואץ בהקמת ישובים חדשים במגמה להביא פתרון לבעיה זו וכדי להבטיח כי מספר רב ככל האפשר של בני דור ההמשך יישארו במסגרת ההתיישבות החקלאית, בין אם במושב שלהם או במושבים אחרים, מרכזים כפריים וכו'.

ד. הוועדה סבורה כי יש מספר אפשרויות בנושא והיא ממליצה:

1. להחיש ולהקל את כל התהליכים לקליטת הבן הראשון (הממשך) בכל משפחה על-ידי בניית ביתו בשתי אפשרויות, בתחום המושב ובמשק הורי; על-ידי הקצאה של גורמי ייצור או אינטנסיפיקציה של הגורמים הקיימים כדי לכלכל שתי משפחות.

2. להרחיב את המרכזים האזוריים המספקים שירותים למושבים ולקלוט בהם את הבנים שאין אפשרות לספק להם גורמי ייצור במושבים. במר-כזים אזוריים אלו יש מקום להקמת מפעלי תע-שיה המבוססים בחלקם על הייצור החקלאי.

מת. מסקנות ועדת הכלכלה בעניין החקלאות בשטחים

עבר ליכולת היצוא לארצות השכנות, יש להש-
מיד עודפים אלו ולפצות את המגדלים מקרנות
הממשל.

4. להגביר את הפיקוח כדי למנוע הברחות
של ירקות ופירות מן השטחים לשווקים בישראל.

5. אם האמצעים שצוינו לעיל לא יספיקו וי-
גרם נזק לחקלאים בישראל כתוצאה מעודף תו-
צרת חקלאית שתביא לירידה במחירים, יש לפ-
צותם על כך במסגרת התיכנון והמחירים המוב-
טחים. על משרד החקלאות ומועצת הייצור לה-
כין תכניות מפורטות לדרכי הפיצוי והיקפו.

6. יש להחזיר, באמצעות הממשל, את תודעת
התיכנון לחקלאים בשטחים, באשר בסיכומו של
דבר ייצור בלתי-מבוקר יפגע אף בהם. גורמי
הממשלה נקראים לפעול בשיתוף פעולה הדוק
עם גורמי התיכנון במשרד החקלאות ומועצת
הייצור והשיווק.

7. על הממשלה לעודד ענפי חקלאות נוספים
בשטחים שישמשו כאלטרנטיבה לענפים קיי-
מים, וכך ייקל יותר להחזיר את תודעת התיכנון
אצל החקלאים בשטחים.

8. יש לערוך אומדנים מדויקים של היקף החק-
לאות בשטחים כדי שניתן יהיה להביא זאת
בחשבון במערך החקלאי הכללי.

9. משרד החקלאות, מועצות הייצור, והממשל
בשטחים ידאגו לביצוע וידווחו על כך לוועדת
הכלכלה תוך שישה חודשים.

בתאריך ב' בתמוז תשל"ו (30 ביוני 1976) העלה
חברי-הכנסת פ. גרופר במליאת הכנסת הצעה לסדר-
היום בנושא הנ"ל. הכנסת החליטה להעביר את הנושא
לוועדת הכלכלה.

הוועדה בדינייה שמעה את נציגי משרד החק-
לאות, צה"ל, התאחדות האיכרים והאיחוד החקלאי, וב-
אה לידי המסקנות הבאות:

א. הוועדה מציינת בסיפוק את ההתקדמות הרבה
של ענף החקלאות בשטחים מאז 1967.

ב. הוברר לוועדה כי ירקות ופירות מן השטחים
מגיעים לשווקים בישראל וגורמים לעתים להצטב-
רות עודפים ולירידת מחירים בלתי-מבוקרים, בא-
שר המשק היהודי מתוכנן ואילו המשק הערבי בשט-
חים אינו מתוכנן.

ג. תופעות כאלו, במידה שהן רצופות, עלולות לה-
ביא להרס התיכנון ולסכן את קיומם של ענפים
מסויימים.

ד. כדי למנוע תופעות אלו ממליצה הוועדה:

1. יש לעשות כל מאמץ כדי שתוצרת חקלאית
מן השטחים תשמש בשווקים היהודיים כמשלים
בלבד לתוצרת הישראלית.

2. את עודפי התוצרת החקלאית מן השטחים
יש לייצא לארצות הסמוכות ויש לתמרץ יצוא
זה כדי שיהיה כדאי לחקלאים בשטחים ול-
אוכלוסייה בארצות השכנות כאחת.

3. במידה ומצטברים עודפי מוצרים חקלאיים
בשטחים מעבר לצרכי ההשלמה בישראל, ומ-

מט. מסקנות הוועדה לענייני ביקורת המדינה בעניין הצורך לקיים חקירה בעקבות הודעתו של אשר ידלין בבית המשפט המחוזי על העברת מיליוני לירות למפלגת העבודה

להלן המסקנות:

הוועדה מחליטה לבקש ממבקר המדינה לבדוק את
ההכנסות של המפלגות הוכאיות למימון מאוצר המ-
דינה על-פי חוק מימון מפלגות, תשל"ג—1973, ולהגיש
לוועדה חוות-דעת על מסקנותיו והמלצותיו לאור הנ-
סיון מאז תחילתו של החוק.

בתאריך כ"ח בשבט תשל"ז (16 בפברואר 1977) העבירה
מליאת הכנסת לוועדה לענייני ביקורת המדינה
את הצעתו לסדר-היום של חברי-הכנסת י. הורביץ בנו-
שא הנ"ל.

הוועדה קיימה מספר דיונים בנושא.

הצעת מיעוט

2. החלטת הרוב לא איפשרה לוועדה לקבל מי-
דע ממקור ראשון כנ"ל ולעמוד על משמעות-
יותו של מידע זה.

3. מכיוון שכך נמנעה מהוועדה האפשרות למ-
צות את האספקט הציבורי של הסיגיה ולקיים
בירור בנושא שהועבר אליה ממליאת הכנסת
והוא: "הצורך לקיים חקירה בעקבות הודעתו
של אשר ידלין בבית-המשפט המחוזי על הע-
ברת מיליוני לירות למפלגת העבודה".

י. תמיר, י. שמיר, מ. יריד, י. מודעי, י. פריץ וא.
אולמרט מציעים:

1. הרוב בוועדה לענייני ביקורת המדינה מנע
הופעתם לפני הוועדה של יהושע רבינוביץ (מרא-
שי המערך — מפלגת העבודה), אהרן ידלין
(שכיהן כמוכ"ס מפלגת העבודה בשנים שבהן
נעשו העברות כספים על-ידי אשר ידלין למפלגה
זו) ודוד קלדרון, ששמו הוזכר במהלך מש-
פטו של אשר ידלין.

ג. מסקנות ועדת העבודה בנושא בעיות הדיור בעכו

3) החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מיום 15 ביוני 1976.

4) החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מיום 31 בינואר 1977.

5) החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מיום 13 במרס 1977.

6) לתשומת-לב הוועדה הובאה הידיעה על הקמת ועדת מנכ"לים בראשות מנכ"ל משרד הפנים, שמ"תפקידה "מימוש החלטות הממשלה בעניין עכו". נמסר כי החלטות הוועדה יועברו לאישור הממשלה.

ועדת המנכ"לים סיכמה את עבודתה בחוברת שיצא לאור בסוף 1976 על-ידי עיריית עכו, משרד הת"יירות ומינהל מקרקעי ישראל (אגף לתיכנון ופיקוח ירושלים — 1976).

ג. עכו — רקע ובעיות

העיר עכו ממוקמת בגליל המערבי בקצה הצפוני של מפרץ חיפה. ב-1948, בתום מלחמת השיחרור, מנתה העיר כ-3,300 ערבים שגררו בעיר העתיקה. בתחילת שנות ה-50 החלו ליישב את העיר בעולים חדשים ונבנו שכונות חדשות.

העיר מחולקת לשכונות בהתאם לתקופת הבנייה:
 (1) העיר העתיקה — נבנתה בתקופת הטורקים; (2) העיר הישנה, מחוץ לחומות, נבנתה בתקופת המנדט-טורית; (3) מעברת נפוליאון — הוקמה בתחילת שנות ה-50; (4) שיכונני מזרח — נבנו בשנות ה-50 וה-60; (5) שיכונני צפון — נבנים בשנים האחרונות.

שטחה הכולל של העיר מסתכם ב-10,589 דונם, המתחלקים כדלקמן: 18% — מגורים; 12% — מרכז מסחרי, בנייני ציבור, ובכללם בתי-חולים לחולי נפש, בתי-חולים מזרע, אחווה ופילאדלפיה; 3% — בתי קברות; 14% — העיר העתיקה; 20% — נופש, ובכ"ל חוף רחצה; 13% — מלאכה ותעשייה; 1% — שירותים. טכניים; 19% — גבעת נפוליאון, חורשות ושמורות טבע.

תושבי העיר מתפרנסים מתעשייה מגוונת, מסחר ושירותים. בהיות עכו עיר נפה יש בה משרדי ממשלה, מוסדות ציבור, מוסדות חינוך ושני בתי-חולים לחולי נפש. אתרי העתיקות שנחשפו בעיר העתיקה וכן חוף הרחצה משמשים מקור משיכה לתיירים התורמים לפרנסת התושבים.

מוקד בעיותיה של עכו הוא העיר העתיקה. 8,000 האזרחים הערבים שחיים בעיר העתיקה גרים בבתיים ישנים שנבנו במאה ה-19 ללא תחזוקה נאותה, בתים נוטים ליפול שגרמו בעבר לאסונות, הצפות ועוד — מצב שגרם לא פעם לתסיסה חברתית.

מחסור בדיור אלטרנטיבי והישארות מחוסר ברייה בעיר העתיקה והצפופה הוסיפו לגורמי ההתמרות ותתסכול, ולא פעם למפלט בסמים מסוכנים ועריינות. יש לציין כי רוב הדירות של העיר העתיקה

א. הקדמה

ביום ב' בתמוז תשל"ה (11 ביוני 1977) הועברה מליאת הכנסת לדיון בוועדת העבודה את ההצעה לסדר-היום שהגיש חבר-הכנסת ד. קורן בנושא הנ"ל.

בעיותיה של העיר עכו בכלל ובעיית הדיור והעיר העתיקה בפרט הובאו לידיעת יושבת-ראש הוועדה חברת-הכנסת ש. ארבל-אלמוזלינו עוד בסוף 1974 על-ידי פניות של תושבי העיר אליה. היושבת-ראש קיימה דיונים בעניין זה בהשתתפות נציגי המשרדים ונציגי התושבים והעירייה, וכתוצאה מהם פנתה לממשלה לדון בעניין העיר עכו ולקבל החלטות חיוביות לפיתוחה של העיר. במהלך דיוני הוועדה הופיעה יושבת-ראש הוועדה ש. ארבל-אלמוזלינו לפני ועדת השרים לעניין ערי פיתוח והעלתה את הבעיות של עכו ודרשה מתן פתרונות.

עם קבלת ההצעה לסדר-היום של חבר-הכנסת ד. קורן המשיכה ועדת העבודה את דיוניה תוך התעניינות ובהיקף נרחבים ביותר.

שני דברים מייחדים את דיוני ועדת העבודה בעניין עכו:

(1) דיון נרחב ביותר ומעבר לנושא הספציפי של עניין השיכון שבא לביטוי בהצעה לסדר-היום. הוועדה דנה למעשה בכל בעיות היסוד של העיר העתיקה.

(2) במהלך הדיונים קיימו ישיבות בלתי-רשמיות רבות בנוסף לשבע הישיבות הרשמיות שהיו. בכל ישיבה ניתנה תשומת-לב רבה למעקב אחר החלטות הממשלה והמלצות הוועדה מתוך כוונה לתית להגיע לפעולות ממשיות לפתרון בעיות יסוד של העיר עכו.

ביום 4 בינואר 1976 יצאו חברי הוועדה לסיוור בעיר עכו על-פי הזמנת העירייה. חברי הוועדה סיוור בעיר העתיקה, בשכונות ובמוסדות ציבור של העיר. בישיבות הרשמיות והלא-רשמיות של הוועדה ובמהלך סיוור בעכו הופיעו לפני הוועדה: שר התיירות, מנכ"ל משרד ראש הממשלה ונציגי היועץ לענייני ערבים, מנכ"ל משרד השיכון ומנהל מחוז הצפון, מנכ"ל משרד המסחר והתעשייה, מנכ"ל משרד הפנים והממונה על המחוז, מנהל מינהל מקרקעי ישראל ומנהל מחוז הצפון, מתאם פעולות הממשלה בגליל, מנהל רשות החברות הממשלתיות ונציג אגף התקציבים, סמנכ"ל חברת "עמידר" ומנהל מחוז הצפון, יושב-ראש מועצת המנהלים של החברה לפיתוח עכו בע"מ ומנכ"ל החברה, ראש עיריית עכו, חברי הנהלתה ועובדיה הבכירים וכן מזכיר מועצת פועלי עכו.

ב. החלטת הממשלה

לידיעת חברי הוועדה הובאו החלטות הממשלה, הנספחות למסקנות אלה כדלהלן:

- (1) החלטת הממשלה מיום 20 בינואר 1974 (ועדת גבתי), ובכללה מעקב ביצוע מאז 1976.
- (2) החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מיום 31 במאי 1976.

חדת מטעם הממשלה. ואילו ההנהגה המקומית, מצד שני לא יכלה, ללא עזרת הממשלה, להציע את העיר קדימה.

בתום ישיבות רבות וממושכות דיון יסודי ומעמיק תוך לימוד החומר ושמיעת הגורמים השונים שהופיעו לפניו באה ועדת העבודה לידי המסקנות וההמלצות הבאות:

א. תיכנון ופיתוח

1) ועדת העבודה מציינת כי על אף המודעות שהיתה קיימת לגבי העיר עכו ועל אף ההחלטות של הממשלות בעבר לא חלה התקדמות מספקת בפתרון בעיותיה של העיר. עם זאת מציינת הוועדה בסיפוק את העירונות הרבה שגילתה הממשלה בשנתיים האחרונות לענייני העיר עכו ובעיקר יותיה, עירונות שבאה לביטוי בהחלטות של ועדות השרים.

הוועדה קוראת לממשלה ואף מביעה את אמונה כי הממשלה תפעל במלאו ההחלטיות לממש את החלטותיה ואף להוסיף עליהן כנדרש לשם ביסוסה של העיר עכו והבטחת עתידה.

2) ועדת העבודה רואה כצורך חיוני לפתח את העיר עכו ולהבטיח את מקומה הראוי באזור הגליל המערבי כעיר ואם המעניקה משירותיה לכל הישובים באזור. חשיבותה של העיר בולטת במיוחד במסגרת מדיניות הממשלה לפתח את הגליל, הרצון העז להוכיח ואף לשמור על יחסים נאותים ופיתוח משותף לטובת האוכלוסיה היהודית והערבית ועל ייחודה באתרי עתיקות שבוכר תם היא יכולה להיות מרכז תיירות בין-לאומי. הוועדה רואה בחיוב רב את העובדה כי כ-400 משפחות ערביות גרות במעורב עם האוכלוסיה היהודית ויחסים טובים שוררים ביניהם בכל תחומי החיים.

3) הוועדה רושמת לפניו את החלטת ועדת השרים לערי פיתוח מס' 26 (מיום 5.76.57) (נספח מס' 2), כדלהלן: "ועדת השרים לענייני ערי פיתוח פונה אל כל משרדי הממשלה ומבקשת לר-אות בעכו ובבעיותיה נושא לטיפול בקדימות גבוהה".

ועדת העבודה מקווה ומצפה כי משרדי הממשלה יעניקו את העדיפות הראויה לפתרון בעיות העיר עכו.

4) ועדת השרים לערי פיתוח הטילה על מתאם פעולות הממשלה בגליל ליוזם תכנית פיתוח רב-שנתית לעיר עכו שתוגש לאישור ועדת השרים עד לסוף אוגוסט 1976 (החלטה מס' עפ/26, נספח מס' 2).

נמסר לוועדה כי מתאם פעולות הממשלה בגליל הוציא מכרז לשתי חברות ייעוץ להכנת תכנית רב-שנתית לעכו. הוועדה קוראת למתאם לזרז את הכנת תכנית האב ולהגישה בהקדם לאישור הוועדה הבין-משרדית לערי פיתוח.

הנזכר רכוש נטוש והחזקתן של הדירות בידי חברת "עמידר".

להטבת תנאי הדיור בעיר העתיקה ועל-פי המלצת ועדות שונות, שדנו בסוגיה זו, הוחלט להקים שכונה בקרבת כפר מחר שליד עכו. לפני כארבע שנים התחיל משרד השיכון בבניית 20 יחידות דיור הראשונות המיועדות למפונים מהעיר העתיקה. בביקורו של שר השיכון בעכו באוגוסט 1975 הורה השר לאנשי משרדו לזרז את הבנייה במכר למתן פתרונות דיור במגמה לשפר את מצב המשפחות הגרות בצפיפות ובדירות תת-סטנדרטיות שבעיר העתיקה.

מעברת נפוליאון, הנמצאת במזרחה של העיר, הוקמה בשנת 1958 מצריפי אובסט והורחבה בשנות ה-60. אוכלוסייתה מנתה בזמנה כ-260 משפחות ונוספו עליה, כפתרון זמני, זוגות צעירים באמצע שנות ה-60, עם החרפת בעיית הזוגות הצעירים. המעברה שהיתה מיועדת לבעיות סוציאליות עד היום פונתה כמעט כליל.

החלק המזרחי של העיר הוא המקום הראשון שאוכס על-ידי עולים חדשים עוד בתחילת שנות ה-50. בחלק זה של העיר נבנו צריפים שבדיים מעץ כאשר כל יחידת דיור היא בגודל 28-32 מ"ר, בסך-הכל כ-900 יחידות. בשכונה זו גרות משפחות מרובות ילדים והיא מקבלת יותר ויותר אופי של שכונת עוני למרות שירותי העירייה המוגברים.

עכו צפון היא השכונה החדשה ביותר בה הבנייה מתבצעת על שטח רחב על-ידי משרד השיכון ומאפשרת פתרון חלקי לדיור בשכיל עולים, ותיקים, מפונים וזוגות צעירים. בשכונה זו מתבצעת למעשה הבנייה השארית האחרונה של הקרקעות הפנויות שנתרו עלת והמיועדים לבנייה.

העיר עכו חצויה לשני חלקים בין שיכוניה במוזרחה לשיכוניה בצפון יחד עם העיר העתיקה. בין שני האזורים אלה יש קרקע חקלאית של בית-הספר החקלאי "יד נתן" ומשרד החקלאות (תחנת הנסיונות). אזור זה נמצא בתחום שיפוטה של המועצה האזורית געתון והוא מוגדר כאדמה חקלאית.

עכו במהותה היא עיר עולים אשר קלטה עליות שונות בכל שנות קיומה. במשך הזמן חל דילדול באוכלוסיה, ובעטייה של תדמית שלילית לא רק שמו און ההגירה נעשה שלילי אלא שהשכבות המבוססות והאינטלקטואליות עזבו ויותר את העיר וכך הלך כו והתברר הבעיות הסוציאליות. המצוקה התבטאה בעיקר בענייני שיכון ועל רקע של חיסול מעברות ומציאת דיור אלטרנאטיבי עם התיסכול והתסיסה החברתית שהתלוו לכך.

הנכסים והסגולות של העיר שהיה בהם כדי לבסס את מעמדה כבירת הגליל המערבי, כמו אתרי העתיקות וחוף הים, לא נוצלו כראוי. חומות העיר העתיקה הולכות ונהרסות. מבנים ארכיאולוגיים ואתרים היסטוריים לא שוקמו ואף נהרסו ללא טיפול והשגחה.

העיר עכו כבעלת אוכלוסיה מעורבת שבה חיים בצוותא יהודים וערבים, עם כל המשמעות שיש לייחס לעובדה זאת וכן שאר התכונות המייחדות את העיר, לא קיבלה בעבר כל העדפה ותשומת-לב מיוחדת.

משפחות הגרות בעיר העתיקה בתנאים תת-סטאנדרטיים בתכניות דיור שונות, בכלל זה בכפר מכר וכפרים אחרים באזור.

נמסר לוועדה על-ידי נציגי משרד השיכון כי במכר אוכלסו לאחרונה 20 יחידות דיור ואילו בבנייה מתקדמת נמצאות 197, מתוכן 53 יחידות דיור לא-כי-לום בחדשים מאי-יוני 1977, וכן מוסדות ציבור למתן שירותים (גן ילדים, חנויות, בית-ספר, מפעל על מים ושיפור כבישים). בתיאום עם מינהל מקר-קעי ישראל אותרו 270 מגרשים בכפרי האזור לבנייה עצמית בשביל המפונים מעכו העתיקה.

3) משרד השיכון נותן הלוואות למפונים לרכישת דיור, לבנייה ולשיפוצים תוך מתן פיצוי הולם בעד הדירה שפונתה. בסך-הכל נתן המשרד 136 פת-רונות בסכום של 3.9 מיליון לירות (90 פת-רונות בשביל רכישת דיור ו-46 בשביל בנייה ושיפוץ).

הוועדה קוראת למשרד השיכון לעשות את מירב המאמצים למימוש מלא של החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח בעניין זה.

3) הוועדה קוראת למשרד השיכון, בבצעו את הפי-נויים לכפר מכר, להסביר את הצורך הוסציאלי הנחרץ בפינויים אלה תוך הדגשת תנאי הפינויים עם כל היתרונות החמריים שמתלווים לכך.

4) הוועדה פונה למשרד הפנים לבוא במגע עם הרשויות הנוגעות בדבר לשקול סיפוחה המוניצי-פאלי של מכר לשטח השיפוט של העיר עכו.

5) הוועדה מציינת בחיוב את החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מס' 28, סעיפים א(2) וג', שלפיה יינתן סיוע לעובדים גדרשים שעוברים לעי-כו, וזה לסיוע הניתן לעוברים לערי פיתוח באזור א'. תוקף ההחלטה לשנתיים. כן תוחש תכנית "בנה ביתך" בעכו.

6) הוועדה מציינת בהערכה את התנופה הרבה שהועיד משרד השיכון לבינוי העיר עכו. נציגי המשרד מסרו כי כיום נבנות על-ידי משרד השי-כון 1,370 יחידות דיור; יש טיפול בהפעלת 11 מגרשים ל-"בנה ביתך"; בעכו צפון ואחר שטח ל-120 מגרשים נוספים בעכו מזרח. בעכו מזרח מוקמת שכונה חדשה עם מוסדות מתאימים. מרכז מסחרי — לפני בנייה. מטפלים בפינוי כ-280 מש-פחות בצריפים שבדיים כדי להפעיל את הבנייה. בסך-הכל מתכננים לבנות 500 יחידות. בתכנית זווגת צעירים ל-1974 אשר הסתיימה בדצמבר 1976 נרשמו 500 זווגת צעירים, והפתרונות ניתנו. בת-קופה שבין אפריל-ספטמבר 1976 ניתנו 270 פת-רונות דיור למשפחות שגרר בצפיפות, דיור ארעי ופינויים. בעכו כ-200 משפחות שעדיין גרות בצפיפות ומטפלים בכך על-ידי הבנייה הקיימת ודיירות הנרכשות מיד שנייה.

באשר למוסדות הציבור: משרד השיכון בונה 3 גני ילדים, 4 חנויות. העירייה בונה בית-ספר יסו"ד, בית-כנסת ומפח"ן.

5) הוועדה רושמת לפנייה הודעת הממונה על מחוז הצפון כי תכנית המיתאר של העיר עכו נמצאת בשלבי אישור אחרונים. נמסר לוועדה כי לתכ-נית שלוש מוקדים: (א) פיתוח התיירות (עתי-קות וחוף הים); (ב) תיעוש שיהלום את הצרכים האקולוגיים הנדרשים בעיר תיירות; (ג) הגדלת האוכלוסיה וגיוונה.

הוועדה פונה לרשויות הנוגעות בדבר לזרוז את אישור תכנית-האב.

6) נמסר לוועדה על-ידי מינהל מקרקעי ישראל על הקמת "ועדת היגוי לתיאום פיתוח עכו", חב"רי הוועדה הם: נציגי משרד השיכון, החברה הממ-שלתית לתיירות, מנהל מקרקעי ישראל, עיריית עכו ומשרד הפנים. תפקיד הוועדה ליוזם פעולות שיוזרו את פיתוח העיר והקמת צוות תכנון לה-כנת תכנית פיתוח כוללת לעיר.

הוועדה רואה בהקמת ועדה זו צעד ביצועי חשוב לקידום התכניות לפיתוח העיר והכוונתן הנאותה.

7) ועדת העבודה תובעת ממשרד האוצר למצוא פתרונות תקציביים להתחלת מימושן של תכניות הפיתוח של עכו עוד השנה. ללא אישור התק-ציבים הראויים כל התכניות יידונו לשלון. הוועדה רושמת לפנייה כי בהחלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מס' 4 מיום 31 בינואר 1977 סעיפים ב' ו-ג' (ראה נספח מס' 4) הוטל על יושב-ראש ועדת השרים, שר התיירות ומתאם פעו-לות הממשלה בגליל לדון עם האוצר להקצבת התקציב הראוי למימוש תכנית הפיתוח בעיר. כן הוטל על מינהל מקרקעי ישראל ועיריית עכו למצוא דרכים למימון הפרוייקטים.

8) ועדת העבודה מציינת בהערכה את עיריית עכו, ובמיוחד את ראש העיר שלה, על פעולתם הנמרצת לקידומה ופיתוחה של העיר ועל המא-מצים הבלתי נלאים להגיע את הממשלה ומש-רדיה יחד עם שאר הגורמים כדי להגיש את העזרה הדרושה ולממש את החלטת הממשלה.

ב. שיכון

1) לוועדה נמסר כי מאז 1948 שילשה האוכלו-סיה הערבית בעיר העתיקה את עצמה וזאת ללא תוספת מבנים ואחזקה נאותה של דירות קיי-מות. התוצאה מעובדה זו היא כי עשרות בתים (שרבים נבנו עוד במאה ה-19) מטים ליפול וסי-כנה להתגורר בהם, צפיפות שגורמת לתופעות א-וסוציאליות, מרירות ואי-יכולת לקיים חיים נאו-תים.

הוועדה מסיקה מעובדות אלה כי יש צורך דחוף להקטין את צפיפות האוכלוסיה בעיר העתיקה שג-רה בבתי תת-סטאנדרטיים ולעתים מסוכנים, זאת — לטובת המפונים עצמם וכדי לאפשר לנשארים אפשרות לחיות ביתר רווחה בעיר העתיקה.

2) הוועדה רושמת לפנייה בחיוב את החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מס' 28 מיום 15 ביוני 1976 סעיף א(1) (ראה נספח מס' 3) שלפיה ישקם משרד השיכון ב-3 השנים הקרובות מדי שנה כ-200

תוח (נספח מס' 2) להטיל על שר התיירות לה- גיש לוועדת השרים לענייני כלכלה, בחיאות עם הגורמים הנוגעים בדבר, הצעה לשינוי הרכב מו- עצת המנהלים במגמה לפשט ולייעל את פעולו- תיה. ועדת השרים לענייני ערי פיתוח בישיבתה מיום 31 בינואר 1977 (נספח מס' 4) חזרה על המלצתה בדבר שינויים במועצת המנהלים של החב- רה.

הוועדה מציינת בסיפוק ורושמת לפנייה את החלטת ועדת השרים לענייני כלכלה מיום 13 במאסר 1977 (נספח מס' 5), בה הוחלט על השינויים במב- נה מועצת המנהלים של החברה.

3) נמסר לוועדה כי בסיכום בין שרי האוצר וה- תיירות מיום 14 במאסר 1977 הוחלט על הגדלת הסכום המיועד לפיתוח התיירות בסך של 10 מיליון לירות בשביל עכו, אילת וים-המלח. הוועדה דו- רשת כי יוקצב סך של 6 מיליון לירות לפחות מסכום זה לצורך פיתוח התיירות בעכו כדי להד- ביק את הפיגור שחל בעקבות הקפאת פעולות החב- רה במשך השנים האחרונות.

4) הוועדה מציינת בהערכה החלטות אלה של המ- שלה ופונה ומבקשת לזרו את כל הדיונים וההח- לטות לביצוע עניינים אלה בהתחשב בעובדה שק- בלת ההחלטות על-ידי ועדות השרים הנוגעות בדבר ארכה זמן רב.

5) הוועדה קוראת לממשלה לשקול יתר מעורבות של עיריית עכו והגדלת סמכותה והשפעתה בעניין תפעול החברה לפיתוח העיר העתיקה בע"מ.

6) ועדת העבודה רשמה לפנייה החלטות ועדת הש- רים לענייני ערי פיתוח מס' עפ/26 (נספח מס' 2) ומס' עפ/28 (נספח מס' 3) בעניין גיוס תקציבים ותיכנון העיר העתיקה.

הוועדה קוראת לממשלה לממש החלטות אלה בהק- דם; עם זאת נמסר לוועדה כי גוייסו 18 מיליון לירות לצורך פרויקטים דחופים ופניניים.

7) הוועדה קוראת לממשלה לתת עדיפות בביצוע פרויקטים לתיירות בעיר העתיקה כדלהלן: בניית מארינה, פיתוח מוזז הדייגים, בניית מרכזי תיירות לאורך החוף, ובכלל זה פיתוח שני החאנים הגדו- לים, שיקום ושיפוץ העיר העתיקה והמשך חשיפת העיר הצלבנית התת-קרקעית.

ד. מינהל מקרקעי ישראל

1) העיר עכו חצויה לשניים. שטח קרקע המוגדר כ"חקלאי" ובגודל של כמה מאות דונמים מפריד בין שכונותיה המזרחיות של העיר לשכונות בצפון ובמערב העיר. דבר זה פוגע בקיום חיים אורגא- ניים ואינטגראטיביים של כלל העיר, מונע תח- בורה נאותה בתוך העיר ומקנה הרגשה של גיתוק בין התושבים הגרים במזרח לעומת הגרים בצפון ובמערב.

בשטח ה"חקלאי" ממקומים מוסד של משרד הסעד ("עתידות") בית-ספר חקלאי (ידי-נתן) ותחנת נס-

תכנית הבנייה לשנת 1977 של משרד השיכון כו- לתלת בניית 80 יחידות דיור וכן 120 מגרשים ל"בנה ביתך" בנווה-נפוליאון. לגבי מוסדות ציבור: 2 מרכזים מסחריים בצפון ובמזרח, 2 גני-ילדים, גן ציבורי, 4 חנויות ובית-כנסת. הוועדה מעודדת את משרד השיכון להמשיך בתנופה לבניוי העיר ובמידת האפשר להגבירה.

7) הוועדה רושמת לפנייה בסיפוק את הודעת נציגי משרד השיכון כי מתוך 140 משפחות שהיו ב-1975 במעברת נפוליאון פונו 120; 20 הנותרות הוצעו 3-4 פתרונות דיור, אך הן עומדות בסירובן להת- פנות. הוועדה מביעה את צערה על אי-רצון המש- פחות שנותרו להתפנות וקוראת למשרד השיכון לעשות לפנייה כל הנותרים במעברה.

8) נמסר לוועדה, על-ידי נציגי משרד השיכון, כי במזרח עכו נותרו 280 משפחות בצריפים שבדיים בבבלות עצמית ובשכירות (מתוך 900). בשנת 1976 פונו 41 משפחות. האזור מיועד לתיכנון מחדש. הוועדה פונה למשרד השיכון שזרזו את פינוין של משפחות אלה.

9) הוועדה פונה לחברת "עמידר" להגביר את מא- מציה בטיפולה בענייני הדיור שבסמכותה בעכו, להרחיב מאמצים אלה ולייעל אותם. הוועדה קוראת למשרד השיכון לבחון את דרכי פעולתה של חברת "עמידר" לשיפור טיפולה בעיר עכו. הוועדה קו- ראת לממשלה להעמיד לרשות חברת "עמידר" את האמצעים הדרושים להרחבה והעמקה של פעולו- תיה בעכו.

10) הוועדה רושמת לפנייה בסיפוק רב את הודעת ראש העירייה כי בשנה וחצי האחרונים קלטה העיר כ-500 משפחות עולים. הוועדה מעודדת את העיר- רייה, המשרדים והמוסדות להמשיך ואף להגביר את היקף קליטת העולים בעכו.

ג. תיירות

1) נמסר לוועדה כי בשנת 1966 הוקמה "החברה לפיתוח עכו העתיקה בע"מ" מתוך מגמה ליצור כלי יעיל לפיתוחה של עכו העתיקה כאזור תיירות בין-לאומי. לחברה יש 11 מניות יסוד וחברים בה 10 גופים ציבוריים. במשך 10 שנות קיומה ביצעה מספר עבודות: פינוי חאן אל-עומדאן, הכשרת פאסאז', שיפוץ חומות, שיחזור אלולמות ומס' לולים בעיר הצלבנית התת-קרקעית, הקמת מוז, ריצוף מספר סימטאות, תיכנון אתרים שונים.

הוועדה מביעה את צערה כי במשך חמש השנים האחרונות הגיעה החברה להקפאת כל פעולותיה בגלל חוסר תקציב. עובדת מעורבותם של 10 גור- מים החברים בה וגורמים לסירוב רב בעבודתה, אי-שליטה בנושאי הפיתוח משום שאין היא בעלת הנכסים — כל אלה מגבילים אותה מאוד בפעו- לותיה. הפעלת החברה נתונה לאחריותו של משרד התיירות שאמור היה להביא לשינויים בדרך הפי- עולה של החברה ולהגברת פעולותיה.

2) ועדת העבודה מציינת בדאגה כי עוד ב-31 במאי 1976 החליטה ועדת השרים לענייני ערי פי-

(2) ועדת העבודה רושמת לפנייה בסיפוק כי משרד החינוך כלל את עכו כערו ברשימת הרשויות המוחזקות על ידו לפי החלטת הממשלה מס' 280 (נספח מס' 1).

ז. פנים

(1) ועדת העבודה קוראת למשרד הפנים לזרו את טיפולו בעניין אישור חכנית המיתאר של העיר עכו וכן להקצות לעיריה את התקציב הראוי כדי להבטיח את תיפעולה ברמה גבוהה, להרחיב את השירותים כמגוף למשיכת תושבים נוספים.

(2) ועדת העבודה קוראת למשרד הפנים לזרו את ביצוע החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מס' עפ/26 בעניין הטיפול במערכות ביוב והחלטה מס' עפ/28 בעניין טיפול במפגעים הקיימים בעיר העתיקה.

(3) הוועדה ממליצה לפני שר הפנים לשקול אפר שרות הגדלת שטח שיפטה של העיר עכו.

ז. ארצה

(1) ועדת העבודה תובעת ממשרד האוצר לבצע את החלטת הממשלה מינואר 1974 (נספח מס' 1) לב" דוק אפשרות מתן פטור נוסף ממס הכנסה לתור שבי העיר. נציגי האוצר הודיעו כי יבחנו שוב אפשרות זאת והוועדה מבקשת שהדבר יבוצע.

(2) ועדת העבודה רושמת לפנייה בסיפוק את החלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מס' עפ/26 (מאי 1976) להטיל על הוועדה הבין-משרדית לערי פיתוח שייגבשו המלצות להחיל על העיר את הור כאריות כנהוג בערי פיתוח סוג א'.

ועדת העבודה מבקשת לזרו מימוש החלטה זו.

ח. בריאות

(1) בהחלטת הממשלה מס' 280 מיום 20 בינואר 1974 (נספח מס' 1) מצויין כי משרד הבריאות מתכנן בניית מרכז קהילתי לבריאות הנפש בעכו שיאפשר פינוי מבצר עכו וכן את בנייתו של בית-חולים כללי בעיר.

הוועדה קוראת לממשלה, תוך הבעת צער על השנים שעברו מקבלת החלטת הממשלה, לבצע החלטה זו.

הוועדה בדעה כי המצב כפי שהוא כיום, שבו נמצאים בכפיפה אחת בית-החולים לחולי-נפש ומוסד און הגבורה איננו כבוד לגיבורים, ומצד שני אין התנאים הפיסיים תואמים את צרכי החולים במ"קום.

(2) הוועדה ממליצה לפני משרד הבריאות להקים תחנה לגמילה מסמים הרחק ממרכז העיר לסיפוק השירותים הדרושים.

ט. תעפוקה ומפעלים

לוועדה נמסר כי יש איזון בין ההיצע והביקוש לכוח-אדם בעיר, אך יש מחסור במקומות עבודה לצ"עירות ויצאות צבא.

הוועדה קוראת למשרד המסחר והתעשייה להקים מפ"על שיתאים לצרכי הצעירות ויצאות הצבא בעכו. כמו

יבנות של משרד החקלאות. השטח הזה הוצא מתחום שיפטה של העיר וצורף למועצה האזורית געתון בטענה שזהו "שטח חקלאי".

הוועדה רושמת לפנייה כי הממשלה היתה ערה לבעיה זו ואף החליטה לפתור אותה בהחלטתה מס' 280 (ראה נספח מס' 1 סעיף מס' 1), אך עד היום ההחלטה לא בוצעה; ועדת השרים לעניין ערי פיתוח שבה והחליטה בעניין זה בהחלטה מס' עפ/26 (נספח מס' 2) ובהחלטה מס' עפ/4 (נספח מס' 4), אך ההחלטות לא בוצעו.

(2) ועדת העבודה פונה לממשלה לפעול לפינוי מיי"די של מוסד "עתידות" מעכו וכן צירוף קרקע נור ספת לשטח שיפטה של עיריית עכו כדי ליצור את הרצף האורבאני הראוי לקיום שלם יותר של העיר ותושביה.

(3) הוועדה פונה לכל הגורמים, ובכלל זה לוועדה לשימור הקרקע, להביא להשומת-לבם את חשיבותה של העיר עכו לכלל האזור והמשמעות הלאומית לשיגשוגה.

הוועדה דורשת כי התכנית המתייחסת לעניין הקרקעות שיאפשר חיבורם של שני חלקי העיר תמור"מש בהקדם.

(4) לוועדה נמסר כי כלל רורבואר הקרקעות של העיר עכו הולך ואוויל. הוועדה פונה לממשלה כי בתכנית שיוטו לפיתוח העיר ישקלו צירוף שטחים נוספים לשטח שיפטה של העיר גם על חשבון אדמות חקלאיות.

הוועדה פונה למינהל מקרקעי ישראל לבצע בהקדם את החלטת הממשלה מס' 280 (נספח מס' 1) לב" דוק אפשרות לשחרר שטחים צבאיים בקרבת העיר עכו. החלטת הממשלה התקבלה בינואר 1974 ועד היום לא מומשה.

(5) הוועדה רושמת לפנייה בסיפוק את הודעת מנהל מינהל מקרקעי ישראל על הקמת "ועדה מיוחדת להקצאת קרקעות בעכו" שחברים בה נציג מינהל מקרקעי ישראל, נציג מערייית עכו, נציג משרד השיכון וחבר מועצת מקרקעי ישראל (יושב-ראש). בסמכות הוועדה להקצות קרקעות ללא מכרו פומבי וכך יוקצרו תחילי קבלת ההחלטות.

(6) ועדת העבודה מביעה את הערכתה לפעולות מינהל מקרקעי ישראל בעכו וכן למאמצים הרבים שנעשו לסייע בפתרון הבעיות התיכונניות, הקרק"עיות, והתקציבים הדרושים.

ה. חינוך ותרבות

(1) בהחלטת ועדת השרים לעניין ערי פיתוח מיום 15 ביוני 1976 (נספח מס' 3) הוחלט להטיל על משרד החינוך והתרבות להתחיל בפעולות הבנייה של מרכז תרבות לאלתר. נציגי משרד השיכון מסרו כי התכניות לבניית מרכז התרבות מוכנות להפעלה כבר משנת תקציב זאת, אך עדיין לא הבטיחו מש"רד החינוך והסוכנות היהודית את השתתפותם. ועדת העבודה קוראת למשרד החינוך והתרבות לבצע את החלטת הממשלה לאלתר.

הוועדה מביעה את תקוותה ובטחונה כי המאמצים של כל המשרדים והמוסדות יימשכו גם בעתיד, ויבואו לידי מימוש והשלמה כל אותן הצעות והחלטות של הממשלה וועדותיה כדי לסייע לעכו, לחלצה ממצוקותיה ולהצמידה לעתיד טוב יותר.

(2) ועדת העבודה מבקשת מן השרים הנוגעים בדבר לדווח לה — תוך השנה הקרובה — על ההתקדמות שחלה בביצוע החלטות הממשלה והמלצות הוועדה.

כן הוועדה בדעה כי יש לתכנן את תיעושה של העיר בהתחשב בנתוניה כגורם למשיכת תיירים ולמניעת מפגעים אקולוגיים.

ל ס י ו ם

(1) הוועדה מביעה את תורתה לכל הגורמים אשר ליוו אותה בעבודתה, סיעו לה ועשו כמיטב יכולתם להביא לתזוזה במציאת פתרונות לבעיות שבהן מתלבטת העיר עכו זה שנים רבות.

סיכום הישיבות

כדבר אישור הוראות : 1. בצו שעת חירום (שי-עור תשלום חובה) (תיקון מס' 39), תשל"ז—1977 ;
2. בצווי תעריף המכס והפטור (תיקון התוספת מס' 62, 64), תשל"ז—1977 ; 3. בצווי מס קנייה על טובין (תיקונים מס' 7, 10, 11, 13, 14, 15), תשל"ז—1977.

הוחלט : לקבל את ההחלטות.

יא. שרי-העבודה מ. ברעם הביא לקריאה ראשונה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977. הוחלט : להעביר את החוק לוועדת העבודה.

יב. חברת-הכנסת א. הרליץ הביאה לקריאה ראשונה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 30), תשל"ז—1977.

הוחלט : להעביר את החוק לוועדת העבודה.

יג. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

יד. חברת-הכנסת י. פלומין הביא לקריאה ראשונה חוק מס עזבוני (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977. הוחלט : להעביר את החוק לוועדת הכספים.

ישיבה שצ"ח (כ"ה באדר תשל"ז—15 במאס 1977) היו"ר — י. פרץ ; ב. צ. קשת ; א. גיבלר ; י. ישעיהו.

א. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. א. אנקוריון (יו"ר ועדת הכנסת) הודיע על החלטות ועדת הכנסת.

ג. שרי-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב מסר סקירה על פעולות משרדו. בוויכוח השתתפו : י. הורביץ, י. פרנק, א. לבנבראון, א. לבני, מ. פעיל, י. קרגמן, א. גסראלדין. שר המסחר והתעשייה השיב למתווכחים.

ד. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ה. שרי-המסחר-והתעשייה ח. בר-לב השיב על 12 שאלות תות של חברי-הכנסת : ש. ארבלי-אלמוזלינו, א. לבנבראון, ח. שמעוני, ש. לוי, מ. בן-פורת, י. ארידור, ב. מואב, י. גולן, ג. פת, ה. זיידל.

ו. ז. ורהפטיג (בשם ועדת החוק והבטחון) הביא לקריאה שנייה חוק הטיס (בטחון בתעופה האזרחית), תשל"ז—1977.

הוחלט : לקבל את החוק.

ז. שרי-העבודה ושר-הסעד מ. ברעם מסר סקירה על פעולות משרדיו. בוויכוח השתתפו : ח. קופמן, ש. ארבלי-אלמוזלינו, א. אבטבי, מ. גו, א. לבנבר-און.

ח. שרי-החקלאות א. איזן השיב על 11 שאלות של חברי-הכנסת : ש. אלוני, י. גולן, י. תמיר, ש.

ישיבה שצ"ח (כ"ד באדר תשל"ז—14 במאס 1977) היו"ר — י. ישעיהו ; מ. שחל ; י. פרץ.

א. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ב. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא החלטה בדבר הסמכת ועדת הכספים להביא לקריאה שנייה ושלישית חלק מהצעת החוק לתיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977.

ג. שרי-התירות מ. קול מסר סקירה על פעולות משרדו. בוויכוח השתתפו : א. אבטבי, א. ורדיגר, ג. אליעד. שר התירות השיב למתווכחים.

ד. שרי-הבטחון ש. פרס השיב על 8 שאלות של חברי-הכנסת : א. אליאב, א. כץ, ג. קצב, י. בארי, ש. אלוני, ח. קורפו, ש. לוריץ, א. הרליץ. שרי-התחבורה ג. יעקבי השיב על 5 שאלות של חברי-הכנסת : י. ארידור, י. מ. אברמוביץ, מ. פרידמן, י. בארי, פ. גרופר.

ה. י. ארידור (יו"ר ועדת הפנים ואיכות הסביבה) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון פקודת שפיכתם של שמ"נים לתוך מי הים (מס' 3), תשל"ז—1977, ונימק את הסתייגותיו. בוויכוח השתתף א. גיבלר.

הוחלט : 1) לקבל את התיקונים של שרי-התחבורה ג. יעקבי ושל חברי-הכנסת י. ארידור, י. בארי וב. צ. קשת לסעיפים 1 ו-3 ; 2) לקבל את התיקון של שרי-התחבורה ג. יעקבי וחברי-הכנסת י. ארידור לסעיף 8 ; 3) לקבל את התיקון של שרי-התחבורה ג. יעקבי לסעיף 4 ; 4) לקבל את התיקון של שרי-התחבורה ג. יעקבי וחברי-הכנסת י. ארידור לסעיף 5 ; 5) לקבל את החוק.

ו. שרי-הבריאות ו. שם-טוב הביא לקריאה ראשונה חוק לתיקון פקודת המיילדות (מס' 3), תשל"ז—1977. הוחלט : להעביר את החוק לוועדת השירותים הציבוריים.

ז. י. ארידור (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה ראשונה חוק יסוד : מבקר המדינה ; חוק מבקר המדינה (הוראות מעבר), תשל"ז—1977. בוויכוח השתתף א. אנקוריון. י. ארידור השיב לו.

הוחלט : להעביר את שני החוקים לוועדת החוקה, חוק ומשפט.

ח. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

ט. השר לקליטת העלייה ש. רוזן השיב על 4 שאלות תות של חברי-הכנסת : י. שערי, ב. מואב, י. לקט, א. הרליץ.

שר-השיכון ש. רוזן השיב על 5 שאלות של חברי-הכנסת : פ. גרופר, ב. צ. קשת, ה. זיידל, ד. זכין.

י. א. אמוראי (בשם ועדת הכספים) הביא החלטות

שרייהדות ח.י. צדוק השיב על 2 שאילתות של חברי הכנסת: י.מ. אברמוביץ, נ. קצב.

שרייהחוק י. אלון השיב על שאילתה של חברי הכנסת ב. מואב.

ב. שרייהחוק י. אלון מסר הודעה בשם הממשלה בדבר החמרה במצבה של יהדות ברית-המועצות. הודעות בשם הסיעות מסרו: ג. כהן בשם סיעת הליכוד; ש. ארבליאמולוולינו בשם סיעת המערך; י. בן מאיר בשם סיעת חזית דתית לאומית; א. לבנ-בראון בשם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה; א. ורדיגר בשם חזית דתית תורנית; ב. מואב בשם סיעת התנועה לזכויות האזרח; מ. פעיל בשם סיעת מוקד.

הצעות סיכום הוגשו עלידי: ש. ארבליאמולו-לינו בשם סיעת המערך, הליכוד, חזית דתית תורנית, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד; א. לבנבראון בשם סיעת הרשימה הקומוניסטית החדשה.

הוחלט: לקבל את הצעת הסיכום שהוגשה על ידי ש. ארבליאמולוולינו.

ג. בהמשך הדיון על אחריותה ומדיניותה של מדינת ישראל לגבי יהודי התפוצות הביאה חברת-הכנסת ג. כהן הצעת סיכום בשם סיעות המערך, הליכוד, חזית דתית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית.

הוחלט: לקבל את הצעת הסיכום.

ד. בהמשך הדיון על הירידה מן הארץ הביאה חברת הכנסת א. הרליץ הצעת סיכום בשם סיעות המערך, הליכוד, חזית דתית לאומית, המפלגה הליברלית העצמאית, התנועה לזכויות האזרח, הסיעה הסוציאליסטית העצמאית, מוקד.

הוחלט: לקבל את הצעת הסיכום.

ה. א. כץ (יור" וועדת החינוך והתרבות) הביא לקריאה שנייה חוק העתיקות, תשל"ז—1977. בוויכוח השתתף י.מ. אברמוביץ. א. כץ השיב לו.

הוחלט: לקבל את התיקון של חברי הכנסת י.מ. אברמוביץ לסעיף 1.

ו. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

ז. ח. לנדאו, ת. טובי, י. בן-מאיר, מ. בן-פורת ומ. פעיל הגישו הצעות (נפרדות) לסדר-היום בדבר ביקורו של ראש הממשלה בארצות-הברית. ראש-הממשלה י. רבין השיב להצעות. י. בארי הציע לא לכלול את הצעת חברי הכנסת ת. טובי בסדר-היום.

הוחלט: 1. לא לכלול את ההצעה של חברי הכנסת ת. טובי בסדר-היום; 2. להעביר את ההצעות של

ארבליאמולוולינו, י. הרביץ, פ. גרופר, ב. מואב, מ. בן-פורת.

שרייהמשרה ש. הלל השיב על 27 שאילתות של חברי הכנסת: י. בארי, א. לבנבראון, ג. כהן, מ. פעיל, א. הרליץ, ת. טובי, ז. שובל, י.מ. אברמוביץ, ד. זכין, מ. שחל. שרייהפנים ש. הלל השיב על 14 שאילתות של חברי הכנסת: י. תמיר, ג. כהן, י.מ. אברמוביץ, א. הרליץ, ש. אלוגי, מ. פעיל, י. בארי, ב. מור, א. א. כץ.

סגן שר התקשורת א. מויאל השיב על 7 שאילתות של חברי הכנסת: ח. גרוסמן, ש. ארבליאמולוולינו, א. לבנבראון, י. תמיר, ש. י. גרוס, א. אפרת.

שרייהינוך-והתרבות א. ידלין השיב על 18 שאילתות של חברי הכנסת: א. כץ, ת. טובי, י.מ. אברמוביץ, ג. כהן, צ. לינקר, ז. שובל, י. דרניצקי (יודין), נ. קצב.

ט. מזכיר הכנסת נ. לורך הודיע על המסמכים שהוגחו על שולחן הכנסת.

י. בהמשך הדיון על סקירת שר העבודה ושר הסעד על פעולות משרדיו השתתפו: י.מ. אברמוביץ, י. ז. אמיר, י. כהן.

יא. ח. גרוסמן (יור" וועדת השירותים הציבוריים) הביא לקריאה שנייה חוק הפסיכולוגים, תשל"ז—1977. בוויכוח השתתפו: צ. לינקר, י. בארי, ח. גרוסמן השיב להם.

הוחלט: לקבל את החוק.

יב. ח. גרוסמן (יור" וועדת השירותים הציבוריים) הביא לקריאה שנייה חוק הנוער (שפיטה, ענישה ודר" כי טיפול) (תיקון), תשל"ז—1977. בוויכוח השתתף א. לבנבראון, ח. גרוסמן השיב לו.

הוחלט: לקבל את החוק.

יג. שרייהינוך-והתרבות א. ידלין הביא לקריאה ראשונה חוק לימוד חובה (תיקון מס' 11), תשל"ז—1977.

הוחלט: להעביר את החוק לוועדת החינוך והתרבות.

ישיבה שצ"ז (כ"ו באדר תשל"ז — 16 במארס 1977) היו"ר — ב. צ. קשת; פ. שינמן; מ. שחל; י. ישעיהו.

א. שרייהעבודה מ. ברעם השיב על 10 שאילתות של חברי הכנסת: י. ז. אמיר, ג. כהן, ח. שמעוני, א. הרליץ, ב. מואב, מ. פעיל, נ. קצב. שרייהתיירות מ. קול השיב על 4 שאילתות של חברי הכנסת: י. בן-מאיר, י. בארי, א. הרליץ, ח. קורפן.

שרייהמשפטים ח.י. צדוק השיב על 7 שאילתות של חברי הכנסת י. בארי.

- חבריי-הכנסת ח. לנדאו, י. בן-מאיר, מ. בן-פורת ומ. פעיל לוועדת החוץ והבטחון.
- ח. סגן מזכיר הכנסת ש. יעקבסון הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.
- ט. י. הורביץ (יו"ר ועדת הכלכלה) הביא לקריאה שנייה חוק לעידוד הסרט הישראלי (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- י. י. הורביץ (יו"ר ועדת הכלכלה) הביא לקריאה שנייה חוק רשות שדות תעופה, תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יא. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום) (תיקון מס' 12), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יב. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק פיצויי פיטורים (תיקון מס' 10), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יג. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק התגמולים לנפגעי פעולות איבה (תיקון מס' 3), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יד. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק נכי המלחמה בנאצים (תיקון מס' 8), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- טו. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 28), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- טז. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק הביטוח הלאומי (תיקון מס' 29), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יז. ש. ארבל-אלמוזלינו (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק שירות המדינה (תיקון מס' 5), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יח. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק מילווה חסכון, תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- יט. י. קרגמן (יו"ר ועדת העבודה) הביא לקריאה שנייה חוק המקדמה, תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כ. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק מילווה פיתוח (תיקון מס' 17), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כא. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק בול בטחון (תיקון והארכת תקופת ההייטל) (תיקון מס' 13), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כב. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק מס עזבוני (תיקון מס' 7), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כג. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק עידוד השקעות הון (תיקון מס' 15), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כד. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק תיקון פקודת מס הכנסה (מס' 25), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כה. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק לתיקון דיני הרכישה לצרכי ציבור (תיקון מס' 2), תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כו. ז. ורהפטיג (יו"ר ועדת החוקה, חוק ומשפט) הביא לקריאה שנייה חוק שיפוט בתביעות קטנות (תיקון), תשל"ז—1977. בוויכוח השתתפו: י. בארי ומ. שחל.
- הוחלט: 1. לקבל את התיקון שהציעו חבריי-הכנסת י. בארי, ז. ורהפטיג ומ. שחל — תוספת אחרי סעיף 1.
- כז. י. קרגמן (יו"ר ועדת הכספים) הביא לקריאה שנייה חוק תקציב לתקופת המעבר אפריל—יולי 1977, תשל"ז—1977.
- הוחלט: לקבל את החוק.
- כח. ד. קורן הביא לקריאה ראשונה חוק שיפוץ בתים והחוקתם, תשל"ז—1977.
- הוחלט: להעביר את החוק לוועדת הפנים ואיכות הסביבה.
- כט. בדבריו לסיום המושב הרביעי המקוצר של הכנסת השמינית ולקראת הבחירות הקרובות לכנסת התשי"עית סקר יושב-ראש הכנסת י. ישעיהו את פעולות הכנסת השמינית וציין כי היתה זו כנסת קשה כיוון שהיא באה לעולם סמוך למלחמת יום הכיפורים. עם זאת, אמר היושב-ראש, עשתה הכנסת עבודה מרובה וחשובה בסקרנו את כל הנושאים והבעיות שבאו לידי ביטוי בדיוני הכנסת. הוא

ציון, לעם ישראל בארץ ובתפוצות. הוא הביע תקווה שנזכה כולנו בבוא השלום לגבולינו וכי ירושלים המאוחדת תפרח ותשגשג, וסיים בברכת חג פסח כשר ושמח.

ל. מזכיר הכנסת ג. לורך הודיע על המסמכים שהונחו על שולחן הכנסת.

הדגיש במיוחד את היחסים התקינים ואף הידידותיים ששררו בין הסיעות על אף חילוקי הדעות החריפים שהתגלו מפעם לפעם.

לבסוף הביע יושב-ראש הכנסת את הערכתו ותוֹ-דתו לעובדי הכנסת על עבודתם ונשא ברכה לנשיא המדינה, לראש הממשלה ושריה, לצה"ל, לאסירי